

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE DEBİYATI ANABİLİM DALI

Ahmet İhsan KAYA

**“MÜTÂLAA GAZETESİ”, -İNCELEME, FİHRİST
SEÇMЕ METİNLER-**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Yöneticisi
Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK

ERZURUM-1998

İÇİNDEKİLER

<i>İÇİNDEKİLER</i>	<i>I</i>
<i>ÖZET</i>	<i>IV</i>
<i>ABSTRACT</i>	<i>V</i>
<i>ÖNSÖZ</i>	<i>VI</i>
<i>KISALTMALAR</i>	<i>VIII</i>
<i>GİRİŞ</i>	<i>1</i>
<i>1860-1898 YILLARI ARASINDA TÜRK BASININA GENEL BİR BAKIŞ</i>	<i>1</i>
<i>BİRİNCİ BÖLÜM</i>	<i>5</i>
<i>MÜTÄLAA GAZETESİ-ÖZELLİKLERİ ve YAZAR KADROSU</i>	<i>5</i>
1.1 Mütâlaa Gazetesi ve Özellikleri	5
1.2. Yazar Kadrosu	20
<i>İKİNCİ BÖLÜM</i>	28
<i>YAZAR VE KONU ADLARINA GÖRE TAHLİLİ FİHRİSTLER</i>	28
2.1. YAZAR ADLARINA GÖRE FİHRİST	28
2.2. KONULARA GÖRE FİHRİST	74
2.2.1. Makaleler	74
2.2.1.1. Edebi Makaleler.....	74
2.2.1.2. Sosyal Makaleler.....	77
2.2.1.3. Fenni Makaleler.....	82
2.2.2. Şiirler	88
2.2.2.1. Şiirler	88
2.2.2.2. Mensur Şiirler	99
2.2.3. Anlatma Esasına Dayanan Eserler	100
2.2.3.1. Romanlar	100
2.2.3.2. Hikâyeler	103
2.2.3.3. Manzum Hikayeler	106
2.2.4. Mektuplar	107
2.2.5. Fıkra	108
2.2.6. Tercümeler	110
2.2.7. Hatıra	112
2.2.8. Sohbet	114
2.2.9. Biyografi	114
<i>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM</i>	115
<i>SEÇME METİNLER</i>	115
3.1. Şiirler	116
RAVZA-İ MUTAHHARA İŞTİYAKIYLA SÖYLENMİŞ	116
TERÂNE-İ HAYÂT	118
İĞFÂL	120
GAZEL	121

NEV'-İ LATİF	122
BİR HÜSN İÇİN	123
HÜSN-Ü Zİ-HAYAT	124
BUY-I İSMET	125
NAĞME-İ TEESSÜR	127
O BİGANE-İ SEVDA	128
TERÂNE-İ RÛH	129
ÂLEM	131
HAZİN	132
GAZEL	133
ZEVAL-İ ÜMİT	134
[Başlıksız]	135
BUSE-İ İFTİRAK	136
GAFLET	137
NİNNİ	138
GAZEL	139
KALBİNDEN	140
YANILDI	141
TİFL-İ NÂİM	142
SANATKÂR	143
İNFİAL	145
TAHATTUR ET	146
AŞK	147
AHLÂKİ KİTALAR	148
AÇIL	149
GÂİB	150
TEHEYYYÜC-İ HİSSİYÂT	151
TA Kİ	153
KİTÂBE-İ SENG-İ MEZÂR	155
SERDABE-İ NİSYAN	156
BİR LEVHA-İ HAZİN YAHUD KAFİYE TECRÜBESİ	157
NEVMİD	159
NA'T	161
MUHAMMES	162
TEVHİD	163
KÜÇÜK BİR MEZARIN ALTINDA	165
SANADIR EY GADDÂR-İ EBR-İ SEHER!	166
BİR KÖYLÜ KIZIN GÖNÜLLÜ OLARAK HARBE GİTMİŞ OLAN YAVUKLUSUNA	167
HUDÂ'NIN İMDADI	168
ŞEHİD YAHUD OSMAN'IN YÜREĞİ	169
MİRÂCİYE VE NA'T-İ CENÂB-İ PEYGAMBER	170
RAMAZAN-İ MAĞFİRET-NİŞAN VE NA'T-İ HAZRET-İ MAHBUB-İ YEZDÂN	172
TEBCİL	174
TEVHİD	175
GAZEL	176
YAZMADAN EVVEL	177
ASL	178
GÜL ŞEKLİNDE AŞK	179
HAZİN BİR HATIRA	180
BİR LEYL-İ MUKMİRDE	181
GAZEL	182
GAZEL	183
NİNNİ	184

KENÂR-I ÂBDA	185
LİVÂ-YI OSMÂNI	186
YETİME	187
GIRDAB-I SEFÂLET	188
ESKİÇİ	189
KOPARMAYIN	190
FECR	191
[TAHATTUR-I MAZİ]	192
BİR KUŞ	193
3.2. Mensur Şürler.....	194
BİRLEYİŞ	194
ŞİTA	196
BAHAR	197
DERD-I NİHÂNÎ	199
METRUKAT-I ŞEBÂBİMDAN-ŞİİR-I METRUK	200
ELVAH-I SEHERDEN	202
3.3. Ebedî Makaleler ve Mektuplar.....	204
EDEBİYAT	204
[Mektup]	207
[Mektup]	210
ÂSÂR-I ESLÂF	212
İMLÂ MESELESİ	215
[Mektup]	218
HAKİKAT	221
[Mektup]	222
MÜTÂLAA	222
İMLÂ BAHSİ	227
TARİH-I EDEBİYATA BİR NAZAR	230
TARİH-I EDEBİYATA BİR NAZAR (mabad)	234
İNTİKAD	236
LİSAN TAHSİLİ NE İÇİNDİR?	239
BİR İKİ DOĞRU SÖZ	242
MUSÂHABE	246
BİR MUHARRİRİN VAZİFESİ NEDİR?	250
BİZDE EDEBİYAT	253
MUSÂHABE-İ EDEBİYE	259
MUSAHABE-İ EDEBİYE	266
ASAR-I EDEBİYE NE YOLDA TENKİT EDİLİR?	270
MECBURÎ BİR CEVAB	272
[EDEBİYAT-I ATİKA- EDEBİYAT-I CEDİDE]	278
EDEBİYAT-I ATİKA- EDEBİYAT-I CEDİDE	281
OSMANLI LİSÂNI	282
ŞAİR NEDİR, RESSAM NEDİR?	285
EDEB VE EDEBİYAT	286
ŞİİRİN FERYADI	289
TAKRÎZÂT	292
SONUÇ	294
ÖZGEÇMİŞ	296

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

“MÜTÂLAA” GAZETESİ, -İNCELEME, FİHRİST, SEÇME METİNLER-

Ahmet İhsan KÂYA

Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK

1998, SAYFA: 296

Jüri: Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK

Bu çalışmada 1896-1898 yılları arasında 131 sayı olarak, Selanik'te yayımlanan, Mütâlaa Gazetesi'nin incelemesi yapılmıştır.

Sansürden etkilenmeden edebi ve fenni konulardan bahseden gazetenin incelenmesi üç bölümde olmaktadır. Giriş Bölümünde 1860-1898 Yılları Arasında Türk Basınına Genel Bir Bakış, Mütâlaa Gazetesi'nin Özellikleri ve Yazar Kadrosu ele alınmıştır.

İkinci Bölümü, gazetede yer alan bütün yazarların adlarına ve yazılarının konularına göre düzenlenmiş tahlili fihristler oluşturmaktadır.

Üçüncü Bölümde ise, edebi değeri olan şiir ve makale türlerindeki yazılarından seçilmiş metinlerin çevrileri yer almaktadır.

ABSTRACT

MASTER THÈSIS

“MÜTÂLAA GAZETESİ” -ANALYSIS, INDEX, SELECTED TEXTS-

Ahmet İhsan Kaya

Supervisor: Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK

1998, PAGE: 296

Jury: Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK

.....
.....

In this study, we have analysed the “Mütâlaa Gazetesi” published in Selanik in 131 issues from 1896 to 1898.

The analysis of the paper consists of three chapters. This paper was concerned with literary and scientific matters and was away from censorship. In the Introduction, we have dealt with the writers and characteristics of the paper, and we have had a general look in to Turkish press of that time.

The second chapter consists of the analytical indexes of the writings in terms of their writers and topics.

In the third chapter, there are the translations of the selected texts from the writings of literary value such as poetry and essay.

ÖNSÖZ

Medeniyetleri oluşturan unsurlardan biri de edebiyat tarihleridir. Türk edebiyatı tarihinde, edebiyatımız genel olarak yeni ve eski diye iki bölüme ayrılmıştır. Tanzimat'tan sonra oluşan Yeni Türk Edebiyatı dediğimiz döneme ait bir hayli araştırma, tenkit ve inceleme yapılmıştır. Bu dönemin her yönyle aydınlatılması, sıhhatlı kararların alınması için, üzerinde titizlikle durulması gereken konuların biri de hiç şüphesiz gazete ve dergilerin taranıp edebiyatla ilgili yazıların ortaya konulmasıdır.

Biz de bu düşünceden hareketle "Mütâlaa Gazetesi"ni incelemeye aldık. Çalışmamız üç bölümünden meydana gelmektedir. Giriş bölümünde Türk basınının doğuşu, gelişimi, devrin diğer gazete ve dergilerin kısaca anlatılarak Mütâlaa Gazetesi'nin özellikleri gösterilmiştir. Gazetenin yayım tarihleri Hicri, Mali tarafımızdan verilen Miladî karşılıklarıyla ve yayım süresindeki -gecikme, erken, eksik çıkma ... gibi değişikliklerin belirtildiği cetvel de bu bölümde yer almaktadır.

İlk bölüm gazetenin yazar kadrosunun tanıtılmasıyla sona ermektedir. Ancak yazar kadrosu tanıtılrken gazetede yazısı bulunan iki yüz otuz beş civarındaki yazar içerisinde belirli bir sıralamaya gidilmiştir. Tanınmış yazar ve şairler kısaca anlatılrken, gazetede fazlaca yazısı yayımlanan diğer yazarlar hakkında bilgiler verilmiştir. Bir çok imzaya ait bilgiyi ne yazık ki bulamadık.

İkinci bölüm "Yazar Adlarına Göre Fihrist" ve "Konulara Göre Fihrist"ten meydana gelmektedir. Yazar Adlarına Göre Fihrist'te şair ve yazarların dergide çıkan şiir ve yazılarının altındaki ismi esas alınarak önce yazarın adı verilmiş, parantez içerisinde yazar ve şairlerin derginin muhtelif sayılarında bulunan diğer adları ve unvanları; köşeli parantez içerisinde ise bizim bulabildiğimiz isim, unvan, soyad vs. gösterilmiştir. Böylelikle bir yazarın değişik isimlerle yazdığı yazılar tek isimde, fakat diğer isimler de belirtilerek verilmiştir. Eser isimlerinden sonra ise yazının hangi türde olduğu, köşeli parantez "[]" içerisinde belirtilmiştir. İncelemede yer alan köşeli parantez "[]" içerisindeki bütün ifadeler bize aittir.

Yazar Adlarına Göre Fihrist'te, bazı eser isimlerinin sonlarına konan “*” işaretti, bunların “Seçme Metinler” bölümünde Latin harflerine aktarılarak çalışmamızda yer aldığı göstermektedir.

Fihristteki alfabetik sıralamada ‘A(yın), E(lif) vb. rumuzları yazarken harfin aslini esas alarak ‘A(yın)ları A, E(lif)leri E maddesinde gösterdik. Ancak çok sayıdaki imzasız yazılıyı ‘T’ maddesinde değil de sonda ayrı bir başlık altında vermeyi uygun gördük.

“Konularına Göre Fihrist”te de yazar adlarının alfabetik sırası gözetilerek, konular bu sıraya göre tasnif edilmiştir. “Yazar İsimlerine Göre Fihrist”te belirtilen yazı türleri dokuz ana başlık halinde sıralanmıştır. Fihristlerin tasnifini yaparken gazete haberlerine, ilanlara, bilmecelere, ibretli sözlere ve pratik bilgiler veren küçük, imzasız yazılar yer verme ihtiyacı duymadık.

“Seçme Metinler”in oluşturduğu üçüncü bölümde ise Latin harflerine aktarılan metinlerin, sağ alt tarafına yazının ismi ve onun altına da parantez “()” içerisinde künnyesi (tarih, sayı, sayfa) verilmiştir. Yazar kadrosundaki tanınmış isimlerin -Recaizade Mahmud Ekrem, Tevfik Fikret, Cenab Şahabeddin, İsmail Safa... vs. gibi- eserleri üzerinde daha önce çalışılmış, kitap haline getirildikleri için Latin harflerine çevirmedik. Önceden çalışmalara konu olmadığını tahmin ettiğimiz ve gazete kadrosunda önemli bir yer tutan şahsiyetlerin eserleri üzerinde durduk. Çalışmamızda bulunan metinlerin sıralamasında yayım tarihini esas aldık. Çevirdiğimiz birçok şiir ve makaleyi de imzasız veya isimsiz olması hasebiyle, önem arz etmediğinden çalışmamıza almadık.

Bu çalışmanın yürütülmesinde fikir ve tavsiyeleriyle beni yönlendiren ilgi, destek, sabır ve anlayışını esirgemeyen, bilgi ve tecrübesinden yararlandığım muhterem hocam Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK'e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezimin yazıya geçirilmesinde büyük fedakarlıklar gösteren eşime ve Arapça bölümünün okunmasına yardımcı olan İlahiyat Fakültesi son sınıf öğrencisi Nurullah ŞİMŞEK'e de teşekkürlerimi bir borç bilirim.

KISALTMALAR

Adı Geçer Eser	: A.g.e.
Arahk	: Ar.
Ağustos	: Ağ.
Bakiniz	: Bkz.
Cemâziyelâhir	: CA.
Cemâziyelevvel	: CE.
Ekim	: Ek.
Eylül	: Ey.
Haziran	: H.
Kânun-i Evvel	: KE.
Kânun-i Sani	: KS.
Kasım	: K.
Mart	: Mt.
Mayıs	: Ms.
Manzum Hikaye	: M. Hikaye
Mensur Şiir	: M. Şiir
Muharrem	: Mh.
Nisan	: Ns.
Nusha-i Fevkâlâde	: N.F.
Ocak	: O.
Ramazan	: R
Rebiyülâhir	: RA.
Rebiyüllevvel	: RE.
Recep	: Rc.
Safer	: Sf.
Sayfa	: s.
Sayı	: S.
Şaban	: Şb.
Şevval	: Şv.
Şubat	: Şt.
Temmuz	: T.
Teşrin-i Evvel	: TE.
Teşrin-i Sâni	: TS.
Zilhicce	: Zh.
Zilkade	: Zk.

GİRİŞ

1860-1898 YILLARI ARASINDA TÜRK BASININA

GENEL BİR BAKIŞ

Türk tarihinde köklü değişimelere veya yenileşmelere sebep olan batılılaşma süreci -ilk olarak on yedinci yüzyılın sonlarına doğru- Avrupa'nın bir güç olarak varlığını hissettirmesiyle başlar. Osmanlı Padişahlarının batılı devlet güçleri karşısındaki endişelerinin artması üzerine, buralardaki yapıyı daha iyi tanımak için elçiler gönderilir. Bu amaçla Fransa'ya gönderilen Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet Efendi, gördükleri karşısında uğradığı şaşkınlıkları "Sefaretnâme" adlı eserinde dile getirir. Bu eseri okuyan Türk aydın ve yöneticileri de en az onun kadar etkilenir.

Batının Türk aydını üzerindeki bu tesiri daha sonraki yıllarda ağırlığını gittikçe artırır. III. Selim Avrupa'nın gerek askeri gerekse teknik alanındaki üstünlüğünü fark ederek tedbirler almaya çalışır. Sonraki hükümdarlar da aynı endişelerle bir takım çalışmalar yaparlar. Birbirlerinden az-çok farklılık arz eden bu reform hareketleri tarihçiler tarafından -Nizam-ı Cedid, Tanzimat, İslahat, Kanun-ı Esasi, Meşrutiyet vs. gibi- sınıflandırılmıştır. Batı medeniyetine resmen devlet politikası olarak yönelikmemiz (1839) Tanzimat Fermanıyla başlar.

Bu tarihi süreçte devlet yapısındaki askeri, iktisadi, ticari... alandaki yenilik hareketleri yavaş yavaş toplum hayatına yansımaya başlar. Şüphesiz ki, bir toplumun sahip olduğu kültür ve medeniyete bağlı olarak oluşan hissediş, düşünüş ve hassasiyetin ifadesi olan edebiyatın da bu değişikliklerden etkilendiği muhakkaktır. İşte Türk Edebiyatı da toplumun hem inkılap hareketlerine hem de fikir cereyanlarına paralel olarak gelişmeler göstermiştir.

Bu değişimeler sonucunda edebiyat sarayın dışına çıkararak konakların, yalıların, evlerin hatta sokağın edebiyatı olmaya başlar. Orhan Okay'a göre edebiyatımızda bu değişiklıkların en yaygın olduğu dönem Tanzimat dönemidir. Hocamıza göre hiçbir edebî devir bu hareket kadar siyasetle, cemiyet meseleleriyle iç içe olmamıştır.¹

¹ Okay, Orhan. Tanzimat Edebiyatı, Atatürk Üni. Fen Ede. Fak. Y., Erz., 1990, s. 2.

Bu dönemde Avrupa Edebiyatından yapılan manzum ve mensur tercümelerin, yine, o zamana kadar bizde mevcut olmayan roman, hikaye, tiyatro, tenkit ... gibi edebi türlerin etkisiyle okuyucu zümresi genişlemeye başladı. Edebiyat tarihimize yukarıdaki oluşumların yerleşerek hız kazanmasında gazeteciliğin büyük tesiri olmuştur. Tanzimat devrindeki gazetecilik çalışmaları, edebi çalışmalarla çok yakından ilgilidir. Çünkü bu dönem edebiyatçıları -Ahmed Mithat, İbrahim Şinasi, Şemseddin Sami gibi- aynı zamanda birer gazetecidir. Gazeteler edebiyat dergilerinden çok önce çıkmaya başladıkları için, ilk edebi yazılar da gazetelerde yayımlanır.

Alpay Kabacalı, Türk Basınında Demokrasi adlı kitabında basın tarihinden şöyle bahseder: "1795'te elçilik, "Doğu'da yerleşmiş Fransızlara (Fransa) Cumhuriyetinin sorunları hakkında bilgi vermek, Türklerde Avrupa'yı tanıtmak amacıyla" Bulletin de Nouvelles adlı süreli yayını çıkardı. On beş günde bir çıkan bu yayın "Türkiye'de ilk gazete" diye nitelendirilebilir... 1828'de Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın girişimiyle, Kahire'de yarısı Arapça yarısı Türkçe olarak Vakayı-i Misiyye gazetesi yayılmaya başlandı. İlk Türk gazetesi Takvim-i Vakayı, II. Mahmud'un buyruğu üzerine 1831'de yayına geçti.

1850 tarihli Annuaire des deux Mondes'a göre İstanbul'da 5 Fransızca, 4 İtalyanca, 1 Rumca, 1 Ermenice, 1 Yahudice, 1 Bulgarca; İzmir'de 2 Fransızca, 1 Rumca, 1 Ermenice, 1 Yahudice; Eflak'ta 1 Fransızca; Yaşı'de 2 Fransızca Sırbistan Prensliği'nde İlirya dilinde 6 gazete çıkmaktaydı.

1860-1876 arasındaki on beş yıllık dönemde gazete sayısı artar. 21 Ekim 1860'ta Âgâh Efendi tarafından Tercüman-ı Ahvâl gazetesi yayıldı. Türkiye'de gazeteciliğin haftada bir çıkarılan bu ilk özel gazeteyle başladığı görüşü benimsenmiştir.

1876'da İstanbul'da 47 gazete çıkmaktadır. Bunların 13 Türkçe, 1 Arapça, 9 Rumca, 9 Ermenice, 3 Bulgarca, 2 İbranice, 7 Fransızca, 2 İngilizce, 1 Almanca'dır.² Türk basın tarihinde gazete ve dergilerin yayılmasında hızlı artışlar görüldüğü gibi artarak devam eder.

² Kabacalı, Alpay. Türk Basınında Demokrasi, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1994, s.10-45

Edebiyat tarihimizde gazeteler kadar edebiyat dergileri de önem arz ederler. Basın hayatımızın başlangıcı olarak kabul edilen ve resmi bir gazete hüviyetine sahip olan *Takvim-i Vakâyi*'nin 1831 yılında yayınlanmasıyla; kültür hayatımızın ilk mecması “*Mecmua-i Fünun*”un (1862) okuyucuya sunulması arasında otuz iki yıllık bir zaman süreci vardır.

Osmanlı Devleti'nin çeşitli alanlardaki kalkınmasına ve kültürel değişimlere birinci derecede hizmeti gazeteler etmiştir. Ancak Abdülhamid istabdadının hüküm sürdüğü, basına sıkı bir sansür uygulandığı, sosyal ve politik konulara dokunmanın yasak olduğu bu dönemde dikkat çeken önemli bir özellik gazeteciliğin yerini, dergiciliğin almıştır. Siyasetten bahsetmemek şartıyla yayın hayatına başlayan birçok dergi bu dönem basınının karakteristik yapısını oluşturur. Bu devirde Avrupa tekniği kullanılarak *Servet-i Fünun* ve *Malumat* gibi seviyeli dergileri işaret eden Orhan Okay, bu dönemi “mecmualar devri” olarak adlandırır.³

Araştırma konumuz olan Mütâlaa böyle bir zaman ve konumda gazete hüviyetine sahip olarak Selanik'te 1896'da yayımlanmaya başlar. 1896-1898 yılları arasında çıkan gazete ve dergileri değerlendirirken; daha önce yayın hayatına başlamış olup, bu tarihte devam eden; aynı zamanda 1896-1898 tarihleri arasında yayına başlayıp 1898'den sonra da devam eden gazete ve dergileri, bu dönemde de değerlendirmeye çalışacağız. Bu zaman diliminde gerek şahıslar, gerek kuruluşlar ve gerekse vilayetler tarafından Türkçe, Arapça, Farsça ve Fransızca olarak yayınlanmış olan seksen civarında gazete ve mecmuadan başlıcaları konuları bakımından şöyle bir tasnife tabi tutulabilir:

1-Fenni-Edebi Dergi ve Gazeteler:

Basiret, *Bursa*, *Fevaid*, *Gencine-i Belâgat*, *Girid*, *Hakikat*, *Hazine-i Fünun*, *İncili Çavuş*, *İrtika*, *Malûmat*, *Mecmua-i Ebuzziya*, *Mektep*, *Mizan*, *Muktebes*, *Musavver Terakki*, *Muvâzene*, *Mütâlaa Salonu*, *Resimli Gazete*, *Sabah*, *Servet-i Fünun*, *Şark ve Garb*, *Şule-i Edeb*, *Terakki*, *Tercüman-i Hakikat*.

2-Mizâhî Dergi ve Gazeteler:

Beberuhi, *Kokonaz*, *Pinti*

³ Okay, Orhan. *Servet-i Fünun Şiiri*, Atatürk Üni. Fen Ede. Fak., Erzurum, 1988, s. 3.

3-Siyasi Dergi ve Gazeteler:

Emniyet, Gayret, Hakikat, Hâkimiyet, Hizmet, İkdâm, Osmanlı, Sadakat
Şark, Tercüman

4-Mesleki ve Hanımlara Mahsus Dergi - Gazeteler:

Ceride-i Tıbbiye-i Askeriye, Afâk-ı Şarkiyeden Tulû Eden Malûmât,
Bedraka-i Selamet, Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuklara Rehber, Hanımlara
Mahsus Gazete, Hanımlara Mahsus Malûmât.

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜTÂLAA GAZETESİ-ÖZELLİKLERİ ve YAZAR KADROSU

1.1 Mütâlaa Gazetesi ve Özellikleri

Mütâlaa gazetesi fen ve edebiyattan bahsetmek şartıyla haftada bir kez okuyucuya sunulan bir gazetedir. Mütâlaa'nın yayıldığı (1896-1898) yıllarda, dönemin siyasi ve sosyal yapısı gereği II. Abdülhamid'in basına koymuş olduğu sansürden, özellikle de sansür memurlarının çok sıkı bir denetim uygulamalarından İstanbul gazeteleri hayli etkilenir. Bu tarz bir yayıcılığın ayrıca ağır maddi külfetlere sebep olmasından dolayı Abdülhamid devrinde gazete dergiciliğin hakim olduğu görülür.

Araştırmamıza konu olan "Mütâlaa", haberden ziyade edebî ağırlıklı yayın yapan bir, gazete hüviyetine sahiptir. Bunun sebebi sansür denetiminden uzak olan Selanik'te tab edilmiş olmasıdır. Gazetenin yazar kadrosuna, tenkit yazılarının içeriklerine, makalelerin ve özellikle eser sonunda yapılan tenkitlerin özelliklerine bakarak yeni edebiyat taraftarı olduğunu söyleyebileceğimiz "Mütâlaa"nın en önemli özelliği -dönemin yazar kadrosunu bunaltan- sansürden etkilenmeden yayın yapmasıdır. Mütâlaa'nın bu özelliğini, Mehmet Rauf sansürle ilgili hatıralarından bahsederken şöyle dile getirmektedir: "Sansürle bu musâraa esnasında bir zaman oldu ki sansür bize biz sansüre alışmış, o bizim tehlikeli günlerimizi, biz onun zayıf cihetlerini öğrenmiştık.

O aralık nisbeten daha serbest bir idâreye mazhar olan Selanik'te Osman Tevfik Bey (Vatancı Ahmet Emin'in babası) Mütâlaa namiyla mevkut bir risâle neşretmeye başlamıştı. Bu risâle burada basılmayan yazılarımıza bir intişâr vasıtâ oldu. Elimizde kalmış yazıları Mütâlaa'ya gönderiyor ve Selanik'te bastırırdık.

Bu cümleden olarak Fikret de burada izin almadığı veya hâl veremediği bazı sert şiirlerini Mütâlaa'da bastırılmıştı.⁴

⁴ TÖRENEK, Mehmet. Mehmet Rauf Edebi Hatıralar, Kitabevi, İst. 1997, s.58.

Türk-Yunan harbi (Kırım Savaşı) esnasında çıkmaya devam eden gazete siyasi görüş olarak da “Osmanlıcılık” fikrini benimser. Bu fikre gazetenin muhtelif nüshalarındaki yazınlarda karşılaşabiliriz. Gazetenin Musahabe başlığı altındaki bir yazısında savaş mahrumlarına yapılması gereken yardımlar hakkında bilgi verirken şu cümlelere rastlanır: “Evet Osmanlılık, Osmanlı kelimesinde birçok hazâil, cemile-i nazâil celile-i mündemic olduğu öteden beri malum bir keyfiyet idi... Osmanlılar bir taraftan levâ-yı muzafferiyeti Eyfel Kulesi’ne nazireler yapan yalçın kayaların tepesine rekz ile şan-ı Osmaniyyi semâvata kadar i’lâ ediyorlar...”⁵

Yine Osmanlı-Yunan ilişkilerinin anlatıldığı bir makalede ise: ‘Evet, Mütâlaa Osmanlıları öyle bir borcun ifasına davet ediyor ki, Osmanlılık nâm-ı celili o borcun hüsn-i ifâsiyla teâli edecek. Askerlerimiz Osmanlılıklarını maddeten isbat .. hem de şanlı bir surette isbat ettiler. Elhanımız da onlara peyrev olmalıdır.

Osmanlılar düşününüz ki bu günkü harekât-ı semihaneniz yarın tarihe o makes-i ebediye geçecek. Biz eslafımızın, o şanlı babalarımızın namını hiss-i iftihâr ile yad ediyorsak yarın bizim de ismimiz öyle anılacak. Osmanlılık kelimesi hamâset ve semâhat mûradîfî olduğunu unutmayacağınızı aciz Mütâlaa emindir. Yaşasın Osmanlılık!..’⁶

Türk basınında kendince bir yer işgal eden “Mütâlaa” gazetesi, Türkiye’nin önemli kütüphanelerinde değişik sayılarda mevcuttur. Mütâlaa’nın mevcut sayılarının İstanbul Kütüphanelerindeki dağılımı şöyledir: Beyazid Devlet Kütüphanesi Koleksiyonunda 85. [B.218 85(1314)] sayısı; Belediye Kütüphanesi ‘Atatürk Kitaplığında 1’den 92’ye kadar olan [B.29, B.50 1-92(22 Temmuz 1312-13 Mayıs 1314)] sayıları; Hakkı Tanık Us Kütüphanesinde 1’den 40. [I.1-40(22 Temmuz 1312-1313/1 1314H)] sayıya kadar mevcut iken, Ankara Milli Kütüphane kataloglarında ise sadece 82. ile 84. [1313(1897) 82-84] sayısı vardır. Ancak araştırmamız neticesinde bu kütüphanede hiçbir nüshasına rastlanmamıştır.

İzmir Milli Kütüphanesinde de hiçbir sayıya rastlanmazken, Türkiye’de en çok nüshası Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Seyfettin Özege Koleksiyonunda [1312:1-35 1313: 36-47 49, 77,79-82 1314: 83-92 1314: 3. sene

⁵ “Musahabe”, 22 Nisan 313, S.40, s.1-2

⁶ “Osmanlılara” 13 Mayıs 313, Nûsha-i Fevkâlade, s.1-2

11-31] -iki nüshası (38- 48) eksik olarak- 131 sayı bulunmaktadır. Ayrıca katalogda 1316: 1/93-10/102 ibaresi olmasına rağmen, bu nüshalara rastlanılmamıştır. Bu ibarelerin yanlışlıkla yazıldığı veya mevcut iken kaybolduğu tahmin edilmektedir.

Gazetenin imtiyaz sahibi olan Osman Tevfik, aynı zamanda ilk sayıdan 93. sayıya kadar bu yayın organının müdürlüğünü de yürütür. 93. sayıdan itibaren yazı işleri müdürlüğünne Eczacı Ethem getirilir. İdarehane ve dağıtım yeri ilk ve en uzun süreli olarak Site Savulda numara 52 dir. Bu mekan incelediğimiz sayılar boyunca beş defa değişiklik gösterir. Dersaadette ise Mahal-i tevzi Bab-ı Ali Caddesinde 32 numarada Rauf Bey Gencinesidir. Abone şartları: Bir senelik için 50 kuruş, altı aylığı 25 kuruş, bir nüshası 1 kuruş; sair mahaller için seneliği 62,5 kuruş, altı aylığı 32 kuruş, bir nüshası $1 \frac{1}{4}$ kuruştur. Ayrıca yazı anlayışlarına uyan yazıların neşredileceğini ve yayımlanmayan yazıların iade edilmeyeceği de bildirilmiştir.

Gazetenin ilk sayısı 22 Ağustos 1312 [Miladî 2 Ağustos 1896] tarihinde yayımlanır. Her hafta Salı günleri okuyucuya sunulan gazetenin çıktıığı gün bir sene boyunca değişiklik göstermez. 53. sayıdan sonra Çarşamba günleri neşredilmeye başlar. Bu durum 93. sayıdan itibaren her hafta Perşembe, 131. sayıdan itibaren de Cuma günleri çalışmaya başlar. Gazetenin başlangıcından incelenen sayısına kadar yayın kronolojisindé büyük aksaklıklara rastlanmaz. Ancak sık sık matbaa değişiklerinin yapılması cülûsiye ve bayram gibi önemli günler gazetenin çıkış zamanlarını az da olsa etkilemiştir. Mütâlaa'nın normal seyrine göre 24 Temmuz 1313 de 48. sayının çıkması gerekirken, yanlışlıkla 48 yerine 49. sayı basılır. Böylece gazetenin sayısı bir numara artmış olur. Bu hatadan olsa gerek hem 49. hem de 50. nüshaların tarihi 1 Temmuz olarak yazılır. Bu durumu o zamanlarda yapılan matbaa değişikliğine bağlayabiliriz. 28 Kânun-u Evvel 1313 tarihli 75. sayıda padişahın doğum yıl dönümü münasebetiyle bir hafta içerisinde dörder sahife olarak iki sayı neşredilir. Yine 18 Şubat 1313 de bayram münasebetiyle 81. sayı bir hafta gecikmeyle okuyucuya sunulur. Mütâlaa'nın çıkış kronolojisindeki bu gibi değişiklikler gazetenin kronolojik zaman tablosunun düşünceler bölümünde ayrıntılı olarak verilmiştir.

Sıkça matbaa değişikliği yaşayan Mütâlaa, ilk olarak “Selanik Hamidiye Mektebi Sanayi Matbaası”nda tab olunur. Burada 49. sayıya kadar basımına devam edilir. Bu tarihten sonra “Osmanlı Matbaası Aziz Mithat ve Şürekâsı” ünvanlı matbaada basılmaya başlar. 4 Şubat 1313 tarihinde Selanik’teki “Osmanlı ve Asır” matbaaları birleşerek “Osmanlı ve Asır Matbaaları” şirketi kurulur. 4 Şubat 1313 [16 Şubat 1898] de bir değişiklik daha yaşayarak ilk tab edildiği matbaa olan “Selanik Hamidiye Mekteb-i Sanayi Matbaasında” basılmaya ve sahife ebadında bir değişiklik yaşanmadan yayımlanmasına devam edilir. Ancak sekiz sahife olarak hizmet vermeye başlayan gazete 93. sayıdan itibaren dört sahife olarak çıkmaya başlar.

İncelenen tüm sayılarında hiç bir fotoğrafa rastlanmayan Mütâlaa’yi şekil olarak şöyle tarif edebiliriz: Baş sahifenin üst orta tarafında göze çarpıcı bir motifle “Mütâlaa” yazısı vardır. İlk sahifenin sağ üst tarafında gazetenin numarası, üst ortada çıktıığı gün “Salı”, aynı hizada solda ise kaçinci sene olduğu belirtiliyor. Yatay iki çizgi arasında bulunan Mütâlaa yazısının sağında irtibat bürosu imtiyaz sahibi ve bir nüshanın kaç para olduğu ve neşr edilemeyen eserlerin iade edilmeyeceği belirtilir. Solda ise abone şartları yazılmıştır. Tüm bilgilerin bulunduğu kısımla yayımlanan yazı arasında yatay ince iki çizgi arasında sağda Hierî, solda Rumi olan yayım tarihleri; bu iki tarih arasında da “Har hafta Salı günleri neşrolunan fünum ve edebiyattan bahis gazetedir” ibaresi yer alır. Gazetenin her sahifesi dikey çizgilerle üş eşit sütun halinde bölmelere ayrılmıştır. Bu durum tüm sayılarda aynı özelliği gösterir.

Birinci seneden sonra yukarıda bahsettiğimiz dizayn aynı alanda küçük yer değişiklikleri gösterir. Gazetenin 60. sayısından itibaren 17 Eylül 1313 [22 Eylül 1897] Mütâlaa ismi altında Latin harfleriyle Fransızca “Mütâlaa” başlığı konulmaya başlar. Bu durum 86. sayıya kadar devam eder. 69. sayıdan sonra Tefrika bölümleri açılır. Bu bölümler kalın yatay çizgilerle gazetenin son sahifelerinde yer alır.

Edebiyat ve fünlünden bahsetmek amacıyla neşredilen Mütâlaa’nın ilk sayısında tahrir heyeti tarafından yazılan “İzah-ı Meram” başlıklı makalede gazetenin neşir amacı dile getirilir. Bu makalede Mütâlaa’nın kelime anlamı üzerinde durularak -“Ecsamın neşv ü nemasına hizmet eden güneştir. Ervahin feyzine,

i'lasına medar olan da Mütâlaa'dır Mütâlaa hayat ile başlar, memât ile hitam bulur"- ifadesiyle isimlerinin anlamlarıyla müsemma bir gazete olduklarını söylerler. Asıl gayelerinin beşeri ilimleri sahifeler arasından çıkarıp halkın yararına sunmak, ilme açılan birer kapı olmak arzusuyla harekete geçildiği vurgulanır.

Gazetenin doğu (Arapça) ve batı ilimlerine vakıf ilim adamlarını üretici durumuna getirip faydalı yollarda çalışmalarını sağlamaktan başka gayesinin olmadığı belirtilerek amaçları şöyle sıralanır: Gerek aydın gerekse halkın faydalanaçağı kütüphanelerin bulunmamasından kaynaklanan eksikliğin giderilmesi yolunda "halkımız için faideli olduğuna kanaat hasıl edeceğimiz şeyleri seçerek "Mütâlaa" namındaki şu naçız varak-pareye derc edeceğiz. En başlıca arzumuz edebiyatın ahlâkimizi takviye edecek ve fiununun ihtiyacımıza hizmet eyleyecek kısımlarını tahrîr ve neşr etmektir" Edebiyatın ruhî ve ahlakî fenninin ise maddi yönden eğitici bir özellik taşıması gerektiğini ve bunu dikkate alacaklarını belirtirler. Gazete bu amaçlarına uygun eserler yayımlamaya gayret etmiştir. İncelediğimiz sayıya kadar yayın politikasına uygun hareket etmiştir. Ancak sonlara doğru önemli yazınlarda bir hayli düşmeler görülür.

O dönem basınının genel özelliği olan methiyeler Mütâlaa'da da görülür. Padişahın doğumunu, tahta çıkışını ve bayram günleri gibi önemli günlerde ilk sayfalarda genellikle Padişahı övücü ve gazetenin tahrîr heyeti tarafından kaleme alınan "Tahdis-i Nimet ve Arz-ı Şükran" başlığı altında nazım veya nesir gibi yazıların yayımlandığı görülmektedir.

Gazetenin 42. nüshasından sonra 13 Mayıs 1313 [25 Mart 1897] de bir "Nûsha-i Fevkalade" çıkarılır. Bu nûsha abone dışında olup, elde edilen gelirin de Girit Savaşı muhtaçlarına verileceği belirtilir. Bu özel sayıda dönemin seçkin kalemleri olan Tevfik Fikret, Recaizade Mahmud Ekrem, Cenab Şahabeddin, A. Nadir, İsmail Safa, Hüseyin Siret, Hüseyin Suad ... gibi kişilerin eserlerine yer verilir.

Mütâlaa çıkış amacına uygun olarak yayımlanan eserleri şu ana başlıklar altında toplar: Edebiyat, Fen, Mütenevvia, Hikâye ve Roman Kısmı, Hanımlara Mahsus Kısım ... gibi. İlk aylar bu bölümlerde eser sayılarının birbirlerine eşit ağırlıkta olduğu görülür. Ancak bu durum senenin ortalarına doğru yavaş yavaş

değişiklik arz eder. Edebi yazılar ağırlık kazanmaya başlar. Edebiyat ana başlığı altında yayımlanan yazınlarda şiir ve nesir birbirlerine denk denecek kadar yakın olduğu görülür. İkinci senenin başlarında ise bu durum değişmeye başlar. 50. sayıldan sonra edebi konular ağırlığını yavaş yavaş kaybeder. Yine ilk dönemdeki gibi bölümlere eşit ağırlıklarda yer verilmeye başlandığı hissedilir. Bu değişikliklere paralel olarak yazı türleri de hatıra, hikaye, roman, sosyal konulardaki makalelere doğru yönelmeye başlar. 65. sayıldan sonra edebiyatın ağırlığı hayli azalmış olur. Bu sayılardan sonra edebiyat başlığı yerine genellikle şiir başlığı yazılır. Yazar kadrosundaki güçlü kalemlerin eserlerine çok nadir olarak rastlamaya başlarız. Edebi makalelerin azlığı, küçük şiirlerin yayımlanmaya başladığı bu dönemde tanınmamış müelliflerin eserlerine sıkça rastlanır. Gazetenin 92. sayısından sonra tekrar şiirlere ağırlık verilmeye başlanır. Edebi, fenni ve diğer bölümlerde makalelere fazlaca yer verilmez. Fen ve Mütenevvia kısımlarında kısa kısa bilgiler verilen imzasız yazılar yayımlanır. Gazetenin sayfa sayısının yarıya düşmesinin de etkisiyle son sayılara doğru yazar kadrosu bir hayli azalır. Yayımlanan yazılar da kısılır. Edebiyata ayrılan kısmda genellikle şiirler yer alırken; Hanımlar Mahsus Kısım ise yer yer uzamaların görüldüğü olur.

Fenni konulara ayrılan yazılar hemen edebiyattan sonraki kısmda yayımlanır. Bu bölümde genellikle fenni meseleler, iklim, ziraat, yeni icatlar, sağlık gibi öğretici konular alınır. Özellikle fenni yazılar Avrupa ve Amerika'da meydana gelen değişiklikleri toplumumuza yabancı olan icad ve keşifleri haber vermektedir. Bu bölümde işlenen konuların Mütenevvia bölümünde de okuyucuya sunulduğu görülmektedir. Mütenevvia kısmı adından anlaşıldığı gibi -türkü, çeşitli, değişik-konuları işler. Okuyucuya kısa, pratik, faydalı bilgilerin sunulduğu bölüm diyebiliriz. Bu bölümde bazen edebi, fenni makalelerin yanı sıra seyahatlere, mektuplara ve tefrika yazılarına da rastlayabiliriz. Yazlarının büyük çoğunluğu imzasız olan bu bölüme, son sayılarda “Şuunat” adı verilmiştir.

Hikâye ve Roman kısmında, küçük hikaye ve romanlar, tercümeler ve yer yer mektuplar bu başlık altında yayımlanır. 80. sayıldan sonra bu bölüme rastlanmaz.

Hanımlara Mahsus kısım ise gazetenin sonlarında yer alır. Bu bölümde hanımların kaleme aldıkları şiir, hikaye, roman, mektup... gibi eserler ve hanımları ilgilendiren moda, sağlık gibi yazı dizileri yer alır.

Sürekli olarak gazetede yer bulamayan “Muktesebât” bölümü ise, genellikle son sütunda, dönemin ünlü şair ve yazarlarının yayımlanmış eserlerinin okuyucuya sunulduğu bölümdür. Bu bölümde Ahmed Mithat, Tevfik Fikret, İsmail Safa gibi kişilerin eserlerinin yayımlandığı görülür. Daha çok Tercüman Gazetesi ve Servet-i Fünun’dan iktibaslar yapılmıştır. Devamlılık arz etmeyen şu bölümler de gazetenin alt bölümlerini oluşturmaktadır. Bunlar: Muhaberat-ı İlâniye: Açık ilan ve haberlerin verildiği bölümdür. Bilmeceler, Hikem-i Cümel, Şehir Mektubu, Bahar Postası, Sergi, Teşekkür ve Tefrika gibi.

Edebi eserler başta olmak üzere, yayımlanan eserlerden sonra gazetenin tahrir heyeti tarafından o eserin tenkidi yapılır. Mütâlaa başlığı altında yapılan bu derecelendirme yoğun olarak edebiyat kısmında ve özellikle de tanınmamış şair ve yazarların eserleri için yapılmaktadır. Bu mütâlaalar, tenkidi yapılan eser sahibini yönlendirici niteliktedir. Şiirlerini çok güzel yazdıklarını, ancak belirtilen kurallara uyulursa daha da güzel olacağını söyleyerek bir daha eser vermelerini teşvik ederler. Bunun yanı sıra yayımlanan makalelerdeki fikirlere iştirak edip etmediklerini veya niçin böyle bir yazıyı yayımladıklarını açıklayıcı nitelikte bilgilerin de verildiği olur. Gazetenin son sayılarına doğru bu durumun azalarak kalktığı görülür.

Halkı şuurlandırmak gayesinde olan Mütâlaa 39. sayıda vatan sevgisini konu alan bir yarışma düzenler. Bir şiir veya makale gönderenin altı aylık bedava gazete alacağını ve dereceye girenlerin eserlerinin yayımlanacağı belirtilir. Buna benzer bir yarışma da Hanımlara Mahsus Kısmında düzenlenir. Ancak yarışmalara rağbet edilmediği görülür. Gazetenin genel fihristine dikkat ettiğimizde okuyucu mektuplarının hayli yer alması okuyucuya gazete arasında bir kaynaşmanın olduğu kanaatini uyandırır.

Gazete nüshalarında açıktan açığa muharrir kadrosu hakkında bilgilere rastlanılmaz. Ancak 68. ile 74.sayı arasında nüshaların ilk sayfalarında fihrist verildiği görülür. Yayımlanan eserlerin altında muharrirlerinin yalnızca isimleri

yazılmıştır. Emine Semiye Hanım'ın Hanımlara Mahsus Kısmında baş muharrir olması hasebiyle isminin önüne ser muharrir unvanının konulduğu görülür. Yayımlanacak eser dönemin ünlülerinden veya saygın bir kişinin eseri ise bir iki cümleciğle metdedilerek isimlerinin verildiği görülür. Anlatma esasına dayanan hikaye ve roman türlerinde de bazen müellifi ibaresiyle isimlerin verildiği görülür.

Mütâlaa'da yazıları bulunan kadroyu dikkate aldığımız zaman, İstanbul'da tab edilmediği halde gazetenin o dönemde arka planda kaldığını söylemek biraz zordur. Edebiyat tarihimizin meşhur kalemlerinin bir çoğu az veya çok bu gazeteye yazılar yazarak yazı kadrosuna katılmışlardır. Gazetenin başlıca yazarları: Recâizade Mahmud Ekrem, Cenab Şahabeddin, Tevfik Fikret, İsmail Safa, A. Nadir (Ali Ekrem), Siret, Hüseyin Suad, Emine Semiye, Latif, Ali Ulvi, M. Rüştî, Hüseyin Cahit, Edhem İsmail, İbnülemin Mahmud Kemal, Hasan Pertev, Ali Remzi, Süleyman Nûzhet, Sadi, Hasan Fehmi, Mehmed Rauf, N. Vecdi, Şerif Necmi, H. Remzi, Hüseyin Hüsnü, Hüseyin Vassaf, Mehmet Emin [Yurdakul]... vs. dir.

19. asırda Batı karşısındaki durumumuzu Tanpınar'ın "İmparatorluk, asırlar içinde yaşadığı bir medeniyet dairesinden çıkarak, mücadele halinde olduğu başka bir medeniyetin dairesine girdiğini ilan ediyor, onun değerlerini açıkça kabul ediyor" cümlesiyle formüle edilen bu zamanda Mütâlaa'nın da Batıya yönelen yeniciler safında olduğundan batıya açıldığını rahatça görürüz. Batı edebiyatından alınan tür ve muhtevaların yer aldığı gazetede Avrupa'dan yapılan tercümelere de rastlanılır. Alexandre Dumas Fils'in Mektup Cüzdanı tefsrika edilir. Voltaire'den mektup; Adel ve Paul Bourget'den hikayelere, Eduard le Balay, Jean Jacques Rousseau, Gustave de Vene gibi yazarların birkaç makale tercümelerine rastlanılmaktadır.

Gazetenin asıl iskeletini yerli yazarların hikaye ve roman tefsikaları, şiir, makale ve tenkit yazıları oluşturmaktadır. Şiir alanında H(a). Remzi, Sadi ... gibi kalemlerin roman ve hikayedeki Emine Semiye'nin, tenkit yazılarında Hüseyin Cahit'in yazıları ağırlmaktadır. Makalelerde ele alınan konuları tasnif edecek olsak ağırlığın dil ve imlâ bahsinde yoğunlaştığını görmemiz mümkündür.

YIL	NUMARA	ÇIKIŞ TARİHİ (MALİ)	MİLADI KARŞILIĞI	ÇIKIŞ TARİHİ (HİCİRİ)	DÜŞÜNCELER
Birinci yıl	1	22 T. 1312	3 Ağ. 1896	23 Safer 1314	
" "	2	30 T. 1312	11 Ağ. 1896	1 R.E. 1314 Bir gün gecikme ile çıkmıştır.	
" "	3	6 Ağ. 1312	18 Ağ. 1896	8 R.E. 1314	
" "	4	13 Ağ. 1312	25 Ağ. 1896	15 R.E. 1314	
" "	5	20 Ağ. 1312	1 Ey. 1896	22 R.E. 1314	
" "	6	27 Ağ. 1312	8 Ey. 1896	29 R.E. 1314	
" "	7	3 Ey. 1312	15 Ey. 1896	6 R.E. 1314	
" "	8	10 Ey. 1312	22 Ey. 1896	13 R.E. 1314	
" "	9	17 Ey. 1312	29 Ey. 1896	20 R.E. 1314	
" "	10	24 Ey. 1312	6 Ek. 1896	27 R.E. 1314	
" "	11	1 T.E. 1312	13 Ek. 1896	5 C.E. 1314	
" "	12	8 T.E. 1312	20 Ek. 1896	12 C.E. 1314	
" "	13	15 T.E. 1312	27 Ek. 1896	19 C.E. 1314	
" "	14	22 T.E. 1312	3 K. 1896	26 C.E. 1314	
" "	15	29 T.E. 1312	10 K. 1896	3 C.A. 1314	
" "	16	5 T.S. 1312	17 K. 1896	10 C.A. 1314	
" "	17	12 T.S. 1312	24 K. 1896	17 C.A. 1314	
" "	18	19 T.S. 1312	1 Ar. 1896	25 C.A. 1314	

Birinci Yıl	19	26 T.S. 1312	8 Ar. 1896	3 R.C. 1314
" "	20	3 K.E. 1312	15 Ar. 1896	10 R.C. 1314
" "	21	10 K.E. 1312	22 Ar. 1896	16 R.C. 1314
" "	22	17 K.E. 1312	29 Ar. 1896	23 R.C. 1314
" "	23	24 K.E. 1312	5 O. 1897	30 R.C. 1314
" "	24	31 K.E. 1312	12 O. 1897	9 Şb. 1314
" "	25	7 K.S. 1312	19 O. 1897	16 Şb. 1314
" "	26	14 K.S. 1312	26 O. 1897	23 Şb. 1314
" "	27	21 K.S. 1312	2 Şt. 1897	30 Şb. 1314
" "	28	28 K.S. 1312	9 Şt. 1897	7 R. 1314
" "	29	4 Şt. 1312	16 Şt. 1897	14 R. 1314
" "	30	11 Şt. 1312	23 Şt. 1897	21 R. 1314
" "	31	18 Şt. 1312	30 Şt. 1897	28 R. 1314
" "	32	4 Mt. 1313	16 Mt. 1897	13 Şv. 1314 9 gün gecikme ile geçmiştir
" "	33	11 Mt. 1313	23 Mt. 1897	20 Şv. 1314
" "	34	18 Mt. 1313	30 Mt. 1897	27 Şv. 1314
" "	35	26 Mt. 1313	7 Ns. 1897	4 Zk. 1314
" "	36	1 Ns. 1313	13 Ns. 1897	11 Zk. 1314 Bir gün erken çıkmıştır
" "	37	8 Ns. 1313	20 Ns. 1897	18 Zk. 1314

Birinci Yıl	39	15 Ns. 1313	27 Ns. 1897	25 Zk. 1314	Sayı numarası 38 yerine 39 olarak basılmıştır
" "	40	22 Ns. 1313	4 My. 1897	2 Zh. 1314	
" "	41	29 Ns. 1313	11 My. 1897	9 Zh. 1314	
" "	42	6 My. 1313	18 My. 1897	16 Zh. 1314	
" "	N.F.	13 My. 1313	25 My. 1897	23 Zh. 1314	Özel sayı!
" "	43	20 My. 1313	1 H. 1897	1 Mh. 1315	Hicri yeni yılа girilir.
" "	44	27 My. 1313	8 H. 1897	8 Mh. 1315	
" "	45	3 H. 1313	15 H. 1897	15 Mh. 1315	
" "	46	10 H. 1313	22 H. 1897	22 Mh. 1315	
" "	47	17 H. 1313	29 H. 1897	29 Mh. 1315	
" "	49	1 T. 1313	13 T. 1897	13 Sf. 1315	Sayı numarası yanlışlıkla 48 yerine 49 olarak yazılır ve bir nüsha eksik görülmektedir
" "	50	8 T. 1313	20 T. 1897	20 Sf. 1315	Sayı numarası 50 iken 49, tarih 1 T. olarak yanlışlıkla yazılmıştır.
" "	51	15 T. 1313	27 T. 1897	27 Sf. 1315	
" "	52	22 T. 1313	3 Ağ. 1897	5 R.E. 1315	
İkinci Yıl	53	30 T. 1313	11 Ağ. 1897	13 R.E. 1315	Bir gün gecikme ile çıkmıştır.
" "	54	6 Ağ. 1313	18 Ağ. 1897	20 R.E. 1315	
" "	55	13 Ağ. 1313	25 Ağ. 1897	27 R.E. 1315	
" "	56	19 Ağ. 1313	31 Ağ. 1897	3 R.A. 1315	Bir gün erken çıkmıştır

İkinci Yıl	57	27 Ağ. 1313	8 Eylül. 1897	11 R.A. 1315	Bir gün gecikme ile çıkmıştır.
" "	58	3 Eylül. 1313	15 Eylül. 1897	18 R.A. 1315	
" "	59	10 Eylül. 1313	22 Eylül. 1897	25 R.A. 1315	
" "	60	17 Eylül. 1313	29 Eylül. 1897	3 C.E. 1315	
" "	61	24 Eylül. 1313	6 Ekim. 1897	10 C.E. 1315	
" "	62	1 Kasım. 1313	13 Kasım. 1897	17 C.E. 1315	
" "	63	8 Kasım. 1313	20 Kasım. 1897	24 C.E. 1315	
" "	64	15 Kasım. 1313	27 Kasım. 1897	1 C.A. 1315	
" "	65	22 Kasım. 1313	3 Aralık. 1897	8 C.A. 1315	
" "	66	29 Kasım. 1313	10 Aralık. 1897	15 C.A. 1315	Sayı numarası yanlışlıkla 66 yerine 67 olarak basılmıştır
" "	67	5 Ocak. 1313	17 Ocak. 1897	22 C.A. 1315	
" "	68	13 Ocak. 1313	25 Ocak. 1897	29 C.A. 1315	Bir gün gecikme ile çıkmıştır.
" "	69	19 Ocak. 1313	1 Ar. 1897	7 Nisan. 1315	Bir gün erken çıkmıştır
" "	70	26 Ocak. 1313	8 Ar. 1897	14 Nisan. 1315	
" "	71	3 Mayıs. 1313	15 Mayıs. 1897	21 Nisan. 1315	
" "	72	10 Mayıs. 1313	22 Mayıs. 1897	28 Nisan. 1315	
" "	73	17 Mayıs. 1313	29 Mayıs. 1897	5 Mayıs. 1315	
" "	74	24 Mayıs. 1313	5 Haz. 1898	12 Mayıs. 1315	

İkinci Yıl	75	28 K.E. 1313	9 O. 1898	16 Şb. 1315
"	75	31 K.E. 1313	12 O. 1898	19 Şb. 1315
"	76	7 K.S. 1313	19 O. 1898	26 Şb. 1315
"	77	14 K.S. 1313	26 O. 1898	4 R. 1315
"	78	21 K.S. 1313	2 Şt. 1898	11 R. 1315
"	79	28 K.S. 1313	9 Şt. 1898	18 R. 1315
"	80	4 Şt. 1313	16 Şt. 1898	25 R. 1315
"	81	18 Şt. 1313	2 Mt. 1898	Şv. 1315
"	82	25 Şt. 1313	9 Mt. 1898	Bir hafta gecikme ile çıkar
"	83	4 Mt. 1314	16 Mt. 1898	Şv. 1315
"	84	11 Mt. 1314	23 Mt. 1898	Hicri yıl yanılışla 1316 yazılır
"	85	18 Mt. 1314	30 Mt. 1898	30 Şv. 1315
"	86	25 Mt. 1314	6 Ns. 1898	8 Zk. 1315
"	87	1 Ns. 1314	13 Ns. 1898	15 Zk. 1315
"	88	8 Ns. 1314	20 Ns. 1898	22 Zk. 1315
"	89	15 Ns. 1314	27 Ns. 1898	6 Zh. 1315
"	90	29 Ns. 1314	11 Ns. 1898	Bir hafta gecikme ile çıkar
"	91	6 My. 1314	18 My. 1898	27 Zh. 1315

İkinci Yıl	92	13 Mh. 1314	25 Mh. 1898	5 Mh. 1316	Hicri yeni yıla girilir.
" "	93/1	21 Mh. 1314	1 H. 1898	13 Mh. 1316	
" "	94/2	28 Mh. 1314	8 H. 1898	20 Mh. 1316	
" "	95/3	4 H. 1314	15 H. 1898	27 Mh. 1316	Bir gün gecikme ile çıkıştır.
" "	96/4	11 H. 1314	23 H. 1898	4 Sf. 1316	
" "	97/5	18 H. 1314	30 H. 1898	11 Sf. 1316	
" "	98/6	25 H. 1314	7 T. 1898	18 Sf. 1316	
" "	99/7	2 T. 1314	14 T. 1898	25 Sf. 1316	
" "	100/8	9 T. 1314	21 T. 1898	2 R.E. 1316	
" "	101/9	16 T. 1314	28 T. 1898	9 R.E. 1316	
" "	102/10	23 T. 1314	4 Ağ. 1898	16 R.E. 1316	
Üçüncü Yıl	11	30 T. 1314	11 Ağ. 1898	23 R.E. 1316	
" "	12	6 Ağ. 1314	18 Ağ. 1898	1 R.A. 1316	
" "	13	13 Ağ. 1314	25 Ağ. 1898	8 R.A. 1316	
" "	14	20 Ağ. 1314	1 Ey. 1898	14 R.A. 1316	
" "	15	27 Ağ. 1314	8 Ey. 1898	21 R.A. 1316	
" "	16	3 Ey. 1314	15 Ey. 1898	28 R.A. 1316	
" "	17	10 Ey. 1314	22 Ey. 1898	6 C.E. 1316	
" "	18	17 Ey. 1314	29 Ey. 1898	13 C.E. 1316	

Üçüncü Yıl	19	24 E.K. 1314	6 E.K. 1898	20 C.E. 1316
" "	20	1 T.E. 1314	13 E.K. 1898	27 C.E. 1316
" "	21	8 T.E. 1314	20 E.K. 1898	4 C.A. 1316
" "	22	15 T.E. 1314	27 E.K. 1898	11 C.A. 1316
" "	23	22 T.E. 1314	3 K. 1898	18 C.A. 1316
" "	24	29 T.E. 1314	10 K. 1898	25 C.A. 1316
" "	25	5 T.S. 1314	17 K. 1898	2 R.C. 1316
" "	26	12 T.S. 1314	24 K. 1898	10 R.C. 1316
" "	27	19 T.S. 1314	1 Ar. 1898	17 R.C. 1316
" "	28	26 T.S. 1314	8 Ar. 1898	24 R.C. 1316
" "	29	2 K.E. 1314	15 Ar. 1898	1 Şb. 1316
" "	30	10 K.E. 1314	22 Ar. 1898	8 Şb. 1316
" "	31	18 K.E. 1314	30 Ar. 1898	15 Şb. 1316 Bir gün gecikme ile çıkmıştır.

1.2. Yazar Kadrosu

Mütâlaa Gazetesi, üç yıla yakın süren yayım hayatı boyunca aralarında devrin önde gelen simalarından Recaizade Mahmud Ekrem, Cenab Şahabettin, Tevfik Fikret, Mehmet Rauf, İsmail Safa gibi şair ve yazarlarında bulunduğu iki yüz otuz beş civarında şair ve yazarlardan oluşan bir kadroya sahiptir. Ayrıca bir hayli imzasız yazı da bulunmaktadır.

Biz bu kısımda yazı kadrosunun tamamını tanıtmaya sahip değiliz. Bu yüzden tanınmamış fakat yazar kadrosunda önemli bir yeri olan şahsiyetleri tanıtmaya çalıştık. Bunun yanısıra dönemin tanınmış yazarlarından da kısaca bahsettik.

A(yın). İsmet (İbnü'l-Faik Abdi İsmet) [Ulukut]

Avukat Mustafa Faik [Efendi]nın oğludur. Selanik'te doğdu. Burada İbtidaî, Rüşdi ve İdadî tâhsillerini bitirdikten sonra "Sen Jan Batist dö Lasal" ismindeki Fransız mektebinde üç sene okuyup mezun oldu. Rüşdi mektebinin Farisi ve Fransızca muallimliğine tayin olundu. Bu görevden istifa ederek İstanbul'da dişçi mektebine devam etti. Bir iki sene dışçilik yaptı.

Selanik'e avdetle Feyziye İdadisinde Türkçe, Edebiyat ve Tarih okuttu. Burada idarecilikte bulundu. Ayrıca Hukuk tâhsili gördü. Feyziye İdadisinin erkek ve kız kısımları umumi müdürlüğünne tayin olundu.

Küçük yaştarda şiirler yazdı. Önceleri Muallim Naci ve Mehmed Celal'in tesirinde kalan şair ileri ki yıllarda Servet-i Fünuncuların safina geçer.

Bazı eserleri: Türkçe Kavaid (Gramer kitabı), Sümer Ülkeleri (Piyes), Hacı Yaşa Ağa Hastanesi (Roman), Dünya Nasıl Bakacak (Tercüme roman).

(İbnül Emin M. Kemal, Son Asır Türk Şairleri, C.III, s.2096-97.)

Abdülhalim Memduh: (1866-1904)

Türk Edebiyatı tarihinin ilk yazarlarından. İstanbul'da doğdu. Hukukta bir süre okuduktan sonra Hariciye Nezareti katipliğinde bulundu. Mizan gazetesine yazılar yazdığı, siyasete karşılığı, Abdülhamid idaresini eleştirdiği için sürgüne gönderildi. Sürgünde iken Avrupa'ya kaçtı.(1900) Fransa'da İngiltere'de yaşadı.

İngiltere'de öldü; vasiyeti üzerine Tunus'a gönderildi. Şiirleri hece ve aruzladır. "Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniyye"si ilk edebiyat tarihimizden sayılır. Bazı eserleri: Nâlân (piyes), Bedriye (piyes), Reşid Paşa'nın Hal Tercümesi.

(S.K. Karaalioğlu, Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü, s.9)

Abdurrahman Adil [Eren]

Hukukçu. Azim adlı bir gazete ile Hâdîsat-ı Hukukiye ve Tarihiye adlı bir dergi çıkarmıştır. Damga Kanununun Birinci Maddesi, Hall-i Temyiz, İçmâl-i Ahkamdan Hukuk-ı Ticaret adında eserleri vardır.

Abdülhak Hamid [Tarhan]: (1852-1937)

Tanzimat devri yazar ve şairlerindendir.

Âgâh Paşa: (1831-1908)

Osman Âgâh Paşa, Trabzon Valisi hazinedar zade Osman Paşanın kavas başısı Mustafa Ağanın oğludur. İbtidaî tâhsili ikmal ettikten sonra 1266'da kitabet meslegine girdi. Muahheren gönüllü olarak asakiri bahriye silkine dühul ile İstanbul'a geldi. Gemi hocalığı ve kalyon katipliği hizmetlerinde kullanıldı. 1294'de İstanbul'da meclisi firma azalığına, ahiren Van, Bitlis, Erzurum, Diyarbakır, Kosova, Haleb, Selanik, Manastır, Ankara vilayetleri alay beyliğinde ve kumandanlığında bulundu. Mirî miran ihraz eylesdi. "Bülbül name" namındaki risale-i manzumesi ile divanı eşarın, refikası nezdinde bulunduğu iştilmiştir. Bunların tab olunmaması şayanı teessüftür. Bazı eşarını havi on sekiz sahifelik bir risale Ankara matbaasında tab edilmiştir. Eşarı, hakimane ve mutabavvifanedir. Hayatı, zabtiyelikle geçen ademlerin değil mehafili şiir ve edebde dem güzar olan zevatın ekserinden de güzel şiir söylemiştir.

(İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, I. Cilt, s.32)

Ahmed Mithad: (1844-1912)

Tanzimat döneminde en çok yazan, halka okuma zevkini aşılayan büyük gazeteci ve romancı.

Ahmed Râsim: (1865-1932)

Servet-i Fünun çağlarında yetişen 20. yy. gazeteci ve yazarıdır.

Andelip [Faik Esat Başmakçızade] (1873-1902)

Mektep, Hazine-i Fünûn ve İrtika risalelerinin baş muharrirliklerinde bulundu. Sabah-ı Hayatım, Gül Demetleri, Bir Demet Çiçek ve Arapların Hikâyât-ı Şarîraneşî namında eserleri mevcuttur.

(Behçek Necatigil, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, s.39.)

Cenab Şâhabeddin: (1870-1934)

Servet-i Fünun şair ve yazarlarındandır.

Cûdi: (1850-1931)

İbrahim Cudi Merzifon'da dünyaya geldi. Mahalle mektebinde öğrenimine başlar. Rüşdiye'yi bitirdikten sonra İstanbul'a gelir. Buradaki tahsili sırasında bir imtihan sonucunda Beşiktaş Askeri Rüştiyesine Türkçe muallimi tayin olunur. Nabi Zade Nazım ilk talebelerindendir. Çeşitli görevlerde bulunduktan sonra II. Meşrutiyetten sonra açılan Meclis-i Mebusan'a seçildi. Daha sonra birçok yerde muallimlik yaptı.

Muallim Naci ile Selanikli Tevfik'in çıkardıkları Teâvün-i Aklam mecmuatında kırka yakın, Peyam-ı Sabah'ın edebi ilavesi Peyam-ı Edebi'de on kadar şiiri yayımlanan Cudi'nin Muasır Şairlerimiz, Son Asır Türk Şairleri ve Merzifon Şairlerinde şiirlerinden örnekler bulunmaktadır.

(T.D.V. İslam Ansiklopedesi, VIII. Cilt, s.80)

Emine Semiye (Cevdet Paşa Kerimesi) (1868-1944)

Emine Semiye: Romancı, (İstanbul 1868-1944) Tarihçi Cevdet Paşa'nın kızı ilk kadın romancımız Fatma Aliye Hanım'ın kız kardeşi. Özel tıhsil gördü, Fransa ve İsviçre'de bulundu. Siyasi ve sosyal kuruluşlarda faal rol alan Emine Semiye bir ara İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde çalıştı. Meşrutiyetin ilanından sonra siyasi yazılar yazdı. 1922'de öğretmenliğe başlayıp, bir süre Selanik'te kız okulları

müfettişliğinde bulundu. Selanik'te yayımlanan Mütâlaa Gazetesi'nin başyazarlığını yaptı. (1996) Emine Semiye'nin roman ve hikayeleri de vardır. Gayyâ Kuyusu, Sefalet (1907) adlı romanlarından başka çocuk terbiyesi üzerine hikayeleri, eğitim, fen ve diğer konularda makaleleri ve Hülâsa-yı İlim-i Hesâb adlı bir kitabı da vardır.

(Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi -Devirler, İsimler, Eserler, Terimler- Dergah Yayınları, C. III, s.33.)

H(a). (Hasan) Remzi (Vodinalı): (1871-1918)

Hasan Remzi Efendi Vodina Müfti Zadelerinden ve Fatih müderrislerinden Hüseyin Efendinin oğludur. Memleketinde biraz tahsil gördükten sonra yirmi yaşında İstanbul'a geldi. Mecmualara manzumeler yazdı.

Balıkesir Muallim Mektebinde Edebiyat muallimliği yaptı. İzmir'de ve Kıbrıs'ta bulundu ve buradaki gazetelerde yazıları yayınlandı. Daha sonra Londra'ya gitti. Meşrutiyetinden ilanından evvel İstanbul'a döndü. Meşrutiyetin ilanından sonra firkalara girdi çıktı. Gazetelerde makaleler neşr etti. Konya'ya nefyedildi. Konya gazete ve mecmularına edebi yazılar yazdı. Yazalarından dolayı Karaman'a sürüldü.

“Sanihatım”, “Gençlik Hatıratı”, “Sevdayı Medfun” adlı basılmış ve “İlhamı Vicedan”, “Sefalet”, “Hatira-i Sevda”, “Londra Hatıratı” isimli basılmamış eser ve “Tercemanı Hakikat”, “Hazinei Fünun”, “Maarif”, “Musavver Terakki”, “Tarık”, “Şark”, “Eşref” ve İzmir, Selanik, Kıbrıs, Bursa'da müntesir “Hizmet”, “Asır”, “Zeman”, “Nilüfer” gazete ve risalelerinde manzum ve mensur yazıları vardır.

(İbnüleinin Mahmud Kemal, Son Asır Türk Şairleri, cilt II, s.1405)

Hasan (Ha.) Fehmi(Zaimzade):

Hasan Fehmi Bey Trabzonlu Zaim Zade Mehmed Mithad Efendinin oğludur. Tahsili ibtidaiyi ikmal ettikten sonra 12 Mayıs 1308 de mühendishanei berriye bilimi hian kabul olundu. İdadi kısmını bitirerek istihkam sınıfı harbine dahil oldu. Rahatsızlığından dolayı meclis-i etibba kararı ile mektepten çıkarıldı. Müteakiben istidası üzerine hariciye nezaretinde umuri şebbeleri kalemine maaşsız olarak kabul edildi. Bir müddet sonra maaşa bağlanan Fehmi Bey o yıl tühmeti siyasiye ile

tevkif ve Taşkısla'da mün'akid divanı harpçe müebbeten kalebentlige ve Fizan'a nefye mahkum edildi. Dokuz ay sonra affedildi. Çeşitli görevlerde bulunduktan sonra Viyana'da hukuk ve iktisat tıhsili gördü. Bundan sonra değişik makamlarda görev yapan yazar Arapça, Farsça, Almanca, İtalyanca, Rusça bilmektedir.

Muhtelif mecmualarda eş'ar ve makalât neşr etmiştir. İngilizce'den "Çar", Almanca'dan "Devleti Aliyenin Za'f ve Kuvveti" ve İtalyanca'dan "Deha Nedir?" unvanlı üç kitap tercüme ederek Kahire'de tab etmiştir.

"Haclei Ebkâr" namındaki manzum eseri 1331 de İstanbul'da tab etmiştir. Bu eserin kabında "Elem ve Sitem" unvanlı mecmua-i eş'ar ile Alman şairi Göte'nin "Ekemont" isimli dramının tercümesi tab olunacağı gösterilmiştir.

(İbnü'l-Emin Mahmud Kemal, Son Asır Türk Şairleri C.I, s.388-389.)

Hüseyin Cahid (Haki) [Yalçın] (1875-1957)

Servet-i Fünun dönemi şair ve yazarlarındandır.

Hüseyin Suad [Yalçın]

Servet-i Fünun dönemi şair ve yazarlarındandır.

İbnü'l-Seyyid Galip (1876-1906)

Divan şairi. Kayseri Tapu Başkatibi Seyid Efendi'nin oğludur. Karakimselizade Hoca Mehmed Efendiden icazet aldı. 1877 yılında Mutasarrıf Saffet Paşa'nın takdiriyle tahrirat kalemine girdi. İstanbul'da bulunduğu sıralarda Farsça ve Fransızca öğrendi. Bir rahatsızlık neticesi iki sene kadar akıl hastanesinde kaldı. Çıktıktan sonra Kayseri'ye döndü. Mekteplerde vekaleten ve serbest olarak hocalık yaptı. Terakki İbtidai muallimliğine, bilahare Nali Reşid Paşa'nın aracılığıyla Sivas İdadi Müdür Muavinliğine ve Türkçe, Tarih ve Edebiyat muallimliğine tayin edildi. Bu vazifede iken intihar etti. İbni Seyyid Galip adıyla eserlerini neşreden Galip Efendi'nin mürettebat Divan'ından başka basılmamış muhtelif eserleri vardır. Ayrıca Mesnevi'yi de kısmen manzum olarak tercüme etmiştir.

(Türk Dili ve Edebiyatı Ans., -Devirler, isimler, eserler, terimler- Dergah yay., C.III., s.273.)

İbrahim Edhem

Bâb-ı Âlî tercüme kaleminden, Fransızca Konuşalım, Fransızca'dan Türkçe'ye Cep Lügati isimli eserleri vardır.

İsmail Safa: (1867-1901)

On dokuzuncu asır şair ve yazarlarındandır.

Mahmud Kemal (İbnü'l-Emin) [İnal]: (1870-1957)

Tarih, biyografi ve monografi yazarı ve şair. İstanbul'da doğdu. Şehzade Rüştîyesi'nde, Mülkiye'de, Hukuk Mektebi'nde okudu. Özel olarak; dinsel bilimler, hat sanatı, hadis, Arapça, Farsça ve Fransızca öğrendi. Vilayatı Mümtaze ve Muhtare, Sadaret Mektebi kalemlerinde, Vilayeti Sittiye Teftiş ve İslahat Komisyonu'nda görev aldı.(1890-1908) Türk ve İslam Eserleri Müzesini kurdu; emekliliğine kadar Müdürü olarak bu müzeyi yönetti. Tarih, edebiyat, biyografi ve bibliyografi bilginlerimizin en büyükleri arasında egosantrik bir kişiliğe sahiptir. En tanınmış eserleri: Son Asır Türk Şairleri (12 fasikül, 1930-1942), Osmanlı Devletinde Son Sadrazamlar (14 fasikül, 1940-1942), Son Hattatlar (1955), Hoş Sada (19. Asır musikişinasları ve musiki fıkraları, 1958) dir.

(S.K. Karaalioğlu, Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü, s.278)

Mehmed Emin [Yurdakul] (1869-1944)

Milli Edebiyat Dönemi şair ve yazarlarındandır.

Mehmed Rauf: (1875-1931)

Servet-i Fünun dönemi hikaye, roman ve tiyatro yazarı.

Nigar bint-i Osman (Nigar Hanım): (1856-1918)

Servet-i Fünun döneminin en tanınmış kadın şairi. İstanbul'da doğdu. Macar iken Türk olarak Türkiye'de yerleşen Osman Paşa'nın kızıdır. Fransız okulunda okudu. Türkçe, Arapça, Farsça dillerini özel olarak öğrendi. Fransızca'yı, zamanın Doğu-Batı edebiyatlarını çok iyi bilmesi, seçkin kişiliği, her Salı günü konağında devrin tanınmış kişilerini toplayıp düzenlediği şiir, müzik, sanat, edebiyat partileri, XVII. yy. Fransız yüksek sosyetesinin toplantılarını andırır. Özel yaştısının izdiraphı geçisi şiirlerindeki lirizmi artırır. Batı uygarlığındaki Türk edebiyatının ilk eser veren kadın şairidir. Aile çevresi, edebiyat kültürü, duygulu, ince mizacı, Batı edebiyatını yakından tanımışı, onu yenilik edebiyatımıza uyan şiirler yazmaya zorlar. Ancak çağındaki kadınlarda görülen anlatım ürkekliğini aşamaz. Aruzla yazılan şiirlerinde Abdülhak Hamid, Recaizade Ekrem, Fikret ve Cenab etkileri görülür. Eserlerinden bazıları şunlardır: Efsûs (Yazık! Şiirler, 1. Cilt 1886, 2. Cilt 1890), Nirân (Ateşler, şiirler, 1896), Aks-i Sada (Yankı, şiirler, 1900) Safahât-i Kalb (Gönül Safhaları, nesir halinde aşk mektupları, 1901)

(S.K. Karaalioğlu, Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü, s.395)

Recaizade Mahmud Ekrem: (1847-1914)

Tanzimat devri şair ve yazarlarındanandır.

Sadi: (?-1916)

Sadi Efendi Harputludur. Harputlu Hacı Hafız Yusuf Efendinin oğludur. Küçük yaşta İstanbul'a geldi. Tahsili ilim etti. Selanik'te Mekteb-i Osmani müdürüyetine tayin olundu. Bir zaman sonra infisal eyledi. Drama ve Siroz sancaklarında polis komiserliğinde, Üsküb hapishanesi müdüriyeti ve nüfus kitabı gibi hizmetlerde bulundu. Kosova Senice livası tahrirat müdüriyetinde iken Balkan Harbi sırasında Sırp'lara esir düştü. Sonra İstanbul'a kaçtı. Daha sonra muallimlik yapan Sadi 1916'da vefat etti.

Tercümen-i Hakikat Gazetesinde "Deli Şair" imzasıyla şiirler yazmıştır. Selanik'te intişar eden Asır ve Mütalaa gazetelerinde aile manzumeleri, "Çocuklara Rehber" isimli risalede ve "Ceride-i Sofiye" de şiirleri münherictir. Selanik'te

“Gonca-i Edeb” ve Üsküb’de “Yıldız” unvanlı iki edebi mecmua neşretti. “Açık Türkçe” namında alfabeyle dair bir risalesi vardır.

(İbnülemin Mahmud Kemal, Son Asır Türk Şairleri, cilt II., s.1532)

Sadık Vicdani [Kayıkçıoğlu]: (1864-1939)

Yazar Kastamonu Rüşdiyesi’nde okudu. Bitirmeden Kastamonu İstinaf Mahkemesi’nde memur oldu. Zabit Katılığı, Aza Mülazımı, Vilayet Mektubî Kalemi Mümeyyizliği gibi görevlerde bulundu. 1894 de Kastamonu gazetesi baş muharriri oldu. Kosova Vilayeti İdare Meclisi Başkatılığine tayin edildi. Bazı vilayetlerde mektupçuluk yaptı. 1923 ten sonra Aydın Tasfiye Komisyonu Üyesi iken emekli oldu. Tasavvufa dair tetkikleri ve yazıları ile tanınmıştır. Eserleri: Perişan (1891), Nagamat-ı Vicdaniye, (Kastamonu, 1894), Berk-i feza (1911), Fihrist-i Kur'an-ı Kerim (1912), Tefeülnâme-i İmam Suhreverdi (1912), Neşide-i cihad-ı ekber (1914), Gülbank-ı cihad-ı ekber (1915), Cuma namazı (1919), Bayram namazları (1919), Parasız (1921), Tomar-ı turuk-ı aliyye (4 kitap, 1922-24), Hz. Muhammed niçin çok evlendi (1928).

(Türk Dili ve Edebiyatı Ans., -Devirler, isimler, eserler, terimler-, Dergah yay., C.V, s.237.)

Siret [Hüseyin Siret Özsever]: (1872-1959)

Servet-i Fünun şair ve yazarlarındandır.

Tâhir (Menemenlizade): (1862-1902)

XIX. asır şairlerindendir.

Tevfik Fikret: (1867-1915)

Servet-i Fünun şairlerindendir.

İKİNCİ BÖLÜM

YAZAR VE KONU ADLARINA GÖRE TAHLİLİ FİHRİSTLER

2.1. YAZAR ADLARINA GÖRE FİHRİST

Yazar adlarına göre fihristte önce yazarın adı, parantez içinde yazar ve şairlerin derginin muhtelif sayılarında bulunan diğer adları ve unvanları; köşeli parantez içerisinde ise bizim bulabildiğimiz isim, unvan, soyad vs. gösterilmiştir. Böylelikle bir yazarın değişik isimlerle yazdığı yazılar tek isimde fakat diğer isimler de belirtilerek verilmiştir.

Köşeli parantez içerisindeki bütün ifadeler bize aittir.

Bu fihrist, gazetede bulunan bütün şair ve yazarların adları alfabetik sıraya konularak meydana getirilmiştir. Alfabetik sıralarında A(yın), E(lif) vb. rumuzları yazarken harfin aslı esas alınmış, A(yın)lar A, E(lif)ler E maddesinde gösterilmiştir. Yalnız üç yüz civarında imzasız yazı bulunduğuandan bunları “j” harfi içerisinde değil de sonda ayrı bir başlık altında topladık.

YAZAR ADI	ESER ADI	TÜR	TARİH	SAYI	Sf.
A(yın)	Hatıratımdan	[Hatıra]	30T.1314	11	4
	Aileme Veda	[Fıkra]	16T.1314	101	3-4
	Mektup	[Mektup]	16T.1314	101	4
	Me'yûs iken	[Şiir]	23T.1314	102	2
	Mersiye-i Hüsn	“	23T.1314	102	2
	Sa'aldigi	“	6 Ağ.1314	12	4
	Hatıratımdan	[Hatıra]	10Ey.1314	17	2-3
	Hatıratımdan	“	17Ey.1314	18	2
	Ben Gülebilir miyim?	[M. Şiir]	17Ey.1314	18	2-3
	Hatıratımdan	[Hatıra]	29TE.1314	24	2-3
	Veda	[Şiir]	2 T. 1314	99-7	1
A(yın). (Muallim)	Gidiyor	[M. Şiir]	22TE.1314	23	3
	Mektup	[Mektup]	19TS.1314	27	2
A(yın). Hüsnîye	Bir Hikaye Parçası	[Hikâye]	8 TE.1314	21	3-4
	Bir Hikaye Parçası	“	15TE.1314	22	4
	Keşt-i Sabih	[Fıkra]	22TE.1314	23	2-3
	Hatıra	[Makale]	19TS.1314	27	2-3

A(yın). İsmet (İbnü'l- Faik)	Tevzi-Mükâfat-ı Resmi	[Şiir]	16T.1314	101	2
	Kenar-ı Âb'da*	"	23T.1314	102	3
	Kılıkışdan Avdet	"	30T.1314	11	2
	Yadigar-Meveddet	"	13Ağ.1314	13	2
	Ziyaret-i Makber	[M. Şiir]	27Ağ.1314	15	1
^	İftirak-ı Müvakkat	[Şiir]	3 Ey. 1314	16	2
	Ben	"	24Ey.1314	19	1-2
	Fecr*	"	15TE.1314	22	1-2
	Dolu	"	22TE.1314	23	1
	Teşrin-i Evvel'in Seki- zinci Perşembe Akşamı	"	29TE.1314	24	1
	Düşen Dolunun Tarihi				
	Ne Tali'-i Menhûs!	[Şiir]	5 TS.1314	25	1
	Yine Mesken-i Turâb-ı	"	12TS.1314	26	1
	Makberdir				
	Heyhât!	"	19TS.1314	27	1
	Sefalet, Saadet	"	26TS.1314	28	1
	İntizar	[M. Şiir]	3 KE.1314	29	1
	Kış	[Şiir]	10KE.1314	30	2-3
	91 Numaralı Resmi Gazete	[Makale]	10KE.1314	30	3
	Girdab-ı Sefalet*	[Şiir]	6 Ağ.1314	12	2
	Bir Gece	[M. Şiir]	8 TE.1314	21	2
	Helâl	[Şiir]	17Ey.1314	18	1
	Eskici*	"	17Ey.1314	18	1
	Tulû'	"	10Ey.1314	17	3
A(yın). Nadir [Ali Ekrem Bolayır]	Bir Tazmin	[Şiir]	13Ms.1313	N.F.	3
	Vaziyet	[M. Şiir]	10KE. 1313	72	2-3
A(yın). Refik	[Başlıksız]	[Şiir]	11Şb.1312	30	1

A(yin). Sabiha	Bedbaht	[Hikâye]	3 KE.1314	29	3
A(yin). Şevket (Müderriszade)	Bir Saldıdenin Nasihatı	[Şiir]	29TE.1314	24	1
	Mütâlaa	[Makale]	29TE.1314	24	1
	Mayısda Bir Seher	[Şiir]	3 KE.1314	29	1
	Bir Genç	[Şiir]	10KE.1314	30	1
A(yin). Şevki	Sefalet	[Fıkra]	11Şb.1312	30	1-2
	Sefalet	"	18Şb.1312	31	2-3
	[Başlıksız]	[Makale]	4 Mt.1313	32	3-4
A(yin). Y(e).	Tabiatda İntisak Yoktur	[Makale]	4 H. 1314	95-3	3
Abbas Havri (Lisan-ı Osmanî Muallimi)	Hatırat-ı Seyahat	[Mektup]	27Ağ.1314	15	2
Abdi Tevfik	Seyf ve Kalem	[Fıkra]	1 Ns.1313	36	2-3
	Sağların Beyazlanması	[Makale]	15Ns.1313	39	4
	Derd-i Nihani*	[Şiir]	22Ns.1313	40	2-3
	Fıkra-i Ahlakiye	[Hatıra]	22Ns.1313	40	3-4
	Müdafaa-i Namus				
	Balıklarda Hafiza Var mı?	[Makale]	22Ns.1313	40	4-5
	Bir Mecruh Gönüllü	[Fıkra]	29Ns.1313	41	3
	Müdafaa-i Namus	[Hatıra]	29Ns.1313	41	3-4
	Lusifor	[Makale]	29Ns.1313	41	6
	Bir Rüya-yı Müdhîse	[Hatıra]	25Şb.1313	82	3-4
	Balonlu Bir Dağ	[Makale]	11Mt.1313	84	3-4
	Şimendiferi				
Abdulhalim Memduh	Gazel*	[Şiir]	4 Şb.1313	80	1
Abdulkerim Hadi	Tetebuat-ı Leyliyeden	[Sohbet]	26TS.1313	70	1-3
Abdullah	[Başlıksız]	[Şiir]	18Şb.1313	81	4
	[Başlıksız]	"	25Şb.1313	82	1
	Babasız Kız	"	25Mt.1313	86	2
	Mülk-i Yemin	"	29Ns.1313	90	1
	Gülbün-i Ra'nâ	"	13Ms.1314	92	2
	Sâile ve Tizi	"	21Ms.1314	93-1	1-2

Abdullah	Bir Kelebeğin Hasbihali Melâl-i Hazan Bir Kelebeğin Hasbihali [Başlıksız] Hayal Hakikat	[Fıkra] [Şiir] [Hikâye] [Şiir] “	18H.1314 9 T. 1314 23T.1314 30T.1314 10Ey.1314	97-5 100 102 11 17	1 1 3 2-3 1-2
Abdurranman Adil	Nevmid* Hakikat Hasbihal	[Şiir] “ “	6Ağ.1313 10Ey.1313 10Ey.1313	54 59 59	3-4 1 1
Abdülhak Hamid [Tarhan]	Zamâne-i Ab	[Şiir]	15Ns.1313	89	2
Abdulkadir	İki Söz	[Makale]	26TS.1313	70	4
Abdülmecid Fehmi	Levha-i Fecr-i Bahar Ninni* Bir Hatıra-i Aşikane Bir Yetim İle Bir Zengin Çocuk Tahmis Gazel Leyâl-i Mukmir'de Beyân-ı Takdir Kanaryaya Arkadaşımı Mülküm Yazda Gurub Kardeşim! Müştakiyane Bir Gazelim Kalem Kış	[Şiir] “ [Şiir] “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ [Makale]	6 Ms. 1314 18H.1314 16T.1314 30T.1314 13Ağ.1314 20Ağ.1314 20Ağ.1314 3 Ey. 1314 3 Ey. 1314 1 TE.1314 8 TE.1314 15TE.1314 12TS.1314 12TS.1314 3 KE.1314	91 97-5 101 11 13 14 14 16 16 20 21 22 26 26 29	2 2 2 3 1 2 2 2 2 1 1 1 1 1 1
Abonelerimizden Biri	Arıcılıktan Bir Bahs	[Makale]	17H. 1313	47	6-7
Adel Müt. A(yın) Hüsniye	Buz Dilberliği Buz Dilberliği Yazık Değilmiş	[Tercüme] “ “	22TE.1313 29TE.1313 5 TS.1313	65 66 67	8 8 8
Adiye (Muallime)	Yaprak Bir Muallimenin Son Veda-ı Pederime	[Şiir] [M. Şiir] [Mektup]	15Ns.1313 13Ms.1314 3 KE.1314	89 92 29	7 6-7 2-3

Âgâh Paşa	Âdem	[Şîir]	22TE.1312	14	1
	Âlem*	"	22TE.1312	14	2
	[Başlıksız]*	"	12TS.1312	17	2
	Gazel*	"	26TS.1312	19	1
	[Başlıksız]	"	21KS.1312	27	1-2
	Tahmis	"	4 Mt.1313	32	1
	[Başlıksız]	"	15Ns.1313	39	2
Ahmed Besim	Hicran	[Fıkra]	19TS.1313	69	3-4
	Nedâmet	[Hikâye]	27Ağ.1314	15	1-2
Ahmed Enveri	İğfal*	[Şîir]	10Ey.1312	8	2
	Elvah-ı Hayat	[M. Şîir]	29TE.1312	15	2-3
	Bu Bir Hayal Değil	[Makale]	12TS.1312	17	2
	Hakikat idî				
	Bu Bir Hayal Değil	[Makale]	26TS.1312	19	1-2
	Hakikat idî				
	Şîta*	[M. Şîir]	10KE.1312	21	3
	Lâ Mevcûde İllâ Hu	"	14KS.1312	26	1
	Hayal İçinde Hakikat	"	20Ms.1313	43	4
	Ne İçin Bilemem	[Fıkra]	10H.1313	46	4-5
	Felsefe Kırıntıları	[Makale]	22T.1313	52	5-6
	Musahabe-i Edebiye	"	30T.1313	53	2-3
	Felsefe Kırıntıları	"	6Ağ.1313	54	3
	Felsefe Kırıntıları	"	27Ağ.1313	57	3
	Musahabe-i Edebiye*	"	17Ey.1313	60	1-2
	Câhil, Alim	"	8 TE.1313	63	1-2
Ahmed Hamdizade Ömer Fevzi	Arz-ı Meram	"	13TS.1313	68	5-6
	Yine Füll-i İstila	"	24KE.1313	74	3-4
	Felsefe Kırıntıları	"	6 Ms. 1314	91	2-3
Ahmed Hidayet	Bir Felekzedenin Hasbihâli	[Fıkra]	3 Ey. 1314	16	1-2
	Namus	[Makale]	3 Ey.1313	58	2-3
Ahmed Kelâmi	Bir Mektub	[Mektup]	26TS.1312	19	2
Ahmed Medhi	Jan Jak Russo'nun [Jaen Jacques Rousseau]	[Mektup]	17Ey.1312	9	1
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	[Hatıra]	27Ağ.1313	57	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	3 Ey.1313	58	6

Ahmed Medhi	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	[Hatıra]	10Ey.1313	59	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	17Ey.1313	60	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	24Ey.1313	61	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	1 TE.1313	62	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	8 TE.1313	63	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	15TE.1313	64	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	22TE.1313	65	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	29TE.1313	66	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	5 TS.1313	67	5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	13TS.1313	68	6-7
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	19TS.1313	69	4
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	26TS.1313	70	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	3 KE.1313	71	5-6
Ahmed Melik (Bey)	Nedâmet	[Hikâye]	20Ağ.1312	5	7-8
	Nedâmet	"	27Ağ.1312	6	7
	İmlâ Meselesi*	[Makale]	3 Ey.1312	7	1-2
	Nedâmet	[Hikâye]	3 Ey.1312	7	6-7
	İlmî Cebir Hakkında	[Makale]	17Ey.1312	9	3
	Malumat-1 Tarihiye				
	Buzun Suret-i İmali	[Makale]	18H.1314	97-5	2-3
	Buzun Suret-i İmali	"	25H.1314	98-6	3-4
Ahmed Midhad	Mesâil-i Mühimme-i Nisvaniye	[Fıkra]	17Ey.1312	9	8
	Üss-i Lisan-1 Türkî	[Makale]	26TS.1312	19	8
	Osmanlı Matbuatı ve Bazı Matbuat-1 Avrupaiye	[Makale]	6 Ms.1313	42	3-4
Ahmed Rasim	Yunan Neşaid-i Aşkânasinden	[Fıkra]	21KS.1312	27	2

Ahmed Rasim (Selanikli)	Şita	[Fıkra]	4 H. 1314	95-3	1
Ahmed Rifad	Tavsifname	[Hikâye]	6 Ağ.1314	12	2-3
	Tavsifname	"	13Ağ.1314	13	2
	Tavsifname	"	20Ağ.1314	14	2
Ahmed Tâhir	Fuzuli'ye Peyrevlik	[Şiir]	31KE.1312	24	2
Aleksandır Du- mafis [Alexandre Dumas Fils] Müt. Ahmed Melik	Aleksandır Dumafis'ten Mektub	[Tercüme]	22 T.1312	1	6-7
	Mektub	"	30 T.1312	2	5-6
	Mektub	"	6 Ağ. 1312	3	7
	Mektub	"	13Ağ.1312	4	7
	Mektub	"	10Ey.1312	8	6-7
	Mektub	"	22TE.1312	14	7-8
	Mektub	"	29TE.1312	15	7
	Mektub	"	5 TS.1312	16	7
	Mektub	"	19TS.1312	18	7-8
	Mektub	"	3 KE.1312	20	7-8
	Mektub	"	10KE.1312	21	7
	Mektub	"	17KE.1312	22	7-8
	Mektub	"	24KE.1312	23	7
	Mektub	"	7 KS.1312	25	7-8
	Mektub	"	28KS.1312	28	5-6
	Mektub	"	4 \$b.1312	29	6-7
	Mektub	"	11\$b.1312	30	6
	Mektub	"	18\$b.1312	31	5-6
	Mektub	"	4 Mt.1313	32	4-5
	Mektub	"	11Mt.1313	33	5-6
	Mektub	"	18Mt.1313	34	5-6
Ali Haydar (Leskofçalı)	Bir Kuş*	[Şiir]	3 KE.1314	29	2
Ali Remzi (Orta- hisarı Mal Müdü- rû/ Leskovikli)	Hazan	[Fıkra]	10KE.1314	30	3-4
	Say ve Gayret	[Fıkra]	20Ağ.1312	5	5-6
	Hây-i Şeytan Dino	[Hikâye]	10Ey.1312	8	5-6
	Hazin*	[Şiir]	29TE.1312	15	2
	Gazel*	"	5 TS.1312	16	1
	Açıl*	"	28KS.1312	28	1
	Teheyrylic-i Hissiyat*	"	4 Mt.1313	32	2
	Tarih-i Tabii' Kastor	[Makale]	1 Ns.1313	36	6-7
	Hata-yı Mader	[Hikâye]	1 Ns.1313	36	7-8
	Hata-yı Mader	"	8 Ns.1313	37	7

Ali Remzi (Orta-hisarı Mal Müdürü/ Leskovikli)	Hata-yı Mader	[Hikâye]	15Ns.1313	39	7-8
	Hata-yı Mader	"	22Ns.1313	40	6-7
	Hata-yı Mader	"	29Ns.1313	41	6-7
	Hata-yı Mader	"	6 Ms.1313	42	7
	Hata-yı Mader	"	20Ms.1313	43	6-7
	Hata-yı Mader	"	27Ms.1313	44	6-7
	Hata-yı Mader	"	3 H. 1313	45	7
	Hata-yı Mader	"	10H. 1313	46	7
	Muhammes*	[Şiir]	13Ağ.1313	55	3
	Üstad Ekrem'e Nazire	"	1 TE.1313	62	1
	[Mektup]	[Mektup]	19TS.1313	69	2
	Nazire	[Şiir]	19TS.1313	69	2
Ali Rıza	Teşekkür-nâme	[Fıkra]	3 H. 1313	45	4
Ali Ulvi	Uzlet Perisi Paris Muhabirimizden	[Hikâye] [Fıkra]	12TS.1312 21KS.1313	17 78	3 3-5
Andelib [Faik Esat Başmakçızade]	Feverân-ı Teessür	[Şiir]	13Ağ.1312	4	3
Arif İbni Cemal B(e). Sırrı	[Başlıksız] Kendi Kendime Bir Hasbihal	[Makale] [M.Hikâye]	1 TE.1313 10KE.1314	62 30	3-4 2
Besim (Erkân-ı Harbiye Binbaşı-larından)	Mebâhis-i Askeriye Fenn-i Askeri	[Makale]	11Mt.1313	33	2-3
	Mebahis-i Askeriye	"	17H. 1313	47	6
	Mebahis-i Askeriye	"	24H.1313	48	4-5
	Mebahis-i Askeriye	"	1 T. 1313	49	3-4
	Mebahis-i Askeriye	"	8 T. 1313	50	6-7
	Mebahis-i Askeriye	"	15T.1313	51	5-6
	Mebahis-i Askeriye	"	22T.1313	52	6-7
	Mebahis-i Askeriye	"	30T.1313	53	3-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	10Ey.1313	59	2-3
	Mebahis-i Askeriye	"	17Ey.1313	60	2-3
	Mebahis-i Askeriye	"	8 TE.1313	63	4
	Mebahis-i Askeriye	"	15TE.1313	64	2-3
	Zabit-i Keşf Kolu Ve Süvarının Sevk-ül Ceyşiyesi	"	11Mt.1313	84	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	18Mt.1313	85	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	25Mt.1313	86	4-5

Besim (Erkân-ı Harbiye Binbaşı- larından)	Zâbit-i Keşf Kolu	[Makale]	1 Ns. 1313	87	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	8 Ns. 1313	88	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	15Ns.1313	89	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	29Ns.1313	90	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	6 Ms. 1314	91	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	13Ms.1314	92	4-5
[Bir Asker İmzasıyla]	Bir Mektub	[Mektup]	13Ms.1313	N.F.	6-7
Bir Gönüllü	Mebahis-i Askeriye	[Makale]	25Şb.1313	82	7
	14 Yaşında Bir Gönüllü	[Şîir]	15Ns.1313	39	2
Cemil Havri (Doktor)	Lisanından				
	Selanik Hifzîssîhha-i	[Makale]	13Ağ.1313	55	5-6
	Umumiyesinden				
	Selanik Hifzîssîhha-i	"	19Ağ.1313	56	5
	Umumiyesinden				
	Hava Bahsi	"	27Ağ.1313	57	4-5
	Hava Bahsi	"	3 Ey.1313	58	5-6
	Müskefat Bahsi	"	10Ey.1313	59	3
	Müskefat Bahsi	"	17Ey.1313	60	3-4
	Selanik Hifzîssîhha-i	"	1 TE.1313	62	4
	Umumiyesinden				
	Müskefat Bahsi	"	8 TE.1313	63	4-5
	Müskefat Bahsi	"	15TE.1313	64	3-4
	İslahhane Bahsi	"	22TE.1313	65	6
	İslahhane Bahsi	"	29TE.1313	66	5
	Tenzifât Bahsi	"	26TS.1313	70	5
	Tenzifât Bahsi	"	3 KE.1313	71	6-7
	Berberler	"	7 KS.1313	76	2
	Berberler	"	14KS.1313	77	4
	Çiçek	"	25Şb.1313	82	5
	Kuzu Etleri	"	25Mt.1313	86	6-7
	Hifzîssîhha-i Umumiye- sinden Bir Yaprak	"	21Ms.1314	93-1	3-4
	Musâhabâ-i Fenniye	"	20Ağ.1314	14	3
	Vesait-i Tenviriyyenin	"	24Ey.1314	19	2
	İnsana Tesiri				
	Mesâil-i Fenniye	"	15TE.1314	22	2-3
Cenab Şahabettin	[Mektup]*	[Mektup]	24Ey.1312	10	1
	Mütâlaa*	[Makale]	24Ey.1312	10	1-2

Cenab Şahabettin	Tesir-i Muhitâd Tesir-i Muhitâd Şita Sevmek İstedikçe Ba'del Gurub Edebiyat-ı Müteahhirin Bade'l-Telâki	[Hikâye] " [Şîir] " " [Makale] [Şîir]	22TE.1312 29TE.1312 24KE.1312 13Ms.1313 8 T. 1313 15T.1313 17Ey.1313	14 15 23 N.F. 50 51 60	5-7 5-6 2 3 1 1-3 1
Cûdi	Gazel* Nev-i Latif* Bahar Postası Gazel	[Şîir] " [Fıkra] [Şîir]	17Ey.1312 24Ey.1312 4 Mt.1313 25Mt.1313	9 10 83 86	1 2 7-8 2
D(al). K(ef).	Serhada Giderken Serhad Boyunda	[Hatıra] [Hikâye]	8 Ns.1313 15Ns.1313	37 39	1-2 2
E(lif). K(ef).	Veda-i Müebbed	[Hikâye]	11Mt.1313	33	6-7
E(lif). M(im).	Noksan Terbiye Noksan Terbiye	[Hikâye] "	1 TE.1312 15TE.1312	11 13	7-8 7
E(lif). Sabriye	Moda Belası Nemide Nemide Nemide Nemide	[Makale] [Hikâye] " " "	17KE.1313 7 KS.1313 14KS.1313 21KS.1313 28KS.1313	73 76 77 78 79	6-7 5 6-7 7-8 6-7
Ebulreşad Ahmed	Mektub	[Mektup]	24KE.1312	23	3
Eddai	Mütâlaa Gazetesinin Bir Mütâlaası	[Makale]	27Ağ.1312	6	5-6
Edhem İsmail (Eczacı)	Viyana'dan Mektub-ı Mahsus Usul-i Tedâvi Panabitkum Müzesi Şin Burin Kasrı Yanık İçin Kolay Bir İlaç Yeni Bir Üzüm Asması Meydan-ı Muharebede Köpekler Terane Difteri Aile Eczahanesi Küçük Melek	[Mektup] [Makale] " " " " " " [Şîir] " [Makale] [Şîir]	27Ağ.1312 27Ağ.1312 10Ey.1312 17Ey.1312 17Ey.1312 24Ey.1312 15Ns.1313 4 Mt.1313 11Mt.1313 11Mt.1313 6 Ağ. 1312	6 6 8 9 9 10 39 83 84 84 3	3-4 4 3-4 4 4-5 6 5 1 1 8
Edibe					

Edvard lö Balay [Eduard le Balay] Müt. Sabri	Benjamin Franklin'in Ahlâk ve İktisad Üzerine Tatbikatı	[Tercüme]	8 Ns. 1313	88	5-6
	Benjamin Franklin'in	"	15Ns.1313	89	5-6
	Benjamin Franklin'in	"	29Ns.1313	90	4-6
	Benjamin Franklin'in	"	6 Ms. 1314	91	6
	Benjamin Franklin'in	"	13Ms.1314	92	6
Emine Hediye (bint-i Ömer)	Bir Hatıra-i Müte'essife	[Hatıra]	4 Mt.1313	32	5-6
Emine Semkiye (Cevdet Paşa Kerimesi)	Mükâfat-ı İlâhiye	[Roman]	22 T.1312	1	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	"	30 T.1312	2	6-7
	Mükâfat-ı İlâhiye	"	6 Ağ. 1312	3	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	"	13Ağ.1312	4	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	"	20Ağ.1312	5	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	"	27Ağ.1312	6	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	"	3 Ey.1312	7	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	"	10Ey.1312	8	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	"	17Ey.1312	9	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	"	24Ey.1312	10	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	"	1 TE.1312	11	8
	Şu Asır-ı Terakkide	[Mektup]	8 TE.1312	12	7-8
	Muharrirat-ı Fazilatımızın				
	En Kıdemlisi				
	[Mektup]	"	8 TE.1312	12	7-8
	Mükâfat-ı İlahiye	[Roman]	8 TE.1312	12	8
	Mazruf-ı Eleml	[M.Hikâyel]	15TE.1312	13	7-8
	Mükâfat-ı İlahiye	[Roman]	15TE.1312	13	8
	Müstağrak-ı Neşâd	[M.Hikâyel]	22TE.1312	14	8
	Mükâfat-ı İlahiye	[Roman]	29TE.1312	15	8
	Mükâfat-ı İlahiye	"	5 TS.1312	16	8
	Mükâfat-ı İlahiye	"	12TS.1312	17	8
	Mükâfat-ı İlahiye	"	19TS.1312	18	8
	Mükâfat-ı İlahiye	"	26TS.1312	19	7
	Mükâfat-ı İlahiye	"	3 KE.1312	20	8
	Mükâfat-ı İlahiye	"	10KE.1312	21	8
	Mükâfat-ı İlahiye	"	17KE.1312	22	8
	Mükâfat-ı İlahiye	"	24KE.1312	23	8
	Mükâfat-ı İlahiye	"	31KE.1312	24	8
	[Mektup]	[Mektup]	14KS.1312	26	8

Emine Semiye (Cevdet Paşa Kerimesi)	Sefalet	[Roman]	14KS.1312	26	8
	[Mektup]	[Mektup]	21KS.1312	27	6-7
	Sefalet	[Roman]	21KS.1312	27	8
	Sefalet	"	28KS.1312	28	8
	Sefalet	"	4 \$b.1312	29	8
	Sefalet	"	11\$b.1312	30	8
	Menfaathı Musahabe	[Makale]	18\$b.1312	31	7
	Sefalet	[Roman]	18\$b.1312	31	8
	Sefalet	"	4 Mt.1313	32	7-8
	Sefalet	"	11Mt.1313	33	7-8
	Sefalet	"	18Mt.1313	34	8
	Sefalet	"	26Mt.1313	35	7-8
	Sefalet	"	1 Ns.1313	36	8
	Sefalet	"	8 Ns.1313	37	7-8
	Sefalet	"	15Ns.1313	39	8
	Hissiyat-ı Mukaddese	[Makale]	22Ns.1313	40	7-8
	Sefalet	[Roman]	22Ns.1313	40	8
	Sefalet	"	29Ns.1313	41	7-8
	Sefalet	"	6 Ms.1313	42	8
	Bir Gecelik Gelin	[Hikâye]	13Ms.1313	N.F.	7-8
	Sefalet	[Roman]	20Ms.1313	43	7-8
	Sefalet	"	27Ms.1313	44	7-8
	Sefalet	"	3 H. 1313	45	8
	Sefalet	"	10H.1313	46	8
	Sefalet	"	17H. 1313	47	8
	Sefalet	"	24H.1313	48	8
	Kuru Bir Menekşe	[Hikâye]	1 T. 1313	49	6-8
	Demetcigi Yahut... Afif				
	Bir Kızın Hissiyat-ı Aşkanesi				
	Sefalet	[Roman]	1 T. 1313	49	8
	Sefalet	"	8 T. 1313	50	8
	Sefalet	"	15T.1313	51	8
	Sefalet	"	22T.1313	52	8
	Sefalet	"	30T.1313	53	8
	Sefalet	"	6Ağ.1313	54	8
	Sefalet	"	13Ağ.1313	55	8
	Sefalet	"	19Ağ.1313	56	8
	Sefalet	"	27Ağ.1313	57	8
	Sefalet	"	3 Ey.1313	58	8
	Sefalet	"	10Ey.1313	59	8
	Sefalet	"	17Ey.1313	60	8
	Sefalet	"	24Ey.1313	61	8
	Sefalet	"	1 TE.1313	62	8
	Sefalet	"	8 TE.1313	63	8

Emine Semiye	Sefalet	[Roman]	15TE.1313	64	8
	Sefalet	"	22TE.1313	65	7-8
	Sefalet	"	29TE.1313	66	7-8
	Sefalet	"	5 TS.1313	67	7-8
	Sefalet	"	13TS.1313	68	8
	Sefalet	"	19TS.1313	69	7-8
	Sefalet	"	26TS.1313	70	8
	Sefalet	"	3 KE.1313	71	7-8
	Sefalet	"	10KE.1313	72	8
	Sefalet	"	17KE.1313	73	7-8
	Sefalet	"	24KE.1313	74	8
	Sefalet	"	7 KS.1313	76	7-8
	Sefalet	"	14KS.1313	77	7-8
	Sefalet	"	21KS.1313	78	8
	Sefalet	"	28KS.1313	79	7-8
	Sefalet	"	4 \$b.1313	80	8
	Sefalet	"	18\$b.1313	81	8
	Sefalet	"	25\$b.1313	82	8
	Sefalet	"	4 Mt.1313	83	7
	Sefalet	"	11Mt.1313	84	7-8
	Sefalet	"	18Mt.1313	85	7-8
	Sefalet	"	1 Ns. 1313	87	7-8
	Sefalet	"	8 Ns. 1313	88	7-8
	Sefalet	"	15Ns.1313	89	7
	Sefalet	"	29Ns.1313	90	7-8
	Sefalet	"	6 Ms. 1314	91	7-8
	Sefalet	"	13Ms.1314	92	7-8
	Sefalet	"	21Ms.1314	93-1	4
	Sefalet	"	28Ms.1314	94-2	4
	Sefalet	"	4 H. 1314	95-3	4
	Sefalet	"	11H.1314	96-4	4
	Sefalet	"	18H.1314	97-5	4
	Sefalet	"	25H.1314	98-6	4
	Sefalet	"	2 T. 1314	99-7	4
	Sefalet	"	9 T. 1314	100	4
	Sefalet	"	16T.1314	101	4
	Sefalet	"	23T.1314	102	4
	Sefalet	"	30T.1314	11	4
	Sefalet	"	6 Ağ.1314	12	4
	Sefalet	"	13Ağ.1314	13	4
	Sefalet	"	20Ağ.1314	14	3-4
	Sefalet	"	27Ağ.1314	15	3-4
	Sefalet	"	3 Ey. 1314	16	3-4
	Sefalet	"	10Ey.1314	17	3-4
	Sefalet	"	17Ey.1314	18	3-4
	Sefalet	"	24Ey.1314	19	4
	Sefalet	"	1 TE.1314	20	3-4

Emine Semiye	Sefalet	[Roman]	8 TE.1314	21	4
	Sefalet	"	15TE.1314	22	4
	Sefalet	"	22TE.1314	23	3-4
	Sefalet	"	29TE.1314	24	4
	Sefalet	"	5 TS.1314	25	4
	Sefalet	"	12TS.1314	26	4
	Sefalet	"	19TS.1314	27	3-4
	Sefalet	"	26TS.1314	28	3-4
	Sefalet	"	3 KE.1314	29	3-4
	Sefalet	"	10KE.1314	30	4
	Sefalet	"	18KE.1314	31	4
F(e). K(af).	İntikâd*	[Makale]	12TS.1312	17	1-2
F(e). Y(a).	Gül Şeklinde Aşk*	[Şiir]	1 Ns. 1313	87	1
Faik (Efendi)	Bir Hüsn İçin*	[Şiir]	24Ey.1312	10	3
Faik (Efendi)	Yine Ziraat	[Makale]	3 KE.1313	71	3-5
Faik (Efendi)	Fototerapi= Tedavi-i Bilziya	[Makale]	14KS.1313	77	2-3
	Osmanlı Lisanı*	"	25Mt.1313	86	1-2
	Tiftik	"	21Ms.1314	93-1	2
	Ankara	"	4 H. 1314	95-3	2-3
	Ankara	"	11H.1314	96-4	2-3
	Ankara	"	18H.1314	97-5	2
Fatin Sadun	Bize Bir Tuhfe-i Sevda	[Şiir]	25H.1314	98-6	1
	Saklar				
	Tûf-ı Hayat	"	9 T. 1314	100-8	1
	Borazan	"	16T.1314	101	1
	Mazmun-ı Fersude	"	30T.1314	11	1-2
	Tozlu İskarpinler	"	6 Ağ.1314	12	1
	Azimet-i Sevdakârâne	"	13Ağ.1314	13	1
Fatma Fahrünnisa	Selanik'te Bulunan Ahât-ı Dine Ramazan Hediyesi	[Makale]	28KS.1312	28	7-8
	[Başlıksız]	[Makale]	26Mt.1313	35	6
	[Başlıksız]	[Mektup]	26Mt.1313	35	6
	Yazık Değil mi	[Fıkra]	15TE.1313	64	6-8
Fatma Şevket	Düşündüğüm	[Şiir]	13TS.1313	68	8
Fazl Necib (Efendi)	[Mektup]	[Mektup]	3 KE.1313	71	2
	Irza-i Etfal	[Makale]	6 Ms. 1314	91	4-5

Fazlı Necib (Efendi)	İrza-i Etfal	[Makale]	13Ms.1314	92	3-4
	İrza-i Etfal	"	21Ms.1314	93-1	2-3
	İrza-i Etfal	"	28Ms.1314	94-2	3-4
	İrza-i Etfal	"	4 H. 1314	95-3	4
Fikri	Bana Öyle Gelir	[Şiir]	17KE.1312	22	1
	Garabet-i Hüsn	"	31KE.1312	24	1
Gazi Giray	Kelam'ül-Mülük	[Şiir]	15Ns.1313	39	1
	Mülük'ül- Kelam				
Gustave de Vene Müt. Ali Ulvi	İki Namzed	[Tercüme]	4 Şb.1312	29	3
H(a). Kâzım (Askerzade)	Cânânimâ Hitab	[Şiir]	11H.1314	96-4	1
H(a). Remzi (Vodinalı)	Nağme-i Teessür*	[Şiir]	8 TE.1312	12	1
	O Bigâne-i Sevdâ*	"	8 TE.1312	12	1
	Bütün Bunlar Bir Şiirdir	[M. Şiir]	28KE.1313	75	2-3
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	14KS.1313	77	2
	Bir Gazel				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[M. Şiir]	21KS.1313	78	2
	Hasta				
	Makber-i Cananda Yirmi	"	28KS.1313	79	1-2
	Tefekkür				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	4 Şb.1313	80	1-2
	Şiir-i Metruk*				
	Nazire	"	18Mt.1313	85	2
	Zavallî Feride	[Hikâye]	1 Ns. 1313	87	2-3
	Bir Gazelcik	[Şiir]	13Ms.1314	92	2
	Aşk Olmasaydı	[Hikâye]	28Ms.1314	94-2	1-2
	Gazel*	[Şiir]	4 H. 1314	95-3	2
	Bir Harabede	"	11H.1314	96-4	1
	Kuzum	"	18H.1314	97-5	2
	Bir Kardeşin Hüviyyeti	[Fıkra]	25H.1314	98-6	2-3
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	25H.1314	98-6	1
	Bir Söyleniş				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	"	2 T. 1314	99-7	1
	Tasvirin				
	Bir Kardeşin Hüviyyeti	[Fıkra]	2 T. 1314	99-7	2-3
	İsterim	[Şiir]	16T.1314	101	1
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	"	16T.1314	101	1-2
	Bahar-ı Mahzun!				

H(a). Remzi (Vodinalı)	Enin-i Ye's	[Şiir]	23T.1314	102	1
	Bir Nazire	"	30T.1314	11	2
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	"	30T.1314	11	2
	Fârisi Bir Gazelim				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[M. Şiir]	30T.1314	11	3-4
	Denize Karşı				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	6 Ağ.1314	12	2
	Vodina				
	Lâhika-i Nazâir	"	6 Ağ.1314	12	2
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	"	13Ağ.1314	13	1-2
	Köhne Bir Gazel				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	"	13Ağ.1314	13	2
	Ağladım!..				
	Behîce	[Hikâye]	20Ağ.1314	14	4
	Bir Mülâhaza	[Fıkra]	27Ağ.1314	15	3
	Behîce	[Hikâye]	27Ağ.1314	15	4
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	3 Ey. 1314	16	1
	Tezat-ı Hiss				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	3 Ey. 1314	16	2
	Emel-i Vapesin				
	Behîce	[Hikâye]	3 Ey. 1314	16	4
	Elvah-ı Seherden*	[M. Şiir]	10Ey.1314	17	2
	Behîce	[Hikâye]	10Ey.1314	17	4
	Behîce	"	17Ey.1314	18	4
	Matrûkat-ı Şebabım'dan	[M. Şiir]	24Ey.1314	19	1
	Pederimin Mezarında				
	Behîce	[Hikâye]	24Ey.1314	19	4
H(a). Tahsin	Koparmayın*	[Şiir]	8 TE.1314	21	1-2
H(a). Y(e). Hacı İzzet Paşa	[Başlıksız] [Başlıksız]	[Makale] [Şiir]	8 Ns. 1313 4 \$b.1312	88 29	3-4 1
Hafız Atif Bey	[Başlıksız]	[Şiir]	22TE.1312	14	2

Haki (bkz. Hüseyin Cahid Yalçın)

Halil Mehmed Tevfik (Dirameli)	Terâcim-i Ahval (Koca Ragib Paşa) Terâcim-i Ahval (Said Mehmed Paşa)	[Biyografi] " "	15T.1313 3 Ey.1313	51 58	4-5 6-7
-----------------------------------	---	-----------------------	-----------------------	----------	------------

Halil Mehmed Tevfik (Diramelî)	Teracim-i Ahval (Nev'izade 'Atâî)	[Biyografi]	10Ey.1313	59	6
Halil Neşet	Şarkı	[Şiir]	18H.1314	97-5	2
Halil Ulvi (Gelibolulu)	Muhayyel Fıkralar	[Fıkra]	26TS.1312	19	2-3
	Bir Muhavere	[Şiir]	24H.1313	48	3-4
	Fedakâr Kız	[Hikâye]	17Ey.1313	60	7-8
	Fedakâr Kız	"	24Ey.1313	61	8
	Fedakâr Kız	"	1 TE.1313	62	7-8
	Fedakâr Kız	"	8 TE.1313	63	7-8
	Fedakâr Kız	"	15TE.1313	64	5-6
	Fedakâr Kız	"	22TE.1313	65	6-7
	Fedakâr Kız	"	5 TS.1313	67	6-7
	Mükâfat	"	17KE.1313	73	2
Hamdi	[Başlıksız] Gazel	" [Şiir]	11Şb.1312 3 KE.1314	30 29	5-6 1
Hamza Remzi	Köprülüden Mektub	[Mektup]	7 KS.1313	76	3
Hasan Fehmi (Zaimzade)	Tıflı Nâim*	[Şiir]	3 KE.1312	20	3
	Serdabe-i Nisyan*	"	8 T. 1313	50	1
	Hayal ve Hakkâkat	"	22T.1313	52	2
	Zalâm	"	30T.1313	53	2
	Kalb Kalbe	"	6Ağ.1313	54	1
	Sahre-i Süryan	"	5 TS.1313	67	1
	Senin Busen	"	31KE.1313	75	5
	Sarı Tül İçinde	"	7 KS.1313	76	2
	Yedinci	"	14KS.1313	77	2
	Pol Virjini Romanındaki Virjini'ye	[Şiir]	21KS.1313	78	1-2
	Kumlu Sahada	"	28KS.1313	79	1
	Sular Çekildikten Sonra	"	4 Şb.1313	80	1
	Mine Şiirler	"	18Şb.1313	81	3-4
	Yazmadan Evvel*	"	25Şb.1313	82	1
	Sensiz	"	6 Ms. 1314	91	1-2
	Kadın Kahkahası	"	13Ms.1314	92	1-2
	Süslü Medfen	"	21Ms.1314	93-1	1
	Lerziş-i Vakkâd	"	4 H. 1314	95-3	2
	Sen Oku, Sen Okut	"	11H.1314	96-4	1
Hasan Pertev (Muallim)	Hakkat*	[Makale]	10Ey.1312	8	2

Hasan Pertev (Muallim)	Mekatib-i İbtidaiyede İdare Sandıkları	[Makale]	27Ağ.1313	57	6-7
	[Mektup]	[Mektup]	3 Ey.1313	58	3
	Sanayi-i Dahiliye ve Beykoz Kağıt Fabrikası	[Makale]	17Ey.1313	60	5-6
	Selanik-Dedeağaç Hattı Üzerinde Bir Cevelan	"	1 TE.1313	62	5-6
	Selanik-Dedeağaç Hattı Üzerinde Bir Cevelan	"	8 TE.1313	63	6-7
	Selanik-Dedeağaç Hattı	"	15TE.1313	64	5
	Siroz Hatırı	"	22TE.1313	65	5-6
	Selanik-Dedeağaç Hattı	"	29TE.1313	66	6-7
	Selanik-Dedeağaç Hattı	"	5 TS.1313	67	5-6
	Tasvir-i Bedayı'	[Fıkra]	5 TS.1313	67	6
	Selanik-Dedeağaç Hattı	[Makale]	13TS.1313	68	7-8
	Selanik-Dedeağaç Hattı	"	19TS.1313	69	4-5
	Za'f-ı Beşer	"	19TS.1313	69	5-6
	Selanik-Dedeağaç Hattı	"	3 KE.1313	71	6
	Tolstoy	[Biyografi]	4 Mt.1313	83	3-4
	Tolstoy	"	11Mt.1313	84	1-2
	Tolstoy	"	18Mt.1313	85	2-3
	Tolstoy	"	25Mt.1313	86	7
Havri	Dedeağaç'dan Mektub	[Mektup]	1 Ns. 1313	87	8
	Edirne Mektubu	[Makale]	8 Ns. 1313	88	8
	Edirne Mektubu	"	15Ns.1313	89	7-8
	Edirne Mektubu	"	29Ns.1313	90	8
	Edirne Mektubu	[Makale]	6 Ms. 1314	91	8
Havri	Nazire	[Şiir]	7 KS.1312	25	2
Hayret (Selanik Türk Mektebi Muallimlerin-den)	Saadet Nedir?	[Makale]	18Şb.1313	81	7-8
Hidayet Nazmi	Bu da Bir Şiir-i Enfes-i Diğer	[M. Şiir]	24Ey.1313	61	3-4
	Melâl	[Hikâye]	2 T. 1314	99-7	3
	Saadet	[M. Şiir]	23T.1314	102	1-2
	Sahib-i Hakiki	[Fıkra]	27Ağ.1314	15	2-3

Hilmi (Taşköprülü)	Refikamdan Birine Yazdığım Mektub Sureti Refikamdan Birine Yazdığını Mektub Sureti	[Mektup] “	15TE.1314 12TS.1314	22 26	2-3 2-3
Hüsameddin	Kıta	[Şiir]	5 TS.1312	16	1
Hüseyin (Ohrili)	Bir Mülahaza Bir Mülahaza	[Makale] “	4 \$b.1313 18\$b.1313	80 81	2 4-5
Hüseyin Cahid (Hâki) [Yalçın]	Tarih-i Edebiyata Bir Nazar* Tarih-i Edebiyata Bir Nazar* Bir Muhammârin Vazifesi Nedir?* Bizde Edebiyat* Sahâyif-i Tarihiye Mühlik İncizablar Mühlik İncizablar Sükût Asar-ı Edebiye Ne Yolda Tenkid Edilir?* Mecburi Bir Cevab*	[Makale] “ “ “ “ [Hatıra] [Hikâye] “ “ [Makale] [Makale]	29TE.1312 5 TS.1312 6 Ms.1313 20Ms.1313 27Ms.1313 3 Ey.1313 10Ey.1313 5 TS.1313 24KE.1313 18\$b.1313	15 16 42 43 44 58 59 67 74 81	1 1-2 4-5 4-6 3-5 7-8 7-8 1-4 3 1-3
Hüseyin Hüsnü	İmlâ Bahsi*	[Makale]	8 TE.1312	12	1-2
Hüseyin Muhiyyiddin (Mülazim-ı Evvel)	Havâmin Teshîn ve Tebrîdine Ormanların Tesiri Aşırı-i Sâdid ve Muhit-i Daire-i Taksimatı Bahr-ı Baltıkdan Bahr-ı Siyah'a Bir Kanal Dokuzbinyüz Metre İrtifa'a Balon İle Seyahat Kar Yalnız Beyaz Olmaz Havây-ı Nesiminin Tabakat-ı Aliyede Terkibi Jimnastik Jimnastik	[Makale] “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	31KE.1312 21KS.1312 19TS.1313 3 KE.1313 17KE.1313 28KE.1313 25\$b.1313 4 Mt.1313	24 27 69 71 73 75 82 83	4-5 3-5 6 2-3 3-4 3 4-5 5-6

Hüseyin Muhiyyiddin (Mülazim-i Evvel)	Jimnastik	[Makale]	11Mt.1313	84	4-6
	Arının Nebâtâta Faidesi Var mıdır?	"	17Ey.1314	18	2
	Son Aldanış	[Hikâye]	24Ey.1314	19	3
	Son Aldanış	"	1 TE.1314	20	3
	Son Aldanış	"	8 TE.1314	21	2-3
	Son Aldanış	"	15TE.1314	22	3
	Haşerât Ta'amî	[Makale]	29TE.1314	24	2
	Netice-i Cinayet	[Hikâye]	29TE.1314	24	3
	El-sadakatû Nîsfûl İman	[Makale]	5 TS.1314	25	3
	Uzun Geceleti Sevetim	[Hatûra]	26TS.1314	28	2-3
Hüseyin Suad [Yalçın]	Maşuka-i Hayalime	[Şîir]	13Ms.1313	N.F.	3-4
	Uzaktan	"	30T.1313	53	1-2
Hüseyin Vassaf	Cezâ-yı Amel	[Hikâye]	12TS.1312	17	5-7
İbn-i Şakir Rıza	Kuş	[Makale]	13Ms.1314	92	2
İbnü'l- Fani Ali	Vatan	[Şîir]	6 Ms.1313	42	2
İbnü'l- Mahmud Asım	Gazel	[Şîir]	11H.1314	96-4	1
	Kit'a	"	9 T. 1314	100	2
	Aynen Şarkı	[Şîir]	13Ağ.1314	13	3
İbnü'l- Seyyid Galip	Çalışalım Ey Talebe-i Ulûm	[Makale]	14KS.1312	26	2-3
	Hayret!	[Şîir]	6 Ms.1313	42	4
	Validesinin Elini Öptükte	"	3 H. 1313	45	2
	Osmanlıca Lisanımız	[Makale]	10H.1313	46	2-3
	Türkçeleşmez mi?				
	İntibah	[Şîir]	15T.1313	51	1
	Na't*	"	13Ağ.1313	55	2
	Tebrik-i Cülûs-ı Meyamin	"	27Ağ.1313	57	2
	Menus Sultan				
	Abdülhâmid Han-ı Sanîi				
	Bi-Medani				
	Ramazan-ı Mağfiret-	[Şîir]	14KS.1313	77	1
	Nişan ve Na't -ı Hazret-i				
	Mahbub-ı Yezdan*				

İbnü'l Hüsni Hakki	Şuara-yı Arabdan İsmail'in Bir Taş Üzerin- de Yazık Gördüğü Bir Beyit ve Cevabı	[Şiir]	10KE.1314	30	2
İbrahim (Beylerbeyli)	İslamiyet Tababet-i Hazırta Etibbâ-yı İslamiye İslamiyet Tababet-i Hazırta Etibbâ-yı İslamiye	[Makale] “	8 TE.1312 15TE.1312	12 13	4 4-5
İbrahim Edhem	Tatlı Bir Hatıra	[Hatıra]	18Mt.1313	34	2-3
İbrahim Hikmet	Kanun ve Vicdan Kadın Erkeğe Faik midir?	[Makale] “	18Mt.1313 18Mt.1313	85 85	1-2 4
İhsan Fikri	Ateş İnsanı Yakar mı? [Mektup]	[Makale] [Mektup]	5 TS.1312 18Şb.1312	16 31	2-3 4
İsmail Receb	Na't-i Şerif	[Şiir]	28KS.1313	79	1
İsmail Safa	Kuşlardan Gazileri İstikbal Maluna Değil Abdülezel Geçidi İlhامي'nin Şiiri Hatura-i Mukaddese Bedr-i Tâm	[Şiir] “ [Şiir] “ “ “	15TE.1312 29Ns.1313 13Ms.1313 3 Ey.1313 18Şb.1313 25Mt.1313	13 41 N.F. 58 81 86	8 2 2-3 1-2 4 2
İsmet	Çiçek Evladıma Ziyaret-i Mader Bil ki Gelme Alil Mezar Yetime* Avaze-i Teessür	[Şiir] “ “ “ “ [Hatıra] [Şiir] “ [Fıkra]	29Ns.1313 13Ms.1314 21Ms.1314 28Ms.1314 25H.1314 9 T. 1314 23T.1314 30T.1314 10KE.1314	90 92 93-1 94-2 98-6 100 102 11 30	7 6 4 4 4 3-4 4 4 4
İsmet Hüsniye	Şebâbet Bir Ders-i Hakikat	[M. Şiir] [Makale]	3 KE.1314 18KE.1314	29 31	3 3-4
J. J. Rousseau [Müt. ?]	Felsefe, Ahlâk, Akaid	[Tercüme]	17KE.1313	73	3
	Felsefe, Ahlâk, Akaid	“	24KE.1313	74	6-8

K(af). T(e).	Bir Hatıra-i Sabavet	[Şiir]	1 Ns.1313	36	1-2
Kemal (Muallim)	Evsaf-ı Nebatiye	[Makale]	17Ey.1313	60	4
Kerim	Fakir Çocuk	[Şiir]	8 Ns. 1313	88	2
Kerime	[Mektup]	[Mektup]	5 TS.1312	16	7-8
[Latif]	Ravza-i Mutahhara İştiyakıyla Söylenmişti*	[Şiir]	30 T.1312	2	2
Latif	[Başlıksız]	[Makale]	6 Ağ. 1312	3	2-3
M(im). K(ef).	Öksüz	[Hikâye]	22 T.1312	1	8
	Öksüz	[Hikâye]	30 T.1312	2	7-8
M(im). K(ef). Halidi	Musâhabet*	[Makale]	15Ns.1313	39	3-4
	Ben Diriğ Bedbahtım!...	[M.Hikâye]	17H. 1313	47	3-4
M(im). Kemal (Muallim)	[Mektup]	[Mektup]	24KE.1312	23	7-8
	Bazı Hayvanın Müddet-i Hayatiyelerine Dair Birkaç Söz	[Makale]	31KE.1312	24	4
	Kadınlara Hıfzıssıhha: Güzellik	[Makale]	31KE.1312	24	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	7 KS.1312	25	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	14KS.1312	26	7
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	21KS.1312	27	7-8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	18Şb.1312	31	7-8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	4 Mt.1313	32	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	11Mt.1313	33	8
	Hıfzıssıhhat-ı Vece	"	26Mt.1313	35	8
	Sabah Tuvaleti	"	29Ns.1313	41	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	29Ns.1313	41	8
M(im). M(im).	[Edebiyat-ı Atika- Edebiyat-ı Cedide]*	[Makale]	25Şb.1313	82	6
	Edebiyat-ı Atika- Edebiyat-ı Cedide / Yeniler-Eskiler*	"	4 Mt.1313	83	2
M(im). Macid	Aşk*	[Şiir]	14KS.1312	26	1
M(im). Meraki	[Mektup]	[Mektup]	4 Mt.1313	32	3

M(im). Rafet	Kevakîb Nasıl Vezn Edilir	[Makale]	29TE.1313	66	4-5
M(im). Remzi	Münacâat	[Şiir]	25Mt.1313	86	3
M(im). Rüşdi (Vehbizade)	Terennüm-i Ruh	[Şiir]	17H. 1313	47	2
	Hülyâ	"	22T.1313	52	2
M(im). S(in).	Harb Cüzdanı	[Hatıra]	3 H. 1313	45	3-4
	Harb Cüzdanı	"	10H.1313	46	5-6
	Harb Cüzdanı	"	24H.1313	48	2-3
M(im). Sabri Eyyubi	Bir Müteverrimenin Feryadı	[Şiir]	25Mt.1313	86	2-3
M(im). Sadık	Musahabe-i Fenniye Felsefe-i Fenniye	[Makale] "	4 Şb.1313 18KE.1314	80 31	2-4 2-3
M(im). Şevket (Feştizade)	Rüşdi	[Fıkra]	23T.1314	102	2-3
	Kirm-i Şeb-tâb	[Şiir]	6 Ağ.1314	12	2
	Aynen	"	20Ağ.1314	14	2
	Bedayı'il- Acem	"	26TS.1314	28	2
	Teevvûh Niyaz	"	29TE.1314	24	1
	Bedâyi'il Acem	"	10KE.1314	30	1-2
M(im). Şükrü (Manastırlı)	Yine Moda	[Makale]	7 KS.1313	76	6-7
M(im). Tevfik İsmet	Ninni	[Şiir]	25Mt.1313	86	3
	Hazin Bir Hatıra*	"	15Ns.1313	89	3
	Bir Leyl-i Mukmirde*	"	29Ns.1313	90	3
	Ak Saçlar	"	2 T. 1314	99-7	2
	Tabiata Karşı	[Makale]	1 TE.1314	20	1-2
	Tefekküratım Tahassusatım				

M. Kemal (Selanik Niçin Ziya Sevilir? Mekteb-i İdadi Muallimi)	[Makale]	24KE.1312	23	4-5
Mahmud Kemal (İbnü'l-Emin) [İnal]	Edebiyat* Asâr-ı Eslaf*	[Makale] “	22 T.1312 13Ağ.1312	1 3 4 1-2
	İzah-ı Maksad	[Makale]	27Ağ.1312	6 1-2
	Bir Yetimin Sergüzeşti	[Hikâye]	24Ey.1312	10 6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	“	8 TE.1312	12 5-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	“	15TE.1312	13 6
	Bir Yetimin Sergüzeşti	[Hikâye]	22TE.1312	14 7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	“	29TE.1312	15 6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	[Hikâye]	5 TS.1312	16 6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	“	19TS.1312	18 6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	“	26TS.1312	19 6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	“	17KE.1312	22 6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	“	24KE.1312	23 6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	“	31KE.1312	24 7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	“	7 KS.1312	25 7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	“	14KS.1312	26 6-7
	Teessüf	[Makale]	4 Mt.1313	32 2-3
	Muzafferiyet-i Osmaniye	“	20Ms.1313	43 2-3
	Takdir ve Beyan-ı Mütâlaa	“	8 T. 1313	50 4-6
Makbule	Mehtablı Gecede Giden Hemşireme	[Şîir] “	18H.1314 23T.1314	97-5 4 102 4
Makbule Leman	[Mektup]	[Mektup]	8 TE.1312	12 7

Marki Vebarson Müt. Şevket (Gelibolu'lu)	Muharrir Marki Vebarson'nun Madmazel Nino'ya Mektubu	[Tercüme]	4 H. 1314	95-3	2
Matmazel Nino Müt. Şevket (Gelibolu'lu)	[Mektup]	[Tercüme]	10KE.1312	21	3-4
	Matmazel Nino'nun Marki Vebarson'a Ariza-i Cevabiyesi	[Tercüme]	11H.1314	96-4	2
Mazhar (Yanya Adliyesi Müstantiki)	Hikâye-i Müellime	[Roman]	21KS.1312	27	6
	Hikâye-i Müellime	"	4 \$b.1312	29	7-8
	Hikâye-i Müellime	"	11\$b.1312	30	6-7
	Hikâye-i Müellime	"	18\$b.1312	31	6-7
	Hikâye-i Müellime	"	11Mt.1313	33	5
	Hikâye-i Müellime	"	18Mt.1313	34	6-7
	Hikâye-i Müellime	"	26Mt.1313	35	5-6
	Hikâye-i Müellime	"	28KS.1312	28	6
Mehmed Cavid	Mecburiyet-i Tahsil Hukuk-u Düvel Nokta-i Nazarından Muhâcera Harb Alfons Dode'nin Mezarı Üstünde Emil Zola'nın Îrâd Ettiği Nutuk	[Makale] " " " " " "	18Mt.1313 15Ns.1313 13Ms.1313 21KS.1313	34 39 N.F. 78	4-5 4-5 6 2-3
Mehmed Emin [Yurdakul]	Şehid Yahud Osman'ın Yüreğî* Yetim Çocuk Yahud Ahmed'in Kaygusu	[Şiir] " "	3 KE.1313 1 Ns. 1313	71 87	1 1
Mehmed Enis	Genç Gemici Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	[Hikâye] [Hatıra]	24KE.1313 28KS.1313	74 79	4-6 3-4

Mehmed Enis	Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	[Hatıra]	4 Şb.1313	80	4-5
	Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	"	18Şb.1313	81	5-7
	Kabristan-ı Aileyi Ziyaret	[Fıkra]	8 Ns. 1313	88	2-3
	Kabristan-ı Aileyi Ziyaret	"	15Ns.1313	89	3-4
	Kabristan-ı Aileyi Ziyaret	"	29Ns.1313	90	3-4
Mehmed Hidayet (Asumzade)	[Başlıksız]	[Makale]	22TE.1314	23	2
	Esrar-ı Kalbiyem	[Fıkra]	12TS.1314	26	2
	[Başlıksız]	[Şiir]	19TS.1314	27	1
Mehmed Mira't	Gazel	[Şiir]	24Ey.1314	19	1
	Gazel	"	15TE.1314	22	2
Mehmed Necded	Bir İki Doğru Söz*	[Makale]	4 Şb.1312	29	2-3
Mehmed Nuri	Bahariye	[Şiir]	6 Ms.1313	42	4
Mehmed Rahmi (Giritli)	Şişeden Bardak	[Makale]	29TE.1313	66	7
	Sa'y Hakkında Makale	[Makale]	19TS.1314	27	2
Mehmed Rauf	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı	[Roman]	17H. 1313	47	7-8
	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı	"	24H.1313	48	6-7
	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı	"	1 T. 1313	49	5-6
	Şemsiyenin Altında	[Hikâye]	22T.1313	52	7-8
	Şemsiyenin Altında	"	30T.1313	53	7-8
	Şemsiyenin Altında	"	6Ağ.1313	54	7-8
	Şemsiyenin Altında	"	13Ağ.1313	55	7-8
	Şemsiyenin Altında	"	19Ağ.1313	56	6-7
	Şemsiyenin Altında	"	27Ağ.1313	57	7-8
Mehmed Rauf (Hasköylü Tabib)	Tabiatı Severim!..	[Hatıra]	5 TS.1314	25	2-3
Mehmed Sadık	[Başlıksız]	[Şiir]	4 Şb.1312	29	2

Mehmed Sermed	Muhabbetin Ona	[M. Hikâye] “	27 Ağ. 1313 3 Ey. 1313	57 58	2-3 2
	Sahaif-i Maziden	[Hatıra]	1 TE. 1313	62	2-3
	Aliye ile Pederi	[Hikâye]	22 TE. 1313	65	2-4
	Müşâhedat	[Mektup]	1 Ns. 1313	87	3-5
	Müşahedat	[Makale]	6 Ms. 1314	91	3-4
Mehmed Şevket	Bir Pir-i Hayat-Perest Tahattur-ı Mazi*	[Şiir] “	8 TE. 1314 5 TS. 1314	21 25	1 1-2
Mehmed Tevfik	Tevhid	[Şiir]	18 Mt. 1313	34	1
Muhammed Şemseddin	Hassas Kağıtların Hoş Bir Sarımtırak Renkte Olması İçin Tecrübe Etmış Olduğum Yeni Bir Banyo Arizona ve Kolorado Asar-ı Atikası Hakkında Malûmat-ı Mücmele	[Makale]	26 TS. 1312	19	6
Muhammed (Mevtazade)	Layîha-i Mustafa Çelebi-i Sirozi	[Biyografi]	13 Ms. 1314	92	2-3
Muhsin (Karaferiyeli)	Leyal-i Nev-bahar	[Şiir]	25 H. 1314	98-6	1-2
	Mahsul-i Teessür	[Şiir]	9 T. 1314	100	2-3
Mustafa (Kıbrıslı)	[Başlıksız]	[M. Şiir]	18 Mt. 1313	85	2
Mustafa Aşiki	Tarih-i Tabakatül Ümem Yahud Meşahîr-i Alem	[Makale]	19 TS. 1314	27	4
	Tarih-i Tabakatül	“	26 TS. 1314	28	4
	Tarih-i Tabakatül	“	3 KE. 1314	29	4
Mustafa Bahri	Selanik Postası	[Sohbet]	10 Ey. 1313	59	6-7
	Selanik Postası	“	17 Ey. 1313	60	6-7
	Selanik Postası	“	24 Ey. 1313	61	6-7
	Şehir Postası	“	19 TS. 1313	69	6-7
Mustafa Hamid	Hissiyat-ı Maderâne	[Makale]	10 KE. 1313	72	3-4

Mustafa Süreyya	Evlad Muhabbetine Dair Bir Tebriknâmeden Müstahreç	[Makale]	15TE.1312	13	3
Mükterrem	Gidiş O Gidiş	[Şiir]	28KS.1312	28	1-2
Mülazım-ı Evvel Nuri	Gazel	[Şiir]	2 T. 1314	99-7	1
Münir	Goril	[Makale]	11Mt.1313	33	4-5
Mütercim Hüsnü	Müsâib	[Makale]	25Mt.1313	86	4-5
N(un). K(af).	Bir Levha	[Hikâye]	7 KS.1312	25	2
N(un). Vecdi	İstiğrak Hüsni-Zî-hayat* İlk Buse Bûse-i İftirak* Ninni* Yanıldı* Son Buse Tahattur Et* Mesti-i Nuşin Muâşaka-yı Dihkâni Teaküs-i Enzâr Şâir Mehcur-ı Emel Huda'nın İmdadı*	[Şiir] “ [Mektup] İmlâ Bahsi Çocuğuma Vefa! Vefa! [Başlıksız] Vefa! Vefa! Vefa! Keşkül-i Bedest Bir Masum Vefa! Vefa! Vefa! Vefa! Vefa!	27Ağ.1312 1 TE.1312 29TE.1312 12TS.1312 19TS.1312 3 KE.1312 24KE.1312 31KE.1312 14KS.1312 21KS.1312 11Şb.1312 18Şb.1312 18Mt.1313 26Mt.1313 8 Ns.1313 8 Ns.1313 15Ns.1313 22Ns.1313 6 Ms.1313 20Ms.1313 27Ms.1313	6 11 15 17 18 20 23 24 26 27 30 31 34 35 37 37 39 40 42 43 44	1 1 2 2 1 2 2-3 2 2 2 1 1 2 2 1 2 2 1 7-8 5 5 8 8 8 8 8
Nadire					

Nadire	Vefa! Kıta	[Hikâye] [Şiir]	27Ms.1313 3 H. 1313	44 45	8 8
Nâmî	[Başlıksız] Zekâvet	[Makale] “	27Ağ.1312 28KS.1313	6 79	6-7 2-3
Nazım Paşa (Vezir)	Tevhid*	[Şiir]	3 Ey.1313	58	1
Nedim	Gazel	[Şiir]	15Ns.1313	89	2
Mermi	Şedâid-i Dehre Uğramış Bir Genç Lisanından	[Şiir]	3 KE.1312	20	2
Nesimi	Riyâh	[Şiir]	15Ns.1313	89	2
Neyyire Hidayet	Kitab-ı Hayattan Bir İki Sahife	[Hikâye]	1 Ns. 1313	87	6-7
Nezîhi	Hayatın Tarif-i Fennîyesi Vazâ'if-i Ebeveyn	[Makale] “	3 Ey.1313 24Ey.1313	58 61	4-5 5
Nigar bint-i Osman	Rovayal'da Bir Akşam	[Hatıra]	1 TE.1313	62	6-7
	Bedia	[Fıkra]	15TE.1313	64	1-2
	Zevâl-ı Ümid*	[Şiir]	5 TS.1312	16	7
	İnfial*	“	24KE.1312	23	7
	Gaib*	“	11\$b.1312	30	7
	Tâ ki*	“	18Mt.1313	34	7
	Ceriha-i Dâr	“	6 Ms.1313	42	7
Nigar Hanım (bkz. Nigar bint-i Osman)	Müessir	“	3 H. 1313	45	7
	Takvim	“	24Ey.1312	10	7-8
Nuri	Gazel	[Şiir]	17KE.1312	22	1
Nûzhet (Feyz-i Sîbyan Muallimi)	Arz-ı Cariyemdir	[Mektup]	10Ey.1312	8	8
Nûzhet bint-i Veli	[Mektup] [Başlıksız]	[Mektup] [Makale]	31KE.1312 21KS.1312	24 27	7-8 7

Nüzhet Efendi (Selanikli)	[Mektup]	[Mektup]	26TS.1313	70	4
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	[Mektup]*	[Mektup]	6 Ağ. 1312	3	1-2
	Güzellik	[Hikâye]	17Ey.1312	9	6-7
	Güzellik	"	1 TE.1312	11	5-6
	Doktorlar	[Makale]	22TE.1312	14	4-5
	Hatm Cemiyeti	[Fıkra]	19TS.1312	18	3-4
	Cemre Hastalığı	[Makale]	3 KE.1312	20	5-6
	Vanda'nın Mukaddimesi	"	17KE.1312	22	2-3
	Kadınlarımıza Terbiye	"	7 KS.1312	25	4-7
	Vanda	[Makale]	4 Şb.1312	29	3
	[Mektup]	[Mektup]	11Mt.1313	33	1-2
	Muhrib-i Medeniyet mi?	[Makale]	10H.1313	46	3-4
	[Mektup]	[Mektup]	17H. 1313	47	3
	[Mektup]	"	8 T. 1313	50	1
	Gazete: Elsine-i Ecnebiyesi	[Makale]	8 T. 1313	50	1-4
	Musahabe-i Edebiye*	"	22T.1313	52	2-5
	[Başlıksız]	"	30T.1313	53	5-7
	İtham-ı Şühedaya	"	24Ey.1313	61	2-3
	Musahabe	"	13TS.1313	68	1-5
	İstila Üzerine Bir İki Söz	"	10KE.1313	72	1-2
	Mütalaa Ceride-i Edebiyesine	"	31KE.1313	75	5-8
	Musahabe-i Ziraat	[Makale]	3 Ey.1312	7	4-5
Osman Hasib	Gözler ki	[Şiir]	3 H. 1313	45	2
Osman Hilmi	Bir Manzara	[Şiir]	1 TE.1312	11	1

Osman Rifat Pol Burje [Poul Bourget] Müt. Abdi Tevfik	Mektub Fedakâr-ı Muhabbet	[Mektup] [Tercüme]	26TS.1314 8 Ns.1313	28 37	3 6-7
	Fedakâr-ı Muhabbet	"	15Ns.1313	39	5-7
	Cihaz	"	11Mt.1313	84	6-7
	Cihaz	"	18Mt.1313	85	5-7
	Cihaz	"	25Mt.1313	86	8
R(a). E(lif).	Gurûb	[Şiir]	2 T. 1314	99-7	1
R(a). Vehbi (Erkan-ı Harb Kol Ağası)	Liva-yı Osmani*	[Şiir]	30T.1314	11	2
R(a). Y(e).	Barometere İşârâtı Hava, Bubar A'mak-ı Ebhar, İrtifa'yı Cibal Fotoçinikoğrafya Bir Muhavere	[Makale] " " " [Sohbet]	6 Ağ. 1312 27Ağ.1312 10Ey.1312 22TE.1312 29TE.1312	3 6 8 14 15	3-4 3 7 2 4-5
Ragîb Refik	Bir Öksüzün Neva-yı Tahassürü	[Şiir]	6 Ms. 1314	91	2
Rahmetullah	Lisan-ı Edeп Hakkında Birkaç Söz	[Makale]	1 TE.1312	11	1-2
Raif (Leskovikli)	Buy-i İsmet* Sanatkâr*	[Şiir] "	1 TE.1312 10KE.1312	11 21	1 2
Rasim (Bey)	[Başlıksız]	[Makale]	4 Mt.1313	32	4
Rasim (Erkan-ı Harbiye Miralayı)	Gelin Odaları	[Makale]	1 TE.1312	11	6-7
Rauf Zati	Felsefe	[Makale]	19TS.1312	18	1-3
Recaizade Mahmud Ekrem	Felsefe [Mektup]* [Mektup]* Koparma	" [Mektup] [Mektup]	26TS.1312 13Ağ.1312 10Ey.1312 22TE.1312	19 4 8 14	3-4 1 1-2 1

Recaizade Mahmud Ekrem	Sa'y u Gayret	[Şiir]	10KE.1312	21	4
	Nakş-ı Nağmekâr	"	28KS.1312	28	1
	Asker-i Osmaniyan	"	6 Ms.1313	42	1-2
	Şehid-ül Ezel Rahmetullahi Aleyh Baharlı Kırlar	"	13Ms.1313	N.F.	2
	Mektub	[Mektup]	22TE.1313	65	1
	Şiir-i Metruk	[Şiir]	19TS.1313	69	1
Remzi Hamza	Ziraat	[Makale]	17KE.1313	73	4-6
Rukiye Hatice	[Mektup]	[Mektup]	12TS.1312	17	7-8
	Bir Perişan Mûsahabâ	[Mektup]	10KE.1312	21	7-8
	Mekteb Hatıraları	[Hatıra]	14KS.1312	26	7-8
	Neticesiz Bir Muhabbet	[Hikâye]	4 Mt.1313	32	6-7
S(ad). R(a).	Şekva-yı Tenhayı	[Şiir]	1 TE.1313	62	1
Sabih Nuri	[Başlıksız]	[Makale]	15TE.1312	13	1-3
Sabire bint-i Halim	Bir Öksüz Kızın Saadeti	[Makale]	19Ağ.1313	56	7-8
Sadi	Terâne-i Hayat*	[Şiir]	20Ağ.1312	5	2
	Terane-i Ruh*	[Şiir]	15TE.1312	13	1
	Sa'dî Efendinin Cevabı	"	29TE.1312	15	2
	Nevhât	"	5 TS.1312	16	1
	Gaflet*	"	19TS.1312	18	1
	Kalbinden*	"	26TS.1312	19	1
	Lisan Tahsili Ne İçindir?*	[Makale]	3 KE.1312	20	3-4
	Birleyiş*	[Şiir]	10KE.1312	21	3
	Düşün	"	24KE.1312	23	3
	Ahlâki Kıtalar*	"	14KS.1312	26	1
	Takdir, Teşekkür	[Makale]	11Mt.1313	33	1
	Bir Kitabe	[Şiir]	18Mt.1313	34	1
	Bir Babanın Son Sözleri	[Sohbet]	18Mt.1313	34	1-2
	Gurbet-zede	[Şiir]	1 Ns.1313	36	2
	Kitabe-i Sengi Mezar*	"	8 Ns.1313	37	1
	Elfaz-ı Müteşakile ve Mûtecaniseden	"	1 T. 1313	49	2

Sadi	Bir Köylü Kızın Gönüllü Olarak Harbe Gitmiş Olan Yavuklusuna*	[Şiir]	29TE.1313	66	1
	[Başlıksız]	[Makale]	1 T. 1313	49	1-2
	Küçük Bir Mezarın Altında Zavallı Mahsume*	[Şiir]	8 TE.1313	63	1
Sadık Vİcdani [Kayıkçıoğlu]	Nefs	[Makale]	17H. 1313	47	4-6
	Şehid Ferid	[M. Şiir]	1 T. 1313	49	2-3
	Tazmin-i Matla' Muallim-i	[Şiir]	30T.1313	53	1
	Merhum				
	Şiir	[Şiir]	22TE.1313	65	1
	[Başlıksız]	[Fıkra]	22TE.1313	65	1-2
	Tahmis	[Şiir]	25Şb.1313	82	1
	Tahmis	"	13Ms.1314	92	1
	Tahmis	"	28Ms.1314	94-2	2
	Gazel*	[Şiir]	4 H. 1314	95-3	1-2
Siret [Hüseyin Özsever]	Son Katre	[Şiir]	13Ms.1313	N.F.	3
	Yalnızca!	"	17H. 1313	47	2
Suad Bin Necib	Bir Levha-i Hazin Yahud	[Şiir]	15T.1313	51	4
	Kafiye Tecrübesi*				
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Şuhedamız	[Şiir]	15T.1313	51	1
	Kanaryaya	[Şiir]	10Ey.1313	59	1
	Gonkurlar	[Makale]	1 TE.1313	62	1-2
	Gonkurlar	"	8 TE.1313	63	3-4
	Sanadır Ey Gaddar-ı Ebr- i Seher*	[Şiir]	15TE.1313	64	1
	Sana! Sana! Sana!	[Şiir]	5 TS.1313	67	1
	Emma	[Hikâye]	19TS.1313	69	7-8
	Temenni-i Muhabbet	[Şiir]	26TS.1313	70	1

Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Emma	[Hikâye]	26TS.1313	70	7-8
	Mebahis-i Lisaniye Ma- kalesine Bir Nazar	[Makale]	3 KE.1313	71	1
	Emma	[Hikâye]	3 KE.1313	71	7-8
	Tâli	[Şîir]	10KE.1313	72	3
	Emma	[Hikâye]	10KE.1313	72	7-8
	İstilaya Bir Nazar	[Makale]	17KE.1313	73	2
	Emma	[Hikâye]	17KE.1313	73	7-8
	Emma	[Hikâye]	31KE.1313	75	7-8
	Emma	[Hikâye]	7 KS.1313	76	7-8
	Tebcil*	[Şîir]	14KS.1313	77	1
	Emma	[Hikâye]	14KS.1313	77	7-8
	Tevhid*	[Şîir]	21KS.1313	78	1
	Emma	[Hikâye]	21KS.1313	78	6-7
	Emma	"	28KS.1313	79	8
	Emma	"	4 \$b.1313	80	7-8
	Emma	"	18\$b.1313	81	7
	Emma	"	25\$b.1313	82	7-8
	Suların Ma-ül Bahr İlavesiyle Tasfiyesi	[Makale]	4 Mt.1313	83	4-5
	Emma	[Hikâye]	4 Mt.1313	83	6-7
	[Başlıksız]	[Mektup]	15Ns.1313	89	1-2
	[Başlıksız]	[Şîir]	15Ns.1313	89	3
	Şarkı	[Şîir]	7 KS.1313	76	1
Süleyman Sitti	Mütâlaa	[Makale]	10Ey.1314	17	3
Ş(m). Y(a). [Doktor Ş. Kemal]	İşret	[Makale]	29TE.1312	15	3-4

Ş(in). Y(a). [Doktor Ş. Kemal]	İşret	[Makale]	5 TS.1312	16	4-5
Şehâbi	Bir Odunun Hikayesi	[M. Hikâye]	12TS.1314	26	1-2
Serif (Tahrirat Müdürlü Muavini)	Hediye-i Medeniyet, Numune-i Afet	[Şiir]	26TS.1314	28	1-2
Şerif Necmi	Harab Olmuş Bir Vücut, Turab Olmuş Bir Cesed, Yeni Doğmuş Bir Kevkeb	[Şiir]	13TS.1313	68	1
	Mütâlaa	[Makale]	26TS.1313	70	4-5
	Mîraciye veya Nat-ı Cenab-ı Peygamber*	[Şiir]	17KE.1313	73	1
Şeyh Ferdi	Kâr-ı Nâtık	[Makale]	26TS.1312	19	2
Şihâbi	Şarkı - Suz-i Nâk	[Şiir]	11H.1314	96-4	1-2
T(1). Necdet	Şarkı Bahar*	[Şiir]	23T.1314	102	3
		[M. Şiir]	1 Ns.1313	36	2
T(1). Raif	Senin Kelimat Artık Dil ü Canımıza Tâk Etti	[Makale]	19Ağ.1313	56	2-3
	Bir Hakikat Kalmasın Dünyada Allahim Nihan	"	26TS.1313	70	3
Tâhir (Menemenli-zade)	Bir Hazin Temâşâ	[Şiir]	29Ns.1313	90	1
Tevfik (Selanikli)	Tao Mezhebi Almanınla Teşekküratımız	[Makale]	28KS.1312	28	3-4
	"		13Ms.1313	N.F.	5-6
Tevfik Fikret	Nakş-ı Nâzenin	[Şiir]	5 TS.1312	16	8
	Haluk'un Sesi	"	10KE.1312	21	1
	Geçmişte...	"	21KS.1312	27	1
	Belki.. Hayır!..	"	4 Şb.1312	29	1
	Sabah Ezanında	"	11Şb.1312	30	1
	Hayâl-ı Hodbin	"	18Şb.1312	31	1
	Nadim-i Hayat	"	4 Mt.1313	32	2
	Küçük Aile	"	11Mt.1313	33	1
	Bahar-ı Mağmum	"	8 Ns.1313	37	1
	Kılıç	"	15Ns.1313	39	1-2
	Yenişehir Gazilerine	"	29Ns.1313	41	2
	İki Bayram	"	6 Ms.1313	42	2
	Timsâl-ı Cehalet	"	13Ms.1313	N.F.	3

Tevfik Fikret	Ah O Geçen Devre-i Hayat	[Şiir]	20Ms.1313	43	2
	Metruke	"	3 H. 1313	45	2
	Ey Hâb	"	1 T. 1313	49	1
	Neşesiz	"	1 T. 1313	49	1
	Fırsat	"	13Ağ.1313	55	2
	Zerrişte	"	19Ağ.1313	56	2
	İhanmak	"	19TS.1313	69	1-2
	Karlar	"	28KE.1313	75	2
	İncimad-ı Ruh	"	4 Mt.1313	83	1
	Hâb-ı Girizân	"	1 TE.1314	20	4
	Ne İsterim?	"	22TE.1314	23	4
	Hande-i Bum	"	5 TS.1314	25	3-4
	Eylül	[Şiir]	5 TS.1314	25	4
Tevfik Fikret- İsmail Safa	Teşyiden Avdetde	[Şiir]	22Ns.1313	40	1
Tevfik İsmet	Asl*	[Şiir]	4 Mt.1313	83	1
	Şair Nedir?, Ressam Nedir?*	[Makale]	9 T. 1314	100	1-2
Tevfike Nusret	Bir Validenin Evladlarına Hitabı	[M. Şiir]	20Ms.1313	43	7
Tırhalalı M(im). A(yın).	[Mektup]	[Mektup]	29Ns.1313	41	2
	Ömrüm	[Şiir]	29Ns.1313	41	2-3
Turâbi	Şehir Mektubu	[Sohbet]	26TS.1313	70	6-7
	Şehir Mektubu	"	10KE.1313	72	5-8
	Şehir Mektubu	"	24KE.1313	74	1-2
	Şehir Mektubu	"	28KE.1313	75	3-4
	Şehir Mektubu	"	7 KS.1313	76	5
	Şehir Mektubu	"	14KS.1313	77	5-6
	Şehir Mektubu	"	21KS.1313	78	5-6
	Şehir Mektubu	"	28KS.1313	79	4-6
[Turâbi]	Letaif	[Fıkra]	28KS.1313	79	6
Turâbi	Şehir Mektubu	[Sohbet]	4 §b.1313	80	5-7
	Letaif	[Fıkra]	4 §b.1313	80	7
Ulvi	Mütâlaaya Bir Nazar Söylense	[Makale]	24Ey.1313	61	1-2
		"	29TE.1313	66	1-2
V(av). A(yın).	Hasta Çocuğuma	[Şiir]	16T.1314	101	3
Vefalizade Suad	Ziraat	[Makale]	17KE.1312	22	4-6

Vefahzade Suad	Ziraat	[Makale]	31KE.1312	24	5-6
Vehbizade M(im). Rüşdi	Bir Emel	[Şiir]	1 Ns.1313	36	2
Vesime bint-i Ahmed	Mehcure	[Makale]	8 T. 1313	50	7-8
Viktor Hugo Müt. Abdi Tevfik	Muhabbet Mektublarım	[Tercüme]	25Şb.1313	82	2
Viktor Hugo [Victor Hugo] Müt. Mehmed Enis	Kızıma	[Tercüme]	8 Ns. 1313	88	1
Vitalis	Hayat-ı Nebâtat Tevellüdü, Tağdisi, Terkibatı	[Makale]	22 T.1312	1	4
	İntaş	"	30 T.1312	2	2-3
	İntaş	"	13Ağ.1312	4	3-4
	Tagaddi	"	13Ağ.1312	4	4-5
	Tagaddi	"	20Ağ.1312	5	3
	Terkibât	"	3 Ey.1312	7	2-3
	Darı Ziraatı	"	14KS.1313	77	4-5
Volter [Voltaire] [Müt. ?]	Volter'in Bir Mektubu	[Tercüme]	15T.1313	51	3-4
Y(a). Hasan	Eserin Şahsı, Şahsin Eseri	[Şiir]	7 KS.1313	76	1
Y(a). S(in)	Mektup	[Mektup]	10Ey.1312	8	4-5
Y(a). T(e).	İki Misâfir	[Fıkra]	3 H. 1313	45	4-5
Yegâne Yusuf (Selanik Ziraat Mektebi mezunlarından)	Hemşireme [Başlıksız]	[Şiir] [Makale]	28KS.1312 6 Ağ. 1312	28 3	8 5-6
	[Başlıksız]	"	20Ağ.1312	5	6-7
	Çiftçilere	"	24Ey.1312	10	5-6
Zehra	Muallim Sabriye Hanım- efendi	[Mektup]	28KE.1313	75	4

YAZAR ADI	ESER ADI	TÜR	TARİH	SAYI	Sf.
[İmzasız]*	Arz-ı Şükran ve Tahdis-i Nimet	[Fıkra]	22 T.1312	1	1
	İfade-i Meram	[Makale]	22 T.1312	1	2-3
	Fünûn	"	22 T.1312	1	3-4
	Beyaz ve Esmer Ekmekler	"	22 T.1312	1	4
	40 Günde Devr-i Âlem	"	22 T.1312	1	4-5
	Franklin'in Hikemiyâtı	"	22 T.1312	1	5
	Bend-i Mahsus	"	22 T.1312	1	5-6
	Edib ve Edebiyat*	"	30 T.1312	2	1-2
	Garip Yağmurlar	"	30 T.1312	2	3-4
	Fırtınaların Menşe-i Entrikası	"	30 T.1312	2	4-5
	Müskirât	"	6 Ağ. 1312	3	4-5
	[Başlıksız]	"	13 Ağ. 1312	4	2-3
	Musikinin Cümle Asabiyeye Tesiri	"	13 Ağ. 1312	4	5
	Pirinçlerimiz	"	13 Ağ. 1312	4	5-6
	Cülûs-ı Hümâyûn-ı Saadet-i	[Fıkra]	20 Ağ. 1312	5	1
	Meşhûn Hazret-i Zilli İlahî				
	Cülûs-ı Şevket Mekrûn Hazret Padişahî	[Şiir]	20 Ağ. 1312	5	2
	Susamak	[Makale]	20 Ağ. 1312	5	3-4
	Mektub-ı Mahsusa	[Mektup]	20 Ağ. 1312	5	4-5
	İpekçilik	[Makale]	27 Ağ. 1312	6	4-5
	Selanik İklimi	"	3 Ey. 1312	7	3-4
	Hakaret Red Olunur, Muhayyerdir	"	3 Ey. 1312	7	5-6
	Daü'l-Kelb Telkihatî	"	10 Ey. 1312	8	2-3
	Selanik İklimi	"	10 Ey. 1312	8	3
	Diğer	[Şiir]	17 Ey. 1312	9	1
	Selanik İklimi	[Makale]	17 Ey. 1312	9	2
	Biranın Mazarratî	"	17 Ey. 1312	9	2-3
	Teşeckür-Cibâl ve Bilâd	"	17 Ey. 1312	9	5-6
	Kutb-ı Şimalî	"	24 Ey. 1312	10	3-4
	Antiseptik Mendiller	"	24 Ey. 1312	10	4-5
	Bir Topun Kuvveti	"	24 Ey. 1312	10	5
	Terbiye-i Evlad-ı Nass	"	1 TE. 1312	11	2-3
	Kutb-ı Şimalî	"	1 TE. 1312	11	3-4

Düzensizlige sebep vermemesi amacıyla aynı bir başlık altında topladığımız imzasız yazılar genellikle gazetenin yazı heyeti tarafından kaleme alınmıştır. İmzasız olup kime ait olduğunu tespit edebildiklerimizi, Yazar Adlarına Göre Fıhristte köşeli parantez içinde belirttik.

[İmzasız]	Röntgen Şuâî' ve Edison'un Bir İhtira'-ı Cedidi	[Makale]	1 TE.1312	11	4-5
	Terbiye-i Evlad-ı Nass	"	8 TE.1312	12	2-3
	Röntgen Şuainın Yeni Bir Tatbik-i Mühimmi ve Verem Hastalığının Tahfif-i Siddeti	"	8 TE.1312	12	3-4
	Kendiliğinden Yanan Gaz Memeleri	"	8 TE.1312	12	4-5
	Terbiye-i Evlad-ı Nass	"	15TE.1312	13	3-4
	Yine Kutb-ı Şimali	"	15TE.1312	13	5
	Saatler Meselesi Alafiranga mı Alaturka mı?	"	15TE.1312	13	5-6
	Demir Kapular Kanalı	"	22TE.1312	14	2-3
	Zahiremizin Revacı ve Amerika Buğdayları	"	22TE.1312	14	3-4
	[Mektup]	[Mektup]	29TE.1312	15	1-2
	Asetilen Gazı	[Makale]	29TE.1312	15	3
	Mütâlaa	"	5 TS.1312	16	3-4
	Usul-i Cedit Ziraat Nedir?	"	5 TS.1312	16	5-6
	Şehâb Yağmuru	"	12TS.1312	17	3-4
	Meşrubât-ı Külliyyenin Kuvve- i Hazmiye'ye Te'siri	"	12TS.1312	17	4-5
	Kalbur Makineleri	"	12TS.1312	17	5
	Ninni	[Şiir]	12TS.1312	17	8
	Uçmak Makinesi	[Makale]	19TS.1312	18	4-5
	Kalbur Makineleri	"	19TS.1312	18	5-6
	Meşrubât-ı Külliyyenin Efâl-ı	"	26TS.1312	19	4-5
	Hayatiyeye Tesiri				
	Ahval-ı Şems Hakkında Yeni Bir Fikir Dahası	"	26TS.1312	19	5
	Nebatâd'da Tebdil-i Cinsiyet	"	26TS.1312	19	5-6
	İhtar-ı Mahsus	"	3 KE.1312	20	1
	Şiirin Feryadı*	"	3 KE.1312	20	1-2
	Yine Röntgen Şuâî'	"	3 KE.1312	20	4-5
	Biyenefezanes Yahut Amel-i	"	3 KE.1312	20	6-7
	Hayr Cemiyeti				
	Takrizât*	"	10KE.1312	21	1
	Sertân'ın Tezayidi	"	10KE.1312	21	4-5
	Telgraf Sûrati	"	10KE.1312	21	5
	Avrupa'da Talak	"	10KE.1312	21	5-6
	Tiyatro	"	10KE.1312	21	6
	Vanda	"	17KE.1312	22	2
	Seyyal Hayvanı	"	17KE.1312	22	3-4
	Kolera Aşısı	"	17KE.1312	22	4
	Baromero da Azim Bir Tenezzül	"	17KE.1312	22	4

[İmzasız]	[Başlıksız]	[Makale]	24KE.1312	23	1-2
	Röntgen Şuai ve Korseler	"	24KE.1312	23	3-4
	"Tahte'l-Bahr" Yeni Bir	"	24KE.1312	23	4
	Sefine Daha				
	Şimsir Yaprakları ve Gübre	"	24KE.1312	23	5-6
	Fütuhatı				
	Muhabbet	"	31KE.1312	24	2-3
	Mai Güneş	"	31KE.1312	24	3-4
	Şimsir Yapraklarının Suret-i	"	31KE.1312	24	6-7
	İsti'mali				
	Veladet-i Bahr-i Saadet	[Fıkra]	7 KS.1312	25	1
	Cenab-i Zillullahi				
	Velâdet-i Pür Meymenet-i	[Şiir]	7 KS.1312	25	2
	Hazret-i Veliyyünniam				
	Muhabbet	[Makale]	7 KS.1312	25	2-4
	Elektiriğin Garib Bir Tatbiki	"	7 KS.1312	25	4
	Daha				
	Muhabbet	"	14KS.1312	26	3-4
	Yeni Hamutlar	"	14KS.1312	26	5
	Elektrik Mermilerin	"	14KS.1312	26	5
	Mihreklerine Tesiri				
	Kuş Yemi	"	14KS.1312	26	5-6
	İlel-i Sâriyenin Vesait-i	"	21KS.1312	27	2-3
	Sirâyetleri ve Tahta Kehleleri				
	Sivri Sinekler				
	İmlâ Meselesi	"	21KS.1312	27	5
	Daü'l-kelb-i Kezib Yalancı	"	28KS.1312	28	2-3
	Kuduz				
	Kuş Yemi ve İttihaz Buy-	"	28KS.1312	28	4-5
	rulan Tedabir-i Ciddiye				
	Bağday Fiyatının İstikbalı	"	4 Şb.1312	29	4
	Vasait-i Tenviriyenin Kÿmet-	"	4 Şb.1312	29	4-5
	i Sihhiyeleri				
	Cevelân	[Fıkra]	4 Şb.1312	29	5-6
	Bir Musahabecik	[Sohbet]	11Şb.1312	30	2-4
	Humma-yı Tifoidi Serumu	[Makale]	11Şb.1312	30	4
	Musahabecik	[Sohbet]	18Şb.1312	31	1-2
	Erva ile Def-i Taaffün	[Makale]	18Şb.1312	31	3-4
	En Eski Dar-ül Fünun	"	18Şb.1312	31	5
	Hangisidir				
	Bir Keşf-i Mühim: Toprağın	"	11Mt.1313	33	3-4
	Telkihi				
	Bir Musahabe	[Sohbet]	18Mt.1313	34	3
	Koza Tohumlarını Uyandırma	[Makale]	18Mt.1313	34	3-4
	Usûlü				
	Şimâl Kurutan Hastalığı	"	18Mt.1313	34	4
	Musahabe	[Sohbet]	26Mt.1313	35	1-3

[İmzasız]	Merâkîd-i Şerife	[Makale]	26Mt.1313	35	3-4
	Bursa Kaplıcaları	"	26Mt.1313	35	4-5
	Girit İânesi ve Hamiyeti	"	26Mt.1313	35	1
	Anadolu Menâbi-i Hâreleri	"	1 Ns.1313	36	3-4
	Ba'demâ Trenlerin	"	1 Ns.1313	36	4-5
	Müsâdemesine Mahal				
	Kalmayacak				
	Telefon Başında Bir Köpek	[Fikra]	1 Ns.1313	36	5
	Daimi Posta Pulu	[Makale]	1 Ns.1313	36	5-6
	Açılığa Tahammül	[Makale]	1 Ns.1313	36	6
	Yine Bir Hamiyet-i Osmaniye	[Fikra]	1 Ns.1313	36	8
	Anadolu Menâbi-i Hâreleri	[Makale]	8 Ns.1313	37	2-3
	Kehribâ Nedir?	"	8 Ns.1313	37	3-4
	Musikinin Hin-i Seyahatte	"	8 Ns.1313	37	4
	Fâidesi				
	Hayvanlarda Tese'ül	"	8 Ns.1313	37	4-5
	Silah-ı Meşhur Nanesen ve 13	"	8 Ns.1313	37	5-6
	Adedi				
	Müsâbaka-i Edebiye	[Fikra]	15Ns.1313	39	1
	Musahabe	[Makale]	22Ns.1313	40	1-2
	Mikrobsuz Hayat Kabil	[Makale]	22Ns.1313	40	4
	midir?				
	Rusya'nın Sibirya Hatt-ı	"	22Ns.1313	40	5-6
	Kebiri				
	İhtirâât-ı Cedide	"	22Ns.1313	40	6
	Rusya'da Tahrir-i Nüfus	"	22Ns.1313	40	6
	Avâzâ-i Zafer	"	29Ns.1313	41	1-2
	Aferin Jul Vern Yahud Bir	[Hatıra]	29Ns.1313	41	4-5
	Sefine-i Hevâiye				
	Panumatufor	[Makale]	29Ns.1313	41	5-6
	Zürrâmîz	"	29Ns.1313	41	6
	Nusha-i Fevkalade	[Fikra]	6 Ms.1313	42	1
	Avrupa'da Ta'assub Dini	[Makale]	6 Ms.1313	42	2-3
	Meteoroloji Terakkiyatı	"	6 Ms.1313	42	5-6
	Hayvanâttâ Muvâfâkat-ı	"	6 Ms.1313	42	6-7
	Efkâr				
	Osmânlîlara	"	13Ms.1313	N.F.	1-2
	Avrupa Niçin Yunan'ı	"	13Ms.1313	N.F.	4-5
	Seviyor?				
	Medeniyet İçinde Vahşet	[Makale]	20Ms.1313	43	1-2
	Âlem-i Edebiyata Bir Nazar	"	20Ms.1313	43	3-4
	Filelenizm	"	27Ms.1313	44	1-2
	Bir Saatlik Bir Sergüzeşti-i	[Fikra]	27Ms.1313	44	2-3
	Edebi				
	[Mektup]	[Mektup]	27Ms.1313	44	3
	Def-i Harik	[Makale]	27Ms.1313	44	5

[İmzasız]	İlk Bahâr	[Makale]	27Ms.1313	44	5-6
	Elhakku Ya'lu Velâ Yu'lla	"	3 H. 1313	45	1-2
	Aleyh				
	Bir Küçük Tashih	"	3 H. 1313	45	2-3
	Yeni Alman Topları	"	3 H. 1313	45	5-6
	Faham Kalsiyumun Yeni Bir	"	3 H. 1313	45	6-7
	İsti'malı Daha				
	Yalan	"	3 H. 1313	45	1-2
	Halis Bir Madde-i	"	10H.1313	46	6
	Mûhimme				
	Ağaçdan Şeker	"	10H.1313	46	6
	Zekâ-yı Hayvani	"	10H.1313	46	6-7
	Mübâlağa mı?	"	17H. 1313	47	1-2
	İttihâd-ı İslâm	"	24H.1313	48	1-2
	Mutoskop ve Motoğrafi	"	24H.1313	48	5
	Buzun Fiyatı	[Fıkra]	24H.1313	48	6
	Bir Sûrat-ı Hârikulaade	[Makale]	24H.1313	48	6
	Tevzîl-i Mükâfât	[Fıkra]	1 T. 1313	49	4
	Nevzâdin Serumu	[Makale]	8 T. 1313	50	7
	[Başlıksız]	[Şîir]	15T.1313	51	4
	Toprağın Telkihi Üzerine Bir	[Makale]	15T.1313	51	6
	Tecrübe Daha				
	Bizim İçin Bir Teselli	"	15T.1313	51	6-7
	Tahta Kehlelerini Telef	"	15T.1313	51	7
	Etmek				
	Ölelim!	[Tiyatro]	15T.1313	51	7
	Arz-ı Şükran ve Mahomedet	[Fıkra]	22T.1313	52	1
	Telsiz Telgraf	[Makale]	22T.1313	52	7
	İnsan Teri	"	22T.1313	52	7
	Tahdis-i Nimet	[Fıkra]	30T.1313	53	1
	Azot ve Bir Keşf-i Mühim	[Makale]	30T.1313	53	5
	Musahabe-i Edebiye	"	6Ağ.1313	54	1-2
	Musahabe-i Manzume	"	6Ağ.1313	54	2-3
	Bir Tedbir-i Musîb	"	6Ağ.1313	54	4
	Telsiz Telgraf Nasıl Olur	"	6Ağ.1313	54	4-6
	Hayalman'ın Entrikalı	"	6Ağ.1313	54	6
	Lokomotifi				
	Tebdil-i Mekân Eden Baca	[Makale]	6Ağ.1313	54	6
	Peter Huf Şatosu	"	6Ağ.1313	54	6-7
	Bir Lütf-i Celîl-i Hazret	[Fıkra]	13Ağ.1313	55	1
	Hilafet-Penahı				
	Suret-i Münîfe-i Nutk-ı	[Nutuk]	13Ağ.1313	55	1
	Hümâyun-ı Hazret-i Hilafet				
	Penahı				
	Tabirat-ı Ecnebiye	[Fıkra]	13Ağ.1313	55	2-3
	Andre Avdet Edecek mi?	[Makale]	13Ağ.1313	55	3-4

[İmzasız]	Teşcir-i Cibal Cülüs-i Hümeyun-i Makrūn Hazret-i Zillullahi Göz Bir Fotoğraf mıdır? İpekçilik Bir Teşebbüs-i Hayır Padişahım Çok Yaşa Altın Madenleri Balonla Kutuba Gitmek Yeni Bir Şey Midir? Almanya'da Müsta'merat Hevesi Rekabet-i Fenniye Neticesi Musahabe-i Edebiye Tohum Yok Ne Yapalım? Allame-i Bilheves Selanik'te Mildio [Mildia] İlm-i Ahval-i Semadan Bir Nebze Selanik'te Mildio [Mildia] Vudine'de Bir Hatve-i Terakki Tuhaf Sergüzeşler Umum Kürre-i Arz Üzerideki Kuvve-i Askeriye Tele Fotoğraf (Telgrafla Resim Almak) Buz Kıran Vapuru Aile Eczanesinin Çocuklara Ait Kısmı Bahar Postası Farelerden Kurtulmanın Çaresi Hizmetçilerin İlgası Garib Tecrübeler Büyük İkramiye Kurbanları Çoban 33 Günde Devr-i Alem Mütâlaa Bitmeyen Aşk Kırlangıç Bayram Köpüklü Adalarda Bayram Güvercin [Başlıksız] Şarkı -Hicaz-	[Makale] [Fıkra] [Makale] “ [Makale] “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ [Şiir] [Makale] “ [Hikâye] [Makale] [Makale] “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ [Şiir] [Fıkra] [Makale] [Şiir] [Makale] “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ [Şiir]	13 Ağ. 1313 19 Ağ. 1313 19 Ağ. 1313 19 Ağ. 1313 19 Ağ. 1313 19 Ağ. 1313 27 Ağ. 1313 27 Ağ. 1313 27 Ağ. 1313 27 Ağ. 1313 27 Ağ. 1313 3 Ey. 1313 10 Ey. 1313 10 Ey. 1313 8 TE. 1313 29 TE. 1313 29 TE. 1313 5 TS. 1313 10 KE. 1313 7 KS. 1313 25 \$b. 1313 4 Mt. 1313 4 Mt. 1313 4 Mt. 1313 11 Mt. 1313 11 Mt. 1313 18 Mt. 1313 25 Mt. 1313 18 Mt. 1313 1 Ns. 1313 1 Ns. 1313 8 Ns. 1313 29 Ns. 1313 29 Ns. 1313 6 Ms. 1314 6 Ms. 1314 13 Ms. 1314 28 Ms. 1314 4 H. 1314	55 56 56 56 56 56 57 57 57 57 58 59 59 63 66 66 67 72 76 82 82 83 83 83 84 84 85 86 85 87 87 88 90 90 90 91 91 92 94-2 95-3	6-7 1 4-5 5-6 6 1-2 3 5 7 3-4 1-2 5-6 1 2-3 3-4 4-5 4-5 3-4 2-3 3-4 4-5 4-5 3-4 2-3 3-4 4-5 4-5 2-3 6-7 2 2-3 2
-----------	---	--	--	--	--

[İmzasız]	Ziraat	[Makale]	11H.1314	96-4	2
	Şarkı -Hicazkâr-	[Şiir]	18H.1314	97-5	2
	Fransızca'dan Muktebestir	[Tercüme]	18H.1314	97-5	3
	Şarkı -Hüzzam-	[Şiir]	25H.1314	98-6	1
	Mütâlaa	[Makale]	25H.1314	98-6	2
	Şarkı -Uşşâki-	[Şiir]	2 T. 1314	99-7	1
	Debbağ	[Makale]	2 T. 1314	99-7	3-4
	Horus	"	2 T. 1314	99-7	4
	Git Elem	[Şiir]	9 T. 1314	100	2
	Mektub	[M. Şiir]	9 T. 1314	100	2
	Şarkı -Bestenigar-	[Şiir]	9 T. 1314	100	2
	Kutubları Değiştireceğiz	[Makale]	9 T. 1314	100	3
	Üzüm Çekirdeği Vesair	"	9 T. 1314	100	3
	Tohumlardan Yağ				
	Terane	[Şiir]	16T.1314	101	1
	Şarkı -Bestenigar-	"	16T.1314	101	2
	Pegamuit	[Makale]	16T.1314	101	2-3
	Şarkı -Hüseyni-	[Şiir]	23T.1314	102	3
	Zemzeme-i Ziraat	"	30T.1314	11	1
	Teselliyetnâme	"	30T.1314	11	3
	Uyanmaz His	"	30T.1314	11	3
	Kıt'a	"	30T.1314	11	3
	Şarkı -Suz-i Nak-	"	30T.1314	11	3
	Gergef	"	30T.1314	11	4
	Şarkı -Hüseyni-	"	6 Ağ.1314	12	3
	Bahçe Meraklılarına Bazı	[Makale]	6 Ağ.1314	12	3
	Malumat				
	Aynen	[Şiir]	13Ağ.1314	13	2-3
	Tatil Zamanı Kızı Rahat	[M.Hikâye]	13Ağ.1314	13	3-4
	Yok				
	Cülûsiye	[Şiir]	20Ağ.1314	14	1
	Gece	"	20Ağ.1314	14	2
	Unutma	[M. Şiir]	20Ağ.1314	14	3
	Şarkı -Karcığar-	[Şiir]	20Ağ.1314	14	3
	Şarkı -Uşşak-	"	27Ağ.1314	15	3
	Zevciyet Alemi	"	27Ağ.1314	15	3
	Seher	[M. Şiir]	3 Ey. 1314	16	1
	Şarkı -Nihavent-	[Şiir]	3 Ey. 1314	16	2
	Zevciyet Alemi	"	3 Ey. 1314	16	2-3
	Bir Mektuptan Bir Kısım	"	10Ey.1314	17	3
	Şarkı -Karcığar-	"	10Ey.1314	17	3
	Giryе	[Fıkra]	17Ey.1314	18	1
	Şarkı -Rast-	[Şiir]	17Ey.1314	18	1
	Sevimli Zevce	"	17Ey.1314	18	3
	Hande	[Makale]	24Ey.1314	19	1
	İntizar ve Mülâkat	[Fıkra]	24Ey.1314	19	2-3

[İmzasız]	Sevimli Zevce	[Şiir]	24.Ey.1314	19	3
	Canlıların Ahval-i Garibesi	[Makale]	1 TE.1314	20	2
	Mülâkat	[Fıkra]	1 TE.1314	20	2-3
	Hayatımdan	"	1 TE.1314	20	4
	Mader	"	8 TE.1314	21	1
	Bana Bakmıyor	[M. Şiir]	8 TE.1314	21	2
	Şarkı -Bestenigar-	[Şiir]	8 TE.1314	21	2
	Nasıl Cahile Verdi Pederim	"	8 TE.1314	21	3
	Dolu	"	15TE.1314	22	1
	Sevda	[Hatıra]	15TE.1314	22	2
	Nasıl Cahile Verdi Pederim	[Şiir]	15TE.1314	22	3-4
	Gazel	"	22TE.1314	23	1
	Dolu	[Makale]	22TE.1314	23	1-2
	Çocuk	"	22TE.1314	23	2
	Yaz	[Fıkra]	29TE.1314	24	1-2
	Mehtâba	[M. Şiir]	29TE.1314	24	3-4
	Bir Kuşe-nişinin Aşkı	[Şiir]	5 TS.1314	25	1
	Oğlum Nâbi'ye	"	5 TS.1314	25	2
	Şarkı -Hicazi-	"	5 TS.1314	25	2
	Şarkı -Suz-i Nâk-	"	12TS.1314	26	1
	Uyku	[Makale]	12TS.1314	26	3
	Gergef Başında	[Şiir]	19TS.1314	27	1
	Şarkı -Uşşak-	"	19TS.1314	27	1
	Hasta	[M.Hikâye]	19TS.1314	27	1-2
	Peder	[Makale]	26TS.1314	28	1
	Şarkı -Uşşak-	[Şiir]	26TS.1314	28	3
	Bir Yaprağın Hasbihali	[M.Hikâye]	3 KE.1314	29	1-2
	Ninni	[Şiir]	10KE.1314	30	1
	[Methiye]	"	18KE.1314	31	1
	Kış	"	18KE.1314	31	2
[İmzasız] Müt. Ali Ulvi	Mehtablı Bir Gecede Deniz Perileri	[Tercüme]	6 Ağ. 1312	3	3
[İmzasız] Müt. M(im). Tevfik İsmet	Robul'un Asarından Melek ve Çocuk	[Tercüme]	9 T. 1314	100	1
[İmzasız Müt. ?] [İmzasız Müt. ?]	Figan	"	4 H. 1314	95-3	1
[İmzasız Müt. ?]	Hatıra	"	23T.1314	102	1
[İmzasız] Müt. Faik	Eski Bir Mektubdan Bir İki Fıkra	"	19TS.1313	69	2-3
[İmzasız] Müt. Yektâ (Selanik Feyz-i Sibyan Mektebi Muallimi Şevki Efendi'nin Kerimesi)	Allah	"	30 T.1312	2	7
	Bulut ve Çiçek	"	13Ağ. 1312	4	8
[İmzasız Müt. ?]	Bahara Ricâ	"	13Ağ.1314	13	1

[İmzasız Müt. ?]	Sadanın Tesiri	[Tercüme]	13Ağ.1314	13	3
[İmzasız Müt. ?]	Rüyâ	"	1 TE.1314	20	1
[İmzasız] Müt. Ali Haydar	Yabani Ördeklerin Tayeranı	"	29TE.1314	24	2
[İmzasız] Müt. E(lif). Neyyire	Paris'te Moda	"	18KE.1314	31	3
[İmzasız] Müt. M(im). İkbâl	Alim Bir Mektebli	"	6 Ağ.1314	12	3
[İmzasız] Müt. Fatma Fahrunnisa	Bir Tesadüf	"	26Mt.1313	35	6
[İmzasız] Müt. Hikmet Osman	Kalb-i Mader	"	5 TS.1314	25	2

2.2. KONULARA GÖRE FİHRİST

Konulara göre fihrist, yazar adlarının esas alınıp alfabetik sıraya konulmasıyla oluşturulmuştur.

Bu tasnifimizde konular, dokuz ana başlık altında toplanmış ve eserler yayınlandığı tarih sırasına göre düzenlenmiştir.

- 2.2.1. Makaleler
- 2.2.2. Şiirler
- 2.2.3. Anlatma Esasına Dayanan Eserler
- 2.2.4. Mektuplar
- 2.2.5. Fıkralar
- 2.2.6. Tercümeler
- 2.2.7. Hatıralar
- 2.2.8. Sohbetler
- 2.2.9. Biyografi

2.2.1. Makaleler

Bu bölüm a)Edebi Makaleler b)Sosyal Makaleler c)Fenni Makaleler olmak üzere üç kısımda ele alınacaktır.

Edebi Makaleler kısmında, edebi bilgiler, edebiyat tarihi, dil bilgisi, edebi tenkitler, değerlendirmeler... gibi edebiyatla ilgili konular tasnif edilmiştir.

Sosyal Makaleler başlığı altında ise ahlâki, felsefi, tarihi, coğrafi, dini, eğitim...vs. gibi konular ele alınmıştır.

Fenni Makaleler kısmında ise fen, sağlık, ziraat, yeni icatlar gibi... konular tasnif edilmiştir.

2.2.1.1. Edebi Makaleler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yin). İsmet (İbnü'l-Faik)	91 Numaralı Resmi Gazete	10KE.1314	30	3
A(yin). Şevket (Müder-riszade)	Mütâlaa	29TE.1314	24	1
A(yin). Şevki Ahmed Enveri	[Başlıksız] Bu Bir Hayal Değil Hakikat idi Bu Bir Hayal Değil Hakikat idi	4 Mt.1313 12TS.1312 26TS.1312	32 17 19	3-4 2 1-2
	Musahabe-i Edebiye Musahabe-i Edebiye Câhil, Alim Arz-ı Meram	30T.1313 17Ey.1313 8 TE.1313 13TS.1313	53 60 63 68	2-3 1-2 1-2 5-6
Ahmed Enveri	Yine Fiil-i İstila	24KE.1313	74	3-4
Ahmed Melik (Bey)	İmlâ Meselesi	3 Ey.1312	7	1-2

Ahmed Midhad	Üss-i Lisan-ı Türkî	26TS.1312	19	8
	Osmanlı Matbuatı ve Bazı Matbuat-ı Avrupaiye	6 Ms.1313	42	3-4
Arif ibn-i Cemal	[Başlıksız]	1 TE.1313	62	3-4
Cenab Şahabettin	Mütâlaa	24Ey.1312	10	1-2
Eddai	Edebiyat-ı Müteahhirin	15T.1313	51	1-3
	Mütâlaa Gazetesinin Bir Mütâlaası	27Ağ.1312	6	5-6
F(e). K(af).	İntikâd	12TS.1312	17	1-2
Faik (Efendi)	Osmanlı Lisanı	25Mt.1313	86	1-2
Hasan Pertev (Muallim)	Hakikat	10Ey.1312	8	2
Hüseyin Cahid (Hâki) [Yalçın]	Tarih-i Edebiyata Bir Nazâr	29TE.1312	15	1
	Tarih-i Edebiyata Bir Nazâr	5 TS.1312	16	1-2
	Bir Muharririn Vazifesi Nedir?	6 Ms.1313	42	4-5
	Bizde Edebiyat	20Ms.1313	43	4-6
	Asar-ı Edebiye Ne Yolda Tenkid Edilir	24KE.1313	74	3
	Mecburi Bir Cevab	18Şb.1313	81	1-3
Hüseyin Hüsnü İbnü'l- Seyyid Galip	İmlâ Bahsi	8 TE.1312	12	1-2
	Çalışalım Ey Talebe-i Ulûm	14KS.1312	26	2-3
	Osmanlıca Lisanımız Türkçeleşmez mi?	10H.1313	46	2-3
[İmzasız]	İfade-i Meram	22 T.1312	1	2-3
	Edib ve Edebiyat	30 T.1312	2	1-2
	[Başlıksız]	13Ağ.1312	4	2-3
	İhtar-ı Mahsus	3 KE.1312	20	1
	Şiirin Feryadı	3 KE.1312	20	1-2
	Takrizât	10KE.1312	21	1
	Vanda	17KE.1312	22	2
	[Başlıksız]	24KE.1312	23	1-2
	Muhabbet	31KE.1312	24	2-3
	Muhabbet	7 KS.1312	25	2-4
	Muhabbet	14KS.1312	26	3-4
	İmlâ Meselesi	21KS.1312	27	5
	Musahabe	22Ns.1313	40	1-2
	Avrupa'da Ta'assub-ı Dini	6 Ms.1313	42	2-3
	Âlem-i Edebiyata Bir Nazâr	20Ms.1313	43	3-4
	Musahabe-i Edebiye	6Ağ.1313	54	1-2

[İmzasız]	Musahabe-i Manzume Musahabe-i Edebiye Mütâlaa	6Ağ.1313 10Ey.1313 25H.1314	54 59 98-6	2-3 1-2 2
Latif M(im). K(ef). Halidi	[Başlıksız] Musâhaba	6 Ağ. 1312 15Ns.1313	3 39	2-3 3-4
M(İm). M(im).	[Edebiyat-ı Atika- Edebiyat-ı Cedide] Edebiyat-ı Atika- Edebiyat-ı Cedide / Yeniler-Eskiler	25Şb.1313 4 Mt.1313	82 83	6 2
M(im). Tevfik İsmet	Tabiata Karşı Tefekküratım Tahassüsatım	1 TE.1314	20	1-2
Mahmud Kemal (İbnü'l- Emin) [İnal]	Edebiyat Asâr-ı Eslaf İzah-ı Maksad Teessüf	22 T.1312 13Ağ.1312 27Ağ.1312 4 Mt.1313	1 4 6 32	3 1-2 1-2 2-3
Mehmed Cavid	Alfons Dode'nin Mezarı Üstünde Emil Zola'nın Irâd Ettiği Nutuk	21KS.1313	78	2-3
Mehmed Necded Mütercim Hüsnü Nadire Osman Adil (Hamdi Beyzade)	Bir İki Doğru Söz Müsâib İmlâ Bahsi Vanda'nın Mukaddimesi Vanda Muhrib-i Medeniyet mi? Gazete: Elsine-i Ecnebiyesi Musahabe-i Edebiye İtham-ı Şühedaya İstila Üzerine Bir İki Söz Mütalaa Ceride-i Edebiyesine	4 Şb.1312 25Mt.1313 21KS.1312 17KE.1312 4 Şb.1312 10H.1313 8 T. 1313 22T.1313 24Ey.1313 10KE.1313 31KE.1313	29 86 27 22 29 46 50 52 61 72 75	2-3 3-5 6 2-3 3 3-4 1-4 2-5 2-3 1-2 5-8
Rahmetullah	Lisan-ı Edep Hakkında Birkaç Söz	1 TE.1312	11	1-2
Sabih Nuri	[Başlıksız]	15TE.1312	13	1-3

Sadi	Lisan Tahsili Ne İçindir?	3 KE.1312	20	3-4
	[Başlıksız]	1 T. 1313	49	1-2
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Mebahis-i Lisaniye	3 KE.1313	71	1
	Makalesine Bir Nazar İstilaya Bir Nazar	17KE.1313	73	2
Süleyman Sırrı Şeyh Ferdi T(ı). Raif	Mütâlaa Kâr-ı Nâtik Bir Hakikat Kalmasın Dünyada Allah'ım Nihan	10Ey.1314 26TS.1312 26TS.1313	17 19 70	3 2 3
Tevfik İsmet	Şair Nedir?, Ressam Nedir?	9 T. 1314	100	1-2
Ulvi	Mütâlaaya Bir Nazar	24Ey.1313	61	1-2

2.2.1.2. Sosyal Makaleler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yın). Hüsnîye	Hatıra	19TS.1314	27	2-3
A(yın). Y(e).	Tabiatda İntisak Yoktur	4 H. 1314	95-3	3
Abdulkadir	İki Söz	26TS.1313	70	4
Abdülmecid Fehmi	Kış	3 KE.1314	29	2
Ahmed Enveri	Felsefe Kirıntıları	22T.1313	52	5-6
	Felsefe Kirıntıları	6Ağ.1313	54	3
	Felsefe Kirıntıları	27Ağ.1313	57	3
	Felsefe Kirıntıları	6 Ms. 1314	91	2-3
Ahmed Hidayet	Namus	3 Ey.1313	58	2-3
Ahmed Melik (Bey)	İlmi Cebir Hakkında	17Ey.1312	9	3
	Malumat-ı Tarihiye			
Ali Remzi	Tarih-i Tabii' Kastor	1 Ns.1313	36	6-7
Besim (Erkan-ı Har- biye Binbaşlarından)	Mebâhis-i Askeriye Fenn-i Askeri	11Mt.1313	33	2-3
	Mebâhis-i Askeriye	17H. 1313	47	6
	Mebâhis-i Askeriye	24H.1313	48	4-5
	Mebâhis-i Askeriye	1 T. 1313	49	3-4
	Mebâhis-i Askeriye	8 T. 1313	50	6-7
	Mebâhis-i Askeriye	15T.1313	51	5-6
	Mebâhis-i Askeriye	22T.1313	52	6-7
	Mebâhis-i Askeriye	30T.1313	53	3-5
	Mebâhis-i Askeriye	10Ey.1313	59	2-3
	Mebâhis-i Askeriye	17Ey.1313	60	2-3
	Mebâhis-i Askeriye	8 TE.1313	63	4
	Mebâhis-i Askeriye	15TE.1313	64	2-3

Besim (Erkan-ı Harbiye Binbaşalarından)	Zabit-i Keşf Kolu Ve Süvarinin Sevk-ül Ceyşiyesi	11Mt.1313	84	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	18Mt.1313	85	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	25Mt.1313	86	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	1 Ns. 1313	87	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	8 Ns. 1313	88	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	15Ns.1313	89	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	29Ns.1313	90	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	13Ms.1314	92	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	6 Ms. 1314	91	4-5
Bir Asker	Mebahis-i Askeriye	25Şb.1313	82	7
E(lif). Sabriye Edhem İsmail (Eczacı)	Moda Belası	17KE.1313	73	6-7
	Panabitkum Müzesi	10Ey.1312	8	3-4
	Şin Burin Kasrı	17Ey.1312	9	4
	Meydan-ı Muharebede Köpekler	15Ns.1313	39	5
Emine Semkiye	Menfaatlı Musahabe	18Şb.1312	31	7
Faik (Efendi)	Hissiyat-ı Mukaddese	22Ns.1313	40	7-8
	Ankara	4 H. 1314	95-3	2-3
	Ankara	11H.1314	96-4	2-3
	Ankara	18H.1314	97-5	2
Fatma Fahrünnisa	Selanik'te Bulunan Ahât-ı Dine Ramazan Hediyesi	28KS.1312	28	7-8
	[Başlıksız]	26Mt.1313	35	6
Fazlı Necib (Efendi)	İrza-i Etfal	6 Ms. 1314	91	4-5
	İrza-i Etfal	13Ms.1314	92	3-4
	İrza-i Etfal	21Ms.1314	93-1	2-3
	İrza-i Etfal	28Ms.1314	94-2	3-4
	İrza-i Etfal	4 H. 1314	95-3	4
Halil Ulvi (Gelibolulu)	Mükâfat	17KE.1313	73	2
Hamdi	[Başlıksız]	11Şb.1312	30	5-6
Hasan Pertev (Muallim)	Mekâtib-i İbtidaiyede İdare Sandıkları	27Ağ.1313	57	6-7

Hasan Pertev (Muallim)	Sanayi-i Dahiliye ve Beykoz Kağıt Fabrikası	17Ey.1313	60	5-6
	Selanik-Dedeağac Hattı Üzerinde Bir Cevelan	1 TE.1313	62	5-6
	Selanik-Dedeağac Hattı	8 TE.1313	63	6-7
	Selanik-Dedeağac Hattı	15TE.1313	64	5
	Siroz Hatıratı	22TE.1313	65	5-6
	Selanik-Dedeağac Hattı Üzerinde Bir Cevelan	29TE.1313	66	6-7
	Selanik-Dedeağac Hattı	5 TS.1313	67	5-6
	Selanik-Dedeağac Hattı	13TS.1313	68	7-8
	Selanik-Dedeağac Hattı	19TS.1313	69	4-5
	Za'f-ı Beşer	19TS.1313	69	5-6
	Selanik-Dedeağac Hattı Üzerinde Bir Cevalan	3 KE.1313	71	6
	Edirne Mektubu	8 Ns. 1313	88	8
	Edirne Mektubu	15Ns.1313	89	7-8
	Edirne Mektubu	29Ns.1313	90	8
Hayret (Selanik Türk Mektebi Muallimlerinden)	Edirne Mektubu	6 Ms. 1314	91	8
	Saadet Nedir?	18Şb.1313	81	7-8
	Bir Mülahaza	4 Şb.1313	80	2
	Bir Mülahaza	18Şb.1313	81	4-5
	Bahr-ı Baltıkdan Bahr-ı Siyah'a Bir Kanal	19TS.1313	69	6
Hüseyin (Ohrili)	Jimnastik	25Şb.1313	82	4-5
	Jimnastik	4 Mt.1313	83	5-6
	Jimnastik	11Mt.1313	84	4-6
	El-sadakatü Nısf-ül İman	5 TS.1314	25	3
	Kuş	13Ms.1314	92	2
Hüseyin Muhiyiddin (Mülazım-ı Evvel)	Kanun ve Viedan	18Mt.1313	85	1-2
	Kadın Erkeğe Faik midir?	18Mt.1313	85	4
	Franklin'in Hikemiyâtı	22 T.1312	1	5
	Bend-i Mahsus	22 T.1312	1	5-6
	Hakaret Red Olunur, Muhayyerdir	3 Ey.1312	7	5-6
İbn-i Şakir Rıza İbrahim Hikmet	Terbiye-i Evlad-ı Nass	1 TE.1312	11	2-3
	Terbiye-i Evlad-ı Nass	8 TE.1312	12	2-3
	Terbiye-i Evlad-ı Nass	15TE.1312	13	3-4
	Saatler Meselesi	15TE.1312	13	5-6
	Alafiranga mı Alaturka mı?			
[İmzasız]				

[İmzasız]	Biyenefezenes Yahut Amel-i Hayr Cemiyeti	3 KE.1312	20	6-7
	Avrupa'da Talak	10KE.1312	21	5-6
	Tiyatro	10KE.1312	21	6
	Merâkîd-ı Şerife	26Mt.1313	35	3-4
	Bursa Kaplıcaları	26Mt.1313	35	4-5
	Girit İânesi ve Hamiyeti	26Mt.1313	35	1
	Daimi Posta Pulu	1 Ns.1313	36	5-6
	Musikinin Hin-i Seyahatte Fâidesi	8 Ns.1313	37	4
	Hayvanlarda Tese'ül	8 Ns.1313	37	4-5
	Silah-ı Meşhur Nanesen ve 13 Adedi	8 Ns.1313	37	5-6
	Rusya'nın Sibiryा Hatt-ı Kebiri	22Ns.1313	40	5-6
	İhtirâât-ı Cedide	22Ns.1313	40	6
	Rusya'da Tahrir-i Nüfus	22Ns.1313	40	6
	Avâzâ-i Zafer	29Ns.1313	41	1-2
	Osmanlılar'a	13Ms.1313	N.F.	1-2
	Avrupa Niçin Yunan'ı Seviyor?	13Ms.1313	N.F.	4-5
	Medeniyet İçinde Vahşet	20Ms.1313	43	1-2
	Filelenizm	27Ms.1313	44	1-2
	Elhakku Ya'lu Velâ Yu'la Aleyh	3 H. 1313	45	1-2
	Bir Küçük Tashih	3 H. 1313	45	2-3
	Yalan	3 H. 1313	45	1-2
	Zekâ-yı Hayvani	10H.1313	46	6-7
	Mübâlağa mı?	17H. 1313	47	1-2
	İttihâd-ı İslâm	24H.1313	48	1-2
	Bir Sûrat-ı Hârikulade	24H.1313	48	6
	Peter Huf Şatosu	6Ağ.1313	54	6-7
	Teşcir-i Cibal	13Ağ.1313	55	6-7
	Bir Teşebbüüs-i Hayr	19Ağ.1313	56	6
	Padişahım Çok Yaşa	27Ağ.1313	57	1-2
	Almanya'da Müsta'merat Hevesi	27Ağ.1313	57	7
	Vudine'de Bir Hatve-i Terakki	10KE.1313	72	4-5
	Hizmetçilerin İlgası	18Mt.1313	85	3
	Büyük İkramiye	18Mt.1313	85	3-4
	Kurbanları			
	33 Günde Devr-i Alem	1 Ns. 1313	87	5
	Bayram	29Ns.1313	90	6-7
	Bayram	6 Ms. 1314	91	6-7
	Güvercin	13Ms.1314	92	5
	Horus	2 T. 1314	99-7	4

[İmzasız]	Bahçe Meraklılarına Bazı Malumat	6 Ağ.1314	12	3
	Hande	24Ey.1314	19	1
	Dolu	22TE.1314	23	1-2
	Çocuk	22TE.1314	23	2
	Peder	26TS.1314	28	1
İsmet Hüsnîye M(im). Kemal (Muallim)	Bir Ders-i Hakikat	18KE.1314	31	3-4
	Kadınlara Hifzıssıhha: Güzellik	31KE.1312	24	8
	Hanımlara Hifzıssıhha	7 KS.1312	25	8
	Hanımlara Hifzıssıhha	14KS.1312	26	7
	Hanımlara Hifzıssıhha	21KS.1312	27	7-8
	Hanımlara Hifzıssıhha	18Şb.1312	31	7-8
	Hanımlara Hifzıssıhha	4 Mt.1313	32	8
	Hanımlara Hifzıssıhha	11Mt.1313	33	8
	Hifzıssıhhat-ı Vece	26Mt.1313	35	8
M(im). Şükrü (Manastırlı)	Sabah Tuvaleti	29Ns.1313	41	8
	Hanımlara Hifzıssıhha	29Ns.1313	41	8
	Yine Moda	7 KS.1313	76	6-7
Mahmud Kemal (İbnü'l- Emin) [İnal]	Muzafferiyet-i Osmaniye	20Ms.1313	43	2-3
	Takdir ve Beyan-ı Mütâlaa	8 T. 1313	50	4-6
Mehmed Cavid	Mecburiyet-i Tahsil	18Mt.1313	34	4-5
	Hukuk-u Düvel Nokta-i Nazarından Muhâcera	15Ns.1313	39	4-5
Mehmed Rahmi (Giritli)	Harb	13Ms.1313	N.F.	6
	Sa'y Hakkında Makale	19TS.1314	27	2
Mehmed Sermed Muhammed Şemseddin	Müşahedat	6 Ms. 1314	91	3-4
	Arizona ve Kolorado	26Mt.1313	35	5
	Asar-ı Atikası Hakkında Malumat-ı Mücmele			
Mustafa Aşkı	Tarih-i Tabakatül Ümem Yahud Meşahir-i Alem	19TS.1314	27	4
	Tarih-i Tabakatül Ümem Yahud Meşahir-i Alem	26TS.1314	28	4
	Tarih-i Tabakatül Ümem Yahud Meşahir-i Alem	3 KE.1314	29	4
Mustafa Hamid Mustafa Süreyya	Hissiyat-ı Maderâne	10KE.1313	72	3-4
	Evlad Muhabbetine Dair Bir Tebriknâmeden Müstahreç	15TE.1312	13	3
Nâmi	[Başlıksız]	27Ağ.1312	6	6-7
	Zekâvet	28KS.1313	79	2-3
Nezihi	Vazâ'if-i Ebeveyn	24Ey.1313	61	5

Nüzhet bint-i Veli Osman Adil (Hamdi Beyzade)	[Başlıksız] Doktorlar	21KS.1312 22TE.1312	27 14	7 4-5
	Kadınlarımıza Terbiye	7 KS.1312	25	4-7
	[Başlıksız]	30T.1313	53	5-7
	Musahabe	13TS.1313	68	1-5
Rasim (Bey) Rasim (Erkan-ı Harbiye Miralayı)	[Başlıksız], Gelin Odaları	4 Mt.1313 1 TE.1312	32 11	4 6-7
Rauf Zati	Felsefe	19TS.1312	18	1-3
	Felsefe	26TS.1312	19	3-4
Sabire bint-i Halim	Bir Öksüz Kızın Saadeti	19Ağ.1313	56	7-8
Sadi	Takdir, Teşekkür	11Mt.1313	33	1
Sadık Vicdani	Nefs	17H. 1313	47	4-6
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Gonkurlar	1 TE.1313	62	1-2
	Gonkurlar	8 TE.1313	63	3-4
T(ı). Raif	Senin Kelimat Artık Dil ü Canımıza Tâk Etti	19Ağ.1313	56	2-3
Tevfik (Selanikli)	Tao Mezhebi	28KS.1312	28	3-4
	Almanınla	13Ms.1313	N.F.	5-6
	Teşekküratımız			
Ulvi	Söylense	29TE.1313	66	1-2
Vesime bint-i Ahmed	Mehcure	8 T. 1313	50	7-8

2.2.1.3. Fenni Makaleler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
Abdi Tevfik	Sağların Beyazlanması	15Ns.1313	39	4
	Balıklarda Hafıza Var mı?	22Ns.1313	40	4-5
	Lusifor	29Ns.1313	41	6
	Balonlu Bir Dağ	11Mt.1313	84	3-4
	Şimendiferi			
Abonelerimizden Biri	Arıcılıktan Bir Bahs	17H. 1313	47	6-7
Ahmed Melik (Bey)	Buzun Suret-i İmalı	18H.1314	97-5	2-3
	Buzun Suret-i İmalı	25H.1314	98-6	3-4
Cemil Havri (Doktor)	Selanik Hıfzıssıhha-i Umumiyesinden	13Ağ.1313	55	5-6
	Selanik Hıfzıssıhha-i	19Ağ.1313	56	5

Cemil Havri (Doktor)	Hava Bahsi	27Ağ.1313	57	4-5
	Hava Bahsi	3 Ey.1313	58	5-6
	Müskirat Bahsi	10Ey.1313	59	3
	Müskirat Bahsi	17Ey.1313	60	3-4
	Selanik Hıfzıssıhha-i	1 TE.1313	62	4
	Umumiyesinden			
	Müskirat Bahsi	8 TE.1313	63	4-5
	Müskirat Bahsi			
	Müskirat Bahsi	15TE.1313	64	3-4
	İslahhane Bahsi	22TE.1313	65	6
	İslahhane Bahsi	29TE.1313	66	5
	Tenzifat Bahsi	26TS.1313	70	5
	Tenzifat Bahsi	3 KE.1313	71	6-7
	Berberler	7 KS.1313	76	2
	Berberler	14KS.1313	77	4
	Çiçek	25Şb.1313	82	5
	Kuzu Etleri	25Mt.1313	86	6-7
	Hıfzıssıhha-i	21Ms.1314	93-1	3-4
	Umumiyesinden Bir Yaprak			
	Musâhabə-i Fenniye	20Ağ.1314	14	3
	Vesait-i Tenviriyenin İnsana	24Ey.1314	19	2
	Tesiri			
	Mesâil-i Fenniye	15TE.1314	22	2-3
Edhem İsmail (Eczacı)	Usul-i Tedâvi	27Ağ.1312	6	4
	Yanık İçin Kolay Bir İlaç	17Ey.1312	9	4-5
	Yeni Bir Üzüm Asması	24Ey.1312	10	6
	Aile Eczahanesi	11Mt.131	84	8
			3	
Faik (Efendi)	Yine Ziraat	3 KE.1313	71	3-5
	Fototerapi= Tedavi-i	14KS.1313	77	2-3
	Bilziya			
	Tiftik	21Ms.1314	93-1	2
H(a). Y(e).	[Başlıksız]	8 Ns. 1313	88	3-4
Hüseyin Muhiyiddin (Mülazım-i Evvel)	Havanın Teshin ve	31KE.1312	24	4-5
	Tebridine Ormanların Tesiri			
	Aşırı-i Sâdid ve Muhit-i	21KS.1312	27	3-5
	Daire-i Taksimatı			
	Dokuzbinyüz Metre İrtifa'a	3 KE.1313	71	2-3
	Balon İle Seyahat			
	Kar Yalnız Beyaz Olmaz	17KE.1313	73	3-4
	Havay-ı Nesiminin Tabakat-	28KE.1313	75	3
	i Aliyede Terkibi			
	Arının Nebâtâta Faidesi Var	17Ey.1314	18	2
	midir?			
	Haşerât Ta'amı	29TE.1314	24	2

İbrahim (Beylerbeyli)	İslamiyet Tababet-i Hazırı	8 TE.1312	12	4
	Etibbâ-yı İslamiye			
İhsan Fikri	İslamiyet Tababet-i Hazırı	15TE.1312	13	4-5
[İmzasız]	Ateş İnsanı Yakar mı?	5 TS.1312	16	2-3
	Fünûn	22 T.1312	1	3-4
	Beyaz ve Esmer Ekmekler	22 T.1312	1	4
	40 Günde Devr-i Âlem	22 T.1312	1	4-5
	Garip Yağmurlar	30 T.1312	2	3-4
	Fırtınaların Menşe-i	30 T.1312	2	4-5
	Entrikası			
	Müskevât	6 Ağ. 1312	3	4-5
	Musikinin Cümle Asabiyyeye	13Ağ.1312	4	5
	Tesiri			
	Pirinçlerimiz	13Ağ.1312	4	5-6
	Susamak	20Ağ.1312	5	3-4
	İpekçilik	27Ağ.1312	6	4-5
	Selanik İklimi	3 Ey.1312	7	3-4
	Daül'l-Kelb Telkihatı	10Ey.1312	8	2-3
	Selanik İklimi	10Ey.1312	8	3
	Selanik İklimi	17Ey.1312	9	2
	Biranın Mazarratı	17Ey.1312	9	2-3
	Teşeckür-Cibâl ve Bilâd	17Ey.1312	9	5-6
	Kutb-ı Şimali	24Ey.1312	10	3-4
	Antiseptik Mendiller	24Ey.1312	10	4-5
	Bir Topun Kuvveti	24Ey.1312	10	5
	Kutb-ı Şimali	1 TE.1312	11	3-4
	Röntgen Şuâ'l ve Edison'un	1 TE.1312	11	4-5
	Bir İhtira'-ı Cedidi			
	Röntgen Şuâının Yeni Bir	8 TE.1312	12	3-4
	Tatbik-i Mühimmi ve Verem			
	Hastalığının Tahfif-i Şiddeti			
	Kendiliğinden Yanan Gaz	8 TE.1312	12	4-5
	Memeleri			
	Yine Kutb-ı Şimali	15TE.1312	13	5
	Demir Kapular Kanalı	22TE.1312	14	2-3
	Zahiremizin Revacı ve	22TE.1312	14	3-4
	Amerika Buğdayları			
	Asetilen Gazi	29TE.1312	15	3
	Mütâlaa	5 TS.1312	16	3-4
	Usul-i Cedit Ziraat Nedir?	5 TS.1312	16	5-6
	Şehâb Yağmuru	12TS.1312	17	3-4
	Meşrubat-ı Külliyenin	12TS.1312	17	4-5
	Kuvve-i Hazniye'ye Te'siri			
	Kalbur Makineleri	12TS.1312	17	5
	Uçmak Makinesi	19TS.1312	18	4-5
	Kalbur Makineleri	19TS.1312	18	5-6

[İmzasız]	Meşrubât-ı Külliyenin Efâl-ı Hayatiyeye Tesiri	26TS.1312	19	4-5
	Ahval-ı Şems Hakkında Yeni Bir Fikir Dahası	26TS.1312	19	5
	Nebatâd'da Tebdil-i Cinsiyet	26TS.1312	19	5-6
	Yine Röntgen Şuai' Sertân'ın Tezayidi	3 KE.1312 10KE.1312	20 21	4-5
	Telgraf Sûrati	10KE.1312	21	5
	Seyyal Hayvanı	17KE.1312	22	3-4
	Kolera Aşısı	17KE.1312	22	4
	Baromero da Azim Bir Tenezzül	17KE.1312	22	4
	Röntgen Şuai ve Korseler Şimşir Yaprakları ve Gübre	24KE.1312 24KE.131	23 23	3-4 5-6
	Fütuhatı	2		
	"Tahte'l-Bahr" Yeni Bir Sefine Daha	24KE.1312	23	4
	Mai Güneş	31KE.1312	24	3-4
	Şimşir Yapraklarının Suret-i İsti'mal	31KE.1312	24	6-7
	Elektriğin Garib Bir Tatbiki Daha	7 KS.1312	25	4
	Yeni Hamutlar	14KS.1312	26	5
	Elektrik Mermilerin Mihreklerine Tesiri	14KS.1312	26	5
	Kuş Yemi	14KS.1312	26	5-6
	İlel-i Sâriyenin Vesait-i Sirâyetleri ve Tahta Kehleleri Sivri Sinekler	21KS.1312	27	2-3
	Daü'l-kelb-i Kezib Yalancı Kuduz	28KS.1312	28	2-3
	Kuş Yemi ve İttihaz	28KS.1312	28	4-5
	Buyrulan Tedabir-i Ciddiye			
	Buğday Fiyatının İstikbali	4 \$b.1312	29	4
	Vasait-i Tenviriyenin Kiymet-i Sîhhîyeleri	4 \$b.1312	29	4-5
	Humma-yı Tifoidi Serumu	11\$b.1312	30	4
	Erva ile Def-i Taaffün	18\$b.1312	31	3-4
	En Eski Dar-ül Fünun Hangisidir	18\$b.1312	31	5
	Bir Keşf-i Mühim: Toprağın Telkihi	11Mt.1313	33	3-4
	Koza Tohumlarını Uyandırma Usulü	18Mt.1313	34	3-4
	Şimâl Kurutan Hastalığı	18Mt.1313	34	4
	Anadolu Menâbi-i Hâreleri	1 Ns.1313	36	3-4

[İmzasız]	Ba'demâ Trenlerin Müsâdemesine Mahal Kalmayacak	1 Ns.1313	36	4-5
	Açlığa Tahammül	1 Ns.1313	36	6
	Anadolu Menâbi-i Hâreleri	8 Ns.1313	37	2-3
	Kehribâ Nedir?	8 Ns.1313	37	3-4
	Mikrobsuz Hayat Kabil midir?	22Ns.1313	40	4
	Panumatufor	29Ns.1313	41	5-6
	Zürrâmuz	29Ns.1313	41	6
	Meteoroloji Terakkiyatı	6 Ms.1313	42	5-6
	Hayvanâtta Muvâfâkat-ı Efkâr	6 Ms.1313	42	6-7
	Def-i Harik	27Ms.1313	44	5
	İlk Bahâr	27Ms.1313	44	5-6
	Yeni Alman Topları	3 H. 1313	45	5-6
	Faham Kalsiyumun Yeni Bir İsti'mali Daha	3 H. 1313	45	6-7
	Halis Bir Madde-i Mûhimme	10H.1313	46	6
	Ağaçdan Şeker	10H.1313	46	6
	Mutoskop ve Motoğrafı	24H.1313	48	5
	Nevzâdin Serumu	8 T. 1313	50	7
	Toprağın Telkihi Üzerine	15T.1313	51	6
	Bir Tecrübe Daha			
	Tahta Kehlelerini Telef Etmek	15T.131	51	7
		3		
	Bizim İçin Bir Teselli	15T.1313	51	6-7
	Telsiz Telgraf	22T.1313	52	7
	İnsan Teri	22T.1313	52	7
	Azot ve Bir Keşf-i Mühim	30T.1313	53	5
	Bir Tedbir-i Musîb	6Ağ.1313	54	4
	Telsiz-Telgraf Nasıl Olur	6Ağ.1313	54	4-6
	Hayalman'ın Entrikalı Lokomotifi	6Ağ.1313	54	6
	Tebdil-i Mekân Eden Baca	6Ağ.1313	54	6
	Andre Avdet Edecek mi?	13Ağ.1313	55	3-4
	Göz Bir Fotoğraf mıdır?	19Ağ.1313	56	4-5
	İpekçilik	19Ağ.1313	56	5-6
	Altın Madenleri	27Ağ.1313	57	3
	Balonla Kutuba Gitmek	27Ağ.1313	57	5
	Yeni Bir Şey Midir?			
	Rekabet-i Fenniye Neticesi	3 Ey.1313	58	3-4
	Tohum Yok Ne Yapalım?	10Ey.1313	59	5-6
	Selanik'te Mildio [Mildiau]	29TE.1313	66	2-3
	İlm-i Ahval-ı Semadan Bir Nebze	29TE.1313	66	3-4

[İmzasız]	Selanik'te Mildio [Mildia] Umum Kürre-i Arz Üzerindeki Kuvve-i Askeriye Tele Fotoğraf (Telgrafla Resim Almak) Buz Kiran Vapuru Farelerden Kurtulmanın Çaresi Mütâlala [Başlıksız] Ziraat Debbâğ Kutubları Değiştireceğiz Üzüm Çekirdeği Vesair Tohumlardan Yağ Pegamuit	5 TS.1313 25Şb.1313 4 Mt.1313 4 Mt.1313 11Mt.1313 8 Ns. 1313 28Ms.1314 11H.1314 2 T. 1314 9 T. 1314 9 T. 1314 16T.1314 1 TE.1314 12TS.1314	67 82 83 83 84 88 94-2 96-4 99-7 100 100 101 20 26	4-5 2-3 4 5 6 4-5 2-3 2 3-4 3 3 2- 3 2 3
Kemal (Muallim) M(im). Kemal (Muallim)	Evsaf-ı Nebatiye Bazı Hayvanın Müddet-i Hayatiyelerine Dair Birkaç Söz	17Ey.1313 31KE.1312	60 24	4 4
M(im). Rafet M(im). Sadık	Kevakib Nasıl Vezn Edilir Musahabe-i Fenniye Felsefe-i Fenniye Niçin Ziya Sevilir?	29TE.1313 4 Şb.1313 18KE.1314 24KE.1312	66 80 31 23	4-5 2-4 2-3 4-5
M. Kemal (Selanik Mekteb-i İdadi Muallimi)	[Başlıksız]	22TE.1314	23	2
Mehmed Hidayet (Asımzade)	Şişeden Bardak	29TE.1313	66	7
Muhammed Şemseddin	Hassas Kağıtların Hoş Bir Sarımtırak Renkte Olması İçin Tecrûbe Etmış Olduğum Yeni Bir Banyo	26TS.1312	19	6
Münir Nezihi Osman Adil (Hamdi Beyzade)	Goril Hayatın Tarif-i Fenniyesi Musahabe-i Ziraat Cemre Hastalığı	11Mt.1313 3 Ey.1313 3 Ey.1312 3	33 58 7 20	4-5 4-5 4-5 5-6
R(a). Y(e).	Barometere İşârâtı	KE.1312 6 Ağ. 1312	3	3-4

R(a). Y(e).	Hava, Buhar A'mak-ı Ebhar, İrtifa'yı Cibal	27Ağ.1312 10Ey.1312	6 8	3 7
Remzi Hamza	Fotoçınkoğrafya	22TE.1312	14	2
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Ziraat	17KE.1313	73	4-6
Ş(in). Y(a). [Doktor Ş. Kemal]	Suların Ma-ül Bahr İlavesiyle Tasfiyesi	4 Mt.1313	83	4-5
Şerif Necmi Vefalizade Suad	İşret Mütâlaa Ziraat Ziraat	29TE.1312 5 TS.1312 26TS.1313 17KE.1312	15 16 70 22	3-4 4-5 4-5 4-6
Vitalis	Hayat-ı Nebâtat Tevellüdü, Tağdisi, Terkibatı İntaş İntaş Tagaddi Tagaddi Terkibât Danî Ziraati	31KE.1312 22 T.1312 30 T.1312 13Ağ.1312 13Ağ.1312 20Ağ.1312 3 Ey.1312 14KS.1313	24 1 2 4 4 5 7 77	5-6 4 2-3 3-4 4-5 3 2-3 4-5
Yusuf (Selanik Ziraat Mektebi mezunlarından)	[Başlıksız] [Başlıksız] Çiftçilere	6 Ağ. 1312 20Ağ.1312 24Ey.1312	3 5 10	5-6 6-7 5-6

2.2.2. Şiirler

2.2.2.1. Şiirler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yin).	Me'yûsiken	23T.1314	102	2
	Mersiye-i Hüsn	23T.1314	102	2
	Sa'aldigi	6 Ağ.1314	12	4
	Veda	2 T. 1314	99-7	1
A(yin). İsmet (İbnü'l- Faik)	Tevzi-Mükâfat-ı Resmi	16T.1314	101	2
	Kenar-ı Âb'da	23T.1314	102	3
	Kılıkışdan Avdet	30T.1314	11	2
	Yadigar-Meveddet	13Ağ.1314	13	2
	İftirak-ı Müvakkat	3 Ey. 1314	16	2

A(yin). İsmet (İbnü'l-Faik)	Ben	24Ey.1314	19	1-2
	Fecr	15TE.1314	22	1-2
	Dolu	22TE.1314	23	1
	Teşrin-i Evvel'in Sekizinci Perşembe Akşamı Düşen Doğunun Tarihi	29TE.1314	24	1
	Yine Mesken-i Turâb-ı Makberdir	12TS.1314	26	1
	Heyhât!	19TS.1314	27	1
	Sefalet, Saadet	26TS.1314	28	1
	Kuş	10KE.1314	30	2-3
	Girdab-ı Sefalet	6 Ağ.1314	12	2
	Helâl	17Ey.1314	18	1
	Eskici	17Ey.1314	18	1
	Tulû'	10Ey.1314	17	3
A(yin). Nadir [Ali Ekrem Bolayır]	Bir Tazmin	13Ms.1313	N.F.	3
A(yin). Refik	[Başlıksız]	11Şb.1312	30	1
A(yin). Şevket (Müderriszade)	Bir Saldıdenin Nasihatı	29TE.1314	24	1
	Mayısda Bir Seher	3 KE.1314	29	1
	Bir Genç	10KE.1314	30	1
Abdi Tevfik	Derd-i Nihani	22Ns.1313	40	2-3
Abdulhalim Memduh	Gazel	4 Şb.1313	80	1
Abdullah	[Başlıksız] “	18Şb.1313	81	4
	Babasız Kız	25Mt.1313	86	2
	Mülk-i Yemin	29Ns.1313	90	1
	Gülbüñ-i Ra'nâ	13Ms.1314	92	2
	Sâile ve Tizi	21Ms.1314	93-1	1-2
	Melâl-i Hazan	9 T. 1314	100	1
	[Başlıksız]	30T.1314	11	2-3
	Hayal Hakikat	10Ey.1314	17	1-2
Abdurranman Adil	Nevmid	6Ağ.1313	54	3-4
	Hakikat	10Ey.1313	59	1
	Hasbihâl	10Ey.1313	59	1
Abdülhak Hamid [Tarhan]	Zamâne-i Ab	15Ns.1313	89	2

Abdülmecid Fehmi	Levha-i Fecr-i Bahar	6 Ms. 1314	91	2
	Ninni	18H.1314	97-5	2
	Bir Hatıra-i Aşikane	16T.1314	101	2
	Bir Yetim İle Bir Zengin	30T.1314	11	3
	Çocuk			
	Tahmis Gazel	13Ağ.1314	13	1
	Leyâl-i Mukmir'de	20Ağ.1314	14	2
	Beyân-ı Takdir	20Ağ.1314	14	2
	Kanaryaya	3 Ey. 1314	16	2
	Arkadaşına	3 Ey. 1314	16	2
	Mulküm	1 TE.1314	20	1
	Yazda Gurub	8 TE.1314	21	1
	Kardeşim!	15TE.1314	22	1
	Müştakiyane Bir	12TS.1314	26	1
	Gazelim			
	Kalem	12TS.1314	26	1
Adiye (Muallim)	Yaprak	15Ns.1313	89	7
Âgâh Paşa	Âdem	22TE.1312	14	1
	Âlem	22TE.1312	14	2
	[Başlıksız]	12TS.1312	17	2
	Gazel	26TS.1312	19	1
	[Başlıksız]	21KS.1312	27	1-2
	Tahmis	4 Mt.1313	32	1
	[Başlıksız]	15Ns.1313	39	2
Ahmed Enveri	İğfal	10Ey.1312	8	2
Ahmed Tâhir	Fuzuli'ye Peyrevlik	31KE.1312	24	2
Ali Haydar	Bir Kuş	3 KE.1314	29	2
(Leskofçalı)				
Ali Remzi	Teheyüp-i Hissiyat	4 Mt.1313	32	2
	Muhammes	13Ağ.1313	55	3
	Hazin	29TE.1312	15	2
	Gazel	5 TS.1312	16	1
	Açıl	28KS.1312	28	1
	Üstad Ekrem'e Nazire	1 TE.1313	62	1
Andelib [Faik Esat	Nazire	19TS.1313	69	2
Başmakcızade]	Feverân-ı Teessür	13Ağ.1312	4	3
Bir Gönüllü	14 Yaşında Bir Gönüllü	15Ns.1313	39	2
Cenab Şahabettin	Lisanından			
	Şita	24KE.1312	23	2
	Sevmek İstedikçe	13Ms.1313	N.F.	3
	Ba'del Gurub	8 T. 1313	50	1
Cûdi	Bade'l-Telâki	17Ey.1313	60	1
	Nev-i Latif	24Ey.1312	10	2
	Gazel	25Mt.1313	86	2
	"	17Ey.1312	9	1

Edhem İsmail (Eczacı)	Terane	4 Mt.1313	83	1
Edibe	Difteri	11Mt.1313	84	1
	Küçük Melek	6 Ağ. 1312	3	8
F(e). Y(a).	Gül Şeklinde Aşk	1 Ns. 1313	87	1
Faik	Bir Hüsn İçin	24Ey.1312	10	3
Fatin Sadun	Bize Bir Tuhfe-i Sevda	25H.1314	98-6	1
	Saklar			
	Tûf-i Hayat	9 T. 1314	100-8	1
	Borazan	16T.1314	101	1
	Mazmun-i Fersude	30T.1314	11	1-2
	Tozlu İskarpinler	6 Ağ.1314	12	1
	Azimet-i Sevdakârâne	13Ağ.1314	13	1
Fatma Şevket	Düşündüğüm	13TS.1313	68	8
Fikri	Bana Öyle Gelir	17KE.1312	22	1
Gazi Giray	Garabet-i Hüsn	31KE.1312	24	1
	Kelam'ül-Mülük	15Ns.1313	39	1
	Mülük'ül- Kelam			
H(a). Kâzım (Askerzade)	Cânânimâ Hitab	11H.1314	96-4	1
H(a). N(un).	Onun Tesliyeti	8 Ns. 1313	88	1-2
H(a). Remzi (Vodinalı)	Enin-i Ye's	23T.1314	102	1
	Bir Nazire	30T.1314	11	2
	Nağme-i Teessür	8 TE.1312	12	1
	O Bigâne-i Sevdâ	8 TE.1312	12	1
	Metrûkat-i Şebabım'dan	14KS.1313	77	2
	Bir Gazel			
	Metrûkat-i Şebabım'dan	21KS.1313	78	2
	Hasta			
	Metrûkat-i Şebabım'dan	4 Şb.1313	80	1-2
	Şir-i Perişan			
	Nazire	18Mt.1313	85	2
	Bir Gazelcik	13Ms.1314	92	2
	Bir Harabede	11H.1314	96-4	1
	Kuzum	18H.1314	97-5	2
	Metrûkat-i Şebabım'dan	25H.1314	98-6	1
	Bir Söyleniş			
	Metrûkat-i Şebabım'dan	2 T. 1314	99-7	1
	Tasvirin			
	İsterim	16T.1314	101	1
	Metrûkat-i Şebabım'dan	16T.1314	101	1-2
	Bahar-i Mahzun!			
	Metrûkat-i Şebabım'dan	30T.1314	11	2
	Fârisi Bir Gazelim			

H(a). Remzi (Vodinalı)	Metrûkat-ı Şebabım'dan Vodina	6 Ağ. 1314	12	2
	Lâhika-i Nazâir	6 Ağ. 1314	12	2
	Metrukat-ı Şebabım'dan Köhne Bir Gazel	13 Ağ. 1314	13	1-2
	Metrûkat-ı Şebabım'dan Ağladım!..	13 Ağ. 1314	13	2
	Metrukat-ı Şebabım'dan Tezat-ı Hiss	3 Ey. 1314	16	1
	Metrukat-ı Şebabım'dan Emel-i Vapesin	3 Ey. 1314	16	2
	Gazel	4 H. 1314	95-3	2
H(a). Tahsin Hacı İzzet Paşa	Koparmayın	8 TE. 1314	21	1-2
Hafız Atîf Bey	[Başlıksız]	4 Şb. 1312	29	1
Halil Neşet	[Başlıksız]	22 TE. 1312	14	2
Halil Ulvi (Gelibolulu)	Şarkı	18 H. 1314	97-5	2
Hamdi	Bir Muhavere	24 H. 1313	48	3-4
Hasan Fehmi (Zaimzade)	Gazel	3 KE. 1314	29	1
	Tîfl-i Nâim	3 KE. 1312	20	3
	Serdabe-i Nisyan	8 T. 1313	50	1
	Hayal ve Hakikat	22 T. 1313	52	2
	Zalâm	30 T. 1313	53	2
	Kalb Kalbe	6 Ağ. 1313	54	1
	Sahre-i Süryan	5 TS. 1313	67	1
	Senin Busen	31 KE. 1313	75	5
	Sarı Tül İçinde	7 KS. 1313	76	2
	Yedinci	14 KS. 1313	77	2
	Pol Virjini Romanındaki	21 KS. 1313	78	1-2
	Virjinî'ye			
	Kumlu Sahada	28 KS. 1313	79	1
	Sular Çekildikten Sonra	4 Şb. 1313	80	1
	Mine Şiirler	18 Şb. 1313	81	3-4
	Yazmadan Evvel	25 Şb. 1313	82	1
	Sensiz	6 Ms. 1314	91	1-2
	Kadın Kahkahası	13 Ms. 1314	92	1-2
	Süslü Medfen	21 Ms. 1314	93-1	1
	Lerziş-i Vakkâd	4 H. 1314	95-3	2
	Sen Oku, Sen Okut	11 H. 1314	96-4	1
Havri	Nazire	7 KS. 1312	25	2
Hüsameddin	Kîta	5 TS. 1312	16	1
Hüseyin Suad [Yalçın]	Maşuka-i Hayalime	13 Ms. 1313	N.F.	3-4
İbnü'l-Faik Abdi İsmet	Uzaktan	30 T. 1313	53	1-2
	Ne Tali'i Menhûs!	5 TS. 1314	25	1

İbnü'l- Fani Ali	Vatan	6 Ms.1313	42	2
İbnü'l- Mahmud Asım	Gazel	11H.1314	96-4	1
	Kit'a	9 T. 1314	100	2
	Aynen Şarkı	13Ağ.1314	13	3
İbnü'l- Seyyid Galip	Hayret!	6 Ms.1313	42	4
	Validesinin Elini	3 H. 1313	45	2
	Öptükte			
	İntibah	15T.1313	51	1
	Na't	13Ağ.1313	55	2
	Tebrik-i Cülüs-i Meyamin	27Ağ.1313	57	2
	Menus Sultan			
	Abdülhâmid Han-ı Sanii			
	Bi-Medani			
	Ramazan-ı Mağfiret-	14KS.1313	77	1
	Nişan ve Na't -ı Hazret-i			
	Mahbub-ı Yezdan			
İbnü'l Hüsnî Hakkı	Şuara-yı Arabdan	10KE.1314	30	2
	İsmail'in Bir Taş Üzerinde			
	Yazılı Gördüğü Bir Beyit			
	ve Cevabı			
[İmzasız]	Cülüs-ı Şevket Mekrun	20Ağ.1312	5	2
	Hazret Padişahi			
	Diger	17Ey.1312	9	1
	Ninni	12TS.1312	17	8
	Velâdet-i Pür Meymenet-i	7 KS.1312	25	2
	Hazret-i Veliyyünniam			
	[Başlıksız]	15T.1313	51	4
	Allame-i Bilheves	8 TE.1313	63	1
	Çoban	1 Ns. 1313	87	1-2
	Bitmeyen Aşk	29Ns.1313	90	1-3
	Köpüklü Adalarda	6 Ms. 1314	91	2
	Şarkı -Hicaz-	4 H. 1314	95-3	2
	Şarkı -Hicazkâr-	18H.1314	97-5	2
	Şarkı -Hüzzam-	25H.1314	98-6	1
	Şarkı -Uşşâki-	2 T. 1314	99-7	1
	Git Elem	9 T. 1314	100	2
	Şarkı -Bestenigar-	9 T. 1314	100	2
	Terane	16T.1314	101	1
	Şarkı -Bestenigar-	16T.1314	101	2
	Şarkı -Hüseyini-	23T.1314	102	3
	Zemzeme-i Ziraat	30T.1314	11	1
	Teselliyetnâme	30T.1314	11	3
	Uyanmaz His	30T.1314	11	3
	Kit'a	30T.1314	11	3
	Şarkı -Suz-i Nak-	30T.1314	11	3
	Gergef	30T.1314	11	4
	Şarkı -Hüseyini-	6 Ağ.1314	12	3

[İmzasız]	Aynen	13Ağ.1314	13	2-3
	Cülûsiye	20Ağ.1314	14	1
	Gece	20Ağ.1314	14	2
	Şarkı -Karcıgar-	20Ağ.1314	14	3
	Şarkı -Uşşak-	27Ağ.1314	15	3
	Zevciyet Alemi	27Ağ.1314	15	3
	Şarkı -Nihavent-	3 Ey. 1314	16	2
	Zevciyet Alemi	3 Ey. 1314	16	2-3
	Bir Mektuptan Bir	10Ey.1314	17	3
	Kısım			
	Şarkı -Karcıgar-	10Ey.1314	17	3
	Şarkı -Rast-	17Ey.1314	18	1
	Sevimli Zevce	17Ey.1314	18	3
	Sevimli Zevce	24Ey.1314	19	3
	Şarkı -Bestenigar-	8 TE.1314	21	2
	Nasıl Cahile Verdi	8 TE.1314	21	3
	Pederim			
	Dolu	15TE.1314	22	1
	Nasıl Cahile Verdi	15TE.1314	22	3-4
	Pederim			
	Gazel	22TE.1314	23	1
	Bir Kuşe-nişinin Aşkı	5 TS.1314	25	1
	Oğlum Nâbi'ye	5 TS.1314	25	2
	Şarkı -Hicazi-	5 TS.1314	25	2
	Şarkı -Suz-i Nâk-	12TS.1314	26	1
	Gergef Başında	19TS.1314	27	1
	Şarkı -Uşşak-	19TS.1314	27	1
	Şarkı -Uşşak-	26TS.1314	28	3
	Ninni	10KE.1314	30	1
	[Methiye]	18KE.1314	31	1
	Kuş	18KE.1314	31	2
İsmail Receb	Na't-i Şerif	28KS.1313	79	1
İsmail Safa	Kuşlardan	15TE.1312	13	8
	Gazileri İstikbal	29Ns.1313	41	2
	Maluna Değil Abdül Ezel	13Ms.1313	N.F.	2-3
	Geçidi			
	İlhami'nin Şiiri	3 Ey.1313	58	1-2
	Hatıra-i Mukaddese	18Şb.1313	81	4
	Bedr-i Tâm	25Mt.1313	86	2
İsmet	Çiçek	29Ns.1313	90	7
	Evladıma	13Ms.1314	92	6
	Ziyaret-i Mader	21Ms.1314	93-1	4
	Bil ki	28Ms.1314	94-2	4
	Gelme	25H.1314	98-6	4
	Mezar	23T.1314	102	4
	Yetime	30T.1314	11	4

K(af). T(e).	Bir Hatıra-i Sabavet	1 Ns.1313	36	1-2
Kerim	Fakir Çocuk	8 Ns. 1313	88	2
[Latif]	Ravza-i Mutahhara	30 T.1312	2	2
	İştiyakıyla Söylenmişti			
M(im). Macid	Aşk	14KS.1312	26	1
M(im). Remzi	Münacâat	25Mt.1313	86	3
M(im). Rüşdi (Vehbizade)	Terennüm-i Ruh	17H. 1313	47	2
	Hülyâ	22T.1313	52	2
M(im). Sabri Eyyubi	Bir Müteverrimenin	25Mt.1313	86	2-3
	Feryadı			
M(im). Şevket (Feştizade)	Kirm-i Şeb-tâb	6 Ağ.1314	12	2
	Aynen	20Ağ.1314	14	2
	Bedayı'il- Acem	26TS.1314	28	2
	Teevvüh Niyaz	29TE.1314	24	1
	Bedâyi'il Acem	10KE.1314	30	1-2
M(im). Tevfik İsmet	Ninni	25Mt.1313	86	3
	Hazin Bir Hatıra	15Ns.1313	89	3
	Bir Leyl-i Mukmirde	29Ns.1313	90	3
	Ak Saçlar	2 T. 1314	99-7	2
Makbule	Mehtablı Gecede	18H.1314	97-5	4
	Giden Hemşireme	23T.1314	102	4
Mehmed Emin [Yurdakul]	Şehid Yahud Osman'ın	3 KE.1313	71	1
	Yüreği			
	Yetim Çocuk Yahud	1 Ns. 1313	87	1
	Ahmed'in Kaygusu			
Mehmed Hidayet (Asımzade)	[Başlıksız]	19TS.1314	27	1
Mehmed Mira't	Gazel	24Ey.1314	19	1
	Gazel	15TE.1314	22	2
Mehmed Nuri	Bahariye	6 Ms.1313	42	4
Mehmed Sadık	[Başlıksız]	4 Şb.1312	29	2
Mehmed Şevket	Bir Pir-i Hayat-perest	8 TE.1314	21	1
	Tahattur-ı Mazi	5 TS.1314	25	1-2
Mehmed Tevfik	Tevhid	18Mt.1313	34	1
Muhsin (Karaferyeli)	Leyal-i Nev-bahar	25H.1314	98-6	1-2
	Mahsul-i Teessür	9 T. 1314	100	2-3
Mükerrem	Gidiş O Gidiş	28KS.1312	28	1-2
Mülazım-ı Evvel Nuri	Gazel	2 T. 1314	99-7	1
N(un). Vecdi	İstiğrak	27Ağ.1312	6	1
	Hüsün-i Zi-hayat	1 TE.1312	11	1
	İlk Buse	29TE.1312	15	2

N(un). Vecdi	Bûse-i İftirak	12TS.1312	17	2
	Ninni	19TS.1312	18	1
	Yanıldı	3 KE.1312	20	2
	Son Buse	24KE.1312	23	2-3
	Tahattur Et	31KE.1312	24	2
	Mesti-i Nuşin	14KS.1312	26	2
	Muâşaka-yı Dihkâni	21KS.1312	27	2
	Teaküs-i Enzâr	11Şb.1312	30	1
	Şâir	18Şb.1312	31	1
	Mehcur-i Emel	18Mt.1313	34	2
	Huda'nın İmdadı	26TS.1313	70	1
Nadire	Çocuğuma	4 Şb.1312	29	8
	[Başlıksız]	4 Mt.1313	32	5
	Keşkül-i Bedest Bir	8 Ns.1313	37	8
	Masum			
	Kîta	27Ms.1313	44	7
	Kîta	3 H. 1313	45	8
Nazım Paşa (Vezir)	Tevhid	3 Ey.1313	58	1
Nedim	Gazel	15Ns.1313	89	2
Nermi	Şedâid-i Dehre Uğramış	3 KE.1312	20	2
	Bir Genç Lisanından			
Nesimi	Riyâh	15Ns.1313	89	2
Nigar bint-i Osman	Zevâl-i Ümid	5 TS.1312	16	7
	İnfâl	24KE.1312	23	7
	Gaib	11Şb.1312	30	7
	Tâ ki	18Mt.1313	34	7
	Ceriha-i Dâr	6 Ms.1313	42	7
	Müessir	3 H. 1313	45	7
	Takvim	24Ey.1312	10	7-8
Nuri	Gazel	17KE.1312	22	1
Osman Hasib	Gözler ki	3 H. 1313	45	2
Osman Hilmi	Bir Manzara	1 TE.1312	11	1
R(a). E(lif).	Gurûb	2 T. 1314	99-7	1
R(a). Vehbi (Erkan-ı	Lîva-yı Osmani	30T.1314	11	2
Harb Kol Ağası)				
Ragîb Refik	Bir Öksüzün Neva-yı	6 Ms. 1314	91	2
	Tahassürü			
Raif (Leskovikli)	Buy-i İsmet	1 TE.1312	11	1
	Sanatkâr	10KE.1312	21	2
Recaizade Mahmud	Koparma	22TE.1312	14	1
Ekrem				
	Sâ'y u Gayret	10KE.1312	21	4
	Nakş-ı Nağmekâr	28KS.1312	28	1
	Asker-i Osmaniyan	6 Ms.1313	42	1-2

Recaizade Mahmud Ekrem	Şehid-ül Ezel Rahmetullahi Aleyh Baharlı Kırlar	13Ms.1313 24H.1313	N.F. 48	2 2
	Şiir-i Metruk	19TS.1313	69	1
S(ad). R(a). Sadi	Şekva-yı Tenhayı Terâne-i Hayat Terane-i Ruh Sa'di Efendinin Cevâbı Nevhât Gaflet Kalbinden Birleyiş Düşün Ahlâki Kitalar Bir Kitabe Gurbet-zede Kitabe-i Sengi Mezar Elfaz-ı Müteşakile ve Mütecaniseden Bir Köylü Kızın Gönüllü Olarak Harbe Gitmiş Olan Yavuklusuna Küçük Bir Mezarın Altında Zavallı Mahsume Tazmin-i Matla' Muallim-i Merhum	1 TE.1313 20Ağ.1312 15TE.1312 29TE.1312 5 TS.1312 19TS.1312 26TS.1312 10KE.1312 24KE.1312 14KS.1312 18Mt.1313 1 Ns.1313 8 Ns.1313 1 T. 1313	62 5 13 15 16 18 19 21 23 26 34 36 37 49	1 2 1 2 1 1 1 3 3 1 1 2 1 2
Sadik Vicdani [Kayıkçıoğlu]	Mütecaniseden Yalnızca! Tahmis Tahmis Tahmis Gazel Son Katre	29TE.1313 8 TE.1313 22TE.1313 25Şb.1313 13Ms.1314 28Ms.1314 4 H. 1314 13Ms.1313	66 63 65 82 92 94-2 95-3 N.F.	1 1 1 1 1 2 1-2 3
Siret [Hüseyin Özsever]	Yalnızca! Bir Levha-i Hazin Yahud Kafiye Tecrübesi	17H. 1313 15T.1313	47 51	2 4
Suad Bin Necib	Şühedamız	15T.1313	51	1
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Kanaryaya	10Ey.1313	59	1
	Sanadır Ey Gaddar-ı Ebr-i Seher	15TE.1313	64	1
	Sana! Sana! Sana!	5 TS.1313	67	1
	Temenni-i Muhabbet	26TS.1313	70	1

Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Tâli	10KE.1313	72	3
	Tebcil	14KS.1313	77	1
	Tevhid	21KS.1313	78	1
	[Başlıksız]	15Ns.1313	89	3
	Şarkı	7 KS.1313	76	1
Serif (Tahrirat Müdürü Muavini)	Hediye-i Medeniyet, Numune-i Afet	26TS.1314	28	1-2
Serif Necmi	Harab Olmuş Bir Vücud, Turab Olmuş Bir Cesed, Yeni Doğmuş Bir Kevkeb Mî'raciye veya Na't-ı Cenab-ı Peygamber	13TS.1313	68	1
Şihâbi	Şarkı - Suz-i Nâk	11H.1314	96-4	1-2
Tâhir (Menemenlizade)	Şarkı	23T.1314	102	3
Tevfik Fikret	Bir Hazin Temâşâ	29Ns.1313	90	1
	Nakş-ı Nâzenin	5 TS.1312	16	8
	Haluk'un Sesi	10KE.1312	21	1
	Geçmişte...	21KS.1312	.27	1
	Belki.. Hayır!..	4 Şb.1312	29	1
	Sabah Ezanında	11Şb.1312	30	1
	Hayâl-ı Hodbin	18Şb.1312	31	1
	Nadim-i Hayat	4 Mt.1313	32	2
	Küçük Aile	11Mt.1313	33	1
	Bahar-ı Mağmum	8 Ns.1313	37	1
	Kılıç	15Ns.1313	39	1-2
	Yenişehir Gazilerine	29Ns.1313	41	2
	İki Bayram	6 Ms.1313	42	2
	Timsâl-i Cehalet	13Ms.1313	N.F.	3
	Ah O Geçen Devre-i Hayat	20Ms.1313	43	2
	Metruke	3 H. 1313	45	2
	Ey Hâb	1 T. 1313	49	1
	Neşesiz	1 T. 1313	49	1
	Fırsat	13Ağ.1313	55	2
	Zerrişte	19Ağ.1313	56	2
	İnanmak	19TS.1313	69	1-2
	Karlar	28KE.1313	75	2
	İncimad-ı Ruh	4 Mt.1313	83	1
	Hâb-ı Girizân	1 TE.1314	20	4
	Ne İsterim?	22TE.1314	23	4
	Hande-i Bum	5 TS.1314	25	3-4
	Eylül	5 TS.1314	25	4

Tevfik Fikret-İsmail Safa	Teşyiden Avdetde	22Ns.1313	40	1
Tevfik İsmet Tırhalalı M(im). A(yın).	Asl Ömrüm	4 Mt.1313 29Ns.1313	83 41	1 2-3
V(av). A(yın). Vehbizade M(im). Rüşdi	Hasta Çocuğuma Bir Emel	16T.1314 1 Ns.1313	101 36	3 2
Y(a). Hasan	Eserin Şahsı, Şahsin Eseri	7 KS.1313	76	1
Yegâne	Hemşireme	28KS.1312	28	8

2.2.2.2. Mensur Şairler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yın).	Ben Gülebilir miyim?	17Ey.1314	18	2-3
A(yın). (Muallim)	Gidiyor	22TE.1314	23	3
A(yın). İsmet (İbnü'l-Faik)	Ziyaret-i Makber	27Ağ.1314	15	1
	İntizar	3 KE.1314	29	1
	Bir Gece	8 TE.1314	21	2
A(yın). Nadir [Ali Ekrem Bolayır]	Vaziyet	10KE.1313	72	2-3
Adiye (Muallim)	Bir Muallimenin Son Veda-1	13Ms.1314	92	6-7
Ahmed Enveri	Elvah-ı Hayat	29TE.1312	15	2-3
	Şıta	10KE.1312	21	3
	Lâ Mevcude İllâ Hu	14KS.1312	26	1
H(a). Remzi (Vodinalı)	Bütün Bunlar Bir Şiirdir	28KE.1313	75	2-3
	Makber-i Cananda	28KS.1313	79	1-2
	Yirmi Tefekkür			
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	30T.1314	11	3-4
	Denize Karşı			
	Elvah-ı Seherden	10Ey.1314	17	2
Hidayet Nazmi	Metrukat-ı Şebabım'dan Pederimin Mezarında	24Ey.1314	19	1
	Bu da Bir Şiir-i Enfes-i Diğer	24Ey.1313	61	3-4
	Saadet	23T.1314	102	1-2

[İmzasız]	Mektub	9 T. 1314	100	2
	Unutma	20Ağ. 1314	14	3
	Seher	3 Ey. 1314	16	1
	Bana Bakmıyor	8 TE. 1314	21	2
	Mehtâba	29TE. 1314	24	3-4
İsmet Hüsnîye	Şebâbet	3 KE. 1314	29	3
Mehmed Hidayet (Asımzade)	Esrar-ı Kalbiyem	12TS. 1314	26	2
Mustafa (Kıbrıslı)	[Başlıksız]	18Mt. 1313	85	2
Sadık Vîcdanî [Kayıkçioğlu]	Şehid Ferid	1 T. 1313	49	2-3
T(e). Necdet	Bahar	1 Ns. 1313	36	2
Tevfike Nusret	Bir Validenin	20Ms. 1313	43	7
	Evladlarına Hitabı			

2.2.3. Anlatma Esasına Dayanan Eserler

2.2.3.1. Romanlar

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFE
Emine Semiye (Cevdet Paşa Kerimesi)	Mükâfat-ı İlâhiye	22 T. 1312	1	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	30 T. 1312	2	6-7
	Mükâfat-ı İlâhiye	6 Ağ. 1312	3	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	13Ağ. 1312	4	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	20Ağ. 1312	5	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	27Ağ. 1312	6	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	3 Ey. 1312	7	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	10Ey. 1312	8	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	17Ey. 1312	9	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	24Ey. 1312	10	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	1 TE. 1312	11	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	8 TE. 1312	12	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	15TE. 1312	13	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	29TE. 1312	15	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	5 TS. 1312	16	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	12TS. 1312	17	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	19TS. 1312	18	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	26TS. 1312	19	7
	Mükâfat-ı İlâhiye	3 KE. 1312	20	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	10KE. 1312	21	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	17KE. 1312	22	8

Emine Semiye	Mükafat-ı İlahiye	24KE.1312	23	8
	Mükafat-ı İlahiye	31KE.1312	24	8
	Sefalet	14KS.1312	26	8
	Sefalet	21KS.1312	27	8
	Sefalet	28KS.1312	28	8
	Sefalet	4 \$b.1312	29	8
	Sefalet	11\$b.1312	30	8
	Sefalet	18\$b.1312	31	8
	Sefalet	4 Mt.1313	32	7-8
	Sefalet	11Mt.1313	33	7-8
	Sefalet	18Mt.1313	34	8
	Sefalet	26Mt.1313	35	7-8
	Sefalet	1 Ns.1313	36	8
	Sefalet	8 Ns.1313	37	7-8
	Sefalet	15Ns.1313	39	8
	Sefalet	22Ns.1313	40	8
	Sefalet	29Ns.1313	41	7-8
	Sefalet	6 Ms.1313	42	8
	Sefalet	20Ms.1313	43	7-8
	Sefalet	27Ms.1313	44	7-8
	Sefalet	3 H. 1313	45	8
	Sefalet	10H.1313	46	8
	Sefalet	17H. 1313	47	8
	Sefalet	24H.1313	48	8
	Sefalet	1 T. 1313	49	8
	Sefalet	8 T. 1313	50	8
	Sefalet	15T.1313	51	8
	Sefalet	22T.1313	52	8
	Sefalet	30T.1313	53	8
	Sefalet	6Ağ.1313	54	8
	Sefalet	13Ağ.1313	55	8
	Sefalet	19Ağ.1313	56	8
	Sefalet	27Ağ.1313	57	8
	Sefalet	3 Ey.1313	58	8
	Sefalet	10Ey.1313	59	8
	Sefalet	17Ey.1313	60	8
	Sefalet	24Ey.1313	61	8
	Sefalet	1 TE.1313	62	8
	Sefalet	8 TE.1313	63	8
	Sefalet	15TE.1313	64	8
	Sefalet	22TE.1313	65	7-8
	Sefalet	29TE.1313	66	7-8
	Sefalet	5 TS.1313	67	7-8
	Sefalet	13TS.1313	68	8
	Sefalet	19TS.1313	69	7-8
	Sefalet	26TS.1313	70	8
	Sefalet	3 KE.1313	71	7-8

Emine Semkiye	Sefalet	10KE.1313	72	8
	Sefalet	17KE.1313	73	7-8
	Sefalet	24KE.1313	74	8
	Sefalet	7 KS.1313	76	7-8
	Sefalet	14KS.1313	77	7-8
	Sefalet	21KS.1313	78	8
	Sefalet	28KS.1313	79	7-8
	Sefalet	4 \$b.1313	80	8
	Sefalet	18\$b.1313	81	8
	Sefalet	25\$b.1313	82	8
	Sefalet	4 Mt.1313	83	7
	Sefalet	11Mt.1313	84	7-8
	Sefalet	18Mt.1313	85	7-8
	Sefalet	1 Ns. 1313	87	7-8
	Sefalet	8 Ns. 1313	88	7-8
	Sefalet	15Ns.1313	89	7
	Sefalet	29Ns.1313	90	7-8
	Sefalet	6 Ms. 1314	91	7-8
	Sefalet	13Ms.1314	92	7-8
	Sefalet	21Ms.1314	93-1	4
	Sefalet	28Ms.1314	94-2	4
	Sefalet	4 H. 1314	95-3	4
	Sefalet	11H.1314	96-4	4
	Sefalet	18H.1314	97-5	4
	Sefalet	25H.1314	98-6	4
	Sefalet	2 T. 1314	99-7	4
	Sefalet	9 T. 1314	100	4
	Sefalet	16T.1314	101	4
	Sefalet	23T.1314	102	4
	Sefalet	30T.1314	11	4
	Sefalet	6 Ağ.1314	12	4
	Sefalet	13Ağ.1314	13	4
	Sefalet	20Ağ.1314	14	3-4
	Sefalet	27Ağ.1314	15	3-4
	Sefalet	3 Ey. 1314	16	3-4
	Sefalet	10Ey.1314	17	3-4
	Sefalet	17Ey.1314	18	3-4
	Sefalet	24Ey.1314	19	4
	Sefalet	1 TE.1314	20	3-4
	Sefalet	8 TE.1314	21	4
	Sefalet	15TE.1314	22	4
	Sefalet	22TE.1314	23	3-4
	Sefalet	29TE.1314	24	4
	Sefalet	5 TS.1314	25	4
	Sefalet	12TS.1314	26	4
	Sefalet	19TS.1314	27	3-4
	Sefalet	26TS.1314	28	3-4

Emine Semkiye	Sefalet	3 KE.1314	29	3-4
	Sefalet	10KE.1314	30	4
	Sefalet	18KE.1314	31	4
Mazhar (Yanya Adliyesi Müstantiki)	Hikâye-i Müellime	21KS.1312	27	6
	Hikâye-i Müellime	4 \$b.1312	29	7-8
	Hikâye-i Müellime	11\$b.1312	30	6-7
	Hikâye-i Müellime	18\$b.1312	31	6-7
	Hikâye-i Müellime	18Mt.1313	34	6-7
	Hikâye-i Müellime	28KS.1312	28	6
Mehmed Rauf	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı	17H. 1313	47	7-8
	Yarıda Bırakılmış Bir Ro- manın İlk Babı	24H.1313	48	6-7
	Yarıda Bırakılmış Bir Ro- manın İlk Babı	1 T. 1313	49	5-6

2.2.3.2. Hikâyeler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yin). Hüsnîye	Bir Hikâye Parçası	8 TE.1314	21	3-4
	Bir Hikaye Parçası	15TE.1314	22	4
A(yin). Sabiha	Bedbahât	3 KE.1314	29	3
Abdullah	Bir Kelebeğin Hasbihali	23T.1314	102	3
Ahmed Besim	Nedâmet	27Ağ.1314	15	1-2
Ahmed Melik (Bey)	Nedâmet	20Ağ.1312	5	7-8
	Nedâmet	27Ağ.1312	6	7
	Nedâmet	3 Ey.1312	7	6-7
Ahmed Rifad	Tavsifname	6 Ağ.1314	12	2-3
	Tavsifname	13Ağ.1314	13	2
	Tavsifname	20Ağ.1314	14	2
Ali Remzi	Hata-yı Mader	1 Ns.1313	36	7-8
	Hata-yı Mader	8 Ns.1313	37	7
	Hata-yı Mader	15Ns.1313	39	7-8
	Hata-yı Mader	22Ns.1313	40	6-7
	Hata-yı Mader	29Ns.1313	41	6-7
	Hata-yı Mader	6 Ms.1313	42	7
	Hata-yı Mader	20Ms.1313	43	6-7
	Hata-yı Mader	27Ms.1313	44	6-7
	Hata-yı Mader	3 H. 1313	45	7
	Hata-yı Mader	10H.1313	46	7

Ali Remzi	Hây-i Şeytan Dino	10Ey.1312	8	5-6
Ali Ulvi	Uzlet Perisi	12TS.1312	17	3
Cenab Şahabettin	Tesir-i Muhitâd	22TE.1312	14	5-7
	Tesir-i Muhitâd	29TE.1312	15	5-6
D(al). K(ef).	Serhad Boyunda	15Ns.1313	39	2
E(lif). M(im).	Noksan Terbiye	1 TE.1312	11	7-8
	Noksan Terbiye	15TE.1312	13	7
E(lif). Sabriye	Nemide	7 KS.1313	76	5
	Nemide	14KS.1313	77	6-7
	Nemide	21KS.1313	78	7-8
	Nemide	28KS.1313	79	6-7
Emine Semiye	Bir Gecelik Gelin	13Ms.1313	N.F.	7-8
	Kuru Bir Menekşe De-			
	metcigi Yahut... Afif Bir			
	Kızın Hissiyat-ı Aşikanesi	1 T. 1313	49	6-8
H(a). Remzi (Vodinalı)	Zavallı Feride	1 Ns. 1313	87	2-3
	Aşk Olmasaydı	28Ms.1314	94-2	1-2
	Behîce	20Ağ.1314	14	4
	Behîce	27Ağ.1314	15	4
	Behîce	3 Ey. 1314	16	4
	Behîce	10Ey.1314	17	4
	Behîce	17Ey.1314	18	4
	Behîce	24Ey.1314	19	4
Halil Ulvi (Gelibolulu)	Fedakâr Kız	17Ey.1313	60	7-8
	Fedakâr Kız	24Ey.1313	61	8
	Fedakâr Kız	1 TE.1313	62	7-8
	Fedakâr Kız	8 TE.1313	63	7-8
	Fedakâr Kız	15TE.1313	64	5-6
	Fedakâr Kız	22TE.1313	65	6-7
	Fedakâr Kız	5 TS.1313	67	6-7
Hidayet Nazmi	Melâl	2 T. 1314	99-7	3
Hüseyin Cahid (Hâki)	Mühlik İncizablar	3 Ey.1313	58	7-8
[Yalçın]	Mühlik İncizablar	10Ey.1313	59	7-8
	Sükût	5 TS.1313	67	1-4
Hüseyin Muhiyiddin	Son Aldanış	24Ey.1314	19	3
(Mülazim-ı Evvel)	Son Aldanış	1 TE.1314	20	3
	Son Aldanış	8 TE.1314	21	2-3
	Son Aldanış	15TE.1314	22	3
	Netice-i Cinayet	29TE.1314	24	3
Hüseyin Vassaf	Cezâ-yı Amel	12TS.1312	17	5-7
[İmzasız]	Tuhaf Sergüzeşler	7 KS.1313	76	3-4
M(im). K(ef).	Öksüz	22 T.1312	1	8
	Öksüz	30 T.1312	2	7-8

Mahmud Kemal (İbnü'l- Emin) [İnal]	Bir Yetimin Sergüzeşti	24Ey.1312	10	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	8 TE.1312	12	5-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	15TE.1312	13	6
	Bir Yetimin Sergüzeşti	22TE.1312	14	7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	29TE.1312	15	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	5 TS.1312	16	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	19TS.1312	18	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	26TS.1312	19	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	17KE.1312	22	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	24KE.1312	23	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	31KE.1312	24	7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	7 KS.1312	25	7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	14KS.1312	26	6-7
Mazhar (Yanya Adliyesi Müstantiki)	Hikâye-i Müellime	11Mt.1313	33	5
	Hikâye-i Müellime	26Mt.1313	35	5-6
Mehmed Enis	Genç Gemici	24KE.1313	74	4-6
Mehmed Rauf	Şemsiyenin Altında	22T.1313	52	7-8
	Şemsiyenin Altında	30T.1313	53	7-8
	Şemsiyenin Altında	6Ağ.1313	54	7-8
	Şemsiyenin Altında	13Ağ.1313	55	7-8
	Şemsiyenin Altında	19Ağ.1313	56	6-7
	Şemsiyenin Altında	27Ağ.1313	57	7-8
Mehmed Sermed	Aliye ile Pederi	22TE.1313	65	2-4
N(un). K(af).	Bir Levha	7 KS.1312	25	2
Nadire	Vefa!	11Şb.1312	30	7-8
	Vefa!	18Şb.1312	31	8
	Vefa!	4 Mt.1313	32	5
	Vefa!	18Mt.1313	34	8
	Vefa!	26Mt.1313	35	8
	Vefa!	8 Ns.1313	37	8
	Vefa!	15Ns.1313	39	8
	Vefa!	22Ns.1313	40	8
	Vefa!	6 Ms.1313	42	8
	Vefa!	20Ms.1313	43	8

Neyyire Hidayet	Kitab-ı Hayattan Bir İki Sahife	1 Ns. 1313	87	6-7
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	Güzellik	17Ey.1312	9	6-7
	Güzellik	1 TE.1312	11	5-6
Rukiye Hatice Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Neticesiz Bir Muhabbet	4 Mt.1313	32	6-7
	Emma	19TS.1313	69	7-8
	Emma	26TS.1313	70	7-8
	Emma	3 KE.1313	71	7-8
	Emma	10KE.1313	72	7-8
	Emma	17KE.1313	73	7-8
	Emma	31KE.1313	75	7-8
	Emma	7 KS.1313	76	7-8
	Emma	14KS.1313	77	7-8
	Emma	21KS.1313	78	6-7
	Emma	28KS.1313	79	8
	Emma	4 \$b.1313	80	7-8
	Emma	18\$b.1313	81	7
	Emma	25\$b.1313	82	7-8
	Emma	4 Mt.1313	83	6-7

2.2.3.3. Manzum Hikâyeler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
B(e). Sitti	Kendi Kendime Bir Hasbihal	10KE.1314	30	2
Emine Semiye	Mazruf-ı Elem	15TE.1312	13	7-8
[İmzasız]	Müstağrak-ı Neşâd	22TE.1312	14	8
	Tatil Zamanı Kızı Rahat Yok	13Ağ.1314	13	3-4
	Hasta	19TS.1314	27	1-2
M(im). K(ef). Halidi	Bir Yaprağın Hasbihali	3 KE.1314	29	1-2
Mehmed Sermed	Ben Dırığ Bedbahtım!...	17H. 1313	47	3-4
	Muhabbetin	27Ağ.1313	57	2-3
	Ona	3 Ey.1313	58	2

Şehâbi	Bir Odunun Hikayesi	12TS.1314	26	1-2
--------	---------------------	-----------	----	-----

2.2.4. Mektuplar

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yin).	Mektub	16T.1314	101	4
A(yin). (Muallim)	Mektub	19TS.1314	27	2
Abbas Havri (Lisan-ı Osmanî Muallimi)	Hatîrat-ı Seyahat	27Ağ.1314	15	2
Adiye (Muallim)	Pederime	3 KE.1314	29	2-3
Ahmed Kelâmi	Bir Mektub	26TS.1312	19	2
Ahmed Medhi	Jan Jak Russo'nun [Jane Jack Rousseau]	17Ey.1312	9	1
Ali Remzi	[Mektup]	19TS.1313	69	2
Bir Asker	Bir Mektub	13Ms.1313	N.F.	6-7
Cenab Şahabettin	[Mektup]	24Ey.1312	10	1
Ebulreşad Ahmed	Mektub	24KE.1312	23	3
Edhem İsmail (Eczacı)	Viyana'dan Mektub-ı Mahsus	27Ağ.1312	6	3-4
Emine Semîye	Şu Asr-ı Terakkide Muhabirat-ı Fazilatımızın En Kıdemlisi	8 TE.1312	12	7-8
Fatma Fahrünnisa	[Mektup]	8 TE.1312	12	7-8
Fazlı Necib (Efendi)	[Mektup]	14KS.1312	26	8
Hamza Remzi	[Mektup]	21KS.1312	27	6-7
Hasan Pertev (Muallim)	[Başlıksız]	26Mt.1313	35	6
Hilmi (Taşköprülü)	Köprülüden Mektub	3 KE.1313	71	2
İhsan Fikri [İmzasız]	[Mektup]	7 KS.1313	76	3
Kerime	Dedeağac'dan Mektub	3 Ey.1313	58	3
M(im). Kemal (Muallim)	Refikamdan Birine Yaz- diğim Mektub Sureti	1 Ns. 1313	87	8
M(im). Meraki	Refikamdan Birine	15TE.1314	22	2-3
Makbule Leman	Yazdiğim Mektub Sureti	12TS.1314	26	2-3
Mehmed Sermed	[Mektup]	18Şb.1312	31	4
	Mektub-ı Mahsus	20Ağ.1312	5	4-5
	[Mektup]	29TE.1312	15	1-2
	[Mektup]	27Ms.1313	44	3
	[Mektup]	5 TS.1312	16	7-8
	[Mektup]	24KE.1312	23	7-8
	[Mektup]	4 Mt.1313	32	3
	[Mektup]	8 TE.1312	12	7
	Müşâhedat	1 Ns. 1313	87	3-5

Nadire	[Mektup]	21KS.1312	27	6	
Nüzhet (Feyz-i Sibyan Muallimi)	Arz-ı Cariyemdir	10Ey.1312	8	8	
Nüzhet bint-i Veli	[Mektup]	31KE.1312	24	7-8	
Nüzhet Efendi (Selanikli)	[Mektup]	26TS.1313	70	4	
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	[Başlıksız]	6 Ağ. 1312	3	1-2	
	[Mektup]	11Mt.1313	33	1-2	
	[Mektup]	17H. 1313	47	3	
	[Mektup]	8 T. 1313	50	1	
Osman Rifat	Mektub	26TS.1314	28	3	
Recaizade Mahmud Ekrem	[Mektup]	13Ağ.1312	4	1	
	[Mektup]	10Ey.1312	8	1-2	
	Mektub	22TE.1313	65	1	
Rukiye Hatice	[Mektup]	12TS.1312	17	7-8	
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Bir Perişan Mûsahaba	10KE.1312	21	7-8	
Tırhalalı M(im). A(yın).	[Başlıksız]	15Ns.1313	89	1-2	
Viktor Hugo Müt. Abdi Tevfik	Mektup	29Ns.1313	41	2	
Y(a). S(in) Zehra	Muhabbet Mektublarım	25Şb.1313	82	2	
	Mektup	10Ey.1312	8	4-5	
	Muallim Sabriye Hanımefendi	28KE.1313	75	4	

2.2.5. Fıkra

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yın).	Aileme Veda	16T.1314	101	3-4
A(yın). Hüsniye	Keş-i Sabih	22TE.1314	23	2-3
A(yın). Şevki	Sefalet	11Şb.1312	30	1-2
Abdi Tevfik	Sefalet	18Şb.1312	31	2-3
	Seyf ve Kalem	1 Ns.1313	36	2-3
Abdullah	Bir Mecruh Gönüllü	29Ns.1313	41	3
Ahmed Besim	Bir Kelebeğin Hasbihali	18H.1314	97-5	1
Ahmed Enveri	Hicran	19TS.1313	69	3-4
	Ne İçin Bilemem	10H.1313	46	4-5

Ahmed Hamdizade	Bir Felekzedenin	3 Ey.	1314	16	1-2
Ömer Fevzi	Hasbihâli				
Ahmed Midhad	Mesâil-i Mühimme-i	17Ey.	1312	9	8
	Nisvaniye				
Ahmed Rasim	Yunan Neşaid-i Aşıkâna-	21KS.	1312	27	2
	sinden				
Ahmed Rasim (Selanikli)	Şita	4 H.	1314	95-3	1
Ali Haydar (Leskofçalı)	Hazan	10KE.	1314	30	3-4
Ali Remzi	Say ve Gayret	20Ağ.	1312	5	5-6
Ali Rıza	Teşekkür-nâme	3 H.	1313	45	4
Ali Ulvi	Paris Muhabirimizden	21KS.	1313	78	3-5
Cudi	Bahar Postası	4 Mt.	1313	83	7-8
Fatma Fahrünnisa	Yazık Değil mi	15TE.	1313	64	6-8
H(a). Remzi (Vodinalı)	Bir Kardeşin Hüviyyeti	2 T.	1314	99-7	2-3
	Bir Mülâhaza	27Ağ.	1314	15	3
	Bir Kardeşin Hüviyyeti	25H.	1314	98-6	2-3
Halil Ulvi (Gelibolulu)	Muhayyel Fıkralar	26TS.	1312	19	2-3
Hasan Pertev (Muallim)	Tasvir-i Bedayı'	5 TS.	1313	67	6
Hidayet Nazmi [İmzasız]	Sahib-i Hakiki	27Ağ.	1314	15	2-3
	Arz-i Şükran ve Tahdis-i	22 T.	1312	1	1
	Nimet				
	Cülûs-i Hümâyûn-i	20Ağ.	1312	5	1
	Saadet-i Meşhûn Hazret-i				
	Zîlli İlahi				
	Hayatımdan	1 TE.	1314	20	4
	Veladet-i Bahr-i Saadet	7 KS.	1312	25	1
	Cenab-i Zîllullahî				
	Cevelân	4 Şb.	1312	29	5-6
	Telefon Başında Bir	1 Ns.	1313	36	5
	Köpek				
	Yine Bir Hamiyet-i	1 Ns.	1313	36	8
	Osmaniye				
	Müsâbaka-i Edebiye	15Ns.	1313	39	1
	Nusha-i Fevkâlade	6 Ms.	1313	42	1
	Bir Saatlik Bir	27Ms.	1313	44	2-3
	Sergüzeş-i Edebi				
	Buzun Fiyatı	24H.	1313	48	6
	Tevzîl-i Mükâfât	1 T.	1313	49	4
	Arz-i Şükran ve	22T.	1313	52	1
	Mahmedet				
	Tahdis-i Nimet	30T.	1313	53	1
	Bir Lütf-i Celîl-i Hazret	13Ağ.	1313	55	1
	Hilafet-Penâhi				
	Tabirat-i Ecnebiye	13Ağ.	1313	55	2-3

[İmzasız]	Cülüs-i Hümayun-ı Makrûn Hazret-i Zillullahî	19Ağ.1313	56	1
	Kırlangıç	29Ns.1313	90	6
	Giryé	17Ey.1314	18	1
	İntizar ve Mülâkat	24Ey.1314	19	2-3
	Mülâkat	1 TE.1314	20	2-3
	Mader	8 TE.1314	21	1
	Yaz	29TE.1314	24	1-2
İsmet	Avaze-i Teessür	10KE.1314	30	4
M(im). Şevket (Feş- tizade)	Rüşdi	23T.1314	102	2-3
Mehmed Enis	Kabristan-ı Aileyi Ziyaret	8 Ns. 1313	88	2-3
	Kabristan-ı Aileyi Ziyaret	15Ns.1313	89	3-4
	Kabristan-ı Aileyi Ziyaret	29Ns.1313	90	3-4
Nezihî	Bedia	15TE.1313	64	1-2
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	Hatm Cemiyeti	19TS.1312	18	3-4
Sadık Vicdani [Kayıkçıoğlu]	[Başlıksız]	22TE.1313	65	1-2
[Turabî]	Letaif	28KS.1313	79	6
Turâbî	Letaif	4 Şb.1313	80	7
Y(a). T(e).	İki Misâfir	3 H. 1313	45	4-5

2.2.6. Tercümelər

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
Adel	Buz Dilberliği	22TE.1313	65	8
Müt.A(yın)Hüsniye				
Aleksandır Dumafis [Alexandre Dumas Fils] Müt. Ahmed Melik	Buz Dilberliği	29TE.1313	66	8
	Yazık Değilmiş	5 TS.1313	67	8
	Aleksandır Dumafis'ten Mektub	13Ağ.1312	4	7
	Mektub	10Ey.1312	8	6-7
	Mektub	22TE.1312	14	7-8
	Mektub	29TE.1312	15	7
	Mektub	5 TS.1312	16	7
	Mektub	19TS.1312	18	7-8
	Mektub	3 KE.1312	20	7-8
	Mektub	10KE.1312	21	7
	Mektub	17KE.1312	22	7-8
	Mektub	24KE.1312	23	7

Aleksandır Dumafis	Mektub	7 KS.1312	25	7-8
	Mektub	28KS.1312	28	5-6
	Mektub	4 Şb.1312	29	6-7
	Mektub	11Şb.1312	30	6
	Mektub	18Şb.1312	31	5-6
	Mektub	4 Mt.1313	32	4-5
	Mektub	11Mt.1313	33	5-6
	Mektub	18Mt.1313	34	5-6
	Mektub	22 T.1312	1	6-7
	Mektub	30 T.1312	2	5-6
	Mektub	6 Ağ. 1312	3	7
Edvard Lö Balay [Eduard le Balay] Müt. Sabri	Benjamin Franklin'in Ahlâk ve İktisad Üzerine Tatbikatı	8 Ns. 1313	88	5-6
	Benjamin Franklin'in Ahlâk ve İktisad Üzerine Tatbikatı	15Ns.1313	89	5-6
	Benjamin Franklin'in Ahlâk ve İktisad Üzerine Tatbikatı	29Ns.1313	90	4-6
	Benjamin Franklin'in Ahlâk ve İktisad Üzerine Tatbikatı	6 Ms. 1314	91	6
	Benjamin Franklin'in Ahlâk ve İktisad Üzerine Tatbikatı	13Ms.1314	92	6
Gustave de Vene Müt. Ali Ulvi [İmzasız]	İki Namzed	4 Şb.1312	29	3
[İmzasız] Müt. Ali Ulvi	Fransızca'dan Muktebestir	18H.1314	97-5	3
[İmzasız] Müt. M(im). Tevfik İsmet	Mehtabı Bir Gecede Deniz Perileri	6 Ağ. 1312	3	3
[İmzasız] Müt. ?	Robul'un Asarından Melek ve Çocuk	9 T. 1314	100	1
[İmzasız] Müt. ?	Figân	4 H. 1314	95-3	1
[İmzasız] Müt. Faik	Hatıra	23T.1314	102	1
[İmzasız] Müt. Yektâ (Selanik Feyz-i Sibyan Mektebi Muallimi Şevki Efendi'nin Kerimesi)	Eski Bir Mektubdan Bir İki Fıkra	19TS.1313	69	2-3
[İmzasız] Müt. ?	Allah	30 T.1312	2	7
[İmzasız] Müt. ?	Bahara Ricâ	13Ağ.1314	13	1
[İmzasız] Müt. ?	Sadanın Tesiri	13Ağ.1314	13	3
İmzasız [Müt. ?]	Rüyâ	1 TE.1314	20	1
[İmzasız] Müt. Ali Haydar	Yabani Ördeklerin Tayeranı	29TE.1314	24	2

[İmzasız] Müt. E(lif). Neyyire	Paris'te Moda	18KE.1314	31	3
[İmzasız] Müt. M(im). İkbâl	Alim Bir Mektebli	6 Ağ.1314	12	3
[İmzasız] Müt. Yektâ (Selanik Feyz-i Sibyan Mektebi Muallimi Şevki Efendi'nin Kerimesi)	Bulut ve Çiçek	13Ağ.1312	4	8
[İmzasız] Müt. Fatma Fahrunnisa	Bir Tesadüf	26Mt.1313	35	6
[İmzasız] Müt. Hikmet Osman	Kalb-i Mader	5 TS.1314	25	2
J. J. Rousseau [Müt. ?]	Felsefe, Ahlak, Akaid	17KE.1313	73	3
	Felsefe, Ahlak, Akaid	24KE.1313	74	6-8
Marki Vebarson Müt. Şevket (Gelibolulu)	Maharrir Marki Vebarson'nun Madmazel Nino'ya Mektubu	4 H. 1314	95-3	2
Matmazel Nino Müt. Gelibolulu Şevket	[Mektup]	10KE.1312	21	3-4
	Matmazel Nino'nun Marki Vebarson'a Ariza-i Ceva-biyesi	11H.1314	96-4	2
Pol Burje[Poul Bourget] Müt. Abdi Tevfik	Fedakâr-ı Muhabbet	8 Ns.1313	37	6-7
	Fedakâr-ı Muhabbet	15Ns.1313	39	5-7
	Cihaz	11Mt.1313	84	6-7
	Cihaz	18Mt.1313	85	5-7
	Cihaz	25Mt.1313	86	8
Viktor Hugo [Victor Hugo] Müt. Mehmed Enis	Kızıma	8 Ns. 1313	88	1
Volter [Voltaire] [Müt. ?]	Volter'in Bir Mektubu	15T.1313	51	3-4

2.2.7. Hatıra

YAZAR ADI A(yın)	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
	Hatıratımdan	30T.1314	11	4
	Hatıratımdan	10Ey.1314	17	2-3
	Hatıratımdan	17Ey.1314	18	2
	Hatıratımdan	29TE.1314	24	2-3

Abdi Tevfik	Fıkra-i Ahlakiye Müdafa-i Namus	22Ns.1313	40	3-4
Ahmed Medhi	Müdafa-i Namus	29Ns.1313	41	3-4
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	27Ağ.1313	57	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	3 Ey.1313	58	6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	10Ey.1313	59	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	17Ey.1313	60	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	24Ey.1313	61	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	1 TE.1313	62	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	8 TE.1313	63	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	15TE.1313	64	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	22TE.1313	65	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	29TE.1313	66	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	5 TS.1313	67	5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	13TS.1313	68	6-7
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	19TS.1313	69	4
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	26TS.1313	70	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	3 KE.1313	71	5-6
D(al). K(ef).	Serhada Giderken	8 Ns.1313	37	1-2
Emine Hediye (bint-i Ömer)	Bir Hatıra-i Müte'essife	4 Mt.1313	32	5-6
Hüseyin Cahid (Hâki) [Yalçın]	Sahâyif-i Tarihiye	27Ms.1313	44	3-5
Hüseyin Muhiyiddin İbrahim Edhem [İmzasız]	Uzun Geceleri Severim	26TS.1314	28	2-3
	Tatlı Bir Hatıra	18Mt.1313	34	2-3
	Aferin Jul Vern Yahud Bir Sefine-i Hevâiye	29Ns.1313	41	4-5
İsmet	Sevda	15TE.1314	22	2
M(im). S(in).	Alil	9 T. 1314	100	3-4
	Harb Cüzdanı	3 H. 1313	45	3-4
	Harb Cüzdanı	10H.1313	46	5-6
	Harb Cüzdanı	24H.1313	48	2-3
Mehmed Enis	Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	28KS.1313	79	3-4
	Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	4 \$b.1313	80	4-5
	Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	18\$b.1313	81	5-7
Mehmed Rauf (Hasköylü Tabib)	Tabiatı Severim!..	5 TS.1314	25	2-3
Mehmed Sermed	Sahaif-i Maziden	1 TE.1313	62	2-3
Nezihi	Rovayal'da Bir Akşam	1 TE.1313	62	6-7
Rukiye Hatice	Mekteb Hatıraları	14KS.1312	26	7-8

2.2.8. Sohbet

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
Abdulkерим Hadi [İmzasız]	Tetebuat-ı Leyliyeden Bir Musahabecik Musahabecik Bir Musahabe Musahabe Bahar Postası Selanik Postası Selanik Postası Selanik Postası Şehir Postası Bir Muhavere Bir Babanın Son Sözleri Şehir Mektubu Şehir r>18Şb.1312 18Mt.1313 26Mt.1313 11Mt.1313 10Ey.1313 17Ey.1313 24Ey.1313 19TS.1313 29TE.1312 18Mt.1313 26TS.1313 10KE.1313 24KE.1313 28KE.1313 7 KS.1313 14KS.1313 21KS.1313 28KS.1313 4 Şb.1313	70 30 31 34 35 84 59 60 61 69 15 34 70 72 74 75 76 77 78 79 80	1-3 2-4 1-2 3 1-3 2-3 6-7 6-7 6-7 6-7 4-5 1-2 6-7 5-8 1-2 3-4 5 5-6 5-6 4-6 5-7	
Mustafa Bahri				
R(a). Y(e).				
Sadi				
Turâbi				

2.2.9. Biyografi

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
Halil Mehmed Tevfik (Diramahî)	Terâcim-i Ahval (Koca Ragîb Paşa) Terâcim-i Ahval (Said Mehmed Paşa) Teracim-i Ahval (Nev'izade 'Atâî)	15T.1313 3 Ey.1313 10Ey.1313	51 58 59	4-5 6-7 6
Hasan Pertev (Muallim)	Tolstoy	4 Mt.1313	83	3-4
	Tolstoy	11Mt.1313	84	1-2
	Tolstoy	18Mt.1313	85	2-3
	Tolstoy	25Mt.1313	86	7
Muhammed(Mevta- zade)	Layîha-i Mustafa Çelebi-i Sirozi	13Ms.1314	92	2-3

ÜÇUNCÜ BÖLÜM

SEÇME METİNLER

Bu bölümde Mütâlaa Gazetesi'nden seçtiğimiz metinlerin Lâtin harflerine çevirileri yer almaktadır. Seçilen eserler türlerini bakımından aşağıda sınıflandırılmıştır.

- 3.1. Şiirler
- 3.2. Mensur Şiirler
- 3.3. Edebi Makaleler ve Mektuplar

3.1. Şiirler

RAVZA-İ MUTAHHARA İŞTİYAKIYLA SÖYLENMİŞ

Al yine bir cezbe-i sâmân-ribâ
Esti dile arz-ı haramdan sabâ

Ravzana yüz sürmeğe yoktur yüzüm
Nefsim elinden sana çoktur sözüm

Artmadadır bâr-ı sakîl-i günah
Ümmetin içre benim en rû-siyâh

Elde eğer yoksa da hayr'ül-amel
Merhametinden yine kesmem emel

Sensin o şâhenşâha mülk-i vücut
Menba'-ı lütf ü kerem ü bahr-i cûd

Pâyene yüz sürdürmek ile Cibrîl
Buldu Hudâ'dan şeref-i bî-misil

Tâc-ı ser u sürür hayl-i rüsûl
Râh-ber-i güm-şüdegân-ı sübûl

Gerçi beşer sûretin ettik kabûl
Bulmadı mâhiyetine kimse yol

Hatt-ı rahîn âyet-i nun vel'kalem
Hâk derin tuhfe-i haccûlharem

Pertev-i envâr-ı rahîn vedduha
Lema-i isnân-ı şerîfin siha

Hurde şerabi ki Hak amihte *
Cura-i an der-dil-i mâ rîhte *

Tut elimi lutfiyle kaldır beni
Cûr'a-i cân-bâşına kandır beni

Nâmını andıkça billur gird-i gâr
Ra'se gelir cismime bî-ihtiyâr

* Hakkın bir damla şarabı;
Onun bir cûr'ası gönlümüze dökülmüş

Mâye-i mührün bana aynel hayatı
Bâb-ı selâmin dahi kehf-ül necat

Kevser ü cennet bana arz-ı harem
Geldi dile şevk-i haram-ı harem

Rûhuna binlerce salat ü selam
Tâbe kiyâmet ola her subh u şâm

Latif

(30 Temmuz 1312, S.2, s.2)

TERÂNE-İ HAYÂT

Hayât bence bir büyük kazâ-yı nâ- gehân idi
 Cenin idim, enin idim cihân bana nihân idi
 Fakat ne hoştu âlem-serâ-yı dil-guşâde ben
 Benim güzide it'amem o pâre pâre kan idi
 Cihâna geldim ağladım cihâni görmeden henüz
 Gözüm açılmadan benim sırışk-gam-ı feşân idi
 Neden bu ağlayış acep sebep ne âh u nâleye
 Dehân-bestे, göz yumuk, gönülden pür-figân idi
 Ne sunî vardi gönlümün, nedir kabahâtım benim
 Ne derdi vardi didemin ki, dembedem revân idi
 Beşikte lerzelerde ben, kumat içinde simsikı
 Esîr-i bend olan tenim zaif ü nâ-tuvân idi
 Ben ağladıkça mâderim verirdi süt dehânimâ
 Beni basardı bağırna o yâr, mihibâb idı
 Emeğlemek zamanları o tatlı tatlı çırpinış
 Dem-i hayât-ı nev, safâ nûmûd çesm ü cân idı
 Gidiklatırdı mâderim gülerdi güldürürdü o
 Cihân gözümde süsü behişt-i cavidân idi
 Bükâya münhasır fakat husûl-ı matlabım yine
 O dâne, dâne gözyâsim bana birer lisân idi
 Sadâlarımla münfehim olurdu sözlerim hele
 Tahassüsüm, tecessüsüm garib-i dâsitân idi
 Benim o ilk tekellümüm ana, baba, mâ mâ gibi
 Yarım yarımla telaffuzum ne hoş, ne hoş beyân idi
 Ana, baba dedikçe ben öper, kucaklar, okşatır
 Benim pederle mâderim, benimle şâdimân idi
 Yavaş yavaş gıdâ ile vücûd buldu iktidar
 Elimdeki oyuncağım gözümde bir cihân idi
 O zevk ü şevk ile koşuş, o sıçrayış, o oynayış
 Aman aman ne hoş idi, ne tatlı bir zaman idi
 Zaman tahavvül eyliyor, emel tebeddül eyliyor
 Konuldum ah, mektebe bu sîc gam-resân idi
 Belâlı bir muallimin elinde bir esir idim
 O tend-çehre, geç-nazar mahûf bî-emân idi
 Bütün gün onda diz çöküp oturmadan ne anlarım
 Geçen zamanlarım bana o vakt için ziyân idi
 Firâra ferce-yâp olur, gehi temâruz eylerim
 Sahih mazeretlerim hakikaten yalân idi
 Tahassürüm, teessürüm sokakta koşmak, oynamak
 Belâya katlanır mı dil bununla gâmrân idi
 Fakat tahavvül etti hâl emel dolandı gayrete
 Görüldü say ü gayretim o gün ki imtihân idi
 O dar-ı feyze ben vedâ edince ağladım yine

Nedendi ağlayış o gün sürûrdan nişân idi
 Dem-i şebâb-ı âteşin emel değişti dil-hazîn
 Melek bakişlı bir perî nikâbdan ayân idi
 Seher, bulut, çiçek, hazân aman ne tatlı bir emel
 Elemlî, gamlı bir gönül garib-i name-hân idi
 Geçerdi gündüzüm, gecem haffî figân ile
 Emellerim, hayâllerim bütün o hüsn ü an idi
 O bî-vefâ, o dil-şiken beni düşündürdü hep
 Terâne-senc idi gönü'l zemân unfuvân idi
 Değişti gitgide emel tefayyûz etmek istedim
 Tefeyyüzüm, temeyyüzüm cihânda sît ü şân idi
 Derin, derin düşünceler, tabasbusât bir taraf
 Netice-i tefeyyüzüm medâr-ı in ü an idi
 Ziyâret eyledim hele mekâbir-i ekâbiri
 Ümîd! Anda rahmet-i cenâb-ı müsteân idi
 Bu manevi teessûrât içinde dalmışım garîb
 O yerde hemzebân olan benimle kutsiyân idi
 Ne söyledi, ne anladım, ne söyledi, ne anladık!
 Ne anladımsa söyleşim o genç şâygân idi
 Bu giryе, nâle bitmiyor ümid, emel tükenmiyor
 Şu pîr-raşedâra bak! O dünkü nev-civân idi
 Bu günde başka bir emel yavaş, yavaş sürüklüyor
 Hazân reside gam-nûmâ, latîf gûlistân idi
 Yine emel, yine o ben, yine o ten, yine o göz
 Hep ağlamak, hep ağlamak bahâr idi, hazân idi
 Tahattür eyler ağlarım, tefekkür eyler ağlarım
 Çocukluğum zamanları ne tatlı bir zamân idi
 Teessûr eyler ağlarım, tekeddür eyler ağlarım
 Terâne senç-i şevk idim zamân unfuvân idi
 Geçen zamânı yâd ediş! Terâne-i hayâttır
 Hayât! Bence bir büyük kazâ-yı nâ-gehân idi

SADI

(20 Ağustos 1312, S.5, s.2)

iĞFÂL

1

Zülf-i anber nisârını ey mâh
 Okşadıkça sabâ latîf latîf
 İhtizar eyliyor o nûr-ı siyah
 Cebhen üstünde -bak- hafif hafif

2

Oldum ey yâr hüsnüne meftun
 O güzellik kimi esir etmez?
 Beni öldürdü ah!.. derd-i derun
 Sevdiğim hiç tagafülün bitmez

3

İtimat eyle aşkıma ey yar!
 Sana dildade ah!.. pek çoktur
 Herkes eyler muhabbetin izhâr
 Ben gibi can-feda fakat yoktur!

4

Meylime, incizâbîma gâyet
 Hiç yoktur ki: Ben seni severim
 Ağlarım! Gizli gizli ey âfet
 Aşkımın şâhidi sırişk-i terim!

5

O peri çehre böyle râm olarak
 Kendini attı lâne-i yâra!
 Muğfilin maksadı tamam olarak
 Ağlıyor şimdi vah!.. Bîçare

Ahmet Enveri

(10 Eylül 1312, S.8. s.2)

GAZEL

Onun yüzünde müncelî şebâbetin tarâveti
 Odur bugün güzelliğin fesâhatı, belâgatı
 Lebinde hande-mûcizin, gözünde işve lema-pâş
 O hüsni zî hayâta müntesib bahâri, cenneti
 Sevilmenin tarîkini düşünmedir bütün işi
 Tecemmülü, tezeyyünü, tekellüf-i kiryâfeti
 Birer belîg-i şî'rdir gözümde her nûmayışı
 Sükûn-ı zî-letâfeti, hîrâm-ı pür-şetâreti
 Açılsa bedr-i tâm olur, kapansa mihr-i muhtecib
 Ne hoştur ol mehin tulu' ü ihtifa-yı tal'ati
 Cemâl-i zülf-ü pûşuna perestîş eyleyip geçer
 Sabâhimin sabâhatı, leyâlimin letâfeti
 O olmasa cihân gözümde lafz-ı bî-meâldir
 Onunladır heman benim hayatımın halâveti

Cûdî

(17 Eylül 1312, S.9, s.1)

NEV'-İ LATİF

Ey zümre-i sürüş-likâ âdemî neseb
 Ey matla'-ı mehâsin kudret-nûmâ-yı rab

Vahşetle münkesif görünür çehre-i hayat
 Siz lütfedip de sürmeseniz gâze-i tarab

Bir müncemid sükûta mübeddel olur cihân
 Sizler vûcûda olmasanız bais-i şegab

Hep sizsiniz medârı bütün arzûların
 Fîk u salâh-ı âleme hep sizsiniz sebep

Her hâle biz fakat buluruz müsteid sizi
 Sizlerce müktesebdir o kim bizce müntehab

Biz bekleriz fazileti sizden garîbdir
 Bizden edersiniz onu ümmid siz aceb?

Bir keşmekeşte kaldı meziyyât-i merd ü zen
 Mühmel bıraktı tıflı da ihmâl-ı ümm ü eb

Hürmet size meziyyet-i merdânedir bize
 Şefkat nasıl ki bizlere sizlerce müstehab

Siz hilkaten latîf ü melâik şiyemsiniz
 Bir gülsünüz ki rayihanız ismet ü edeb

Ağûş-ı pâkinizde yatan tıfl-ı nev-hayât
 Enfâsınıza neşr edecek lem'a yâ lehib

Bir şâir-i bedîa-müessir ne hoş demiş
 İbdâ'-ı fîkr ederken o bürka' küşâ-yı şeb:

“Elbet sizin faziletiniz iktizâ eder
 Esmârimiz olursa bizim hâiz-i ireb”

Cûdî

(24 Eylül 1312, S.10, s.2)

BİR HÜSN İÇİN

1

Ey kisve-i edeble tahallî eden melek!
 Meshûr-ı ibtisâmınız oldum bu şeb sizin.
 Lütf eyleyin tebessümünüzde devam edin
 Ey nev-bahâr-ı ömrümü tezyin eden çiçek!

2

Bilmem aceb hayalimdir mâyeniz sizin?
 Yoksa sabah ü sadâmî buldunuz vücûd?
 Her hâliniz cihâna verir nâme-i sürûd!
 Bir subh-ı nev-bahâr midir dâyeniz sizin?

3

Bir şî'r-i dil-fırıbsınız sehl-i mümteni:
 Güyâ ki nar u nûrusunuz fîkr-i şâîrin;
 Ya nokta-i kemâlisiniz rûh-i şâîrin
 Zîra bütün metâlib olur sizde müctemi'!

4

Sızsız tecessüm ettiremem ben hayâlimi:
 Eşârı sızsınız bana ilhâm eden melek,
 Esrârı sızsınız bana ifhâm eden melek
 Âşık miyim ben? Ağlayamam kendi hâlime!

FÂİK

(24 Eylül 1312, S.10, s.3)

HÜSN-İ Zİ-HAYAT

Çeşm-i kebûd-ı fâmi semâvâta mün'atîf
 Ebr-i sefid-renge bürünmüştü bir melek
 Bir hüsn-i zî-hayat taravetli bir çiçek
 Bir zübde-i mehâsin-i fitrat, melek-lika
 Mahmûl-ı düshâz olup keyfe mâ infak
 Dağlığındı, mevc-zen idi zer-târ-ı gîsüvan
 Gûl ruhlarında mündemiç ol hande-i şafak
 Kâkullerinde mevcelenen hüsn-i insicâm
 Lâ'l-i lebinde gizli olan nûr-ı ibtisâm
 Aks-i fer-i kamer ile bulmuştu incilâ
 Bedr-i münîr vechide olmuş idi ayân
 Etmezdi nûr-ı hüsnünü deycûr-ı müňhasif
 Mermer sanem sanırkı görən vaz'-ı dil-rubâ
 Bir cism-i zî sükûn idi rûzunda beste-leb
 Güyâ zemine düşmüş idi bir perî bu şeb
 Dalmıştı vâlihâne temâşâya, fikrete
 Ulviyet-i avâlimi, eb'âdi, fûshati
 -Bir kudret-i bediayı hâviydi ahderân
 Kesret içinde seyreyle esrâr-ı vahdeti
 Şeb-tâbdan nûcûma kadar hepsi yek sadâ
 Güyâ lisân-ı hâl ile tehlil-i kibriya
 Eyler görünce, daldı hemen sükûnete,
 Nâgâh tatlı zemzeme, bir lahn-ı pûr-figân
 Pûr ihtiyâz etti semâvâta i'tilâ

N. Vecdi

(1 Teşrin-i Evvel 1312, S. 11, s.1)

BUY-I İSMET

1

Ey hüsnünüm kemâline cânlar dayanmayan!
 Kimdir bakıp da hüsnüne aşkınlı yanmayan?
 Ey ibtisâmi müjde-i ervâh olan güzel!
 Hiç var mı bî-bahâlığına bir inanmayan?
 Nutkun getirdi kûşeme bin uhrevî gazel,
 Mutlak gelir sükûtun ile nezdime ecel.
 Elbette öldürür beni nazik tegâfûlün
 Yok bunda çünkü zerrece sun'un tekâsûlü

2

Hayrân olursa çok mu çemenler hirâmına
 Bülbül revâ gelirse leb-i gonca-fâmina;
 Bağ-ı bahârı andırıyor sûretin senin,
 Lâkin nedir müşâbih olan ibtisâmina?...
 Cennet revâyihiyle mahmûr mu gül tenin?
 Yoktur bu rütbe hoş kokusu çünkü gül-şenin,
 Ben acizim kemâlini tasvîrden bu gün
 İlhamî gelse zihnim şâirlerin bütün

3

Cânlar saçılısa minnet ile reh-güzârına
 Kâfi değil bu hüsne göre iftihârına.
 Bir kemterin nigâhına bin dide muntazır,
 Hayrân olursa çok mu cihân iktidârına,
 Âşikların visâlin esfkârı münhasır
 Şâir hele hayâline her anda müftekîr
 Ey vech-i sâfi matlâ-i eşvâk olan peri!
 Kim anlasın o câzibe-i râz-perveri?

4

Bir lem'a-ı tebessümüne bin ziyâ fedâ!
 Bir lahzacık tahayyülüne bin safâ fedâ!
 Hüsnün unutturur bana dünya azâbını
 Hüsnün ki mihr ü mâh-ı semâdîr ona fedâ!
 Bazen de arttırır dilimin ızdırâbını
 Zihnimde cem' edince onun her hesâbını,
 Mağlûp olur o anda gönül ye's ü mihnete
 Başlar hayâl-i pâkine karşı hitâbete.

5

Gösterme kendini sîhrin iltifâtına
Âşikların zevâl getirme hayâtına
Hifz et vücûd-ı nâzenini goncalar gibi
Rağmen, açılma dest-i hevânın sebatına,
Bil kendini cihânda bulunmaz güher gibi
Elden ele dolaşma sakın sim ü zer gibi...
Pejmürde hal olup dökülürüz zib ü ziynetin:
Ey gonca mahvolursa eğer bûy-ı ismetin!...

Leskovikli Raif

(1 Teşrin-i Evvel 1312, S.11, s.1)

NAĞME-İ TEESSÜR

Göz yaşları katre katre lerzân!
 Söyler gam-ı aşkı çeşm-i giryân
 Hissim kurudu, melûl ü zârim,
 Bir makbere girdi nev-bahârim!...
 Öldürdü demek şu tâli'-i sahf
 Sağlık da beni edince bedbaht
 Muzlim görünür bana hayâtim
 Ben muntazır-ı dem-i memâtım!..

...
 Remzi, ki belîg-i ter-zebândır.
 Derd-i seheriyle nâtüvândır!
 Hicrân-zede, giryebâr-ı bimâr!
 Gönlüm gam-ı aşka aşiyândır!
 Ey yâr, dedim, bahâr-ı hüsnün
 Reşk-âver-i hûri-i cinândır!
 Gül-hande-i va-pesini ey vah!..
 Bildim ki zevâle tercümandır!
 Bildim ki şu macerâ-i sevdâ
 Muhrik, acı, bir derin figândır!

...
 Târîk-i mezâra döndü güya
 Nâsût, bu mahşer-i belâya!
 Zulmü, sitemiyle çarh-ı bidâd!
 Mahvetti beni diriğ, feryâd!
 Pişimdeki kûhsar-ı muzlim
 Dünyâ mı? O mevid-i mezâlim!
 Artık bana “elvedâ” etti
 Âmâl-ı şebâb, hepsi yetti
 Ger olmasa intiharı isyân
 Eylerdi süküt ömr-i nâlân!

Ha. Remzi

(8 Teşrin-i Evvel 1312, S.12, s.1)

O BİGANE-İ SEVDA

Bir nigâhiyle beni eylemedi şâd henüz!
 İhtizâz etmede rûhumdaki feryâd henüz!
 Subh-ı evvelde uçan neşeye benzer gülüşü
 Ağlarım! Ben neye ey Hâlik-ı azdâd henüz?
 Gönlümü kıldı o mahmûr tebessümle harâb,
 Bakmadı hâlime bir kerre o bidâd henüz!
 Yâre zevk-âver olurmuş seherî nâlelerim !
 Olmadım girye ile nev-hadan âzâd henüz !
 Kûh-ı aşkimda hazânimla bahârim birdir !
 Görmedi köhne cihân ben gibi Ferhâd henüz !
 Beni virâne-i dil etti o suhen-gû gözler ?
 Ah! Remzi ne için olmadı âbâd henüz?

Ha. Remzi

(7 Teşrin-i Evvel 1312, S.12, s.1)

TERÂNE-İ RÛH

Mütehayyirim bu feza nedir, bu ne kürredir, şu semâ nedir?
 O ne kubbedir, bu dânedir bu halâ nedir, o melâ nedir?

Bu ne devrdir, bu dehrdir, o ne şasaa, o ne mihrdir
 Bu ne kevkebe, ne sipihrdir, bu seher nedir, bu sehâ nedir

O ne bedrdir, şu hilâl ne. Bu kemâl ne, o zevâl ne
 Bu nehâr ne, bu leyâl ne, o ne bekrdir, bu sadâ nedir

Bu ne lem'adır, bu ne incilâ. O ne sidredir, o ne müntehâ
 Bu ne ibtidâ, bu ne intihâ, bu nazar nedir, bu ziyâ nedir

Bu cihân nedir, bu figân nedir, bu zamân nedir, bu mekân nedir
 Bu nihân nedir, bu 'iyân nedir, bu ne mâsiva, bu sivâ nedir

O ne lâ mekân, bu cihân kimin, bu ne mülktür, bu mekân kimin
 Bu zamân kimin, o zamân kimin, bu sükût ne, o nidâ nedir

Bu ne gayrdır, o ne yârdır, bu anâsır, o ne medârdır
 Bu ne hâkdir, bu ne nârdır, bu ne âbdır, bu hevâ nedir

Bu ne yeryüzü, bu ne manzara, bu ova, şu dağ, o güzel dere
 O ne çağlayan, o ne meşcere, beni gaşy eder bu safâ nedir

“Beni gaşy” eder, ne demek bu ben bilemem neyim bu ne cism ü
 ten
 Nerelerdeyim? Bu nasıl suhan? Bunu anlamam ne fesânedir

O çiçek nedir, bu ne râyiha, ne bediâdir bu ne sâniha
 Bu ne hâtime o ne fâtiha o bahâr ne, bu şitâ nedir

Şu da canlı bir varak’us-safâ kelebek demek ona dil-rübâ
 Ona bir çocuk ediyor ezâ bu safâya bak, o ezâ nedir

Şu kanaryacık o ne zerd-i puş o edâ nedir o sadâ ne hoş
 Neye çırpinır bu sevimli kuş o ne (der kafes) bu belâ nedir

Niçin ağlıyor şu yetime kız su mu istiyor o büyük deniz
 Mütehayyirim buna bendeniz bu ne gözyâsı bu nevâ nedir

O besik nedir bu mezar ne bu hazân nedir, bu bahâr ne
 Ne acı sadâ bu şikâr ne, o ne dâmdir, bu ne dânedir

Kimisi gelir, kimisi gider kimi nâlede kimi zevk eder
 Bu ne hande-ver bu ne nevha-ger bu safâ nedir bu cefâ nedir

O ne bahrdır, nereden çıkar nereden gelir, nereye akar
 Şunu kim yapar bunu yıkar şu kader nedir, bu kazâ nedir

Mütehayyirim! Bu nedir derim mütefekkirim! Şu nedir derim
 Müteessirim; o nedir derim o sürûr ne, bu bükâ nedir

Giderim kime, yaşam nedir dururum neye, koşarım nedir
 Bakarım niçin, şaşarım nedir bu nedir, nedir? Bu edâ nedir

Mütefekkirim, mütezakkirim, müteşekkirim, mütehayyirim
 Mütehayyirim, mütehayyirim bu Huda nedir, bu Huda nedir

Bu ne Kibriyâ, bu ne i'tilâ bu ne sultanat, bu ne iğtinâ
 Ne kerimdir, bu nasıl suhan, bu atâ nedir bu ğinâ nedir

Bu ne göktedir, bu ne yerdedir nerelerdedir, bu nedir nedir?
 Bunu gök sorar bunu yer sorar ne cevap alır? Acabâ nedir

Acabâ nedir, acabâ nedir? Ne bilen sorar ne soran bilir
 Ne gelen kalır ne giden gelir acabâ ne var, acabâ nedir

Ne terânedir, ne edâlı ses yatarım bu ses uyurum bu ses
 Giderim bu ses, dururum bu ses, ne edâlı ses ne terânedir

Bun ne cenktir ne cefâdîr o, beni istiyor, bana gel diyor
 Bu gelen sadâ melekânedir bu melek değil ise ya nedir

Dereden mi aks ediyor aceb nereden gelir bana bu sadâ
 Bu ne nâğmedir, bu nasıl tarab, bu sadâ ne, gam-ı şiken nedir

Bu ne cilvedir bana gel diyor bu ne 'işvedir sana gel diyor
 Bu ne şivedir, ona gel diyor bu nidâ demek bu cihânedir

Bu cihânedir bu nidâ demek melekânedir bu sadâ demek
 Gideriz evet! Bileme fakat ne zeminedir! Ne zemânedir!

Bu fenâsîdir beşerriyetin o bekâsîdir ahadiyyetin
 Ezeliyyete, ebediyyete bu bir berâedir, bu nişânedir

Ne cihân kalır, ne figân kalır, ne nihân kalır, ne iyân kalır
 Biliriz o dem bu nidâ nedir, görülür o gün bu Hudâ nedir

Sadi

(15 Teşrin-i Evvel 1312, S.13, s.1)

Şuarâ-yı selefden Ziya namında bir şâirin gazeline hengam-ı nev-heveside
Âgâh Paşa Hazretlerinin söyledikleri naziredir:

ÂLEM

Ne câ-yı râhat efzâdir ne mihnet hânedir âlem
Heyûlâdan ibâret bir kuru efsânedir âlem

Hakâyık-bin olanlar yüzünden âşinâdir hep
Fakat bîgâneye bir dil-güşâ kâşânedir âlem

Temmelleştim sanıp tamire kalkışmak hamâkattır
Esâsı yoktur eski hâne-i vîrânedir âlem

Olup ser-geşte-i hâl şemi²-i vahdet bezm-i kesrette
Eyler her hizmete pervâsı yok pervânedir âlem

Sorulsa hurde-bin hîrmen-i mani-i ademden
Yed-i harras-ı kudrette hemân bir dânedir âlem

Muhît neşe-i sahbâ-yı esrâr-ı elest olmuş
Hemişе mest-i lâ-yu'kal gezer dîvânedir âlem

Dil-i Âgâh eder kesb-i ziyâ mihr-i hakîkatten
Ko sansun merdüm-i ahvel-nigeh bigânedir âlem

Âgâh Paşa

(22 Teşrin-i Evvel 1312, S.14, s.1)

HAZİN

Sîne âteş-zâra dönmüş rûh-ı nâ-leşker hazin
 Gül hazîn, bûlbûl hazîn, gül-râz-ı şevk-âver hazin
 Âfitâbım dîdeden oldu nihân kaldım garip
 Her taraf zulmet-nûmâ, âfâk sertâ-ser hazin
 Tâb-ı rûyinle tecelli-zâra dönmüşken cihân
 Sen gurûp ettin bana şîmdi gelir her yer hazin
 Sû-be sû dönmüş hazân âbâda gülşen, lâlezâr
 Goncalar solmuş, çemenler neşesiz, güller hazin
 Levha-i hicrâna bak olmaz mı dil reft-i pezîr
 Dîdeler hûn-rîz-ı hasret kalb-i gam-perver hazin

Ali Remzi

(29 Teşrin-i Evvel 1312, S.15, s.2)

GAZEL

“Acep kimdir?”

Eyleyen dâim beni gam-nâk vicdânım mıdır?
Ettiren izhâr âhim derd-i nihânum mıdır

Gûşuma gelmektedir bir nâle-i hasret karin
Âteşin, ârâm-suz bir nevha-i cânim mıdır?

Çeşmimi bâki, sırişkim hûn, dili sùziş-pezîr
Ah kimdir, eyleyen derdim mi ? Dermânum mıdır?

Döndüren kimdir? Şeb-i deycûre rûz-i şevkimi
Baht-ı şeb rengi mi? Yâ hicrân-ı cânânum mıdır?

İltifât-ı yârdan mahrûm eden “Remzi” sini
Âh u efgânım mı? Yâ hâl-i perîşânım mıdır?

Ali Remzi

(5 Teşrin-i Sani 1312, S.16,s.1)

ZEVAL-I ÜMİT

Ümidim erdi zevâle tahayyülât gibi
 Yoran şuurumu vahi tefekkürât gibi
 Nedir civâníb-i hüzn âverimdeki bu sükun,
 Nedir elem veriyor kalbime memât gibi?
 Geçer günümle gecem mutassil keder-i âlud
 Azâp içinde güzâr eyleyen hayat gibi!
 Nedir tecessüm eder manzaramda her lahza
 Eleم benim acabâ heykel-i sebât gibi?
 Nedir acep sebebi, bir dakika zevke bedel
 Felek sırışkim alır fidye-i necât gibi?
 Tebeddül eyledi baht-i kâra zerre kadar
 Ezelde hükmü verilmiş mukadderât gibi!
 Ne südî var ben eylersem mekânımı tebdil?
 Benimle gitmede bahtım da müşkülât gibi!

Nigar Hanım

(5 Teşrin-i Sani, S.16, s.7)

[Başlıksız]

Şair-i şirin-tab' Âgâh Paşa Hazretleri tarafından ihda buyrulmuştur:

Zikr-i nâmînla olur sohbet-i ahbâb leziz
Fîkr-i la'linle gelir rinde mey-i nâb leziz

Aldanan gerdiş-i çarh-i felege câhildir
Çünkü etfâla gelir cünbüş-i dolap leziz

Vasf-i kevserden açıp vâiz efendi bahsi
Nûş-sehbâ-yı lebin eyledi işrâb leziz

Hasretinle ne acep ağlar iken mest olsam
Vakt-i baran olur elbette şeker-hâb leziz

Zevk alır yekdiğeri ziddi ile meşreb-i halk
Mey gelir rinde dahi zâhide hoş-âb leziz

Seni Âgâhim kesrettir eden şûra-dimağ
Sahil-i vahdete çıkış tâ bulasın âb leziz

Âgâh Paşa

(12 Teşrin-i Evvel 1312, S.17, s.2)

BUSE-İ İFTIRAK

Hayalınızı orman kenarında mebni bir köye isâl ediniz.

Kenâr-ı ufkdan etti zemine arz-ı lika
 Arûs-ı leyle-i şeybâ perî-i sîmînber
 Yayıldı nûr-ı tebessüm, açıldı vech-i semâ
 Uçurdu meltem-i şeb âşikâne gizli haber
 Dem-i muanber ile nefh edib o bâd-ı vezân
 Verirdi meşcerede meşrebimce bir konser
 Çağiltılar ile şehrûd olurdu zemzeme-hân
 Kamer, tarîk-i visâli açar idi yer yer
 O sath-ı rûd üzerinde lebinde etti zuhûr
 Ağaçlar altına gizlendi muhteriz iki nûr
 İki kebûter-i sevdâ idi olan manzûr
 Hafice lânelerinden çıkışır firâr etti
 Gelince meşcereye, refte refte havf u fûtûr
 Gidip yüreklerini garka-i mesâr etti
 O dem sükünet-i şeb, bir de cûr'et-i sevdâ
 Rahîk-i aşk ile mahrûm-ı ibtisâr etti
 -Bütün serâir-i dil eylemişdi keşf-i ridâ
 Garâm-ı neşve ile selb-i ihtiyâr etti
 Humâr-ı aşk ile son bûselerde pür-helacân
 Alındı, subhu edince rakîp fecr ilân

N. Vecdi

(12 Teşrin-i Sani 1312, S.17, s.2)

GAFLET

Gelen bakılsa cihâna karâr için geliyor
 Hakîkatinde fakat hep mezâr için geliyor
 Ümîdi, handesi, zevki zalâm içinde bütün
 Gözünde perde-i zulmet!, nehâr için geliyor
 Şikâr alup gidiyor âh bî-haber sayyâd!
 Bu sayd-gâh-ı garîbe şikâr için geliyor
 Meta'-ı ömrünü hayfâ bütün ziyâna satar
 Bu kâr ü bâra o gâfil ne kâr için geliyor
 Şu gaflet olmasa âdem nasıl yaşar acaba?
 Dem-i hazâni muhakkak bahâr için geliyor
 Bu refî ü ümmid-i insân değil, değil boşuna!
 Bu reh-güzâra gelen bir diyâr için geliyor
 Mezaradır, o diyâra giden yolun kapısı
 Bu yolcular oradan bir güzâr için gelir
 Bu bir tarîk-i fenâdir sonu bekâya çıkar
 Demek gelen buraya gird-gâr için geliyor
 Nasıl gidilmeli artık, bunu düşünmelidir!
 Gelen ki mûlk-i vücûda o yâr için geliyor

SADI

(19 Teşrin-i Sani 1312, S.18, s.1)

NİNNİ

Âheste revâne oldu peyda
 Bâlâ-yı ufuk da mâh-i garrâ
 Dilber, o arûs-ı leyle-pirâ
 Reftârı sükûn nûmâ-yı ninni
 Çeşmâne salar ziyâ-yı ninni
 Geh-vâre gezindi tifl-i der hâb
 Kisveler içinde vech-i pür-tâb
 Bir nûr-ı siyeh içinde mehtâb
 Geh-vâreda bir sadâ-yı ninni
 “Her cünbişi bir edâ-yı ninni”
 Mâder baş ucunda nağme-perdâz
 Bülbüllere olmada hem âvâz
 Meltemde hübûbe etmiş âgâz
 «Her nağme tarab fezâ-yı ninni»
 Her nağmede bir nevâ-yı ninni
 Oldukça nesîm rûh-perver
 Yapraklara ihtizâz-âver
 Etfâl-ı çemen de ninni söyler
 Eşçâr nagam serâ-yı ninni
 Her lerzişi bir hevâ-yı ninni
 Gâhice gülerdi tifl-i masûm
 Gâhî görünürdü vechi mağmum
 Gördükleri âh olsa malûm
 Gül çehresi bir likâ-yı ninni
 Rüyâları da safâ-yı ninni
 Bir kâfile-i sürûşe hempâ
 Olmuştu uçardı rûhu güya
 Lâhûti eder idi temâşa
 Encümle doldu semâ-yı ninni
 Vasi’ o kadar fezâ-yı ninni
 Birden bire bir melek fisildar
 Gûşunda; o râzi rûhu anlar
 «Annel!» diyerek sükûta başlar
 Derhal açılır ridâ-yı ninni
 Artık kesilir sadâ-yı ninni

N. VECDÎ

(19 Teşrin-i Sani 1312, S.18, s.1)

Şair-i şirin-makâl saâdetli Âgâh Paşa Hazretlerinindir:

GAZEL

Ger perîşân hâtür olsa ehl-i dil bir bâbda
 Açmaz ol bâb-ı gamı cemîyyet-i ahbâbda
 Olsa haşr âşik aceb mi yâr ile bad'el-memât
 Şahs-ı bidârin zuhûr eyler hayâli hâbda
 Tab' mâm şühdan hiç etme ümmîd-i sebât
 Olmaz isti'dâd-ı temkîn katre-i sim-âbda
 Lâ'l-ı nâb dilbere nisbetle kevser-i sâdedir
 Şerbet-i şeker gibi olmaz halâvet âbda
 Genci genc-i şevk ü pîrî genc eder yek-cür'ası
 Hak mı inkâr olunmaz nezd-i şeyh ü şâbda
 Benzemez tuğyân demi ceyhûna çeşm-i eşkbâr
 Bir değil âvâz-ı cûşış bahr ile seylâbda
 Her sözünde bir letâfet var ki Âgâh âferin
 Görmemiş gavvası dehrin belki dürr-i nâbda

Âgâh Paşa

(26 Teşrin-i Sani 1312, S.19, s.1)

KALBİNDEN

O hastalar ki olur giryebâr kalbinden
 O giryeler ki kopar gam-nisâr, kalbinden,
 Ferîşt-gânı bile giryebâr eder o hazîn
 O nâleler ki çıkar nâlekâr, kalbinden
 Ümid içinde süzer, âh çeşm bî-ferini
 Yanık, yanık iniler bî karâr, kalbinden
 O derd-mend ki inler, bütün gece uyanık
 Ne duygularla olur dem-güzâr, kalbinden
 Onlar ki seherde arar tabibini âh
 Ne gamlı, gamlı eder âh u zâr, kalbinden
 Şafak açılmadı hâlâ cerîhalar açılır
 Açı, açı bağıñır zahm-dâr-i, kalbinden
 Veremli, gamlı, elemlî yatır hazin bir kız!
 İçin için yanıyor ol nigâr kalbinden
 Sabâha dek ne kadar, kim bilir? Mürûr ediyor
 Sükûnet içre o müdhîş mezâr, kalbinden
 Ölüm döşeklerine düşmüş ağlıyor bir genç
 Nasıl eder ölümü ihtiyâr kalbinden
 Bilinmiyor ki nedir derdi âh, masumun
 Ne izdirâb duyar, şîr-hâr, kalbinden
 Dokunma kalbine bir dil-şikestenin hazırl et!
 Ki etmesin sana bir inkisâr kalbinden
 Senin gözünde velev bir hakîr ü âcizdir
 Ba'îd olur mu? Onun giryebâr, kalbinden
 İnletir duyanım kalbimin içinde hazin
 O hastalar ki eder âh u zâr, kalbinden

Sadi

(26 Teşrin-i Sani 1312, S. 19, s.1.)

YANILDI...

Görünce leyle-i firkat: Perî-i zulmet-i per
 Zemine bürka'-i mâtem cenâh-i zulmetle
 Kızârdı çehre-i sîmini, refte refte kamer
 Çekildi semt-i gurûba edâ-yı hasretle
 Boyandı levn-i siyâha sehâbe-i beyza
 Nûcûmu gizledi, etti fezâ-yı istilâ

Seçildi zill-i şefidiyle, muhteriz bir nûr
 Gibi, serâcesinin revzeninde bir dilber
 Ezerdi kalbini şiddetle intizâr ü futûr
 Karin-i ye's olup ümmid-i akibet muğberr
 Tebâûd eyledi, mağlûb olunca hiddetine
 -Venüs çekilmiş idi hadsegânh-i uzletine

O dem ki lerze-i ümmid ile şemâtetini
 İşitti muhterizâne adımların nâ-gâh
 -Teheyyücat-ı dili selb edip basıretini,
 Gülün şemadetini hiç etmemiştî istiknâh-
 Garam ü neşve-i ümmid ile bilâ imhâl,
 Edildi âşkı kâbuselerle istikbâl.
 -Ümidi aks-ı zuhûr eylemiş idi- derhâl
 Döküp hararet-i sevdâ-lebinde hayretle,
 Zalâm-ı şeb arasında seçip hayâl meyâl
 Bu eski âşkı; red eyledi huşûnetle
 O dem bir ebr-i siyeh gözlerinden etti mürûr-
 -Çekildi hâbgâh-ı hecrine Venüs-i meftûr-

N. Vecdi

(3 Kânun-i Evvel 1312, S. 30, s.2.)

TİFL-I NÂİM

İnâma etmiş onu ihtizâz-ı gehvâre,
Fezâ içinde bu dem rûh-ı rah-peymâdir,
Zemîne dûrdan artık vedâ’ı güyâdir,
Eder nigâh-ı tahassür hayat-ı âvâre

Verir gönüllere rikkat bu hâb-ı tıflâne
Ne şirin âh kimildatması dudakların
Olur teneffüsü tesir-i bahş vicdâne!
Sever bu yavruya insan öpüp yanaklarını!

Eder vücûdunu ta’tır hep nesîm-i seher
Sepide-dem ona ezhâr-ı bahş hande eder
Verir cebînine mihr-ı münîr renk-i nevin
Çiçekle mehdini eyler sürüşlar tezyin

Bu nûr pâreye ta’zim eder bütün melekût
Tutar perî-i saâdet elinde bir meş’al!
Bütün ru’ud-ı semâvât olur karîn-i sükût;
Güşâdedir ona binlerce şâh-râh-ı emel

Bu tıflı hâb-güzin bir kitâb-ı ulvîdir:
Hemîşe ıslanır evrâkı eşk-i mâderle,
Bu tıflı terine bir hande-i semâvîdir
Mışıl müşil uyuyup oynasır meleklerle.

Zaimzâde Hasan Fehmi

(3 Kânun-i Evvel 1312, S. 20, s.3)

SANATKÂR

1

Ne güzel işliyor bu sanatkâr,
 Sanki bâzusı kân-ı gayrettir
 Belki de menba'-ı saâdettir.
 Âleme gevher eyliyor îsâr
 Ki temâşası câ-yı hayrettir
 Meskeni meşher-i bedâyî'dir
 Hep bedâyî' bütün sanâyi'dir

2

O bugün bence en büyük zengin
 Çünkü ömrünce serveti bitmez
 O bu dünya için keder etmez
 Eder elbet ma'işeti temin
 Âni etmez fenâ dahî tâhzîn
 Ki giderse Hudâ'ya boş gitmez
 İş hakikat de bir ibâdettir
 Gerçi zâhirde bir meşakkattır

3

Âleme verdiği hedâyâdan
 Biri de kendi hüsn-i ahlâkı
 O unutmaz cenâb-ı hallâkı
 Olsa da garlar âna mesken
 Hele setr eylemez onu medfen
 Çünkü âsârı her zaman bâki
 İş için ihtizâz eden eller
 İki dünya için demek işler

4

Güzerân-ı hayatı işçilerin
 Gibta-bahşâ-yı akl ü hikmettir
 Hüsn-i endîşeye alâmettir
 Hâl-i sâfînda kalkarak seherin
 Feyzini seyr eder bu gökle yerin
 Âlemi zanneder ki cennettir
 Neşeler mevc olur hayâlinde
 Okunur zevk ü şevk hâlinde

5

O şetâretle azm eder yoluna
 Gider icrâya kendi sanatını
 Yâni temin için ma'îsetini
 Acep ü tahşîn ile bakar koluna
 Bakmayıp hiç sağına soluna
 Düşünür muttasıl saâdetini
 Kendisi kesb ü kârı fîkr eyler
 Kalbi amâ Hudâ'yı zikr eyler

Leskovikli Raif

(10 Kânun-i Evvel 1312, S. 12, s.2.)

İNFİAL

Eylemişken harekât ile şebâbı imrâr
 Niçin oldum bu sükûnetli hayâta dûçâr?
 Yâd-ı mazî oluyor câlib-i hüzn ü ekdâr,
 Bu tefekkürler eder de beni benden bîzar
 Sorarım hep sebeb-i hilkatimi bittekrâr
 Beni var eyleyen o kuvvete giryân olarak

Bu cihân olmuş iken mecmâ’-ı erbâb-ı tezat
 Aranır mı onun ehlinde hiç asâr-ı vedâd?
 Biri eylerse birin evc-i alâya is’âd
 Diğerî zîr-i turâba sokup eyler berbat
 Ne sitemler, ne elemeler, neler eyler icâd
 Görmesin çesm-i felek bir seni handân olarak

Çekilen kahr-ı beşer etse de gönlüm tekdir
 Kendi halim gibi vicdânıma etmez te’sir
 Gördüğüm zulm dem-â-dem ki olunmaz takrir
 Ediyor hilkatimi âh benim de tağbir!
 Beni nefsim de tebdil-i gören eyler dil-gir,
 Felege çesm-i hakâretle nigehbân olarak,

Bir melek zümresi ta’n ile bu nev’i beşeri
 Hiss-i ta’zim ile atf eyler idim her nazâri
 Âh hayfâ ki onun fi'l-i kerahet esri
 Yine kalb eyledi ol hiss-i dil-i pür-kederi,
 Şimdi şeytan gibi görmekteyim ol zümreleri,
 Ettiğim hürmet ü tazîme peşiman olarak

Nigar bint-i Osman

(24 Kânun-ı Evvel 1312, S.23, s.7)

MÜTÂLAA

Hemşire-i belâgat-perverimiz ismetli Nigar Hanîmefendi Hazretlerinin gazetemiz hakkında ibraz buyurdukları muânevât-ı kalemiyeden dolayı ne yolda arz-ı teşekkür edeceğimizi bilemeyeiz.

Gazetemiz, müşar’ül-ileyha gibi ricalde bile emsali nadirattan olan bir fazilenin asâr-ı hikmet nisâriyle tezin ettiğinden bir kat daha kesb-i şeref ve itibâr eylemiştir. İşte yalnız bunu söylemekle hissiyat-ı müntedârânemizi beyan etmiş oluruz.

Ser Muhammed: Emine Semiye

TAHATTUR ET

Tahattur et, o ilk tesâdûfî ne tatlı ân idi
 Ki mesti-i rükûnu bahş edip teâküs-i nazar,
 Hicâb u ismetin yayıldı reng-i gül-izârına.
 Tenevvür etti şî'r-i ter, tezehhür etti handeler
 Yayıldı reng-i neşve-bahşi rûy-i tâb-dârına
 Buhâr-ı hande-i emel, beyâz-ı dîde-i seher
 Uçup karıştı ilk tebessüm-i emel-i nisârına

Tahattur et o demleri ne dil-nişîn o ân idi!
 Dem-i muanberinle inkişâf eden şükûfeler:
 Bütün serâir-i dilim, demet demet çiçek gibi,
 Döküldü zîr-i pâyına, toparladın birer birer,
 Meşâmm-i rûhu okşadın o demde bir melek gibi,
 Lebinde hande-i emel gözünde jâle-i seher
 Tahattur et, o buseyi ki çeşm-i aşka cân idi!

N. Vecdi

(31 Kânun-i Evvel 1312, S.24, s.2.)

AŞK

1

Hâll edilmiş mi aceb bir nükte-i esrâr-ı aşk
 Ravza-i cennet gibi hoş-bû gelir gül-zâr
 Âşiki sûzân eder mi şâirâ hic nâr-ı aşk
 Ben halîlî âşikim müstağrak-ı envâr-ı aşk

2

Târ u mâr-ı akl ettin zülf-i anber bâr ile
 Hayre sâz-ı çeşmim oldun tâat-ı ruhsâr ile
 Zemzem-i eşkim kuruttun neyyir-i dîdâr ile
 Ben halîlî âşikim mest-gark envâr-ı aşk

3

Bin füsün-kârdan korur erbâbını âyât-ı dil
 Bir heyûlâ-yı letâfet gösterir mir'at-ı dil
 Hep rubâb-ı hakla hem âhenk olur asvât-ı dil
 Ben halîlî âşikim mest-gark envâr-ı aşk

M. Macid

(14 Kânun-i Sani 1312, S.26, s.1.)

MÜTÂLAA

Eseriniz her cihetle mükemmel, lafzan iki ufak hatası olmasa cidden enfes eşârdan add olunabilir.

«Hâll edilmiş mi aceb bir nükte-i esrâr-ı aşk» mîraînda «nükte-i esrâr» yerine «ukde-i esrâr» denilmiş olsa «hâll» kelimesiyle daha mütenasib düşerdi.

«Âşikî sûzân eder mi şâirâ hic nâr-ı aşk» da «hic» in kasrîndan sarf-ı nazar nâr-ı aşkin aşkı sûzân edememesi yek nazarda garib görünmekte ise de bunu takip eden «Ben halîlî âşikim müstağrak envâr-ı aşk» misrainin o garabete alet olarak göstermesi gayet güzeldir.

«Târ u mâr akl ettin zülf-i anber bâr ile» misrainda «akl» in imalesine meydan verilmemek üzere:

Târ u mâr fikrettik zülf-i anber-i bâr ile
 denilmiş olsa daha sâlis olurdu zannederiz.

«Zemzem-i eşkim kuruttun neyyir-i didâr ile» misrai hakikaten latiftir. Bir tarafından «zemzem» ile bundan sonraki misrade «halil» kelimesinin, diğer tarafından «nîr» ile eşkin kuruması fikrinin tenâsub, eşkin zemzeme, didârin neyyire teşbihi bu misrai en cemiyeli eşâr adedine ithal ediyor.

«Bin füsün-kârdan korur erbâbını âyat-ı dil» fîkrinde vuzuh yoktur, aşağıdaki «Hep rubâb-ı hakla hem âhenk olur esvât-ı dil» misrai delaletiyle «ayât-ı dil» in aşk-ı ilahi olduğu kabul olunursa yukarıdaki «zülf-i anber-i bâr» vesair hayaller zâid kalır. Birde «füsün-kâr» kelimesi kasr edilmiştir.

Eser gösterdiğimiz bir iki ehemmiyetsiz hatalarıyla beraber cidden güzeldir. Alem-i edebiyatta ismi ilk defa görülen şair-i nev-resideyi tebrik ediyor ve devam-ı gayretini tavsiye eyleriz.

AHLÂKÎ KITALAR

1

Olmak istersen iki âlemde
 Yüzü ak, alnı açık, ehl-i vakar
 Sa'yı destin ile merdâne yaşı
 Dâmenine kondurma gubâr

2

Kizb ile eyleme telvîs-i dehân
 Söyle dosdoğru çekinme sözünü
 Cehl ile çekmîyesin sonra ziyân
 Açı gözün yoksa açarlar gözünü

3

Dört basın mamûr ola dersen eğer
 Terk-i lâzım, iltizâm-i elzem et
 Beş çalış, üç ye, biriktir sim ü zir
 Bu tasarruf rahidir, bu râha git

Sadi

(14 Kânun-i Sani 1312, S.26, s.1.)

AÇIL

Hüznün dokundu hatırla ey yâr-ı cân açıl
 Ver inşirâh gönlüme ey gül-dehân açıl
 Pür-nûr, pîş-i çeşmîme, doğsun bir âfitâb
 Açı rû-yı tâb-nâkini ey evhân açıl
 Gelsin hayat-ı tâze ten-i nîm-mürdeye
 Olsun mesihâ-dem dehenk gül-feşân açıl
 Etsin tecelli fikrime bin şî'r-i tâb-dâr
 Kıl bir hitâb gönlüme ey dil-sitân açıl
 Kalbimde goncalar açılır feyz-i şevk ile
 Gördükçe ibtisâm ki ey mihibân açıl

Leskovikli Ali Remzi

(28 Kânun-i Sani 1312, S.28, s.1.)

MÜTÂLAA

Gazel -gazel olduğuna göre- güzeldir. Hele ikinci beyit pek iyi. Okunuşunda bir halavet, bir selâseti olduktan başka güzel bir tablo teması ediliyormuşcasına bir şeyler hiss olunuyor. Bir de «Pür-nûr, pîş-i çeşmîme, doğsun bir âfitab» da âfitaba «doğmak» isnadı ne kadar hoş, ne kadar latiftir.

«Gelsin hayat tâze ten nîm-i mürdeye
 Olsun mesihâ-dem dehenk gül-feşân açıl»

Beytinde şayân-ı nazar bir iki nokta var. Evvela birinci misradaki fikir ile «mesihâ-dem» mükemmel mütenâsib iseler de «gül-feşân» kaydı arada yersiz değil midir? Saniyen ikinci misra mevzun değildir. «mesîha» yı «mesîh» haline getirmekle bu küçük hatanın -ki bir eser-i zühûl olsa gerektir- tashihi kabuldür.

«Etsin tecelli fikrime bin şî'r-i tâb-dâr»

Mîrasında da vezinsizlik hatası var. «tecelli»yi «sünûh»a tebdil ile hatanın defi mümkündür. Zaten manende sünûh tecelliden iyidir. Şiir tecelli etmez, sünûh olur, mülhem olur.

İsmetli Nigar Hanımfendi Hazretlerinindir:

GÂİB

Neyle iskât eyleyem ben kabl-i zâr ü makberi
 Neyle teskin eyleyem rîzân olan eşk-i teri?
 Dert için eyler tevellüd bazı mahlük-i Huda
 Ben miyim bilmem ki o bîçâre-gânın serveri
 Her neye etsem teşebbüş ye'se müncerr olmada
 Hâke kalbetmekte bahtım tuttuğum sîm ü zeri
 Hüsn-i i'malın mükafâtiysa ümit-i necât
 Rahat-ı kalbin olunca istikâmet rehberi
 Ya neden bin derde ya Rab müptelâ kıldın beni
 Rûh u vicdânım iken jeng-i melâmetden beri
 En büyük derdim benim âlemde sad-efsûs, ah!
 Ye'se düçar olduğumdur bunca yillardan beri
 Olsa istirdâdi mümkün mahvolan ümidiimin
 Geş ederdim ben taharrüs için bahr u beri
 Bir büyük nimettir ümmîd-i felâh ü mes'adet
 Ye's ü nevmûdi ise bî-tâb eder cân ü seri
 Ben ölürsen, çektiğim derdi bilen yârân desin
 «Pek de düşkündü şu bîçâre Nigâr'ın ahteri
 Varlığından olmadı âlemde bir dem müstefid
 Ol felâket-dîdenin hâk-ı siyâh oldu yeri.»

Nigar bint-i Osman

(11 Şubat 1312, S.30, s.7.)

TEHEYYÜC-İ HİSSİYÂT

1

Parlar misâl-i meh-tâb
 Ruhsâr-ı ateşinin
 Enzâr-ı dîl-nişînin
 Etmekte kalbi pür-tâb

2

Levh-i latîfânesin
 Ey gonca-i letâfet
 Ey lem'a-i zerâfet
 Mağbut-ı dilberânesin

3

Oldum o hüsne hayrân
 Vermekte kalbe sevdâ
 Olmakta cezbe-efzâ
 Enver-i rûy-ı rahşân

4

Çeşmân-ı nûr-güster
 «Parlar misâl-i ahter»
 Zertâr-ı necme benzer
 Enzâr-ı rûh-perver

5

Oldukça rû-yu zibâ
 Gîsu içinde pinhân
 Olmakda zib-i çesmân
 Bir mihr-i mağrib ara

6

Pür-nûr-ı hâb-gâhi
 Hâver-i misal bârik
 Olmuş o mihre meşrik
 Tenvir eder nigâhi

7

Ruhsârdan nikâbı
 Nâzik eliyle açmış
 Düş-i latîfe açmış
 Kisve-i müşk-nâbı

8

Envâr içinde dilber
 Ruhsâr-ı pür-tecellâ
 Doğmuş seherde güyâ
 Bir neyyir-i münevver

9

Ruhsâr âle karşı
 Dil-vakf-ı hayret olmuş

Mağlup-ı fikret olmuş
 Barik cemâle karşı

10

Bir yanda mâh-i garrâ
Bir yanda rû-yı dilber
Yârab! Ne rûh-perver
Bu levha-i musaffâ

Leskovikli Ali Remzi

(4 Mart 1313, S.32, s.2.)

TA Kİ

Ey ömrümü bel' eden cefâlar!
 Ey vakti heder kılan belâlar!
 Tâ ki bana bu gam u ezâlar?
 Tâ ki bu kuyûd u ibtilâlar?
 Âyâ ebedi midir bu hicran,
 Olmaz mı acep karîn-i pâyan?

Ey dil! Yine pîç u tâbâ düştün
 Endûh ile ızdıraba düştün
 Dûzahda gibi azaba düştün
 Hayfa yine iktiraba düştün
 Hiç kalmadı sabr ile şekîbin
 Arâm u sükündan nasibin

Hicran-ı elemiyle hatırl-zar
 Eyvah ki oldu vakf-âzar!
 Tâ ki bana cevr-i baht-ı gaddar?
 Canımda elem dilimde dildar
 Ruhumda refâkatinde her bar
 Benden sana yadigâr ey yar?

Derdinle senin garib ve dilhun
 Dağlar gezerim misal-ı mecnun
 Güst eylediğim bu deşt u hamun
 Ahîm eseriyle oldu meşhûn
 Her yer nazarımda zulmet-aver
 Her şey beni eyliyor mükedder

Hüzn ü elem cihâna sara
 Hiffet mi acep bu akla târi
 Gönlümdeki ye's ü bî-kararı
 Bildirmedi neşe-i bahâri,
 Fark eylemez oldum ah kim ben!
 Zevk-i sıhri sevad-ı şebden.

Ateşinde oldu kalb-i nâ-kâm
 Selb oldu refah u zevk u aram
 Sevda yerine göründü alâm
 Mahvetti neşâti fîkr-i encam
 Nevmidi-i istirahat-ı bal
 Asayışım eylemeyecekti ihlal

Bilmem ki bu kalb-ı zâr u meczub
 Böyle neden oldu hüzne mağlub
 Aramı o rütbedir ki meslub
 Makberden ona sükûn-ı matlub
 Menfûrı onun bu dâr-ı mihnet
 Mevti biliyor bu cana minnet

Ey dil ne bu ömr ile nizâm
 Zevke ebedi midir vedâin?
 Heyhat! Senin bu imtinâin
 Bin türlü şikayetin, sadânın
 Kütah ediyor bu ömrü billah
 Bizar-ı hayat u candan ah!

Billah çekilmez olduğun ey dil!
 Sensin bu hayata semm-i katil
 Mahfisin ama çü merg-i hâil
 Nisbet ona sensin emr-i müşkil
 Bir kerecik öldürür o zira
 Her demde sen eyliyorsun imha

Nigar bint-i Osman

(18 Mart 1312, S.34, s.7)

KİTÂBE-İ SENG-İ MEZÂR

Ziynetim, nakdim, hayatım işte hiç!
 Hiçten almak gerektir intibâh.
 Mevt müdhiş... Mevte karşı çâre yok!
 Kim olursan ol... Ecel eyler tebâh.
 Genç idim, nâkâm bir yîlîk gelin,
 Haclegâhım aldı, mâtemhâne âh!
 Almadan âgûsuma nevâzdımı
 Aldı âgûşa beni hâk-ı siyâh.
 Yâdigâr-ı ömrüm ekrem giryede
 Ben (mükterrem) eyledim adnî penâh!

Sadi

(8 Nisan 1313, S.37, s.1.)

SERDABE-İ NİSYAN

Sesler, pür-ebkemiyyet mâzi tanın eder
 Bir söylemez hacer gibidir, rîze rîzedir.
 Mâzide ayrı ayrı dökülmüş o rîzeler:
 Bir kütle hâsil olmuş o zulmette müstatır.

Düşmüş bütün dehân-ı zamândan yarılm yarılm
 Etmiş temellük ayrıca yüz asrı her biri!
 Bir muhteriz lisan konuşurlarken anladım
 İntâk eder dehâne-i mâzi o sesleri.

Her zill-ı târin arkası mekmen hakîkate
 Mersum-i vaka hâreli bir âsmânedir
 Her ses uzun bir öc sönükl enfâs-ı hasrete,
 Bir bî-hayat ümide müdebdeb nişânedir;

Hikmet budur, budur yine tarih ü felsefe!
 Her ses dehân-ı âlemin en eski şîridir,
 Mâzî, hafidi her dem ederler mülâtafa!
 Zerrât-ı hurde vakaların pâk esiridir.

Emmek bu târ-ı amîki çıkarmak serâiri.
 Her bir meâl-i tâzeyi rikkatle beklemek
 Âvâre, münfail nice manâ-yı sâiri
 Sisler içinde müstatır eşkâle eğlemek;

Simâ-yı sânihatımın en ince çizgisi
 Bir i'vicâc nerîm ile ister bu nimeti.
 Şî'rîn budur muhâli, siyeh-gûni, enfesi:
 Serdâbelerde ben ararım şâiriyeti!

H(a). Fehmi

(1 Temmuz 1313, S.50, s.1)

**BİR LEVHA-İ HAZİN
YAHUD
KAFİYE TECRÜBESİ**

Güneş bulutta pür-vakâr
 Olur idi ziyâ nisâr
 Bu ormanın civârina
 Şu sâhilin kenarına
 Çemende ki şükûfeler
 Zarîf, hoş, menekşeler
 Saçip meşâmme nağmeler
 Verirdi kalbe neşveler
 Yeşil çemenler üstüne
 Zümrrûdîn yer üstüne
 Yatıp, uzaklara hemân
 Olur idim nageh-pesân
 Önümde bir güzel dere
 Revân idi bu yerlere
 Onun hazır çağılısı
 Ya kuşların civiltisi
 Semâyı kaplıyor idi
 Simâhi okşuyor idi
 Bakınca hep bu hâlete
 Gönül dalardı hayrete
 Cihâna feyz ü rûh veren
 Kulûba hep fütûh veren
 Cenâb-ı gird-i gârı ben
 Tefekkür eyliyor iken
 Göründü bir küçük melek
 Elinde bir demet çiçek
 Yürür iken koşar idi
 Acep neden kaçar idi
 Bu hâl bana verip merâk
 O yerde ettim iftirâk
 Güzelce yerde yol bulup
 Hafifçe pey-revî olup
 Gider iken telâş ile
 Sükûn u irtiaş ile
 Göründü ansızın hemân
 Mekâbir-ı fenâ nişân
 Biraz tehavvûf eyledim
 Hemân tevakkuf eyledim
 Devam edip o yerlere
 İllerliyordu makbere
 Bütün o câ-yı ibrette
 O mesken-i küdûrete
 Uzunca serviler hemân

Sulardı sâye her zamân
 Oturdu dalda bir gurab
 Verirdi rûha ıztırâb
 Erişti, etti kız dühûl
 O sokaa melûl melûl
 Solunda vardı bir mezar
 Başında eyledi karâr
 Getirdiği şükûfeyi
 Nazar-rûba hediyesi
 Dikip de kabre ağladı
 Figân ü zâra başladı
 Tezâyûd etti hibretim
 Tükendi sabr ü tâkatım
 Takarrüb eyledim ona
 Bakınca kızcağız bana
 Dedim: «Senin bu haline
 Melâl ü infîâline
 Sebep nedir â nev-civân
 Eder misin bana beyân?»
 Tekrar etmeden hitâb
 Şu yolda verdi bir cevap
 Dedi: «Üç ay içinde âh
 Ki vâlidem ölüp tebâh
 Şu hâke düştü an-karîb(!)
 Beni bıraktı pek garip!
 Bugün de niyet eyledim»
 Gelip ziyâret eyledim
 Onun hazır ifâdesi
 Bu âteşin ifâdesi
 Gelince akla ağladım
 Kederle kalbi dağladım

Suâd Bin Necîb

(15 Temmuz 1313, S.51, s.4)

NEVMÎD

1

Ümmid ki bî-nigâr kaldı
 Sönmekle şuâ’ı nâr kaldı
 Heyhât o enîs-i câna şimdi
 Arz eyleyen iltifât kimdi
 Hep gitti bir iğbirâr kaldı
 Ümmidden ahz-ı târ kaldı
 Ol yâra tavassûl eylemek cün
 Tâbûtten intizâr kaldı

2

Geçti dem-i intibâh şimdi
 Ümmid gâm-ı siyâh şimdi
 Dün açmış olan bahâr-ı ümid
 Etmekle bugün hazâm te’yid
 Yârim ki o bî-nigâh şimdi
 Efgânım ona tebâh şimdi
 Bülbül mütelehhif-i sehermiş
 Rûzum da şebim de «âh» şimdi

3

Uçtukça gözümde şâh-bâzım
 Beyhûde dejilmiş ihtirâzım
 Gönlümde iken vedâd-ı hârik
 Ben kendimi görmedimdi lâyık
 Bir gayre verildi «Ser u nâzım»
 Bildim ki alındı çâre-sâzım
 Beyhûde değil mi şimdi feryâd
 Beyhûde değil midir niyâzım

4

Pîsimde cemâlinin hayâli
 Gezmekte idi perî misâli
 Zann eder idim ki ol semen-ber
 Dâim bana iltifât eyler
 Fikrimde teâli-i hasâlı
 Gönlümde tereccî-i yîsâli
 Ümmidimi eylemekte te’kid
 Bir ân bile olmuyordu hâli

5

Ezvâk-ı ümidi münselibmiş
 Edvâr-ı ye’se münkalibmiş
 Ümmid-i misâli sanki dilde
 Bir şeydi yazılma tâ ezelde
 Bir gayr-i ezelde müntesibmiş
 Benden o sebeple muhtecipmiş
 Ben bari cihâna gayr oldum
 Mâdâm o gayre muğteribmiş

6

Bir şeb anı bî-nikâb gördüm
 Kendimde bir inhizâb gördüm
 Gönlümde vedâd edip takarrür
 Arz etmeyi eyledim tefekkür
 Bilmem neye nâ-savâb kaldım
 Derdim ki güzel hesâb gördüm
 Heyhat netice-i hesâbı
 Hem sûret-i iğtirab gördüm

7

Eyyâm bana nehâr-ı târîk
 Ezvâk bana bahâr-ı târîk
 Ya Rab bu ne derd-i bî-terahhüm
 Kimden kime eyleyim tazallüm
 Karşında durur nigâr-ı târîk
 Gönlümde mekin olan vedâd
 Efsurde gönülde târ-ı nârrın

8

Olsam mütehayyîl gaddar
 Derdim ki hazânimin bahâri
 Kim attı beni bu derde bilsem
 Damanı yos edibde nâzi
 Arz eyler idim bu inkisârı
 Ümmidi şimdi zâil oldu
 Densin ki hayatımin mezârı

9

İsnâd edemem bu hâli yâre
 Hiç ben bulamam suç ol nigâra
 Kim zerrece etmemiştüm imâ
 Gönlümdeki istilâyi hayfa
 Însem mi hayatı için mezâra
 Etsem mi ölüme istişâre
 Nâsût deriz şu câh-i muzlîm
 Hiç akl ile etmez istinâre

10

Ey ömr cihâna bir selâm et
 Edvâr-ı bekâyi iltizâm et
 Sen bilmez idin cihâni böyle
 Allah'ına git o hâli söyle
 Ey yâr ifâde-i merâm et
 Agûşuma gel birâz hîrâm et
 Tâbût benim refikam oldu
 Tâbûtu görünce ibtisâm ette

İstanbul-Abdurrahman Adil
 (6 Ağustos 1313, S.54, s.3-4)

NA'T

Bugün küşadedir ebvâb-ı rahmet lâ-hût
 Bugün zemine tecelli-i Hak nûmâyândır
 Bugünde âlem-i âliye fahr eder nâsût
 Ferîstegân-ı ilâhi zemine pûyândır

Belürdi nûr-ı meşîyyet nûmâ-yı sîrr-ı ezel
 Ki âfitâb-ı risâlet cihâna verdi ziyâ
 Olundu nükte-i rengîn-âferiniş hâl:
 Habibin âleme irsâl-ı rahmet etti Hudâ

Kudâm-ı zîver gülşen-serâ-yı vahdetten
 Rebi'-i huld-misâl oldu saha-i gabra
 Fürûğ-ı vech-i cihân-tâb Ahmed'inden
 Münevver oldu serâpa avâlim-i bâlâ

Zalâm-ı cehl ü ta'ssüb cihâni tutmuş idi
 Arap ederdi o demde perestiş-i esnâm
 Kabâil-i beşer ilahını unutmuş idi
 Resûl-i Ekremîni hâlk etti azâm

Zehî berid-i Hudâ kim semend-i iclâhı
 Bıraktı nokta-i kavşını zîr-i na'linde
 Zehî şehinşehi-i âli ki necm-i ikbâlı
 Alâ-yı arş-ı ilâhîde oldu tâ bende

Fedâ ol mefhar-ı ekvâne cânimiz yâ Rab
 Habîb-ı azamını rûhumuz kadar severiz
 Muhabbetinde senin biz şerîkiniz yâ Rab
 Nebî-i eftahını sübhumuz kadar severiz

İbnü'l-Seyyid Galib

(13 Ağustos 1313, S.55, s.2)

«Üstad Ekrem'e Nazire»

MUHAMMES

Hiç sensiz dilde olmaz neşe cânânim misin?
 Öldürür hecrin beni cismimdeki cânânim misin?
 Tâb olur gözler yüzünden nûr-i çeşmânım misin?
 Fârik olmam -olmasan- dünyâ-yı irfânım misin?
 Tabiimde sen benim hûrşid-i rahşânım misin?

Gonca-i ümmid şevkim lal-i hardânındadır
 Lem'a-i feyz-i hayâtım çeşm-i fetânındadır
 Neş'e-i ârâm cânânim vech tâbânındadır
 Înbisâtım mevce-i zülf-i perişânındadır
 Hâver-i şevkim, matâf-i çeşm-i giryânim misin?

Görmese rûyun çeker hecrinde gam gönlüm gözüm
 Görse envârin olur pür sözüm gönlüm gözüm
 Mest eder dil-cû şemin-i zülf-ham gönlüm gözüm
 Neş'e-yâb eyler nigâhin dem-be-dem gönlüm gözüm
 Sen benim âteş-feşânım, kalb-i sûzânım misin?

Hâil oldu derd-i hicrânın huzûr-i bâlima
 İbret oldum sûz-i aşkınla benim emsalime
 Rahm edip bir kerre bakmazsin perişan hâlime
 Münhasır kastın benim tesri'-i izmihlâlime
 Ah bilsem hürrem-i hâl-i perişânım misin?

Müstenir-i mihrin oldu kalbim gam-nâkım benim
 Dest-i bî-dâd-i ecelden hiç yok bâkım benim
 Ol kadar nûrunla meşhûn sine-i cânânim benim
 Kim olur pertev-feşân olsam dahi hâkim benim
 Bilmedim sen lem'a-i irfânı imânim misin?

Mevc urur sinemde feyz-i lamiin her dem senin
 «Olmadım hayfâ yine esrârina mahrum senin»
 Nûrsun! Amma yine mâhiyetin mübhêm senin
 Varlığınla var iken ben aslıni bilmem senin
 Âh bilmem! Sen nesin? Rûhum mu... neyimsin?

Leskovikli Ali Remzi

(13 Ağustos 1313, S.55, s.3)

Vezir-i himmet-beyân devletli Nazım Paşa Hazretlerinindir:

TEVHİD

Yâ Rab! Bu ne kârgâh-ı dünya
 Bu sun' u bedî'-i hayret-efzâ
 Bir zerrede bin cihân müdgam
 Bir noktada sad-hezâr âlem
 Her zerresi cilve-gâh-ı kudret
 Her katresi bir muhît-i hikmet
 Tetkik ederek bütün semâyı
 Gör sun'-ı celil-i kibriyârı
 Bin türlü cihân cihân içinde
 Bin hâle girer zaman içinde
 Târi olamaz halel zamâna
 Âhenk-i umumî-i cihâna
 Oldum yine bakıp bu hâle
 Hayran-ı Kemâl-i Zü-l-celâl
 Bir emr-i muhâle düştü gönlüm
 Bak bak ne hayâle düştü gönlüm
 Hiç keşf olunur mu sîrr-ı kudret
 Esrâr-ı hafiyye-i tabiat
 Yâ Rab! Ne cesâret ü ne isyân
 Efkar-ı beşerdeki bu tuğyan
 Dünyâlara sıgmayan hakâyık
 Mağz-ı beşere olur mu lâ-hak
 Esrârina yok iken tenâhî
 İdrâk olunur mu hak kemâhi
 Ey gâfil-i fen fûrûş-ı gümrah
 İdrâke sıgar mı hiç Allah
 Fen fen dediğin de bir esrardır
 Mahsûl-ı tetebbu'-ı beşerdir
 Mahsûlü ise tetebbuâtın
 Bir cüz-i kitâb-ı kâinattır
 Bir cüz' ile kül olur mu yeksân
 Mîzâna gelir mi ilm-i yezdân
 İnsân olamaz bî hakkin ârif
 Tamik olunursa da meârif
 Tetkik-i fünum edip demâdem
 Bulдум bu hakikat-i müsellem
 Âlemde tecelliyyât çoktur
 Amma ki Hudâ'dan uzağı yoktur
 «Allah büyük» demekle efvâh
 Tarif olunur mu hiç Allah
 Elfâza sıgar mı kibriyâsı
 Âlemlere sıgmayan kuvvâsı

Kânun-ı meşiyetinde imkân
 Bir demde olur ademle yeksân
 Ammâ ki bu intifâ-i imkân
 Bir varlık için olur nûmâyân
 Zirâ ki memât olunca peydâ
 Bir başka hayatı olur hüveyda
 Ecsamda intikâl çoktur
 Ervâhta inkılâb yoktur
 Yâ Rab! Ne bu intikâl-i dâim
 Yâ Rab! Ne bu irtihâl-i dâim
 Kanûn tabiâtın devâmî
 Arâyış feyz-i intizâmî
 Bürhan- uluvv-ı kudretindir
 Hakka ki delil-i kudretindir
 Sen nûr-ı muhitisin cihânın
 Hem rûh-ı lafîfi kün fekânın
 Mâdâm ki yok cihânda nâ-bûd
 Sensin yine sen olanda mevcûd!

Nazım Paşa

(3 Eylül 1313, S.58, s.1.)

KÜÇÜK BİR MEZARIN ALTINDA

«Zavallı Bir Mahsume»

Anne! Ah anne! Kuzum anneciğim!
Bana küstün mü? Gözüm anneciğim!

Sokmadım mı elimi koynuna ben?
Vermedim mi yanacık? Söyle neden?

Ben ne yaptım ki darıldın böyle?
Bu karanlıkta bırakın söyle!

Korkarım ummâcılar yer seni âh
Ağlarım anne derim âh Allah!

Uyumuştum ben uyandım ammâ
Uyuyor annem uyanmaz hâlâ,

Alayım nerde? O nazlı «bebeğim»
Seveyim bâri o dilber meleğim

O da yok âh ne olmuş aya?
Yastiğım yok, yatağım yok, bu ne ya!?

Nerdeyim böylece kim soydu beni?
Bu karanlık yer kim koydu beni?

Kuru toprak, daracık yer, bir ben
Allah, Allah!! Ne gelen var, ne giden

Noldular nerde? Ne ablam ne dadım
Kalkamam âh atamam ben bir adım

Anne âh anne! Yeter oldu uyan
İşte yok ağladığım kimse duyan

Uyanırdın beni sevsen azıcık
Bende küstüm sana vermem yanacık

Bir küçük kızcağızım bâl açarımlı
Tende Allah'ıma doğru uçarımlı!

Sadi
(8 Teşrin-i Evvel 1313, S.63, s.1.)

SANADIR EY GADDÂR-I EBR-İ SEHER!

Tahkir kıl beni nice kahr ü ezâ ile
 Mahveyle cism-i zârimi yüz bin cefâ ile
 Öldür beni dakikada bin kerre ey melek
 Hep mevtî eyle ömrüme bir arzû, dilek
 Leylim ile nehârimi bî-fark kıl bana
 Gülmek harâm ola dile her subh u her mesâ
 Düşsün bu cân ayaklarının altında senin
 Topraklar olsun ah yeri cân ile tenin
 Lakin bütün bu şeyler için ey peri-likâ
 Allah için bu ahkâra bir buse kıl atâ'!

Süleyman Nüzhet

(15 Teşrin-i Evvel 1313, S.64, s.1)

**BİR KÖYLÜ KIZIN GÖNÜLLÜ OLARAK HARBE
GİTMİŞ OLAN YAVUKLUSUNA**
Millî

Sular çağlar, kuşlar öter güzelim!
Ben ağlarım hasretinle burada
Bir kuş olsam, uçsam budur emelim
Görebilsem ne haldesin orada

2

Güneş doğar şu dağları yıldızlar
Benim doğmaz ümidiñin güneşî
Güleş olur, seyre çıkar hep kızlar
Ben neyleyim sensiz seyri, güneşî

3

Sabah olur herkes iner ovaya
Sen inmezsin! Çakırcığım bakarım
Akşam olur kuşlar döner yuvaya
Sen dönmezsin! Hazîn hazîn bakarım

4

Gönül seni arar, cân seni özler
Gizli, gizli ağlar seni beklerim
Gözlerim yollarda hep seni gözler
Yüreciğim dağlar seni beklerim

5

Sevda ile hasret ile bakışın
Yüregimde dağlar açtı yanarım
Me'lûl, melûl bana o son bakışın
Vallah, billah unutamam anarım

6

Mektup geldi köye müjde yayıldı
Nişân vermiş sana devlet yaşasın
Anan, baban ferihinden bayıldı
Şanlı gazi yaşa millet yaşasın

Sadi

(29 Teşrin-i Evvel 1313, S.66, s.1.)

HUDÂ'NIN İMDADI

-İbnü'l-Kemal Nüzhet Beye-

Zavallı vâlide hasta, yatacta bî-dermân...
 Yanında bir sekiz on yaşlarında yavru melek;
 Zaif bir kelebek

Şikeste-per bu da düşmüş yatırıldı pür-halecân
 Dil-i rakiki, -gözünde uçup zalâm-ı keder-
 Şikeste dil-i mâder

Bakardı yavrusuna hiss-i pür-merâretle...
 Yüzünde gölgeli bir pembelik, nazar-ı bî-fer
 Şafak ziyâlı çiçek;

Solup tarâveti bitmiş teb ü harâretle
 Yatırıldı -hasta düşüp çektiği meşakkatten
 Bu verd-i nâziktir...

Bu sarı gül açılır, belki de tarâvet-yâb
 Olur yine; fakat efsûs zülâl-i dikkatten
 Ziyâ-yı şefkatten

Nasîb-dâr edemezdi o mâder bî-tâb!..
 Kemâl-i ye's ile ağlar, için için feryâd,
 Hudâ'dan istimdâd

Ederdi kim gelecek onlara muîn olacak?..
 Gece saat beşe gelmişti, komşular nâim
 Yoktu bir nefes kâim.

Uyandı doğrulup oldu dem, alık alık bakarak,
 Ziyâ-yı handesi dökmüş lebinde, kız; nâ-gâh
 Dedi: «Ne oldu gelen?»
 -Kızım o kim
 -O idi... Görmedin mi nev-zâdî?
 Sayıklıyor... Odur... Nev-zâd!...
 Zavallı mâdere lütf eyledi Cenâb-ı Hudâ
 Yetişi doktoru, nev-zâdî müşfik evlâdı
 Hudâ'nın imdâdi

N(un). Vecdi
 (26 Teşrin-i Sani 1313, S.70, s.1.)

ŞEHİD YAHUD OSMAN'IN YÜREĞİ

-Edip meâl-perver Fazlı Necîb Beyefendiye-

Ey güzel köyl.. Vîrân olma; sakın şu genç yaşında;
Dağlarında tâze otlar... Pembe güller biterken...
Ey çobanlar!.. Beni anın coşkun sular başında;
Yaprakların arasında bir yavru kuş öterken...

Ey parlak ay!.. Işığın saç; yolcuların gözüne;
O yerdeki kötü gece gizlemiştir mezârin...
Ey yolcular!.. Beni sorun; milletimin özüne
O gündeki bir zelzele düzlemiştir mezârim...

Ey Türk kızı... Ey ana!.. «sus» sende duyguya yok mudur?
Bir oğlunu bir kocam kurbân ettin çok mudur?
Her yanına kaygı çökmüş şu vatanın yolunda...

Ey Türk ili... Ey vatan!.. Sen her bir yerden ulusun!..
Eski... Yeni... Tathı... Yanık sesler ile dolusun!..
Sevgi... Gençlik... İstek... Sağlık fedâ olsun yolunda...

Mehmed Emin

(3 Kânun-i Evvel 1313, S.71, s.1.)

MİRÂCİYE VE NA'T-I CENÂB-I PEYGAMBER

Ey nûr-ı salâhi müslimînin
 Ey fevz ü felâhi mü'minin
 Mahbûb-ı cenâb-ı Kibriyâsin
 Sen Kabe'si sîn muvahîdinin

Sen mürsel-i vahid'üs-selâmsın
 Sen sâhip-i nûsha-i nizâmsın
 Dergâh-ı cenâb-ı Kibriyâ'da
 Bir nûsha-i pâk intizâmsın

Sen mefhar-ı arz ü âsumânsın
 Sen mazhar-ı sîr-ı kün fekânsın
 Bildirdi sana cenâb-ı allâm
 Sen vâkîf-ı hikmet-i nihânsın

İndirdi sana cenâb-ı bâri
 Tebrike o mâh-ı şu'le bâri
 Gün vechine karşı oldu mahsûf
 Çıkmıştı göge zîlâl u ârı

Mî'râci murâd edince Allah
 Teşrifini istemişti nâ-gâh
 Bu sîrr-ı cenâb-ı Kibriyâya
 Cibrîl bile olmamıştı âgâh

Meftûhti sana kitâb-ı sohbet
 Mekşûftı sitâre-i muhabbet
 Söylenmedi bu nebiye evvel
 Esrâr-ı harem-serâ-yı halvet

Musâ'ya denildi (len terâni)
 Îsâ dahi görmemişti âni
 Isrâr ederim bu iddiâda
 Gördün o şehî o lâ-mekâni

Mî'râcını haddimiz mi tarîf
 Hiç zâtını haddimiz mi tâvsîf
 Kur-an-ı Kerîm menzîlinde
 Allah ediyor senâni tarif

Tebcîline geldi medh-i levlâk
 Levlâke lemâ halektul emlâk
 Senden taleb-i şefâat eyler
 Sükkân-ı zemin sunûf-ı eflâk

Musâ'ya denilmemişti (isrâ)
 İsâ'ya da gelmemiştir (tâ hâ)
 Hakkında kasem edip de Mevlâ
 Kur-an da dedi (Vemâ Tahâhe)

Tesîrine (vedduha) mı gelmez
 (Velleyli iza seca) mı gelmez
 (Mâ veddeake) deyince Rabbin
 Hiç şânına itilâ mı gelmez

Medhinde gelince sûre-i (Kâf)
 Tebrike yetişti hükm-i (Ahkâf)
 İ'zâzına bu değil mi kâfi
 Kâfi mi değil bu hakk'ül- insâf

Ey eşfikli cümle müşfikinin
 Ey ekremi cümle mükriminin
 (Necmi) kulun hem de mâdihindir
 Sen şâfiisin muvahhidinin

Şerif Necmi

(17 Kânun-i Evvel 1313, S.73, s.1)

**RAMAZAN-I MAĞFİRET-NİŞAN
VE
NA'T-I HAZRET-İ MAHBUB-I YEZDÂN**

Müjde ey dil geliyor mâh-i münîr-i ramazân
 Gark-ı nûr eyleyecek âlemi hallâk-ı cihân
 Müjde ey dil ki yine âtifet-ı sübâhâni
 Olacak âlem-i islâma füyûzât-ı efşân
 Müjde ey dil ki gönüller olacaktır hurrem
 Dîdeker rûşen ü hâtit şen ü dünya şâdân
 Anla kim kadrini bu şehr-i şeref-bahşânın
 Sana tefhîm ediyor «ezele fihil Kur-an»
 Dinle her aşırını terkîb edecek ihsâni
 Rahmet ü marifet ü itk-ı azâb-ı nîrân
 Ne kerem kullarına rabb-ı cihânın bu kerem
 Ki melek haslet ola savm ile her bir insan
 Nedir ol neş'e-i ferhunde-i mahbûb-ı kulûb
 Nedir ol zevk-i dilârâ-yı safâ-yı vicdân
 Her zaman gökten iner feyz-i Hûda neş'e resân
 Her zaman arşa çıkar bâng-i dua giryeyi künân
 Tâbını gaflet ü âlûdegî -i çîrk-i günâh
 Tâbını cûrm ü perîşânî-i rûzân ü şebân
 Seni yoktan yaratın Rabb-i Gafur'un vardır
 Der-i ihsânına varsın yüzün ey pür-isyân
 Türbe-i pâkine takdim-i tahîyyât ederek
 Hazret-i Ahmed-i zîşânından et istîmân

Ey kerem ma'deni sultân-ı rûsul fahr-i cihân!
 Ey olan çeşme-i eltâfina âlem reyyân!
 Ey gubâr-ı kademi bassa ki tâ ceverân!
 Ey olan hâk deri ser-meh-i ehl-i irfân!
 Ey muazzez başı bâdi-i vücûd-i ekvân!
 Ey mübârek yüzü âyîne-i nûr-ı imân!
 Ey olan vâsif-i evsâf-ı kitâb-ı furkân!
 Ey olan âşık dîdâr-ı cenâb-ı Rahmân
 Ey şefî-i zuafâ dâd-ı res-i ehl-i figân
 Ey tabîb-ı maraza, ey himme-i derde dermân
 Ey güneş çehreli «ve'ş-şems» habib-ı yezdân
 Ahmed ü Hâmid ü Mahmûd-ı Muhammed unvân
 Ey olañ rûz-ı cezâ melce-i her nâçârin
 Rahmet-i âlemiyân bildi seni âlemiyân
 Va'd-i lutf eyledin âsilerine ümmetinin

Ben de onlardanım ey sâdîk-i ahd ü peymân
El-meded bendenî mahşerde ferâmûş etme
Zerre-i ahkâr nâçizini kılma sûzân!

19 Şubat 313
Kayseriye: İbnü'l-Seyyid Galib

(14 Kânun-i Sani 1313, S.77, s.1)

TEBCİL

Ey habib-i ahadı ol ahad-i zü'n-niamın
 Eder ikrâm kerâmetle tekrtüm keremin
 Kara sular değil etmekte müjemen cereyan
 Sermedir çeşm-i hazînimde turâb-i kademin
 Urve-i vâsikadir rûhuma zeyl-i şureğin
 Fikr-i pejmürdemedir melhem-i haşmet-i hismin
 Seni fikrette o feyzi veriyor kim İzid
 Yok vücûdu o zaman bence vücûd u ademin
 Evvel-i harf-i cefili lakab-i izzetinin
 Peşine zeyn-i mukaddestir elimde kalemin
 Gördüğüm şefkat ile kâbil-i tevfikmidir?
 Sana tesiri olur şekve-i zulm-i elemin.

Selanik 11 Kanun-i Sani 313
 İbnü'l-Kemal Giritli Süleyman Nüzhet

(14 Kânun-i Sani 1313, S.77, s.1.)

TEVHİD

Zât-ı alâ-yı kibriyâ birdir
 Mûcid-i âlem-i bekâ birdir
 Zâtıdır mastar-ı zuhûr-ı zevât
 Hâlik-ül hulk mutlaka birdir
 Âlem-i ittisâl-i eşyâda
 Bu sürüyyâ ile serâ birdir
 Yoktur asla ridâ-yı haylûlet
 Bî-hudûd olsa da fezâ birdir
 Ne kadar olsa zâhir ü mevvâc
 Yine bahr-i suver-nümâ birdir
 Çünkü zerrât-ı kibriyâ-yı muhit
 Bu fezâyâ-yı ihtiyâ birdir
 Cem-i mahlûka bir odur Hâlik
 Bu mübîn ki ol Hûdâ birdir
 Bir tesâvî-i mahza müberrezdir
 Ârife arz ile semâ birdir
 O müsâvât-perver Allahım
 Nazarında gani gedâ birdir
 Mâli-i nûr-ı kibriyâsı halâ
 Hulv-i mutlak ile melâ birdir
 Zâhiren bir değilse de nazara
 Bâtinan subh ile mesâ birdir
 Ben o vahdet-şinâs Hakkım ki
 Nazarında safâ cefâ birdir
 Asğar ü ekber-i cihân bunu der:
 Zât-ı alâ-yı Kibriyâ birdir.

Selanik- Kânun-ı Sani 1313
 İbnü'l-Kemal Süleyman Nûzhet

(21 Kânun-ı Sani 1313, S.78, s.1.)

GAZEL

Ey zekâ, oldu senîrin bir semâ-yı herc ü merc
 Ey felek, olsun senin bu itilâ-yı herc ü merc

Keşfî-i azmim harâb âfâk-ı maksad pür-zalâm
 Bâd-bân per-çide sâbit nâ-Hûdayî herc ü merc

Sûr bulunmaz kalb-i vîrân kabr-i ma'muremden âh
 Bir bekâdir nâmîm ammâ bir bekâ-yı herc ü merc

Öyle nâlânımkı hâk olsam da hâk-i kabrimin
 Neşr eder her cüz-i ferdî bir sadâ-yı herc ü merc

Girse eflâk ü zemin zabit eylemez bir tûdesin
 Sîne-i zâr öyle bir fûshatserâ-yı herc ü merc

İzmir 27 Kânun-i Sani 313

Abdulhalim Memduh

(4 Şubat 1313, S.80, s.1.)

YAZMADAN EVVEL

Bir çin ve şikensiz, lekesiz hâreli sâha:
 Âfâk-ı hayâlât uzâr ebâd ile kat kat
 Mecrâ-yı vezânonda var envâ'-i reyâhe,
 Hâbîde-i ferdâ-yı tezehhür o, bu saat!

Fevvâre-i sevdâ katrâtında ayıltır
 Tîrâje-i renginini bir şems-i nihânen
 Renginde sefidî-i pür envârı bayıltır.
 Her hüsîni tersim eder en gizli cihânen

Bazen bu uzun sâha kîmildarda yerinden
 Her noktası bir ses verir, en ince nükâti
 Eyler yine en ince lisânlarla müzeyyen!

Dikkatle temâşâ-ger-i hassâs-ı mehâsin
 En ince ziyâlarda bu elvân-ı hayatı
 Tetkik ederek şiirini eyler mütelevvîn!..

H(a). Fehmi

(25 Şubat 1313, S.82, s.1.)

ASL

-Suphi Bey Biraderime-
1

Vaktâ ki doğar neyyir-i nevvar-ı letâfet,
Dem-bestे olur zevk-i behîsti ile âlem!
Kırılarda... Çayırlarda... Bayırlarda huzârat
Eyler dili hurrem!

2

Nûzhet geh olur ger safâ-pîseye her-bâr;
Bir meşcerenin sâye-i ârâm-ı karini!
Teshîre kifâyet eder ağısaân ile ezhär;
Bir kalb-i hazini!

3

Rakid denizin manzara-i neşve fezâsı;
Ulvviyet-i efkâra olur menba-i sâfi!
Dehrin o celi safha-i eşvak-nümâsı
Tenşîtime kâfi!

4

Vaktâ ki eder garbe güneş meyl ü azîmet;
Âlem kararır bir hüzn ile kasvetler içinde!
Meftûn-ı temâşa-yı gurûbum, bu ne himmet?
Rikkatler içinde!

5

Kuşlarla... Çiçeklerle... Denizlerle ser-â-ser;
Hem fikrimi... Hem gönlümü ihyâ ederim ben!
Ümidimi... Âmâli neşvemle beraber;
Î'lâ ederim ben!

Der-saadet'den
Tevfik İsmet

(4 Mart 1314, S.83, s.1.)

GÜL ŞEKLİNDE AŞK

-Ali Nusret Beye-

Güller saçayım ben sana ey hüsni-musaffa
 Güller saçayım şevk ile gül-zâr-ı şafaktan
 Güllerle bütün ben sana bir lâne-i zîbâ
 Teşkil edeyim... Sen gülüp âmâl ile eğlen

Güller saçayım ben sana tefsîde ü hoş-bû.
 Etsin bütün âmâlini ser-mest ü muattar;
 Yağsun sana benden gene bin tuhfe-i dil-cû
 Yağdır bana her dem görerek pest ü muhakkak

Güller saçayım ben sana şebnem ile giryân
 Zahmetle çalınmış bütün ağuş-ı seherden;
 Güllerden ayrı kendine bir bûse-i reyyân
 Kürsi-i cemâlinde bu güllerle eteklen

Güller saçayım ben sana... Bin buse-i sekrân
 Uçsun mütehâlik... Sana güllerle beraber;
 Sen karşıla pür-hande-i berrak ile her an...
 Olsun bütün âmâl-ı muhabbetté müzehher

Güller saçayım dest-i hulûsumla demâdem
 Sen zemzeme-i aşk ile al onları benden!
 Pîşimde, giyabında sen ey duhter-i gül-fem
 Hep zemzeme-i aşk ile hep gülleri söylen!

Ey şî'r-i müzehher sana bin deste-i âmâl
 Bir deste-i rengin saçayım: Hüsnüne efser?
 Renginde, şemiminde olur dil sana meyyâl
 Bin deste-i rengin ki bütün aşkımlı söyle!

F(e). Y(e).

(1 Nisan 1314, S.87, s.1.)

HAZİN BİR HATIRA

-Subhi Bey Biraderime-

Bir şebdi câme hâb-ı güzin melâl idim
Hasretle zâr hayretle pâ-mâl idim

Vermezdi gam göz açmağa bir dem müsâade
Göz yummak istedim ona da bî-mecâl idim

Hiç intizâma girdiği yok gerçi hâlimin
Lakin bu şeb bütün bütün aşufte-hâl idim

Alındı pîş-i fikrete hicrân-ı mâderi
Bu fikr ile melül ü perişân-ı hayâl idim

Güftü-gû-yı hazîn idi elâm ile derun
Zâhirde ben tehâccüm-i hayretle lâl idim.

Der-saadet'ten
M(im). Tevfik İsmet

(15 Nisan 1314, S.89, s.3.)

BİR LEYL-i MUKMİRDE

-M. Remzi Bey Biraderime-

Bir leyli mukmir, ki letâfetle bedîdâr
 Abkâr-ı hayâlimle müzeyyen
 Tasvir edemem ben

Lerzân oluyor pîş-i nigâhimda demâdem
 Envâr-ı safâdâr-ı letâfet
 Bahşâyış-i fitrat

Deryâ, o bedîî, o güzel sâha-i emvâc
 Mehtâb ile revnakda enzâr
 Pür-hande-i envâr

Ben, pencerede ser-bîd, şâhid ü menâzır
 Üftâde-i mehtâb-ı münevver
 Meyus ü mükedder

Envâr-ı kamer öpmede ruhsârını şimdi
 Hâbîde iken sahiliyemde
 Ben hâlet-i gamda

Ben hüsn-i rekâbetle kamerden müteezzi
 Meşgûl-i hayâlât-ı gam-âver
 Bir murg-ı siyeh-per

Pîşimde uçar tâli-i menhûsuma benzer
 Gâhî müterennim, gahî seyyâr
 Baziçe-i eskâr

Bir nevm-i müşevves, ki beni eyledi mehcûr
 Âmâlimi sormakta iken ben
 Envâr-ı kamerden

Der-saadet'den- Aksaray
 17 Nisan 314, M(im). Tevfik İsmet

(29 Nisan 1314, S.90, s.3)

GAZEL

Gönül bilmezdi tekdir ü tekeddür
 Zuhûra geldi teksîr ü tekessür
 Değilken yâr benden ayrı, gayrı
 Nedir bilmem bu tesîr ü teessür
 Düşündürmektedir erbâb-ı fikri
 Bu mebhasda bu tefkîr ü tefekkür
 Hakikat bir değil mi başka kim var
 Nedir âyâ bu teksîr ü tekessür?!

Müsâvidir hakîkat noktasından
 Mezâhirde bu tenvîr ü tenevvür
 Gönül mir'ât hüsn-i dilberândır
 Ne lâzım gayrı tasvîr ü tasavvur

Sadık Vicdani

(4 Haziran 1314, S.95-3, s.1-2)

GAZEL

Andelib hoş-elhana

Rûh-ı zârim gaşy olur ulvî hitâbindan senin
İktibâs ettim! Bu, şî'ri lal-ı nâbindan senin

Yâr! Bir şuhâne cüretle temâşâ eyledim
Nûr-ı ismet serpildi: Câme-hâbindan senin

Cism-i nâzânın öper emvâc-ı humret gâh gâh
Muktebes bir nûrdur! Sevdâ: Hicâbindan senin

Ah!.. Bir tâli teğâfildür o çin ebrû-yı nâz
Neşve-dâr oldum yine rengîn itâbindan senin

Anladım ey hüsni mahzûn! Bir teğafûl hissi var,
Anladım!.. Zevk-i hayatı incizâbindan senin

Sevdığım! Gördükçe «Remzi» bir gazel inşâd eder
Mâhitâbin aksini ebr-i nikâbindan senin

H(a). Remzi

(4 Haziran 1314, S.95-3, s.2.)

NİNNİ

-N. Vecdi Beye-

Vaktâ ki, o âfitâb-ı enver:
 Hâkilere son vedâ'ı eyler;
 Mâder, o zaman da «ninni» söyler,
 Her yandan hüzn-nümâ-yı ninni
 Encümle dolar semâ-yı ninni
 Gehvâreda tifli... nevme dalmış,
 Mâder dahi koltuğunda almış,
 Güyâ... o zer-i bâl salmış;
 Bülbül gibi -hoş-nevâ-yı ninni,
 «Her nağmesi bir edâ-yı ninni
 Şefkatlı «anâ» esir nevzâd;
 Uyku ne demek, edindi mu'tâd,
 «Baktıkça olur vedâdî müzdâd»
 Eylenceleri nevâ-yı ninni
 Cünbüşleri de sadâ-yı ninni
 Tiflin hele nevmi: Sanki... ölmüş,
 Bir gonca-i nev-şüküfte solmuş...
 Mâder, bakarak... çocukta nolmuş!.
 Eyvah... diyerek sadâ-yı ninni
 Feryâd ile âh vedâ-yı ninni;
 Estikçe nesîm-i rûh-perver:
 Mevc-âver-i feyz olur da gözler
 İnciler o dem, kenâra serper;
 Emvâc-ı tarab-fezâ-yı ninni,
 «Her lerziş-i bir hevâ-yı ninni»
 Envâr-ı seher olunca peyda:
 Rûhu... giriyor vücûda güyâ
 Birden uyanıyor ederken a..a..
 «Derhal açılır ridâ-yı ninni»
 «Artık kesilir sadâ-yı ninni»

Debre-i Bâlâ
 Abdülmecid Fehmi

(18 Haziran 1314, S.97-5, s.2.)

KENÂR-I ÂBDA

Yetiş! Yetiş bu cihân-ı safâ içinde yetiş
 Yetiş bu şâm-ı saâdet içinde sevdiceğim
 Safâ-yı âlemi, zevk-i cihânı seyr edesin!

Yetiş!. Yetiş!. Bu lezâiz, şumum setr ediyor!.
 Yetiş bu âne meserret içinde sevdiceğim;
 Sürûru, âb-ı letâfet-feşânı seyredesin!..

Bu dalgalar arasından görün perî gibisin,
 O kisvân-ı şetâret-feşânını saç... saç
 O nâzlı düşüne... Çık karşıma bu yerde benim

Bu zevk-i neşvemi nezîde gayret et güzelim
 Yetiş!. O seyyine-i pertev-feşânını aç, aç
 Fezâyı seyr edelim kâinatı hep gezelim!.

Hep intizâr ediyor ahterân sana güzelim,
 Yetiş bu zulmeti yâr, nûr-ı pür-sürûr gele,
 Safâ içinde safâyı o demde seyr edesin!

Yetiş! Yetiş de esâtîri ile bir ihtar;
 Cihâna kendine anlat latîf nûrunla,
 De ki: «Venüs ben idim...» Şâmi-gül seher edesin

A(yın). İsmet

(23 Temmuz 1314, S.102/10, s.3.)

LİVÂ-YI OSMÂNÎ

Temevvüç etmede bir bir livâ-yı Osmâni
 Tetevvüç etti üzehher-i likâ-yı nûrâni
 O dem ki parlâdi bir feyz-i dembedem müteâl
 O demde başladı etrafa inkışâr-i kemâl
 O râyet oldu riâyetle mazhar-ı teşrif
 Kesîf sâyesi etmekte âlemi taltif
 Ne sihr-i mâdelet ârâ, ne mezc-i râbita-zâ
 Bu ihtilat-ı anâsır ne inbisât efzâ
 Ne âsimâne eserdir bu imtirâc-ı milel
 Binâ-yı şevket-i Osmâniyane işte temel
 Himâyedir buna üs-sül esâs bir menşe'
 Bu sancak altına ulvî, şerefli bir melce
 (Hilâl) feyz-i livâye berât-ı istidlâl
 (Sitâre) remz-i teâliye bir işaret-i âl
 O bikr-i duhter-i ismet ki adle âşıktır
 Esîr-i gayret-i İslâm dense lâyiktür
 Gayûr: O zümre-i İslâmiyân değil mi sebep
 Ki saldı âleme heybet livâ-yı satveti hep
 Alemle âlemi doldurdu adl ü refetimiz
 Yayıldı her tarafa sît-ı nâm ü şöhretimiz
 Dikildiği yere mutlak dikildi nahâl-ı selâm
 Cihâni feth eder encâm-ı rayet-i İslâm
 Onunla oldu mükevkeb semâ-yı medeniyyet
 Onunla buldu resânet binâ-yı milliyet
 Ziyâ-yı feyz Hudâdır bu şems-i bârikanın
 Esâs mâyesi: Feth ü zafer bu hârikanın
 Livâ bu renk ile güyâ ki bir nişâne-i şân
 Budur şecâat-ı millîye kanlı bir burhân
 Tam altı yüz senedir böyle râyet efrâzız
 Ne âzimâne mekânetli kavm-i mümtâzız
 Bir elde seyf-i şecâat şerefle cân veririz
 Bir elde kilk-i siyâsetle mülkeşân veririz
 Bunun cihâna mehâbet-nisârı ra'-yi sedid
 Bunun yegâne himayet şâârı zill-i «Hamid»
 O mihr-i pâk-i hilâfetle yağsin âleme nûr
 Ki mülhimâne irâdâti rayet-i menşûr
 Hamîr-i şevketi bir mâye i saâdettil
 Debir-i hikmet-i pür-vahy olursa âdettil
 Nazîri az bulunur böyle bir hükümdârin
 Bu söz müsellemdir cümle yâr u ağıyârin
 Bağışlaşın bize Allah padişahımızı
 Bağışlaşın ona da lütf ü şefeatiyle bizi

Erkan-ı Harb Kolağası R(a). Vehbi
 (30 Temmuz 1314, S.11, s.2.)

YETİME

Görsem, iki üç çocuk berâber!
 Gönlümde doğar o dem kederler...
 «Anne» demedim cihâni bildim!
 Bilmem ne için hayatı geldim?
 Dünyâda olaydı nâzlı mâder!
 Ağlardı benimle hep beraber...
 Gam dâyelik etti; cân ve kalbe!
 Kâdir olamam gumumu selbe!
 Bâri pederim!.. Aman! Ne hoş söz!
 Dökmezdi bu rütbe kanlı yaş göz!
 Rüyâda, o sevdigim cemâli!
 Ah! Anne mi? Görmek ihtimâli,
 Yok mu? O zamân tebessüm etsin
 Karşında peder!.. Tecessüm etsin
 Mâderle peder ne oldu? Nerede?
 Her dem ararım! Fezâda yerde!
 Söyle asuman! Kamer, sevâbit
 Durma â felek, bu rütbe sâkit!
 Her zerre ölü... Sükât ederler!
 Bir öksüzü... Âh niçin üzerler?

İsmet

(30 Temmuz 1314, S.11, s.4.)

GİRDÂB-I SEFÂLET

«Bir zulmet-i amîka» zalâm-ı gamum ah!..
 Bin levha-i hümûm u keder, gusse ü dûrûd
 Pîsimde şöyle bir yer açılmakta gâh gâh;
 Her gûşede görünmede her lahma bî-hudûd
 Âlâm-ı cünûdi safbesaf u tûde-i siyâh...

Bî-tâb-ı alil-i hacamât hümûn ile
 Karşında işte gavr-ı amik-i sefâlete
 Âvâre koşmadayım, öyle zu'm ile
 Girmek nasîb olur da saray-ı seâdete
 Heyhât! Bin meşâkk u te'abla gumûm ele

Dehşet-nisâr-ı kûh-ı bülend-i küdûreti
 Aştıkça, pîş-i çeşmîme bir başka pür-mihen
 Girdâb gelir yine evvel ki kasveti
 Tezyid eder bu hâl ile bir lahma durmadan
 Dinlenmeden kucaklıyorum bin meşakkati!

İbnü'l-Faik
 A(yın). İsmet

(6 Ağustos 1314, S.12, s.2.)

ESKİCİ

Bir elde iğnesi, diğer elinde eski pâ-pûş,
 Zavallı gâh diker, gâh tevakkuf eyler idi!.
 Bütün gumûmunu der-hâtır eyleyip bî-hoş
 Olur gibi... O zamân, âh!.. Tevekküf eylerdi!..

Birazda kendini toplar devam eder işine.
 Bir iştîyâk ile bîçâre aldı iğnesini
 Hemîşe dönderiyor... Bak tevekküf etti yine!
 İşitti yavrusunun gâliba güzel sesini...

Biraz da dinledi... Yok kimse!. Daldı evhâma
 O şimdi söyleniyor: «Âh zavallı yavrucuğum!
 Sevin, sevin ki sefâlettesin... Fakat encâm
 Emînim işte o pek kanlı, kanlı yavrucuğum»

Zavallı söylemedi başka söz, evet o zaman
 Karardı gözleri, bîçâre titriyor... Heyhât!.
 Bir «Âh!» çıktı, evet! Leblerinden... İşte o âh
 Sükût etti yine... Çehresinde hâl-i memât!..

Uzakta kesb-i kesâfet eden bulutlardan
 -Cihâni sarsarak, âffâkı pür-tanın ederek-
 Kapıp da urdu bir âteş -zavallı öyle iken!.
 Serildi... Düştü elinden! O iğnesi, pâ-pûş!!.

İbnü'l-Faik
 A(yın). İsmet

(17 Eylül 1314, S.18, s.1.)

KOPARMAYIN

Koparmayın... Yetişen ravza-i hayatımda
Takallübât-ı zemâne nasılsa uğramadan
Bu nev-şüküfte çiçekler, şu pembe goncalar

Koparmayın... O çiçekler dem-i memâtimda
Garâm-ı rûhumu tezhîr edip uçarlarken
Emellerimle müzhhreb-güşâde şeh-perî
Ki sâyedâr edecekter bu cism-i zârimı da

Koparmayın... Bu dal üstünde titreyen bu çiçek
Canân-ı rûh-ı şebâbımda bu nisâr olacak
Gönül bu sâyede her dem bahâr var olacak
O, bir çiçek, nazarımda hazâna ermeyecek

Kopramayın o çiçekle -koparmayın güzelim-
Bahâr ömr-i şebâbım onunla kâimdir
Hezâr-ı rûh-ı garâmım, saâdetim, emelim,
Bu hande-zâr-ı hayatım onunla dâimdir

Koparmayın açılırken şu zehr-i bir emeli
Şükûfe-zâr-ı şebâbin latîf bir gülündür
Emellerim bu çiçektir, gönül de bülbüldür
Bu nev-nemide çiçektir değil mi en güzel?

H(a). Tahsin

(8 Teşrin-i Evvel 1314, S.21, s.1-2.)

FECR

Bütün âmâlimizin cilve-geh-i pür-nûrı
 Şevk ü ezbâkimizin lâne-i gam mehcûrı
 Arz eder gözlere eşâr-ı matar-iksir
 İşte bir şî'r-i musaffa bu, veya şî'r-i sihr

Açılır gösterir enzâra riyâz-ı melekût
 Menba-ı şî'r midir yoksa bu levh-i lâhût
 Kisve-i âle büründü neyi ihtar ediyor
 Kaşının rengi mi gözlere izhâr ediyor

Oradan doğmayacak mihr-i letâfet-i pür-nûr
 Doğacaktır -bilirim- şîmdi hilâl-ı enver
 Almış agûşa bir ahter pür-nûr u latif

İbnü'l-Faik A(yın). İsmet

(15 Teşrin-i Evvel 1314, S.22, s.1.)

Bir şükufe-zâr-ı edeb olan güzel, parlak, sevimli Mütâlaamızın 22'nci nüsha-i nefisesinde A(yin). Fehmi Efendinin fakire hitaben bir manzume-i güzidesini gördüm.

Evrak-ı perişanımı karıştırmak için bir arzu uyandı. İki sene evvel «Tahattur-ı Mazî» ser levhasıyla karalayıp o aziz biraderimin iltifatına mazhar eden manzumenin yalnız beş bendini bulabildim. Ötekiler gibi pâmâl-ı nisyân olmalarına vicdanım kail olmadığı için takdim ederim.

[TAHATTUR-I MAZÎ]

1

Bir kevkebedir ufûl etmiş
Süratle geçen latîf zamanlar
Bir nazra rübâ çiçek ki solmuş
Bî-gam ü keder giden o anlar
Mâzi ne? Bir ahter-i melâhat
Bir mâh-ı münir zî-letâfet

2

Ettikçe geçen zamanları yâd
Gönlüm oluyor sevinçle mâli
Vicdânım ise gumûmdan âzâd
Fikrim ediyor hemen teâli
Mâzi ne cîb-i rûh-perver?
Kim hâtırası meserret-âver,

3

Vicdanımı dâim eyler işgâl
Lezzetle giden o tatlı evkât
Rûhumdur o hâtırâtâ meyyal
Gâyetle güzindir bu hâlât
Mâzi ki şukûfe-i zariftir
Ma'nâlı tehayyülü latîftir!

4

Ettikçe o demleri tasavvur
Çeşmim döküyor sırişk-i hasret
Kalbim çekiyor büyük teessür
Gelmez mi o vakt-i pür-halâvet
Mâzi ne? Bir af-i tâb-ı âfil
Bir necm-i melîh ki nûru zâil

5

Mümkün mü o demleri unutmak
Kim şâhid-i cân idi beraber
Kalbim düşünürdü yâri ancak
Başka şey için yok idi bir yer
Mâzi ne sevimli bir çiçeksin
Sen kalb-i hazîne bir meleğin

Mehmed Şevket

(5 Teşrin-i Sani 1314, S.25, s.1-2.)

BİR KUŞ

Ne muğnîler, ne hissî nağmeler icâd eder bir kuş
 Bedâhetle ne hoş manzumeler inşâd eder bir kuş
 Meâlî pür-gavâmız bin makâl irâd eder bir kuş
 Ne dem ötse benim hicrânımı müzdâd eder bir kuş

Olur vaktâ ki her yer bir gûlistan-ı safâ-pîrâ
 O dem âgâz eder feryâde bir murg-ı dil-i şeydâ
 Deli gönülm dahi olmak diler evc-i semâ peymâ
 Ne hâlettir beni ki şâd-gâh nâşâd eder bir kuş

Gelir devr-i hazan... Eyler teverrüm cümle yapraklar
 Olur bu hâle karşı giryé-zâr-ı mâtem ırmaklar
 Tabîat sînesinde gizli bir derd ü elem saklar
 Bakar solmuş gûlistâna bahârı yâd eder bir kuş

Hazîn efgânını gûş eylesem bir leyl-i mihnede
 Bana te'sir eder bu teng-nây-ı hecr ü hasretde
 Acep bilsem şebân-gâh subha dek bir câ-yı zulmette
 Niçin ishak ishak hep diye feryâd eder bir kuş

Anın dershâne-i tahsili gül-zâr-ı tabiattır
 O bir şâkird-i âlidir... Mücessem bir zekâvettir
 Sünûhâti büyük şâirlere mahsûl-ı bida ttir
 Bir insandan ziyâde arz-ı istî'dâd eder bir kuş

Olup şeh-per-güşâ-yı i'tilâ bir rûh-i şâirdir
 Tagannî-i latîfi hep ilâhiyyâta dâirdir
 Meleklerle edip pervâz o bir masûm-ı tâhirdir
 Fenâ-yı ihtivâ-yı âlemi âbâd eder bir kuş

Leskofçalı Ali Haydar

(2 Kânun-i Evvel 1314, S.29, s.2.)

3.2. Mensur Şiirler

BİRLEYİŞ

Ey yerteri, gökteri yoktan var eden ulu Tanımı!

Seni tanırırm, sana inanırırm, yerlere kapanırırm ellerimi göklere açarım, sana yalvarırırm, sana taparım.

Bırsın, birlığın bilirim, seni birlerim, dilimle der, yüregimle söyleşim evet! Bırsın!

Doğmaktan, doğurmaktan, duraktan berisin,

Her yerde varsın, görürsün iştırsın bilirsın!

Büyük işlerin çöktür bu işleri ortaksız, yardımcısız yaparsın! Yalnız senin dilediğin olur,

Ol dediğin yerini bulur bu yer, bu gök, bu ây bu güneş bizim görebildiğimiz ve göremediğimiz her ne varsa hepsi senin buyruğun altındadır. Kimse başını kaldırıp da bu neden böyle oldu? O neden şöyle olmadı? Diyemez, kımıldanamaz, yaratırsın, öldürürsün, var edersin, yok edersin, yaparsın, yıkarsın işlediğinden sorulmaz istediyinden başka olmaz

Büyüksün! Bu büyülüük yine senden sana vergidir büyülüük, o ululuk senindir ve yalnız sana yakışır.

Sen O büyük yaratımsın ki: Yerlerde göklerde yaşayanların en büyüğünden en küçüğüne varıncaya deðin hepsi gece, gündüz senden yardım ister, sana karşı diz çöker, boyun büker, ağlar sizler. Senin adını çağırır, sana yalvarır.

Yeşil otların üstünde sıçrayan, koşuşan o körpe kuzucuklar meler, seni çağırır, senden yardım diler.

O çiçekler, o sarماşıklar arasında uçusan altın kanatlı kelebekler seni söyle, sana doğru uçar, senden yardım bekler.

O güzel, sevimli kuşçağızlar daldan dala uçarak civıldar, seni çağırır, senden bize bir örnek gösterir.

Evet! Evet sen bunların dillerini bilirsın, duygularını duyarsın!

Başımız üstünde parl parl parlayan o büyük güneş senin küçük, sönük bir ışığındır. Seni arar.

Ayağımız altında durmayıp yuvarlanan bu yuvarlak yer senin bu
kullar ki verdiğin en küçük bir durakcadır, o da sana koşar.

Ey ulu Tanrı! İşte bütün varlık içinde aranan, söylenen çağrıları
sensin! Yüreklerimizin en derin yerinde sakladığımız doğru veya eğri duygularımızı
iyiden iyi bilen sensin! Bir karıncaın yapraklar üzerinde çıkardığı küçük
hırsıtları işten, duyan sensin! En karanlık bir gecede gizlidен gizliye işlenen bir işi
apaçık gözleyen, gören sensin!

En ve son sensin! Seni biliriz, seni birleriz. Sana geliriz. Evet!
İstediğimiz, aradığımız sensin! Senden başka yoktur.

Dilediğimiz senin ışığını görmek, ocağına girmek seni evet, seni
bulmak.

Birlerim bırsın büyüsün yok eşin
Hep bu varlık, bu düzen kendi işin

Sadi

(10 Kânun-i Evvel 1312, S.21, s.3)

ŞİTA

Heyhât! Yevm-i ahîr-i kâinât!

Ecrâm sükût ediyor: Dağlar pamuk gibi atılıyor.

Semânın ziynetî, arzin azameti rize rize olmuş; lâyenkatî' uçuyor.

Yerle gök birleşmiş, etrafi zulmet kaplamış, heva ile mâ-surun sayha-i havl - engizi gibi- velvele nûmâ-yı dehşet oluyor.

Bir harc ü merc arasında zavallı insanlar «eyne'el-meferr» feryâd-ı dil-hîrasanesiyle yekdiğerinden firar eyliyor!

Heyhât! Hangâme-i yevm'el ahd!

Ne enhârin şevk-i âver cereyanı ne mürgânın ruh-perur elhâni işitiliyor. Ne semânın rengi mînasi, ne sahrânın safha-i dil-rûbası görülüyor.

«Kün....» ferman-ı celiliyle suret-pezir-i tekevvün olan mevcudât yed-i kudretin sademe-i kahrında zil ü zeber oluyor.... hayır hayır!

Kenâb-ı tabiat elvâh-ı sefidini açmış; deryalar, sahralar, dağlar, ağaçlar beyaz cârlar giyinmiş. Bir fîraş-ı feyzde, bir agûş-ı safâda uyuyor. Kuşlar yuvalarına, hayvanlar ağıllarına iltica etmiş; bu hengâm-ı hengâme nûmâye karşı sükût eyliyor.

Arzin dûd-ı âtesini semânın dümu-ı bâridânesiyle birleşmiş; yağıyor! Bila inkıtâ' kar yağıyor.

Efsus! Tefekkûrat-ı âramsuz

Mevcudat yine fîraş-ı feyz-nakından kıyam eder.

Bahârı yine arayış-ı renga rengiyle ibtisâm eyler. Semâlar, sahralar, bin türlü safvet; deryalar, dağlar bin türlü letâfetle piraye-pezir-i sabâhat olduğu halde, kuşların terâne-i şevk efzâlarıyla istikbâl olunur. Yalnız, evet yalnız bahârların. Şitaların pâ-mâl kahr u hazâni olan insan; zavallı mahluk, sabah-ı haşre kadar zalâm-ı mechuliyet içinde âlûde-i hâb-ı nisyanı bulunur. Hayret!

Ahmed Enveri

(10 Kânun-i Evvel 1312, S.21, s.3)

BAHAR

Mevsim-i latîf-i rebiî arz-ı dîdâr ediyor. Nev-arûs-ı bahâr, çayırlarımızda nesim-i hoş-büyü ezhâr-ı letâfet nisârı, zevk ve meşâdeti istikbal için tehiyyât-ı mütemâdiyede bulunuyor.

-Bilâd-ı nevbedeki menfâ-yı baidinden avdet et, ey dilber kırlangıç!

Çeşm-i mahmur-ı şafak dürdâne-i sırişkiyle çemen-zar-ı latîfi feyz-nâk etmekte, sevimli bahçelerimizi tartib ve ihyâ etmektedir.

Hurşid-i münevver, hüsn ve letâfetini her cihete neşr ü tamim ederek, her subh-ı zî-safâda haclegâ-ı, maşriktan arz-ı dîdâr-ı tâb-dâr eyliyor.

-Tabiatta her şey seni zevk ve safâya davet eyliyor. Şen kelebek! Öteye beriye koşup uçuşarak zevk-yâb ol.

Henüz taht-ı esarette bulunan ezhâr yakinen mahbeslerini bittazyik bir sûret-i sabîha da inkişâf ile lemeân eyleyecektir.

Kışın târibâtına maruz olmak hasebiyle üryan kalan meşcere de kesb-i huzârata başlıyor. Bu meşcere-i latifenin teşkil eyleyeceği kubbe-i hazırlada her kuşçağız da hayât taze kesb eyleyecektir.

-Ey andelip-i huş-elhân! Ey şâir-i belîğ-i tabiat! Terennümât-ı dil-nevâzânenle gönüllerimizi ihtiraza getirmek için tayarânını tatil et.

Çiçekler âlihesi flor, uzun bir müddet hâb-güzin-i istirahat olduktan sonra bir germi-i rabiî ile uykusundan bî-dâr oluyor.

Her tarafta şasaalı bir alay izhar ederek kürsi-i azametini güler ve zambaklarla teşkil eyliyor. Her cihete bir letâfet, bir sabâhat isar ediyor. Dehan-ı melâikden handeler saçıyor.

-Ke's-i ezhârda küncine-i halavetini taharri ile, ey çalışkan an! Çiçekleri emmekte devam et!

Nev-şüküfte goncalar, mâi sünbüller, bütün benât-ı bahâr, nesimin o şâir-i ilâhinin ihtiyazlı bûseleriyle bir mevce-zâr-ı letâfet arz eyler. Bir serayende-i tabiat,

mahbube-i şarkın sevdalı tebessümlerine karşı bir neşide-i garam okur. Bir çesm-i semavinin hafif humarına benzeyen mai bir sis-i dâmen-i sahrada dolaşır. Göz yaşlarını tanzir eden bir jale-i seheri nûr-i âfıtaba karşı korur.

Alem bir sermesti-i tâm ile zevk ve safadan hisse-yâb olarak giryे ve figanı unutur. Her şey ziyâ-nisâr olur. Hande ve tebessüm her tarafa intişar eder.

Sabâ, sevimli râyihalarıyla yüzümüzü okşar.

-Bu tarab-engiz davete karşı, ey erbâb-ı zevk ü safâ! Ey meftûn-ı bedâyi-i tabiat olan şuarâ! Umumen bidâr olunuz.

Her şey, icra-yı zevk ve tarab ediyor, her yer kesb-i letâfet ve huzâret eyliyor .Her şey hayat-ı taze kesb etmiş; her taraf hurşid-i cihân-tâbin eş'a-i zerrininde feyz-yâb oluyor. Rabi-i muzaffer ise feyz-nâk, pûseleri altında her kalpte, bir usâre-i muhabbet, bir hiss-i şebâb ve meserret uyandırıyor.

-Mevâid-i âşıkânenin işte zaman-ı incâzı!

Ey üftâde-gân-ı sevda! Birbirinizi seviniz!

T(1). Necdet

(11 Nisan 1313, S.36, s.2)

DERD-İ NİHÂNÎ

Yeşil çayırlarda, bir reng-i zümrütün irâe eden sahralarda kemâl-i letâfetle
inkışaf eyleyen ezhâr-ı tâb-dâr meyusiyet-i kalbiyemin ne kadar derin olduğuna
kesb-i vukûf etseler eminim ki bir merhamet-i ızdırab-engize tabiiyetle hâl-i pür-
melalime benim ile beraber girye-bâr-ı teessür olurlardı.

Gûş-ı ızdırabımı terennümât-ı lâhûtiyânelerini istimâa hasr eylediğim zaman
bülbüller, o ilahi şâirler kalb-i nevmidimin ne derece büyük bir hüznün esiri
olduğunu bilseler beni teselli etmek için etrafda elhân-ı muhabbet okuyarak pervaz
etmeye geleceklerdi.

Perî-i fecr göz kamaştıracak bir letâfet-i behişi ile maverâ-yı maşrikdir arz-
ı didâr-ı pertev-bâr eylediği sırada nûcûm-ı tâb-dâr sinemde ne kadar acı elemeler
seyeran ettiğini görebilseler semâvâtı terk ile benim nâsiye-i endişe-nâkda bin İevha-
î ibtisam ve meserret teşkil etmeye şitâb eyleyeceklerdi.

Lakin heyhat!. Gece gündüz şiddetini artırarak mevcudiyetimi cayır cayır
yakan bu gayr-ı kabil-i tarif ye'si hiç kimse teşhis edemez. Bunu hiç kimse ifâkat-
yâb eyleyemez. Meğer ki bu derd-i elîmi kalp-i zahm-dârima ilka eden meh-cemâl
beni nail-i merâm eylesin

Abdi Tevfik

(22 Nisan 1313, S.40, s.2-3.)

METRUKAT-I ŞEBABIM'DAN

ŞİİR-İ METRUK

Gönlüm ister ki: Bu köhne cihân daima bahar olsun.

Gönlüm ister ki: Semâ-yı şarkîde, pembe bulutların arasında nâzân nâzân
harâmân olan hurşid-i nev-tulû tâb-i melâhatî, renk-i bekâreti ile daima şevk-i âver
nesim-i bî-karâr olsun!

Gönlüm ister ki:

Mu'cizin gözlerinde nûr-ı emel
Hande pîra lebinde şî'r-i şebâb
Sarışın, bir seher edâlı güzel
Arz eder şâirane bir mehtab!

Şî'rini ilham eden bir nadire-i hüsn, bir gonca-i nev-şüküfte sevda ki
Ruhumun mahrem-i serâiridir!..

Daima piş-i enzarımda mahmur-ı mermer-ı hande-nisâr olsun.

Gönlüm ister ki: Harim-i hissiyâtım nedim-i teessürâtım olan bir kızın sâye-
gâh-ı agûşunda daima hafi hafi giryebâr olsun.

Gönlüm ister ki: Şiir, musiki mevcâ-â-mevc kalbi bir sadâ, bir terane-i emel-
nûvâz daima cûşış-fezâ-yı rûh-zâr olsun.

Gönlüm ister ki: Bu mecâzibe-i kalbiye, ilk sevda, hayat-ı şabbım, bu mesti-i
garâm, daima ilelebet pâyidâr olsun.

Gönlüm ister ki: Perişan bir dalga gibi ihtiyaz eden nen nâ'z-perver, saf bir
sinede bir buse-i dil-cû gibi daima lerze-dâr, tavaf-gâh uşşak-ı nâlegâr olsun.

Gönlüm ister ki: Bu hâk-i fenâ, daima mehâsin-i fitrattan umumi bir
uhuvetten, mülkiyetten, şevk ü şetâretten ibaret bir âlem-i pür mesârr olsun.

Gönlüm ister ki: Kırlara çiçeklere âvâre âvâre nakl-i hissiyat eyleyen bir
hânende-i tabib, sevimli bir kuş daima bana gam-güsâr olsun.

Gönlüm ister ki: Bütün bu muâdât, bu ağrâz-ı şahsiye-i temelinden kurusun
ve tesâvi-i âmâl-i husuli ile beşeriyet bu mübareze-i daimadan vaz geçsinde herkes
gâm-gâr bütün emel-cû nazarlarının perde-i amâsi ref olunsun da bütün enzâr-ı
iştiyak o nûr-ı sermediyeti müşahade ile daima bahtiyar olsun.

Fakat heyhât!.. Bütün bu şeyler
Bir perişan hayâl-i şairdir.

H(a). Remzi

(4 Şubat 1313, S.80, s.1-2.)

ELVAH-I SEHERDEN

-Mehmed Rauf Bey Biraderime-

Kenar-ı ufukta pembe bir tebessüm uçuyorken... Ta uzakta, azamet-i halikâneye şahadet eder gibi duran bir dağ -tabiatın rida-yı mahremiyeti olan- mâisiler arasından hayal meyal görülür.

Bir sâye pâre-i sehâb yorgun denizin sath-ı râkidine, saha-i kebuduna donuk bir tül, bir gaze-i bî-renk çeker, bütün mevcudât mûrakabe-i cû-yana bir sükûn, valihane bir istîgrâk içinde nefha-i müşkin mevcudiyeti, nûkhet-pirahen-i fitratı istışmam ederek -bir mesti-i garâm ile- düşünür!..

Bir çeşm-i humar-âlûd serair-i hilkatten bir şeyler istikşaf ediyormuş gibi-nû-şin bir sekrâni-i tefekkürle-eb'ad-ı nâ-mütenâhiye kadar süzülüp gider.

Çağlayanlar tabiatın sevda-yı safina dokunmamak için lerzişdâr, muhteriz bir feşâ-feş-i cereyan ile maşuka-i hakikate nihan nihan itâle-i leb-i hamuş eyler.

Nesim nevâzîkar bir sâye-i sebzin altında titreyen jaledar yapraklıdan nevşüküfte goncalardan buse-rûba-yı istiyak alarak seherin göz yaşlarına karşı lerzan lerzan bir lahn-ı tesliyet okur. Meleklerin sadâ-yı pâyını tenzîr eden bu terâne-i mübhemiyyet o derece kalbî ve girizandır ki: Aheng-i hafâ-perveri yalnız râz-aşına-yı tabiat olan bir şairin fezâ-yı ruhunda bir mevc-i ihtizaz bırakır:

Sonra birden bir velvele-yi tarab kopar.

Bir ağacın dalları arasında çırpinan sevdalı bir kuş, bir hatib-i semavi-hitap küçükük gözlerini meçhul bir noktaya dikerek:

Okur, bir şî'r-i mübhêm aşka dair!

Sahra sahra dolaşan bir duman şevâhik-i cibâl üzerinde yavaş yavaş dağılır.

Çemenler, envâr hoş-bu renk renk menzur olmaya başlar.

Bir hayat-ı ahraranenin, bir muhabbet-i masumanenin kasaïd-i hissiyatını kavalına tevdi eden asûde bir çoban . Bir bahtiyar yeşil bir semanın zîr-i ihtişamından sıyrılarak müzehher bir vadîyi takip eden koyunlarıyla hasbihale koyulur.

Berf-i muattarla mestur bir kestane ağacının dîbinde oturan onbeş yaşılarında bir köylü kızı ihtimal ki: Peri-i sihirdir!

«Hazin hazin bakıyor, yoksa kendi kendisinin»

«Harâb-ı tâb-ı nigahı mıdır?.. O çeşm-i kebûd!»

Beyitinin tasvir eylediği enzâr-ı zî-meâline katre katre dökülen eşkâbe-i sevda-perverâne silerek nazan nazan gül-pâş-ı ibtisam olur.

Kenar-ı ufukta pembe bir tebessüm uçuyorken!..

Vodinalı H(a). Remzi

(10 Eylül 1314, S.17, s.2.)

3.3. Ebedi Makaleler ve Mektuplar

Mektubi-i sadaret-i izami hulafa-yı kiramından Emin Paşazade izzetli Mahmud Kemal Beyefendi tarafından ihda buyrulmuştur

EDEBİYAT

Edebiyata dair pek çok âsâr-ı ceyyide mevcud olduğu halde o vadide tekrar hâmerân-ı bahs ve makâl olmayı zevâidden add edenler bulunabilir. Lakin bu gibi mesâil-i müfideden ne kadar bahs olunsa hakikat bir derece daha inkişaf eylemiş olacağı için o yolda imlâ-yı sahâif zevâidden değil, fevâidden maddûd olmak lazım gelir.

Edebiyat namı işitilince (efâil ve tefâile) tatbiken söylemiş iki beyit yahut müsecca' üç satır yazı derhatır edilmesin. Rindane, şehvet-perestâne bir gazelle dem-saz, tiflâne üç sözle nağme-perdaz olanlar mezbele-i cehalette kendilerine hem dem bulabilirlerse de gülşen-i edebde hem zebân bulamazlar. “Edebiyat edebden müştaktır hakikatına kail olan üdebâ mesela, hürmeti şer'an edeven sabit olan Bint-ül İnebin tavsîfât-ı nekbet-âveriyle mâlâmâl bulunan bir manzume-i rindâneyi edebiyat nâmına hiç bir vakitte kabul etmezler.

Edebiyat ki mühezzeb-i ahlâk, münevver-i esfâr, bir bedreka-i saadettir, o nâm-ı muhtereme nisbetle tanzim ve enzâr-ı nev-residegâna takdim edilen bir şiir-i rindâneyi ki bittabi' arzu-yı visal duhter-riz ile pir-i muğâna baş eğmek muğpeçe-i bâde-furûşa kavuk sallamak usulünü talim ve izhan-ı kariinni tesmim edecekstir, edebiyattan maksud olan manâ-yı tağyir, edebiyatı bî-edebîlikle tefsir etmek değil midir?

“Doldur kadehi getir şarabı” zemzeme-i mestanesiyle taleb edilen âb-ı şarârengizin zevk-i idrak sözüyle en muhterem sayılan adamlar bile şetm ve sebb ve belki ser-şâri-i sehba-yı cinnetle katl ve darb olunduğu halde hâlât-ı bed-mestaneden bahis ve indi ulül edebde enva-ı hacle bâis olan o şiir-i habaset-âmuz nasıl edebiyat namını ihrâza sezâ, edebiyatta ne suretle (Bedre-ka-ı tarik-i Huda) unvanına ihrâ olur.

Nev-i beşerin yek-diğeriyle hüsn-i ülfet etmesi levâzîm-i esasiye-i insaniyeden ma'dûd bir fiil-i mahmud iken bu hasise-i müstahseneyi izale ve tabiat-i beşeriyeyi dereke-i ridâete imale eden piyaleyi bezm-i germâ-germ-i muaşerete neşe-i bahş yegâne add eylemek o nokta-i nazardan aheng-saz-ı şevk ve tarab olmak kanun-ı edebe nasıl muvâfik ve bu halde edebiyat ism-i müsemmâsına ne vechle mutabık olur?

Dem-i hüşyâride mazhar-ı hürmet -i enâm olmakta iken sâika-i mesti ile esvak ve pazarda düşüp kalkarak ve ser-i azizini duvardan duvara çalarak mashare-i ahbâb, tabir-i sahihle mel'abe-i kilab olmak edebe müstenid bir hareket ise o manzara-i kerîhiyi rengin kelimât, dil-nişin tabirât ile tavsif etmek ve erbab-ı edebi arak-riz hicâb ve vakf-ı ızdırâp eden o hâl-i rezalet-i iştimali (Sakiname) ünvanıyla bir manzumede tecessüm ettirmek de edebiyata ait bir keyfiyet midir?

Şu surette hâdim-i ahlâk olan edebiyat hedim-i bünyân-ı ahlâk olmaz mı?

“İnna âserâne tedülli aleyne fenzuru badenâ ilel-âsâr”*

Mealce mademki her türlü ahvâl-ı âsârdan istidlâl olunacaktır, mademki şu revâk-ı bî sütunda “sözden pâyidar bir ber-güzâf” yoktur; ahlâkin minnet ve şükranını celb edebilecek insanı mezârında da garîk-i ezzâk-ı cavidâni eyleyecek âsâr-ı muhallede tedvine sarf-ı cel-i gayret ve edebiyat namını nî u miyeh tahsis etmeyip ezhân-ı şebâni tenvir ve uyûn-ı imâni karır edecek mebâhis-i ciddiye tahririne himmet etmek lazımdır.

Şu fâni dünyanın hangi halinde bekâ var? Haşat bir nehir-i sehlü'l-murûr gibi girdâb-ı fenaya insibâb eder. İnsanlar dembedem mezâr-ı ademe şîtâb ediyor. Binaenaleyh insan yad-ı cemilini hafiza-i ahlâfa nakş edecek, ebnâ-yı nevini ruhuna ramet-hân eyleyecek esbâb-ı istihzâr ve “Hayrû'n-nâsi men yenfeu'n-nâs”* sıri celiline mazhariyete bezl-i sa'y bî-şümâr eylemelidir.

Bir zühre-i behîsti gibi kulûb-ı bedâyi-perestane bahş-ı inşirah eden gül çehreler -ki şu serâçe-i mina renkte neşât-resan kalb-i hazindirler- bir nigâh-ı mahmuraneleriyle en metin gökleri cezb, akıl ve şuurumuzu selb ederler. O meh cebinler ilkbaharın en şâşaali, en mükevkeb bir leyîl-i safâ-fuzûdunda hissiyat-ı rakika erbabını cennete girmiştir ferîstelerle behem-ağûş-ı muhabbet olmuşçasına bir

* Bize delâlet eden eserlerimize bizden sonra bakın.

takım tahayyülat-ı sevda-perestâneye sevk, tabir-i vazîhla ifâza-i zevk ederler. Ah her bahar bir hazana inkîlab, bâd-ı sarsar-ı memât gülbin hayatı harab eyler.

Taravet-i nev-cevani pâmâl-i huyul-i nâ-tuvani olur. Bülbüller susar, güller solar, şîse-i rindân kırılr cam-ı serşâr dökülür derd-i humâr insanı hayatından bizar eder, o hâl ile beşer bil-ihtiyar hufre-i kahre girer, âlâm-ı nedâmet sabah-ı haşre kadar sürer...

İnsan odur ki kendisini nefî' nas ile hayrû'n-nas eder, bir başka zevk ile istinas eder.

Bir sözle ibka-yı nâm etmek, şeh-râh-ı fazilete gitmek ne büyük saadettir. Şu tarik-i feyzin salikleri elbette bahtiyaran-ı erbab-ı fazilettir.

Hâyide bir mazmun bulmak için kıymeti zamanları ifna, şehvet-alûd bir gazel söylemek için kendini imha eylemek pek büyük gaflettir. Mütecâsirleri şayân-ı ta'n ve mezemmettir.

Edebiyatı mekarim-i ahlakin hâdim-i yeganesi bilmelidir, bu daire haricindeki kıl u kâh, makâl-ı bî-meâli sahife-i hatırdan silmelidir.

Bir timsal-ı cemali -vehhab-ı kudretin ibda-ı mehasindeki kemalini enzar-ı bedâyi-şinâsânda tecessüm ettirmek için- tavsif eylemelidir. Şiiri bu fikirle söylemeli, nesri bu maksatla yazmalıdır.

Yoksa sine-i cananı, gaddar-ı mehve-şânu tâhrik-i şehvet, ika-i habâset için vasf ve sena, edebiyat namını o misüllü hâlât-ı müstehceneye feda etmemelidir.

İşte şu dakikaya nasb-ı nazar-ı ibtisar ile bî-lütfîhi teâla "Mütâlaa"mızın sahâif-i edebiyesi: "Ahlâfina edibâne bir eser bırakınlar mahiyet-i insaniyesini hayat-ı edebiye ile insaniyete hizmet için istihlâf etmiş olurlar.

Hikmetine muvâfik âsâr-ı ceyyide ile imlâ edildiğini görerek iftihar ve alâ kadîr'il-istita'a bizde o yolda tedvin-i âsâra sarf-ı yâr ve iktidar ederiz.

Tevfik Allah'dan ikdâm bizdedir.

Eminpaşazade Mahmud Kemal

(22 Temmuz 1312, S.1, s.3)

* İnsanların en hayırlı onlara saydalı olandır.

[Mektup]

Selanik eşrafından izzetli Adil Beyefendiden aldığımız varaka-i tebrikiyedir ki bazı mütâlaâtı muhtevi bulunmasından aynen derc ile kesb-i fahr eyleriz.

Azizim Efendim,

İntişarına sabırsızlıkla intizar ettiğim “Mütâlaa’yı” aldım. Kemal-i men ve iftihar ve mezid-i şevk ve mesârr ile baştan başa okudum.

Şehrimizin ehemmiyet ve nezaketi, gençlerimizin fetânet ve terbiyesiyle mütenâsib ciddi bir eserin neşr ve tesis edilişi abd-i ahkârnızla beraber umum hemşehrilerimizi leb-riz-i şükran eyledi. İşte bendeniz de hisseme düşen teşekkürâtı arz ve beyana şîtâb ediyorum.

Bir de “Mütâlaa”nın sahifelerini karıştırırken ufarak bir keremnâmenizi de buldum. Teklif-i refâkat yolunda yazdığınız zengin kelimât bezl ve izhârında ibrâz-ı semâhat buyurduğunuz iltifat; alelhusus varak-pârenin tarz-ı tahririnde revnak-bahş-ı uyûn olan ahenk ve letafet, bû-yı müşkin marifet dolayısıyla onu bazen inâhiyeti kestirilemeyen bir meyl-i garib ile kitap yaprakları arasına vaz' edilip biraz zaman sonra tesadüfen piş-i karide ibtisam-ferma-yı nümayiş olan evrak-ı ezhâra benzettim.

Bedenizi “Mütâlaa”ya yazı yazmağa davet ediyorsunuz. Canıma minnet! Yazdığını okunabilen bahtiyarlardan olsaydım teklif-i teşvikkâranenizi can ve baş ile kabul eder, infaz ve icrasında bir an terâhî etmezdim.

Mamafih yine çalışacağım.

Şu kadar ki üdebamız müşkil-pesent hatîati mikroskopla arar, pertev-sûz ile irae ederler. Tabii insan, ezcümle bizim gibi aciz insanlar kusurdan beri hatadan âri olamazlar. “Sivri nazar” ediplerimiz tîr-i tarizi üzerimize havale ederlerse doğrusu siz siper edineceğim.

Hoş ki tenkid, seçip iyi yi hürdadandan ayırmak olduğuna göre onu bir kase incinin sarısını beyazından, la'l-günâni koyusundan tefrik ve değeri olmayanları derkenar etmek maksat-ı kıymet-şinasâne, gayret-meâli-i pesendâne ve cihet-i hakikat-perestânesiyle icra ederlerse meşru ve memduh sâyar, ve illâ âdi bir cedel-i garaz-kârâne gibi mecruh add eder ve o hâline de düçâr-i tarîz olanlarına sözün kıymet ve

tesiri, hakayıkın mertebe-i meziyet ve makbuliyeti ve lâhik olduğu meâni-i beyân ve tecessüm ettirdiği mesâil ve eşyanın ehemmiyet ve ona munzum olarak kâlinin haysiyet ve faziletle mütenasibtir, diyerek o gibi hüsn-i niyete makrûn olmayan tarizata atf-ı nazar-ı itibar etmemelerini tavsiye ederim.

Sırası gelmiş iken bir şey daha arz edeyim: Biraz zamandan beri imlâ-yı Türkimiz üzerinde nadide tebdîlât, naşinide tadîlât görülmekte ve bu da pek keyfi bir suretti icra edilmektedir. Ahiren elime geçen cerâid-i edebiyede hatırl ve hayale gelmedik bu gibi bir çok tebeddülât müsadif-i nazar-ı garabetim oldu. Mesela: “asl” gibi telaffuz olunan “nasıl”lar, “fasıl” savt-ı medidini çıkarmağa mahkûm edilerek “nâsil”suretini almış, “eylemek” mastarından olan “eyler” sigası manasızlıkla cezalandırılarak “eyler” şekline girmiş, lisan-ı Türkimiz terkib ve tahrîr edilmeğe başlanıladan beri “elîf, ye, çé, vav, nun” ile yazılabilen edat-ı talimler “için” gibi bir kalıba sokularak manası, edası içine oynatılmış, velhasıl bunlar gibi daha pek çok içinden çıkmaz, kabulu yoluna gidilmez, sükut ile geçiştirilmez haller reva görülmüş!

İmdi rica ederim lisaniمiza muhabbet ve riayetiniz varsa -ki iştibâh etmem- bari siz “Mütâlaa”da bu gibi nev-heveslere meydan vermeyiniz.

Ra’na bilirsiniz ki efrad bir lisanın en ufak teferruatında en hafif bir tadili bile rey-i hudiyle icra edemez. O halde milyonlarca Osmanının asırlardan beri müttefiken kabul ettiği bir şey üç beş kişinin içtihadiyle bozulmalı mıdır?

İmlâ-yı Türkimizde tadil olunacak elfaz, tashih edilecek cihât var ise ona ait olduğu devâir-i aliyenin nazar-ı itibarına arz etmeli ve o tadili takdir-i âmmeye mazhar olmak ve meri’ tutulmak için ondan talep etmelidir. Zira bu mesele lisanın bünyânını bozmak, esasını tahrib etmek olduğundan müttefiken ve resmen kabul edilmedikçe mazarrattan başka bir netice vermez.

Fil’vaki Avrupa’dâ elsine hemen her asırda bilhassa imlâça birçok tadîlata uğramış, daha sehil bir şekle ifrâg edilmiştir. Fakat iş bu keyfiyet bir şairin veya bir hikayenüvisin keyfe ma yeşâ kalem tecrübe olarak meydana gelmemiş belki bu emr suret-i mahsusada teşekkür eden heyet-i ilmiye tarafından yalnız lüzum-ı tadili tahakkuk eden kelimata münhasır bırakılmıştır. Yoksa “içün”ü “için”,

“dürlü”yü “türlü” gibi görenler için için gülmeden, sözden bir mânâ çıkarmak için bu Temmuz sıcağında buram buram terlemeden kurtulamazlar.

İşte fîkr-i kâsırânemce bizde makbul ve meşru olması lazım gelen suret-i imlâ evrak-ı resmiye-i hükûmetçe kabul ve tahrîr olunan surettir.

Bu takdirde biz ona tebean taklide mecburuz katiyen ta'dil edemeyiz. Belki yanlıyıorum bu babbaki Mütâlaa-i sahiplerinin beyanını temenni ederim.

Uzun yazdım. Maksad-ı himem aliye-i irfan-ı penahîlerini acizane takdir ve muvafakiyetinizden dolayı tebrik ve tebcil iken iyice ileriye varmışım. İstifâ-yı kusur eder, devam-ı muvafakiyetinizi temenni ederim efendim.

Osman Adil

MÜTÂLAA

“Mütâlaa” muharrirleri içinde zat-ı ali-i edibanelerinin bulunması bizce bâis-i iftihar olacağı için bu babbaki maruzatımızın nezd-i marîfperverilerinde mazhar-ı kabul olacağını ümid eyler ve istihkâkimizin fevkinde ibzâl buyrulan âsâr-ı iltifata arz-ı minnettâr ve şükran ederiz. İmlâ hakkındaki ifâdat-ı musibeleri bizce karin-i savâbtır. Binaenaleyh bu babda makûlât dairesinde cevap verenler olur, verdikleri cevap mesleğimize muvafık düşerse derc edeceğiz.

(6 Ağustos 1312, S.3, s.1-2)

[Mektup]

Üstad-ı mükerrem-i edeb atufetli Ekrem Beyefendi hazretlerinden aldığımız iltifanamedir ki aynen derc-i sahife-i iftihar eyledik:

Marif-perver efendimiz hazretleri

“Mütâlaa” nâm hakikat arası altında neşr-i ibtidâr buyrulan risale-i nefisenin (1) ve (2) ramaklı nüshaları lütfen taraf-ı ahkâriyle gönderilmiş olduğundan Kemal-menn ve şükrân ile mütâlaa olundu.

Daire-i temeddünde yaşayan efrad için hayatın hemen her devresinde Mütâlaa’ya ihtiyaç nasıl mübrem ise Mütâlaa’yi erbabına teshîl, erbabını Mütâlaa’ya teşvik ve temyîl edecek vesaitin tenevvü’ ve tekessürü de o surette mühim olduğundan mürebbi-i rûh ve vicdan... Müzekki-i akl ve fîkr ve iz’ân olan edebiyât ve fenniyâtta bahsetmek üzere teessüs eden risale-i aliyelerinin matbuat-ı Osmaniye’ye iltihakı ziyâdesiyle mücib-i ibtihac-ı terakki-hâhândır.

Nezd-i arifanelerinde muhtac-ı beyan değildir ki neşr-i âsâr-ı mevkûte gibi devamlı işler menâfi-i umuma mütaallik teşebbüsât-ı hayriyeyenin itinaya layık olanlarından madûd olduğu hâsiyetiyle bunda şart-ı azam ve ehemm hüsn-i niyet olup tayin ve takip-i meslek ise ondan sonra düşünülecek bir keyfiyyettir. Çünkü bidâyet-i emirde çizilen bir hatt-ı hareketin takibinde ümit olunan muvafakiyetin hasıl olamayacağı bilahare teyakkun edilince menafi-i hakika-i amme merkez-i maksuduna musil olacak şeh-rah-ı sevâba adûl ve intikali ihtar ve esbabını ihzar edebilecek mahzâ hüsn-i niyettir.

Birinci nüshasında takîb etmek istediği meslek hassü'l-hass-ı infirâdin fevâid ve zevâidini bir dereceye kadar ifrat perverane bir hiss-i iltizamkârı ile isbat ve tebâyîne hasr-ı meram etmiş gibi görünen risale-i aliyelerinin âmâl ve efkâr-ı mahsusası her kavl ve filde medâr-ı hak ve hakikat ve müstelzem-i itidal ve hîkmet olan hüsn-i niyete arz-ı mutâvaat ve inkiyâtta rû-gerdan olamayacağını nusha-i saniyesinde münderic ifadât-ı nisfetkârâne ve izahât-ı hakâyık-cûyâne temin ve tebşir ediyor. Muhammârin-i fazlasının kifayet-i ilmiye ve kudret-i kalemiyelerine ise eserleri şahittir.

Binaenaleyh âlem-i neşriyatta ilâ maşallah ber-devam olarak mündericât-ı nefise ve müfidesiyle erbabını bihakkın hur-send ve sûd-mend etmesi eltaf-ı

ilahiyeden mes'ul ve me'mul olan (Mütâlaa)ji aliyelerinin bir şeklär-i zibâda kisve pezir-i intiba ve intiṣar ve uyun-ârâ-yı itibar oluşunu acizane ve halisane tebrik ile kesb-i fahr eder ve hakk-ı ahkaride temâdi-i iltifat marif-perverlerini temenni eylerim. Emir ve kerem zat-ı vâlâyı inayet-kârilerinindir.

İstinye 8 Ağustos sene 1312

Recaizade Ekrem

MÜTÂLAА

Aciz Mütâlaa için hazret-i üstad gibi bir edîb-i azamın mazhar-ı teveccühü olmak kıymeti takdir olunamayacak bir şerefiftir. Bu teveccüh âl-ül-âl gayretimizi dû bâlâ ediyor. Gazetemiz hazret-i üstadın mazhar-ı himayesi olur, herkesin teşne olduğu âsâr-ı edibanelerine -nadiren olsun- cilvegâh olmak şerefiyle de kâm-yâb buyurulursa işte o vakit istifade-i umumiyyeye hizmetten ibaret olan maksadımız husule gelmiş olur ki Ekrem Beye-fendi hazretlerinin -münâderic keremnamelerinin de delalet etmekte olduğu üzere- hüsni niyete makrûn âsâr-ı himaye-i emrinde ibzâl buyurdukları işâdât-ı edibane bu maksad-ı hayrin da hayz-ı fiille çıkışını temin eyliyor.

(13 Ağustos 1312, S.4, s.1)

ÂSÂR-I ESLÂF

Mizâbe-i ka'be-i kemâl olan hâme-i belâgat-ı allâmelerini ihyâ-yı ulûm ve fûnûnna hasr ile dil-teşnegân-ı marifet sîr-absaz-ı inbisat ve gülzar-ı feyz-nisar-ı edebde hezâr misal terennümât güna-gün ile teşnif-i simah-neşat eden erbab-ı ilim ve irfan her vakit mazhar-ı ihtirâm-ı cihan ve alem-i ukbada da nail-i rahmet-i rahman olurlar.

Menfaat-ı ammeyi mûcub olan fiil-i hayr, şu fezâ-yı namütenahi gibi gayr-ı mahdûd olup mesela ağıniya-yı şakirin servet ve sâmânları ve firka-i arisin fazl ve irfanları sayesinde “hayrû'n-nas...” sîrr-ı aliyesine nailiyetle kâm-râz ve dareynde müşar-ı bil-benan olurlar.

Gerek servetini, gerek marifetini kendi nefsine hasr ile mesûdiyet-i hakikiye ıtlakına sezâ olań o sîrr-ı celîl-i saadet-i delilden iğmaz-ı ayn eden gaflet perdâzân-ı devran (lâreybefih) galtide-i hâk-ı hiraman olurlar.

“Dünyada hiç bir fert yoktur ki ahire ihtiyaçtan masûn olsun” cümlesine nasıl bir hikmet-i mahza nazarıyla batmayalım ve ihtiyâc eylediği hakayıkı ne vecihle avize-i gûş-ı can etmeyeelim ki alemde ihtiyaçtan vareste ancak cenab-ı hallak-ı kevn ü mekan olup insanın da hayvanın da yek diğerine muhtaç bulunduğu her dakika görüyoruz.

“Fa'tebiru yâ ulil ebsar”* dünyaya tercih ettiğimiz hayat bile bir parça nâna , bir katre âba her saniye arz-ı ihtiyaç ediyor.

İşte o ihtiyaçtır ki nevibeşeri bugün gördüğümüz mertebe-i ulyâ-yı kemâlâtâ isâl etmiştir. Çünkü ihtiyaç marifeti tevlit ediyor, marifetsiz de âlemde yaşamak kâbil olamıyor.

Mademki marifet bir nimet-i uzma-yı ilahidir, erbabi da bittabi cemiyet-i beşeriyenin en mümtaz, en bahtiyar kışmidır.

Fakat şu noktaya atf-ı nazar-ı im'an olunsun ki o imtiyaz-ı âllü'l-âl kazanmak marifetinden, ebnâ-yı nevi'ni de müstelid etmekle meşrut ve nef-i nas ile hayrû'n-nas olmak da bu kaziyyeye menut bulunduğu için eslâf-ı kiram ihtiyar-ı

* İbret alın ey akıl sahipleri

meşakk ve sa'y-i mâ-lâ-yutak ile istihrac-ı ulûm-ı şetta ve tedvin-i kütüb-i lâ tuhsa etmişlerdir. Elhak ahyar-ı ümmet de onlardır.

Bir allame-i bî-müdani bir asırlık ömrünü istifâde ve ifazeye vakt ile hakikaten bin hayat-ı faniyeye müreccah olmak üzere vúcuda getirdiği yüzlerce âsâr-ı ceyyideyi bir dâr'ül-kütübe, ruhunu da Allah'a tevdi eder gider. O tahrir-i bedâyi'-perverin vúcudu hâk-ı ademe tahavvül etmiş ve şekli ve siması sahaif-i hatırdan silinmiş ise cevâhir-i âsârı hazâin-il meârifde nam-ı kutsiyet-i ittisâmi kulûb-ı ahlafta ilâ yevm'il kiyam bakıdır ne büyük hakikattir ki "tahavvülât-ı kevniye bir alimin ismini seng-i mezâridan izale etse bile levha-i dilden imha edemez."

Hazâin'ül marifin hangi tarafına bakılsa erbâbı indinde bin genç-i şayegâne¹ müraccâh olar birçok mefais-i âsâr-ı meşhud-ı ul'ul-ebsâr olur.

Kâffe-i ulûm ve fûnûnu frenklere isnat ile mübâhi ve garik-i eşvak-ı nâmütenahi olan hîyre-çeşmân, rahîk-i gaflet ve nadanî ile mahmur ve şems-i hakikati rûyet şerefinden mahrum ve mehcûr olan dide-i nâ-binâlarını dört açısından naşir-i envar marifet ve malik-i mülk-i fazîlet hangi ümmettir görsünler!

Vaz'-ı esas ulûm, millet-i fazila-i İslamiyedir.

Bu sözümüzü isbat için elimizde hadsiz hesabsız delâil-i muknia ve berahin-i mülzime mevcut ve halbuki aks-ı kaziyeyi iddia eden jâjhâlar da öyle bir sened-i mutemed-i nâ-büddür.

Bin türlü himamât-ı mudillat pür-endezâne ile o zevât-ı fezâil pira bize - kıymeti takdir olunamayacak- birçok hazâin-i gira-nbahâ bırakıklar ki nam-ı kemâlât-ı ittisamlarını ebedî ilâbâd rahmetle yâd ve ervah-ı mukaddeslerini şâd eylemek bizim için vacib ve hakkımızda eltaf-ı samâdâniyyeyi câlibdir.

En büyük fazıllarımızın, en mümtaz ediplerimizin bile telîf ve tedvinine muvafik oldukları âsâr-ı mütenevvia dar'ül kütüb namındaki hazineлерden toplayabildikleri cevâhir-i marifetten ibaret bulunduğu halde ekser müellefatımızda müsâdîf-i nazâr-ı teessûf olduğu üzere saye-i feyâzânelerinde iktisab-ı marifet

¹ "Şayegân" şâh kelimesiyle "an" edat-ı nispet ve liyakasının terkib ve ha'nın kaf'a tebdile teşkil olunmuştur, şahane demektiir "Huda yegan" dahi bu kabildendir. "günc-i şayegân" cevahir ve nefâyîs-i vefireyi müştemil olan hüsrev-i pervizin hazine-i semâniyesinden beridir. Salâtına layık eşya-yı fahircye alcem olmuştur.

ettiğimiz o zevat-ı mearifsimatin isimlerini lisân-ı hürmetle yad etmek gibi bir hasise-i kıymet şinası şöyle dursun eserlerini kendimize mal ve bu suretle emvâl-ı meşrukayı nefsimize helâl add ediyoruz. Müdevv'enât-ı mutebire-i kadimemiz ne zaman nazar-ı imandan geçilirse görülür ki bir müellif-i zîşan telif ettiği kitaba herhangi âsârı me'haz ittihaz etmişse sahibini ismiyle resmiyle gösterir, her söz başında müstefid-i eseri olduğu o zât-ı âlâ kadrî rahmetle yad eder.

Âsâr-ı eslaf'dan istifade etmek her vakit hak-ı meşruumız iken suret-i zahirede ondan istığna edip ve kendimize vücûd verip de bir yeni nâ-refteye sülük etmek muvafik-ı insaf olamaz.

Âsâr-ı eslafa her zaman muhtacız. Bu bâbdaki ihtiyacımızı inkar etmek bâlâ-yı makalede bir avürde-i zebân eylediğimiz vecihle alemde hiç bir şeye muhtaç olmadığımızı iddia olacağından butlânı mertebe-i bedahettedir.

Binâen alâ zâlik şu makaleyi yazmaktan maksadımız bizim için cidden medâr-ı mefharet olan âsâr-ı eslaftan ne yolda istifade etmek kabil olacağına dair bir bahs-i mahsus açmak ve bu vesile ile âsâr-ı mezküreyi kendine sermaye-i makâl edinmek itiyadında bulunan ve tahsil-i ilim ve marifete rağbet ve iktihâm-ı meşâkka gayret etmeyip hazırladı mal ile geçinmek yolunu tutan nevresideğâni, yani telif hevesinde olan evlad-ı memleketi irşâd eylemek için üdebâ-yı kiramı teşvikten ibarettir.

Şu yolda menfaat-i âmmeyi müstelzim mebahis-i nâfia neşri bittabi manasız şîrlerden, ruhsuz romanlardan ziyade mucib-i istifade olacağından erbab-ı kalemin bu vadide sevk-i hame-i iktidar etmelerini hassaten rica ve min gayr-i liyakatin bizde onlara peyrev olarak ihrâz-ı şeref lâ-yuhsâ ederiz.

Emin paşazade Mahmud Kemal

(13 Ağustos 1312, S.4,s.1-2)

İMLÂ MESELESİ

Memleketimiz eşrafından izzetli Adil Beyefendinin “Mütâlaa”ının zuhur ve intişarını tebrik zımnında yazdıkları makaleyi dikkatle ve kerrât ile okudum. Mir-i mumaiylehin imlâ-yı Türki hakkında beyan ettikleri mütâlaata karşı bendeniz de fikrimi yazmak istiyorum. Filvaki bu gibi mebahis-i mühimmeye bizim gibi acizlerin karışması bir nevi hâd-nâ-şinaslık ise de hüsn-i niyete masruf olunan bir şeyin - velevki- ehemmiyetsiz olsun mazarrattan ziyade faydası görüleceği barika-yı hakikat musademe-i efkârdan çıkar, kavl-i meşhuru da bu babda rehber ittihaz edileceği için şu satırları karaladım, ümid ederim ki dobra-i nisyana atılmaz.

Lisanımızın üç anasırdan mürekkep ve bunlardan yalnız Arapça'nın mükemmelen tahsiline -takip edilmekte olan suret-i tedrise göre- ömrü beşerin bile gayr-i kâfi olması nazar-ı dikkat ve itinaya alındığı taktirde, Türkçe'mizin gerek suret-i tedrisi ve gerek usûl-i imlâsına ıslahat-ı mühimme icrası zaruri hükmündedir. Bir lisanın suret-i tahsilini teshîilden maksat lisan-ı mezburu mensub olduğu bir cemaata kolayca öğretmek ve senelerce elde edilemeyen bir bahsi yalnız bir iki takrir ile zihinlere güzelce yerleştirmek hikmetine mübteni olduğundan, herhalde bizim de lisanımızın kavaid-i mazbuta tahtına alınmasını arzu edeceğimiz tabidir. Bugün Avrupa dar-ül-fünunlarında elsine-i şarkiyenin ve bilhassa Arapça'nın az bir zaman zarfında temin-i tahsiline muvaffak olunması ve lisalarınca hiç bir münasebeti olmayan ecnebiler Arapça'yı birkaç sene zarfında okuyup yazmaya başladıklarını müddeamıza güzel bir delil olabilir. Buna sebep ise Arapça'nın bizde hâlâ tarz-ı kadim üzere tedris olunması ve Avrupa'da kavaid-i Arabiyenin kolay bir usule rabt edilmesidir. Halbuki bizde Arapça'nın şöyle dursun, lisan-ı millîmizin bile kavaid-i mazbutası mükemmel olmadığından Türkçe tahsil edenler bu yüzden bir çok müşkûlata tesadüf etmekte ve yüzde ancak birkaç kişi - mürur-ı zaman ve fevkalade cehd ve ihtimam ile- müşkûlât-ı mezkûreye galebeye muvaffak olmakta bulundukları itirazı kabul etmez bir keyfiyyettir.

Evvelleri, lisanımız fevkalade mugalata içinde boğulmakta ve iki söz ile ifadesi mümkün olabilen bir fikir, tumturaklı elfaz hatırlı için, birkaç satıldan mürekkep bir cümle ile gösterilmekte olduğu elinizde mevcut olan âsârdan istidlâl

olunmaktadır. Çok şükür, Şinası merhum ile açılan devr-i teceddüt bu gibi muğalâtata nihayet verdi. Memleketimizde o zaman-ı teceddütten mukaddem eli kalem tutanları parmakla gösterdikleri halde ondan sonra birçok erbâb-ı maarif yetişti; envâr-ı marifet her tarafta pertevyap olmaya başladı. Fakat şu son zamanlarda yetişen ehl-i kalem bu eseri hakkıyla takibe muvaffak olamadılar. İmlâmızda bî-mana bi-lüzüm tahriflerde bulunmaya başladılar. Mâmafih bundan dolayı kabahatin kîsm-ı küllisini onlara yöneltmek de doğru olamaz. Evet!.. Tebeddül-i zaman ile her şeyde tağayyür kavaid-i tabiiyedendir. İmlâmızın bu kadar tâhfîfâta, tağyîrâta uğrayışı, kavaidinin layîk-ı vechle mazbut olmamasından ve birinin keyfi olarak tahrif eylediği bir kelimenin suret-i tahrir-i hakikisini kimse irâ etmeyerek keyfe mâ-yeşa bırakmasından ileri gelir. Mesela “kapû” kelimesini “kapı”, “icün” edatını “için” diye yazmakta ne gibi bir muhasenât tasavvur olunabilir?

Fakat bazı kelimeler vardır ki onlarında hâl-i kadimi üzere terk etmek hiçbir vechile sahih olamaz. Mesela: “Gügercin”i “güvercin” “idüğü”ni “olduğu” “toğru”yı “doğru” şeklinde yazmak min külli vücuh evlâ ve savâbtır, zira bir kelimenin telaffuz olunduğu gibi yazılmasını en ziyade işgal eden ciheti iltibas korkusu olduğundan şâibe-i iltibastan masun olan kelimat-ı Türkiyeyi söylendiği gibi yazmak kavaid-i lisana her halde muvafiktir. Bu ciheti isbat için şunu zikredebiliz ki:

Bir kavmin lisanı ne kadar muğlak, emr-i tahsili ne kadar müşkil olduğunu o lisanı tahsil eden için his edilebilinir. Filhakika bugün tenevvü-i lûgati cihetile dünyanın en zengin bir lisanı olan Arapça’yı mükemmelen tahsil etmek -Tükçemize münasebeti fevkalade olduğu halde- bize pek müşkil ve zamana muhtaç görünmekte ve halbuki o kavme mensup olanlar bu müşkilâti hissetmemektedirler.

Bunun gibi, lisanımızı tasil hevesinde bulunan ecânip dahi en ziyade telaffuzu başka, tahriri başka olan kelimâttâ müşkilat çekmektedirler. Şimdi biri çıkıp da bize, “hangi fikre, hangi kaideye istinaden “güvercin” suretinde telaffuz eylediğiniz bir ismi “gögercin” dile yazabiliyorsunuz?..” yollu bir sual irade edecek olursa bi ona: “Eslaf öyle yazılmış, öyle kabul etmiş, biz de ona tebean öyle yazıyoruz.” cevabından başka bir müdafâada bulunabilir miyiz? Mesela munsifâne

düşünülecek olursa lisانımızda şaibe-i iltibastan ari olan kelimatı telaffuz olunduğu gibi yazmakta kendimizi mecburiyet tahtında göreceğimiz tabiidir.

Bugün en büyük üdebamız “kangi”yi “hangi”, “olmağın”ı “olmakla”, “yohsa”yı “yoksa” suretinde yazdıkları ve bu tahrif ve tebeddülü herkes muvafik bularak onlar da bu usulü takib etmeye başladıkları halde evrâk-ı resmiye-i hükûmetten bazlarında kelimât-ı mezburenin tarz-ı atik ve bir takımlarının da tarz-ı cedid üzere yazılmakta olduğu görülmekte ve bir şeyin kabul-i ammeye mazhariyeti o şeyin her taraftan tasvip ile kaim olacağı hakikatıda meydanda olmasıyla bu hususta evrak-ı resmiye-i hükümetin

Ahmed Melik

(3 Eylül 1312, S.7, s.1-2.)

Üstad-i azam edib utufetli Ekrem Beyefendi hazretlerinin heyet-i tahririyyemize inayet ve ihsan buyurdukları bir mektub-ı edibaneleridir ki bazı dakayık-ı edebiyeyi havi olmak hasebiyle tezyin-i sütun eyliyoruz:

[Mektup]

Kadır-dân-ı zî-irfan efendimiz hazretleri!

(Mütâlaa heyet-i tahririyesi namına olarak istar ve ihsan buyurulan iltifatnâme-i nâmiyi mütâlaa ile karirü'l ayn-ı mübahat oldum.

Bunda nefş-i hakiraneme raci olarak münheriç olan cümle-i cemile-i taltifiye liyakat-ı mevhume-i kemteranemi mukîr değil alem-i neşriyatta haiz bulunduğu kîdeme hürmet manasını müş'ir dahi olsa yine pek çoktur.

Bu taltifatı bezl etmekten heyet-i muhteremenin emel-i mahsusı bendenizi mahmur-ı gurur edip ser-mestâne söylendirmek veyahut lisan-ı şûkrânımı pic-i tâb acz ve ızdırâba düşürmek ise bunların ikisi de hasıl olmuş demektir. Şu kadar ki fîkr ve beden rehin-i herem ve elem olduktan sonra böyle müşkil bir imtihana çekilmemeliydim.

Bu bir latifedir amma taltif ve naziktir

Latif olunca latâifde bir güzelliktir.

Hakikat halde ise o müşkâf sözlere, o hatırl-fîrib nevâzişlere mukâbele-i acizanem şundan ibarettir:

Heyet-i fazılanın haver-i fîkr enverinde lamia-zâ-yı zuhur olan o ezva-i rengareng-i iltifat her nereye münârif olursa olsun güneş gibi yine kendi uluvv-i ka'b-i kemaline delalet eder!

Bu gibi şeýlerden dolayı o kadar teessüfle mükedder olmakbecâ mıdır? İnsaniyet baki oldukça hak-ı marifet zayıf.. şan-ı edeb zail olmaz. Bendenizde o şeýlerin vukua geleceğini pek iyi bildiğim için cevaplarını da evvelden vermiştim. Hele bendifiz için zat-ı alileri gibi kadr-şinasan erbab-ı irfân ve vicdân taraflarından böyle samimi iltifatlara nailiyetten büyük mükafat-ı edeb mi olur?

Evet! Edebiyatta hadimeyn-i pakize sıfatı gibi edip olmak iktiza eder. Yalnız şu noktayı hatırldan çıkarmamalıdır ki mahsulat-ı fikriyeden bir ilim ve fenni

doğrudan doğruya talime mahsus şeyler ayrıldıktan sonra geride kalanlar için de şeraid-i hüsn-i beyanı haiz adâb ve ahlâk itibarıyla enzâr-ı ammeye vaz'ı caiz olan her şey edebiyattan maduttur. Adât ve muamelât-ı beşeriyyenin hatızatında çirkin ve şayân-ı esef bazı ahvalini velev ki bir tarz-ı şairane de olsun tasvir ve tarif eden âsâr-ı kalemiyeyi asabiyet-i âdâba tervîç edemezken neticesindeki faideye binaen felsefe-i ahlâk tecvîz eder bazı eserler dahi ahlaken hiçbir faydası müntâç olmadığı asabiyet-i adâbin daire-i müsamahasından hariçte bulunduğu halde mücerret sanatın bir numune-i kemali olmak haysiyetiyle mazharı kabul ve itibar olur.

Bazı erbab-ı tetkik (mutlak güzel) olmak şartıyla her bir eser-i sanatın - Velev ki bir dereceye kadar perde-bî-rûnâne olsun- doğrudan doğruya değilse de temâşa-i bedayı ve nefayise melüfiyet tabiatı gîzeti mizaçtaki şiddet ve huşuneti izaleye medar olduğundan dolayı bil'vasıta ahlâk-ı insaniyece hüsn-i tesirine kail olurlar buna mebni olmalıdır ki sanâyi-i nefise mahsûlatından olan bir takım açık saçık dil-rûba tasvirlerin... Nazenin heykellerin meşherler, divanhaneler gibi mevâki-i umumiye ve hususiye de teşhirlerine milel-i mütemeddine ukalası rıza göstermişlerdir. Çünkü onlarca kemal-i sanatı arz eden bir levha-i tasvir-i zührenin her temasager-ı bedia-şinas üzerinde hasıl edeceği tesir-i şeyn behimeyete muvafik takaza-i şühut değil şân-ı insaniyete layık tecella-yı hayrettir!

Biz o kadar ileri gitmeyiz. Fakat malum-ı dekâyık şinasileridir ki sanayi-i nefisenin eşref ve alası olan şiir ve edebin nazar-ı fen ve hikmette musikiden.. resimden.. heykel tıraşlıktan ve hatta mimarlıktan bir farkı yoktur. Hepside ruhun tevelliât ve tahassüsâtına.. nefsin tevakkuat ve temayülâtına hakayıkıyla dekâyıkıyla zemin zemin.. zaman zaman nevbet be-nevbet cilve-gâh olmakla mütemeyyizdir. İlahi-nağme.. ruhunu bünyat.. şüh-resim.. dil-rûba heykel olduğu gibi şiirin edebin de ilahisi.. ulvisi .. latifi .. hazini .. şuhu .. şatıranesi olabilir ve hatta bir makale-i edebiyede.. bir kaside içinde bu evsafın çok defa içtimai görünür.

Asâr-ı makbûle-yi edebiyede vücudu lazım olan sıfat-ı ciddiyet ise bunların yalnız mevzularında aranmak kafi değildir. Suret-i tasni ve teliflerinde aranmalıdır.

Eser vardır ki mevzu itibariyle alıdır. Ahlakıdır hattı zatında nafi' olması lazım gelir. Hayfa ki sanatın güzel eserlere has olan nikât ve dekâyıkından mahrum

olduğu için ruha müessir ve hatta müsmir değildir. Garamiyat hususuna gelince bugün eser yazmak hevesinde bulunan bütün gençlerimizin her nedense meşk-i taklit-i ittihaz ettikleri Garp edebiyatını şöyle bir tarafa bırakalım. Arap ve Acem'in asırlardan beri bunca fusehasına bülegäsina.. Bunca ashab-ı ilim ve kemaline.. bunca erbab-ı hamâset ve giyasetine medar-ı intak-ı ruh ve vicdan olan garamiyat-ı asilaneyi edebiyattan nasıl hariç tutalım? Temayyülat-ı umumiyyeyi birkaç şairin.. edibin arzu-yı velayet pesendanesi dairesine çekip kasretmek layık ve belki vacip bile olsa kabil midir? Maksad-ı acizanem hiç kimsenin rey ve fikrini cerh etmek değildir. Bendeniz de bu cihete ait hatırlamı arz etmek isterdim.

Elhasıl bendenizce edebiyatın suver-i gayr-i mütenahiye-i tecelliyatını birkaç surete hasr ve tahdid ile erbab-ı heves ve istidâdi rehin-i hayret ve tereddüt etmekten ise risale-i aliyelerine kabul ve derc buyurulacak âsâr-ı şîriye ve nesriyenin intihabında iltizam-ı ciddiyet buyrulmak eftaldır.

Risale-i aliyeniz üslûb ve eskarına hiçbir lütfu .. hiçbir faydası olmayan adiyata sahâif-i kabulünde mahal vermez ve on dördüncü asır-ı hicride Selanik gibi mârif ve sanâyi'-i hazırlaca mağbut-ı ekser büldan olan bir şehr-i dilarada intiâr ettiğini ve bu asıra layık edebiyatın nasıl edebiyat olması iktiza edeceğini piş-i nazar-ı dikkat ve hikmetinden uzak bulundurmazsa beynel emsal iħraz-ı mevki-i temayüz etmesi tabiidir zan ederim.

Bendeniz şu aciz halimle heyet-i fazlaya arz-ı muâvenet edebilir miyim? Mamafih edebiyata ve buna suret-i ciddiyede hâdim olan erbab-ı kemalata muhabbet ve hürmet-i mahsusam kadim ve kavidir. Binaenaleyh gavâil-i in ü ondan aman buldukça .. Âlâm-ı cismaniym meydan verdikçe emr-i alınızı infazen bazı naçiz eserler takdimiyle kesb-ı mefharet ve mazhar olduğum teveccühât-ı irfan-perverilerini isbât-ı liyakat etmeye çalışırım.

Recaizade Ekrem

(10 Eylül 1312, S.8, s.1-2.)

HAKİKAT

Hakikat, bir cevher-girân-ı kıymettir ki onun ile melûf olanlar vasîl-ı aksa'ı gaye-i saadet ve selamet olurlar.

Nur-ı hakikatle münevver olan fikirler, vicdanlar selamet ve metanetle mücehhez bulunur. Hakikat-perver olanlar, sukûn-ı fikre istirahat-ı vicdانا malik olup bilcümle ahval ve harekâtında fevkalade istikamet ve tevekkül his ve müşahede olunur.

Bazen hakikat sahabî-kîzb ve riya ile mestûr kalır. Fakat her şeyi ıslah kuvvetine haiz bulunan ilm-i edeb, o sahabî-muzlimeyi çak çak ederek, âfitâb-ı hakikati umumun enzar-ı hikmet ve dikkatine maruz kılar. Hakikatle memlû ve meşhûn olan kalpler, vicdanlar, sahiplerini daima şâh-râh-ı istikamete sevk eyler. Me'lûf-ı hakikat olan kimseler için, hissiyat-ı vicdaniyelirinin hilafına hareket etmek gayr-ı kabildir.

Her türlü harekât ve muamelât-ı beşeriyyede, ekseriya kîzb ve riyanın hakikate galebe eylediği müşahade olunur. Fakat bu halin pâyidar olması daire-i imkân haricindedir. Zira bir esas metne mübteni olmayan bina-yı kîzb ve riya, sademât-ı hakikate tâb-ı aver-i mukavemet olamayarak, az zaman zarfında hâk ile yeksan olup onun yerine heykel-i dil-rübâ-yı hakikat kaim olur.

Elhasıl hakikatin tazmin eylediği maâni o kadar vâsi' ve kabil-i teşrin ve tavzihtir ki, onu böyle bir makale-i muhtasara sıkıştırmak imkânsız olup bu babda ciltler doldurmak lazımdır.

Mamafih fevaid-i hakikat güneş kadar nûmâyân olmakla her hususta bu fazilet amim'il menâfi rehber-i hareket ve merci-i teşebbüs ittihaz edenlerin, maddi ve manevi mazhar-ı mükâfat olacakları ve saadet ve istirahatın mertebe-i kusvâsına suûd ve irtika eyleyecekleri bir emr-i bedidardır.

Muallim Hasan Pertev

(10 Eylül 1312, S.8, s.2.)

Şair-i şehr izzetli Cenab Şahabeddin Beyefendinin lütfen gönderdikleri mektup ve makale-yi edebiyeyi ber-vech-i zîr-i ziver sütun eyleriz:

[Mektup]

Edib-i irfan-penah efendimiz hazretleri

Neşrine himmet buyurduğunuz risale-i nefisenin birinciden yedinciye kadar olan nüshalarını lütfen bendenize göndermişsiniz. Bu iltifatınızın şerm-sân olduğumu itiraf ederim. Ziver-i dest-i i'zazım olan nüshaları baştan başa okudum. Birinci nûshada ki ifade-i mahsusa da min gayr-i haddin efail ve tefail ile şakalaşanlar sırasında bulduğum cihetle hassa-i acizaneme okkahete müştemil ki içindeki suhur-ı itiraz bile birer güher-dane-i istitrad meziyetini almış. Anladığımı göre risalenizin meslek-i müttehazi gibta-resan-ı emsal olacak derecede nef^z ve letafeti cem ve merc etmektedir. Eğer böyle ise meazziyade muvaffak olduğunuzu bihasbi'l-mahviye siz inkar etseniz de kariin-i adileniz teslim eder.

Risalenizin namına gelince: Bu benim pek su...hâ! Sahih, lütfen makale-i melfufemi okur da -eğer ki risalenizin muhteviyat-ı mu'tâdesi olan asar-ı nefise ile yan yana duramayacak kadar mahrum-ı meziyyettir- mecmuanızın nimet-i mihman-nevâzânesinden hisseyâb buyurur musunuz?

Baki takdimiyle mübahî olduğum hissiyat-ı haliset-kârenemin tenezzülen kabulünü rica ederim efendimiz hazretleri.

İstanbul fi 15 Eylül sene 1312

Cenab Şahabeddin

MÜTÂLAA

Mütâlaa... bunu nasıl anlatabileceğim? Yine kamuslara, kitaplara mı müracaat edeyim? "Mütâlaa"yı tarif etmek içinde mi mütâlaaya mecbur olacağım? Hayır, öyle olmayacak! Kitaplar, kamuslar, müellifler, filozoflar şöyle bir çekilsin: Benim ruh ve fikrim için "Mütâlaa" ne ise, ben işte yalnız onu söyleyeceğim... Bir maşuka ki altı bin yaşında olan insan yetin altı bin seneden beri teşne olduğu lezaiz-i

ruhaniyenin hepsini vaat ediyor da hiç bir vaadini incâz etmiyor. Ruhunuzun zülf-i ihtiyarını bazu-yı teshirine dolamış, sizi fen ve edeb, cevahir ve âraz, hikâyât ve tevarih arasında iftan ve hayran gezdiriyor: İşte mütâlaa budur! İnsaniyet doğduğu günden beri hakayık-ı mevcudeye temellük etmek sevdasındadır. Bunun için ne yapar?.. Mütâlaa, yine mütâlaa lâ-yenkatî' mütâlaa!

Eğer mübtelâ-yı mütâlaa iseniz her akşam bir kitap açarken -maşukanızın sera-çe-i mahremiyetine giriyormuşsunuz gibi- ruhunuzda nâ-şikîb-anе bir lerze-i iştıyak hissedersiniz, kendi kendinize dersiniz ki: "Buradan mest ve muvaffak avdet edeceğim; dudaklarında rabtsız, zabitsız teşekkür cümleleri bulunacak; bir sürü-ı bî-nihayenin gül-gûn kanatları üstünde uçar gibi ruhum mâvera-yı sehab-ı zevahirde pûyân olacak..." Sonra .. sonra hâzin, bitâbane bir sesle "Mütâlaa"ya "elveda!" dediğiniz zaman anlarsınız ki bu belki öteki .. Şu henüz yapraklarını kesmediğiniz kitabı okuduktan sonra mümkün olabilecek .. Eğer aşık-ı mütâlaa iseniz bunu her gün böyle tekrar edersiniz; buna her sabah böyle başlarsınız, bunu her zaman böyle bitirirsınız.

Bu ibtida ile intiha arasında eğer güzelse pek kısa, eğer çırkinse pek uzun hülyalar geçireceksiniz. İki satır arasında seri-üz-zevâl bir saadet, iki misra beynde batı'ül-cereyan bir devr-i futur göreceksiniz.

Okuyunuz, okuyunuz! Her mütâlaa'da ruhunuza iki damla rahîk ümidiyle birlikte bir baran-ı inkisar boşanacak... Kalbiniz emvac-ı tefekkûrât arasında bütün hazâin-i tab ve hîyanını dökerek çîrpına çîrpına aradığı sahil-i hakikate bedel bir girdab-ı tahayyürün ka'r-ı tarîkinden başka bir şey bulamayacak.

Siz okurken, meşale-i hakikat -bir şâibe-i hûnîn gibi- ebedi sehabeler arkasından mütehekkim-âne sizi temaşa edecek; pür-zâhim ve hun olan nâhun-ı taharriyâtınızın bir sehabe sanarak taarruz ettiği perde-i mechûliyetin bir mania-ı ahenin olduğunu anlayacaksınız her cidâl-ı mütâlaadan mağluben avdet edeceksiniz her mütâlaa akabinde son nazارınızı -bir mezara tevdi' edilen bir dema'-i teessür, yahud bir kuru çiçek gibi- son satırı tedfin ettikten sonra ruhunuzu, o kitab-ı ebedi-i lâyetenahayı açacak olursanız orası yine tehi ve daha doğrusu yine perakende arzularla meşhûn-ı iştîha bulacaksınız.

Okudukça anlayacaksınız ki her medeniyet bir bina tesis etmiş, fakat bir bina tesi etmek için bir diğerini hedm eylemiştir; hiçbir yeni şey yoktur ki rahiha-i enkazdan ari olsun. Dağılan anasır başka bir şekil üzere tekrar toplanır: İşte terakki bu, teceddüt budur.

Okudukça öğreneceksiniz ki hakikatle muhaseme ederken bâlâ-yı burc-ı hayalden ilâ-yı avaze-i galibiyet eden insaniyet, temin-i dad ve iffet yolunu cenk ve silahla bulmuş. Beşeriyyetin malikane-i tabiisi olan rûy-ı arz hesap ve hendese ile değil, tiğ ve tüfek ile taksim olunuyor.

Mütâlaa bize anlatır ki beşeriyyet hem căz, hem küldür: Bir insan nazar tevazunu ne tarafa tevcih ederse etsin kendisinden kamil, kendisinden âli bir mevcut görmüyor, kendisinden başka bir mevcut göremiyor ki bütün cihana istiab eden ruh-ı azamın kendi ruhunda da ihtizaz ve nebezanını hissedebilirsin. Mamafih insaniyetin yine insaniyetle mücadele gibi bir garibeyi de yine insaniyetten başka tabiatın hiçbir kitasında göremiyor! Hedef keşmekeş-i insaniyât-ı tereddüdât içinde hakikat, mücadele içinde rahat, infiâlât arasında hikmet aramak daiyesi imiş.

Mütâlaa bize öğretir ki fikir insaniyetin hem cerihası, hem merhemidir!

Tarih okuyalım: Âlem hangi yaşıta, hangi devirdedir, öğrenemeyiz, biz pek erken mi geldik, pek geç mi gelmişiz, anlayamayız!.. Okumadan neyi biliyorsak yine onu biliriz. Yani: Biz hiçbir şeyi ihmâl edecek değiliz.

Fen mi?.. Evet, fen günden güne tevassu' ediyor, elektrik, fikirden şedit bir suretle bir kutuptan diğerine uçuyor. Buhar bizi alemin bin ucundan öteki ucuna uçuruyor. Evet, serkeş tabiat bir iki sırrını daha ifşa etti. Fakat bütün bu mukayyat-ı fenniye şimdiye kadar gelen ensal-ı beşeriyyenin aldandığını binaenâleyh bizim de aldanmakta olduğumuzu .. yarın, bir daha açmamak üzere gözlerimizi kapadığımız zaman ruhumuzla bulacağımız şeyin bitmez tükenmez galatât ve hatayâdan ibaret olacağını anlatmaktan başka neye yaradı?.. Ziraatin terakkisi, insaniyetin bir kısmını kırıp geçiren açlığı def edebilir mi? Sanayiin tekemmülü beşeriyyet üzerinden çiplak kalmak tehlikesini kaldırabilir mi? Malumat-ı tibbiyenin tazeyüdü emraz ve âlâmîn ve nihayet ihtar ve memât tehir ve teciline çare mi buldu?..

Edeb mi?.. Şüphe yok ki o da değişiyor, başkalaşıyor... Omeros zamanından beri -manzum ve mensur- feryat eden bu kadar bin şairden hangisi bir

“güzelliği” layıkıyla tarif edebilmişdir? Var, birçok mesâlik-i edebiye var: Klasizm, romantizm, natüralizm, realizm, dekadizm, sembolizm... ve nihayet... zotizm, fomisterizm...

Felsefe mi o da durmuyor? İllerliyor fakat Epikür ve Zenon zamanlarından beri henüz nasibe-i beşer tayin olunamadı. Gerçi mezahib-i felsefiye vardır. Estoizm, sensualizm, animizm, materyalizm, pozitivizm, individualizm, kolektivizm... ve nihayet... apsürtizm, şarlatanizm...

Evet dedim ya, mütâlaa bir maşukadır ki fettan, muğfel bir maşuka ki sizi dâmân-ı muhabbetine bağlamış sürüklüyor. Size her akşam göz kırparak, gülerek: “Yarın!” diyor, yarın!.. bunu ancak bade nâ-mütenahi-i ebediyette bulabileceksiniz .. Evet, bir maşuka ki âmâl ve ihtiwasatınızı, hayal ve ihtiyarınızı kendisine hasretmiş .. Sizi karşısında zânû-ber-zemîn acz ve temenna görmek hoşuna gidiyor. Siz uykusuz kaâdikça o eğleniyor .. Sizin gözlerinize yaş geldikçe onun gözlerinle lem'a-i sürur ve tebessüm geliyor .. Bir maşuka ki size bütün güzelliklerini anlatmış, fakat hiçbirini göstermemiştir; ağlayınız, yalvarınız mülâzemet-i aşikanenizde bir Verter, Romeo bir Mecnun sebatı gösteriniz .. O zaman maşukanız size yalnız gül-gûn tırnaklarını gösterir, o da ruhunuzu paraşamak için!.. O müthiş dalıyla aşkının saçlarını kesmekte iktifa etmez. Elyaf-ı rakika-i ruhunu bulmak ister. O insafsız Manun aşğını aldatmaz fakat öldürür .. Ona nispetle Kleopatra, Junun, Izabo dö Bauyız, Minon dö Langla, Markiz dö Konpodor bütün o güzel, bütün o merhametsiz kadınlar hem pek rahim ve şefik hem de eyvah! Hemde pek çirkin kalırlar .. Çünkü onun hüsne hakikat, insaniyetin min-el-ezel meftun olduğu hakikattir; çünkü onun zevk-i visali hiç olmazsa ebedidir.

Eğer meftun ve mübtelasi olmasaydım ben “Mütâlaa”dan nefret ederdim: Çünkü mütâlaa .. Hayır tereddüt etmeyeceğim, söyleyeceğim .. Çünkü Mütâlaa fikri nâ-mahdûddan mahrum eder de mahdûd içinde hurd-ı haş eder .. Çünkü marifet mahdûd, cehalet ise nâ mahdûddur.

Mamafih ruh-ı insani için dünyada zevk-i mütâlaadan lezzetli bir şey yoktur .. İşte gözümün önünde kırmızı ciltli yeni bir kitap duruyor, hemen şu makaleye vaz-ı imza eder etmez onu açacağım...

İşte Mütâlaa hakkında fikr ve hissimi yazdım. Karın bunu ister bir hicviye, ister bir methiye gibi kabul etsin .. Bana kalırsa bu bir hakikat namedir.

Cenab Şahabeddin

MÜTÂLAА

Evet! Bir hakikat namedir ki ne red olunabilir ne kabul!!!

Keşke bir hicviye, keşke bir methiye olaydı! Ya red veya kabul ile tenahi pezir oluyordu. Lakin hakikat!

Ah biz onu kabul etmek, okumak isteriz; o kaçar yükselir, zaaf-ı basarımız, hayır! Hiddet-i nazarımız, hatta en mükemmel mirsadımız onu takib edemez, yaklaşamaz! Kabul etmemek isteriz, okumak istemeyiz; o gelir, yaklaşıır o kadar yaklaşıır ki gözlerimize sokulur; gözlerimizi kapatır o yine görünüür. Kaçarız bırakmaz, kovalarız tutulmaz. Dermanımız tükenip, tüvanımız kesilip, hayatımız sönüp bir daha mahşerde kalmak üzere düşünceye kadar böylece uğraşıriz; fakat düşerken evvelce parmağımıza doladığımız zill-i zülfünü gerinden gelenlere teslim eder, silsile-i muzafferiyetinin inkıtainı ilelebet kendinin de görememesine sebep olur gideriz.

(24 Eylül 1312, S.10, s.1-2.)

İMLÂ BAHŞİ

Bugünlerde matbûât-ı Osmaniyyeyi işgal eden meselenin biri ve belki en mühimi lisanımızın ıslahı kazıyesidir. Lisanımızın cidden ıslaha muhtaç olduğu epeyce bir zamandan beri hissedilmiş ve bu hususa dair ara sıra memlekete himmetle mükellef olan ceridelerde mütâlaât dermiyan kılınmış olduğu halde elân bir netice-i haseneye kesb-i iktirân edememesi yani lisanımızın ihtiyaciyla mütenâsib bir kaide-i sâlime ve mazbûtanın meydana tutulamaması nasıl mucib-i teessûf ise erbab-ı iktidarımızın hâlâ şu mühim meseleye nazar-ı dikkat ile bakmaları da o derecede şâyân-ı telehhüftir.

İkdâm, vesâir cerideler bu hususa dair yazmış ve yazmakta bulunmuş oldukları makâlât-ı müfide ile epeyce enzarımı celbetmiş ve tenvir-i ezhâna vasita olmuş oldukları lisan hakkındaki mütâlaâtın ceridelerin bir kîsm-ı mühimmini işgal etmesiyle müsbet bulunduğuandan kendilerin böyle bir fil-i hayra tavassud ettiklerinden dolayı ezher cihet tebrik etmekle beraber iş bu mâddenin bir an evvel türlü izhar bir hüsn-i neticeye kesb-i iktirân eylemesi arzusunu da bir türlü izhar etmekten kendimizi alamıyoruz.

Eslafımız lisan-ı edeb ve şeriat olmak ve gayet vasi bulunmak cihetiyle tahsil-i lisan-ı Arab ile iktifâ ederek lisan-ı mâderzadıları olan Osmanlıca'ya pek de ehemmiyet vermezlerdi. İşte bunun içindir ki şu son zamanlar istisna edildiği halde lisanın ruhu mesabesinde olan ne bir sarf kitabı yapıldı ne de bir lûgat-ı Osmani husûla getirile bildi! Eslâfımızın lisanımız hakkında bu derece lâkayd davranışlarına esef-hân olmamak elde değildir; fakat şurasını da düşünelim ki bugünkü lisanın ıslah olunması yani bir kaide-i muntazama altına alınması hakikaten derece-i vucûbda bulunduğu ve bu ihtiyaç herkesçe hissedildiği halde erbab-ı iktidarın sarf-ı mâ-hasal-ı gayret etmemesi ahlâfımızın bizi hamiyetsizlikle itham, lanetle yâd eylemelerine bed olacaktır.

Bugün bir şairin veya bir müellif-i muktedirin yazacağı bir manzume, bir roman veya bir fen kitabının memlekete edeceğî hizmet lisanın ıslahı hususunda bir çare taharrisiyle meşgul olan ve nihayet herkesi şu teşevvüş imlâdan kurtaran bir

muharir-i gayûrun edeceği hizmetten pek dün bir mertebede kalacağını kim inkâr edebilir?

Cevdet Paşa merhûm lisânımıza bir kaide vaz' etti, bir müddet o kaideye tebâiyet edildi. Her iki şeyin bidayet halinde görülen nekayısi bunda da görüldü. Tedrici bur surette İslahi iktiza ederken o cihetle gidilmedi, herkes bildiği gibi yazmaya başladı. İşte şu nazar-ı teessüfle gördüğümüz imlâsızlık husûle geldi. Şimdi lisânımızın tarz-ı tahriri o derece çığırından çıktı ki lisânın İslahi tarafda olup kendisince bir kaide ittihâz eden bir muharririn bile aynı makalesinde aynı bir kelimenin birkaç türlü tahrir olunduğu çok defalar görülmüş ve görülmekte bulunmuştur. Mesela, öteden beri yaza gelmekte olduğumuz "doğru" kelimesi doğru, doğru, doğru, doğru (dört değişik şekil) gibi birkaç şekli surette aynı makalede yazanlar az değildir. Bunların biri -ki fikrimce- telaffuz olunduğu gibi doğru kabul olunmalı, diğerleri kûşe-i nisyana atılmalıdır.

Lisanımızı işgal eden maddenin biri de lisân-ı Arabî'den aldığımız kelimeleri hem Türkî hem Arabî tasarrufatı üzere istimâl etmekliğimizdir. Mesela: (sual, şâir, teshîl ilâh...) kelimelerini aynıyle istimâl ettiğimiz gibi bunları es'ile, şuara, teshîlât suretinde de kaide-i Arap üzere cem'ilendirerek kullanıyoruz. Bunun ise lisân tahsilini pek ziyade işgal eylediği azâde-i kayd-ı iştibahtır. Bu gibi kelimelerin yalnız müfredleri alınıp da Türkçe kaideye tebean cem'ilendirmeleri cihetine gidilmiş olsa idi bugün ne kâide vazında o derece duçâr-ı müşkilât olur. Ne de alınan kelimelere ecnebi nazarı ile bakar idik. Meselâ: Bâlâda arz ettiğim: suâl, şâir, teshîl kelimelerinin Arabî cemîlerini lisânınızda istimâl etmemiş olsaydık bir mübtediye bu kelimelerin cem'ileri bir kelimeyle ifade edilmiş olur idi. Halbuki Arabî cem'ilerini talebeye tefhim etmek uzun bir müddet tevaggulla mütevakkıftır. Bu herkesçe müsellemmdir.

Her ne hal ise mademki şimdi bu kelimeler alınmış ve istimâl edilmekte bulunmuştur, bunları terk etmek mümkün olamayacağından böylece istimâl etmeğe ve fakat mümkün mertebe Türkçeleştirmeğe gayret etmekliğimiz lazımdır.

Düzen cihetten lisânımızın avâm-ı nâsin anlayacağı bir surete girmesine kelimat-ı garibe istimâlinden başka mani olan diğer bir sebeb daha vardır ki o da Arabî ve Farsî kaideleri üzere terkib-i izâfi ve vasflerin istimâlidir. Hele tetâbu'-ı

izâfet lisani bütün bütün Türkçelikten çıkarıyor bununla beraber kaide-i garba ve Farsiye üzere gerek terkib-i izâfi ve gerek terkib-i vasfinin bugün adem-i istimali mümkün olamayacağından her halde kullanmağa mecburuz fakat bu mecburiyeti sû-i istimâl eylememeli. Terâkib-i Arabiye ve Farsiye mümkün mertebe azalmalı yerlerine Türkçe terkibler kaim olmalıdır ki lisانımız elfaz gürültüsünden kurtulsun, havâs ve avâm lisânları mümkün mertebe yekdiğerine takrib edilerek Türkçe'miz sadeleştirilebilsin!

Hüseyin Hüsnü

(8 Teşrin-i Evvel 1312, S.12, s.1-2.)

TARİH-İ EDEBİYATA BİR NAZAR

Edebiyat, fikr-i beser kadar vasi'dir; beseriyetin tezâhür-i akliyesidir. Binaenaleyh tevellüdünden tevessuuna kadar takip için kat' edeceğimiz mesafe, dehşet verecek bir mertebede kesîr ise de şimdilik heyet-i umumiyesine bir nazar-ı icmâlı atf etmekle iktifâ edeceğimizden o kadar güçlük çekmeyiz.

Edebiyat ile sanâyi-i nefise, tezahür fikrinin en âli aksamıdır. Vâkian bir takım ihtiraâti müfide dahi vardır ki öyle nazar-ı lâkaydı ile bakılacak şeylerden degildirler; bunların git gide isâl ettikleri bir takım müdrikât, hakikaten şâyân-ı hayret ve takdir bir derecededir; fakat bunların hepsi bir fikr-i ihtiyaca mebni olduğundan işte bu sıfat-ı izafiyeleri onları madûnda bırakmağa sebeb olur. Halbuki bazı esfâr-ı ciddiye ashâbı edebiyatın fikr-i ihtiyaca müstenid olmamasını şâyân-ı takbih addedip bil-amel müfid olamadığı cihetle eğlence nevinden itibar edilmesi lazımlı geleceğini iddia etmişlerdir. Bunlar, edebiyatın şiir, facia, tarih, belâgat gibi tezahürâtının ilk, mürebbi-i gaye olarak da ulûm-ı cedidenin istinad ettiği vaka-yı tabiyenin bir suret-i münevverde izahını kabul ettiğini unutmuşlardır. Aristot gibi bir edibe-i ulûmun ne kadar medyûn olduğunu hele bir hesap ediniz!

Burada edebiyatın iyiliğine dair bir istidrâd açmak istemeyiz. Birtakım müteşâirleri bu meyâne ithal etmek caiz olsaydı biz de (malerb) ile beraber bir şairin bir hükümete bir top oyuncusundan ziyade faydası dokunmayacağı beyanda tereddüd etmez idik. Bazı edvâr-ı meşûmede edebiyat, işsiz gücsüzlerin eğlencesi olmak derekesine düşmüştür diye uzun ve şerefli tarihini nazardan dûr tutmak doğru olmaz.

İnsan fikirlerini bir yere toplayıp da, onları ifadeye kesb-i iktidar ettiği zaman, cemiyet-i beseriyenin esna-yı tufuliyetinde ilk zuhur eden şey, edebiyattır. İbtidâları, yanlış ve kaba bir lisân ile şâyân-ı tahattur vakayii tetbit eder, kahramanların namını maziye nakleder; sonra, kesb-i cesaret ederek menâzır-ı azime-i tabiatı tasvir eder, harb ve cidâl hakkında nağmeler söyle, mabûdlara arz-ı kasâid eyler. Bu suretle, şairane ve hurâfe-i güsterâneleri üzerine istinad ediyor idiyse de daha şâyân-ı kabul bir hale gelmiş. İnsana daha ziyade yaklaşmış idi. Dasitan, kaside, fâcia, mudhike, tarih gibi aksâm-ı edebiyatta öyle numûneler

bırakmıştır ki bunlara muâdil âsâra pek ender tesadüf olunur. Ufak ufak hükümetlerden ibaret olup bir düşman-ı harici zuhurunda pek güçkle içtimâ' edebilen, birbirleriyle mücadeleden hiç hâli kalmayan küçük Yunanistan beş asır-müddet bütün dünyanın merkez-i edebiyatı kalmıştır. Çünkü bir tarafta şark gayr-ı müteharrik kalıyor, garp ise vahşet içinde bulunuyordu. Nihayet bu menba'-ı envâr Atina ve Korent'den Roma'ya intikal etti. Fakat galiba Romalıları ilim ve marifete alıştıranlar Yunan üdebâ ve sarfiyyûnu olduğu cihetle Roma edebiyatı bazı cihetlerce pek güzel olmakla beraber esaslı noktalarda edebiyat-ı Yunaniyenin inikâsınańska bir şey değildir.

Roma İmparatorluğu zir ü zeber olunca meşâle-i medeniyetinde sarsar-ı tahrib ile mahvolacağı zannolunabilir.

İskenderiye'de sofistâiler elinde mahvolmağa yüz tutan edebiyat-ı Yunaniye, Hıristiyanlık devrinin ilk zevât-ı meşhûresi tarafından ihyâ olundu. Fakat bu da çok sürmedi. Zulmet-i istilâ her tarafı kapladı. Edebiyat öteye beriye, bazı manastırıllara iltica etti. Mamaçî Şîmâlin lisâniyla imtizâc ederek asıldan çıkışmış olan Latin lisâni bazı suûnâti ve mülhemât-ı hafife-i şairâneyi hifza hizmet eylesdi.

Roma'nın son şairlerini yetiştirmiş olan İspanya de'b-i kadim-i edebîyi diğer milletlerden ziyade muhafaza etti. Gotlar'ın idare-i rahimâneleri altında sekizinci asırda, Latin edebiyatı adeta teceddüd eder gibi oldu. Yeni bir edebiyatın zuhuru, ancak bu kadar akvâmin bu kadar lisânlarının ihtilatından zuhur eden yeni tarzlara bir nişane-i tekerrür husûle geldiği zaman kabil olurdu. Şu son asırların tetkikât-ı sâthîyesi bu teceddüdü on beşinci asırda cenûbi Fransa'ya atfetmek daha muvâfîk gelir. Fransızların iddiasına göre cenûbi Fransa'da yetişen Turubadurlar Dant'ın İtalya'nın üstatlarının, marifeti imişler.

İtalya intibâhi pek çok âsâr bırakmış bu âsârda zamanımıza kadar kıymet-i edebiyelerini muhafaza etmiş, bademâ edecekleri de şüpheden âzâde bulunmuştur.

İspanyollardaki şövalyelik hissiyatıyla Araplardaki letâfet ve azamet-i şarkiyenin imtizâcî İspanyol edebiyatına büsbütün başka bir simâ vermiştir. İspanya muharrirleri ta Rasîn ile Bovalo'yu meşk ittihaz edinceye kadar, İspanya edebiyatı bu zarafet-i mümeyyizeyi muhafaza eylemiştir.

Fransa'da dahi on altinci asırda edebiyat-ı milliye mahvolmuştu. Monteni, Motlak, Ruble gibi meşâhirin yazdıkları lisan terk olunarak Yunan edebiyatı harfi harfine taklit olunmaya başladı.

İşte on yedinci asırın klasik mektebi bundan ibarettir. On sekizinci asır felsefe hûsusunda eser-i terakki göstermişse de edebiyat yine asr-ı sâbık tarzında idi. Yalnız şu yakın zamanlarda edebiyatta hâl-i layıkını bulmuştur.

İngiliz edebiyatı on beşinci asırda meşhur Şoser ile bed ettiği ve binaenaleyh binnisbe yeni bulunduğu cihetle çok devir geçirmemiştir. Avrupa edebiyatı meyânına dahil oluşu Şekspir'den sonradır. Bundan sonra da iki büyük şair yetişmiştir. Milton ile Bayron

Alman edebiyatı daha ziyade tevessu etmişse de öyle misli görülmemiş bir eserine tesâdûf olunmaz. Mamafîh Fransız edebiyatı kadar eskidir. Fakat hakikat-ı halde on sekizinci asırdan itibaren cidden tevessu ve inkişâfa başlamıştır.

Avrupa'da bu beş millet edebiyatından meâdâları hep yendir. Rus, Danimarka, Macar, Leh edebiyatları bilnisbe zamanımıza karibdir. Bunların hepsi de derece-i münasebetlerine göre yukarıda ki beş edebiyattan yahut doğrudan doğruya Yunan-Latin edebiyatından muktebes gibidir.

Ezmine-i cedidede akvâm-ı muhtelife edebiyatı birbirlerine o kadar iktizâc etmiş -tabiri caiz ise- o kadar aşılanmıştır ki ezmine-i atîkadaki gibi her milletin istifâza-i envâr ettikleri menbanın hangi millet olduğunu tayin etmek şimdi pek güçtür. On beş ve on altinci asırlarda İtalya'nın pek parlak olduğu göze çarpar. Kezâlik on altinci asırda Fransa ile İngiltere edebiyatı dahi kesb-i revnak etmiştir. Fakat on yedinci asırın bidâyetinde Fransızlar tiyatrolarım İspanyollardan, bazı nevi şiirlerini İtalyanlardan alırlar. Aynı asırın nihayetinde ise Fransız zevkiyle hâlet-i işbaa gelenler bilakis İspanyol ve İtalyan erbab-ı kalemidir. On sekizinci asırda Fransa edibleri İngiliz edebiyatına pek ehemmiyet verirler. İngiliz felsefesini, tiyatrosunu, Fransa'ya naklederler. Kesb-i temeddüne başlayan Rusya dahi bir edebiyat vücuda getirirse de bu, İslâv edebiyatı olmayıp adeta Fransız edebiyatıdır.

Asr-ı âhirde siyâsiyât cihetinden hüküm-ferma olan kaide-i milliyet, edebiyatta hiç cări değildir. Her kavm, kendi eski ustatlarının eserlerini okuyarak, unutulmuş manzumeleri gençleştirerek milli bir edebiyat meydana çıkarmaya

çalıştı, çalışıyor. Fakat ne kadar gayret edilirse edilsin, kabil olmuyor. İştirak-ı ahlak ve âdât gibi edebiyat da müşterek olmaya meyyâl bulunuyor. La martin ile, Alfred dö Müse ile Bayron arasında pek az fark vardır.

Victor Hugo ise bir eskici İspanyol şairidir. Bazıları bu kadarla da kanâat etmeyerek ilhâmât-ı şîriyelerini Hind menbalarından taharriye gidiyorlar. Mamafih bir edebiyatın kuvveti, âlâmât-ı zatiyesini muhafaza edip hem-civarı bulunanlardan pek az muktebesâtta bulunmadadır. Fakat bizim ki gibi büsbütün cürümüş olursa ne yapılabilir?

Hâki

(29 T.E. 1313, S.15, s.1.)

TARİH-İ EDEBİYATA BİR NAZAR (mabad)

Bilhassa akvâm-ı âriye -ihtimal ki bazı şerâit-i husûsiye neticesi olarak, agleb-i ihtimal ki tannûd-i müsirraneleri saikasiyla- ibtidai insanların sarılı oldukları kundaktan çıkışmağa muvaffak olmuşlardır. Edvâr-ı maziye-i tarîhiyede ne kadar uzağa atf-ı nazar edilebilirse edilsin, akvâm-ı âriyenin bir edebiyata malik olduğu görülür. Eğer Bibl nâm kitapta yazılan şeyler doğru ise akvâm-ı âriye daha beşikte iken bir edebiyata malikmişler demektir çünkü Hind'de milattan dört bin sene evvel edebiyat vardı. Fakat funun-ı cedide dünyanın yaşıni yüz elli bin sene tahmin ettiğinden akvâm-ı âriye, o kadar zekâvetleriyle beraber, yine zenciler gibi bir hayli asırlar edebiyatsız kalmışlardır. Bu netice insaniyetin terakki-i batii hakkında tecrübe ve kıyas ile bilinen malûmâta da muvâfiktir. Hindistan, milattan iki yüz sene evvel dünyanın en parlak bir edebiyat ocağı idi. Fakat kamilen rahiblerin elinde bulunuyordu. Hatta Sanskrit lisani bile tekellümden sakın olmuştı. Bu edebiyat da sıfat-ı mümeyyize, tasavvuf ve şairiyettir.

Şüphesiz o zamanda İran ile Mısır'da dahi büyük birer edebiyat vardı. Fakat bunların mebanisi mahvolmuştur. Akvâm-ı Samiye'den Jode kitasında yerleşen bir kısım, çok geçmeden dehâ-yı edebiden ne derece haiz-i nasib oldukları cavidâni eserleriyle irâe ettiler. Aksâ-yı şark da Çinlilerin de bir edebiyatı, ihtimal ki kitapları vardı. Diğer milletler ise kanunları ile şiirlerini sadece tevdî'-i hafiza-i enâm etmekle iktifâya mecbur idiler.

Edebiyat-ı Hindiye ve İbraniye pek şâyân-ı hayret ve takdir iseler de adem-i intizamdan kurtulamamaktadır. İntizam, nisbet, ahenk esaslarını tevhîd eden edebiyat, edebiyat-ı Yunaniyedir. Kablel Milad dokuzuncu ve onuncu asırlarda pek ziyade âsâr-ı terakki gösterdi.; Ba'del Milad dördüncü asra kadar bir hâl-i inhitâttâ imtidâd etti. Edebiyat-ı Yunaniye farkında olmadığı halde Hind'in tasavvurat-ı azime-i şâyân-ı dikkat bir çok âsâr-ı mühimme husûle getirdi mi, bu İlhamât-ı bilâ-vasitanın tedkîki dahi ayrı bir menba-ı edebiyat yani tenkit meydana getirir ki bu da edvar-ı maziye âsârını birbirleriyle mukayese ile onlar hakkında bir hüküm verir. Binaenaleyh, bir milletin derece-i medeniyetini kendisinin hâl-i edebisi ile az çok tayin edebilmek kabildir.

“Dö Bonald” bu cihet için, “Edebiyat bir cemiyetin şekil ve tasviridir” diyordu. Madam Sitael ise edebiyatı, mirkât-ı müktesebe-i terakkiyât addetmek istiyordu. Sathi bir surette bakılırsa “Dö Bonald”ın fikri doğrudur. Fakat bunu kati bir esas addederek neticeler çıkarmak muvâfik olamaz. Bir kavmin medeniyetteki terakkisini ve mevkiiyi gösteren şey yalnız edebiyattan ibaret değildir. Malumât, müessesât, ahlâk ve âdâtın heyet-i umumiyesini nazar-ı itibara almahdır. Çünkü edebiyat bunlardan yalnız bir kısmını ifade eder. Şu kadar var ki edebiyat, oldukça müterakki bir medeniyeti iş’âr edebilir.

Neredeki insan, dehâet ve faâliyeti sayesinde kendisini müteveccih-i behâk kılan, ekmeğini topraktan çıkarmağa icbâr eden ihtiyacın daire-i tazyikinden kurtulmaya muvaffak olmuş, kendisine bir parça ân-ı istirahat tedarik edebilmıştır; işte orada edebiyat vücûd bulmuş, terakki eylemiştir. Bu nokta-i nazarca medeniyetin en kati alâimindendir.

Birkaç kişi boş vakit bulup da diğerlerinin âsâr-ı mesaisinden müstefid olmak, mülâhazât ve muhâkemât-ı aklîyeye koyulmak için bir çok batınlar zahm ve meşakkat içinde terk-i hayat ederler. İşte zenciler. Onlar da bulundukları kıtada hiç şüphesiz bizim kadar eskidirler. Halbuki zenciler, içlerinde en akıllı olanları için bile boş vakit tedarik edemiyorlar. Filhakika insan bir şey yazmadan evvel hayatına temin, hamesini inşa etmek, hasâttan emin olmak lazımdır. Zenci ise henüz bu dereceye gelememiştir. Bu da ırklar beyninde mevcut olan tefavütün en şâyân-ı hayret bir misaldır. Vakia bizim medeniyetimiz müvâcîhesinde bulunan zenciler buna çabuk alışıyorlar, mesai-i edebiyeye başlıyorlar. Binaenaleyh bu tefâvütü kuvvâ-yı dimâgiye nokta-i nazarından aramayıp bilakis Avrupa ırklarının kuvvet ve metânetini teşkil eden kefâlet-i müştereke ve tasarruf fikirleri nokta-i nazarından aramalıdır. Hala çocuk kalan akvâm bunun manasını bile anlayamazlar.

Mabadı var

Hâki

(5 Teşrin-i Sani 1312, S.16, s.1-2.)

Aldığımız bir varakadır ki bazı mütâlaât-ı sâibeyi hâvi olması hasebiyle aynen derc ediyoruz:

İNTİKAD

İntikâd -efkâr-ı umumiyede yerleşmiş kalmış olan zu'm-ı bâtil gibi- bir eserin kabâyiğini, yanlışlarını araştırıp ilan etmek değildir; belki o eserin mahiyeti, hakikatini, gibi...hulasâ eserin kendisidir. Yani intikâd eserin künhünü, sebep ve suret-i tahririni, derece-i sıhhat ve hakikatin, muharririn ahvâl-ı fikriyesini kâmilen ve tamamen izâh eder. İntikâd mükemmel bir tefsirdir. İşte bu yoldaki intikâdât sayesindedir ki şimdîye kadar müzlim görünen ebediyen hall ve keşf olunamayacağı iddia edile gelen hafâyâ-yı tarihiyeyi setr eden perde-i zalâm kalkmış, o hafâyâ en celi zevahir gibi kesb-i alâniyet eylemiştir.

İntikâd sayesindedir ki bugün Omer'in, İlyad'ından, Odesey'inden, Virgil'in Jeorjik'lerinden, Bukoliklerinden -Ejler de mevzu-ı bahs olmayan- Yunan ve Roma tarihinin bazı aksamı biliniyor, anlaşılıyor.

İntikâd, bu nokta-i nazardan, bir nevi tedkiktir. Muhâkemât-ı akliye ve malûmât-ı lâzime sayesinde mechûlât istîhrâci meşhûrdur: İşte intikâd da ona yakın bir şeydir.

Yoksa bizdeki intikâd -elyevm câri olduğunu gördüğümüz usûl ve sûrette- intikâd-ı edebî tabirinden ziyade “irâe-i hatiat” itlâkına sezâ bir haledir. İzzetli Adil Beyefendinin yine “Mütâlaa” ile neşr ettikleri bir makalede izah eylemiş oldukları vechle zamanımızda edib geçenlerin kîsm-ı azamı hataları mikroskopla arar, pertav-sûzla irâe eder oldular. Şimdiki usûl-ı intikâdimizda daha garip bir şey vardır ki o da intikâdin yalnız lafza münhasır tutulup mânâya, ihtiva ettiği efkâra, zerreten ilişilmemesidir.

Halbuki intikâd en evvel fikir hakkında olmalıdır: Sakim bir fîkr-i müseccâ' tumturaklı elfaz ile ifâde olunsa da yine sakimdir fakat âdi elfaz -hâiz-i selâmet bir fikri ihtiva etmek şartıyla- elbette kailine calib-i şereftir. İntikâdât-ı tarihiye ve Avrupa üdebâsı arasında mer'î olan intikâdât-ı edebiye sözümüzün sıhhatini isbâta kâfidir. Avrupa'da -bahsimiz yalnız âsâr-ı cedideye münhasırdır- intikâdât en evvel

fikir üzerine yürütülür. Elfazdaki adem-i tenâsub veya hatalar istidrâd kabilinden olmak yani esas bahse taalluku bulunmamak üzere ihtar ile geçiştirilir.

Bu sözümüzden maksat mahfaza-i esfâr olan elfazın ne suretle olursa olsun gelişî güzel tertip ve telfiki caiz olduğu değildir. Hayır!.. Esas maksadımız şurasını anlatmaktadır ki elfazda fesâhate riayet etmekle beraber fikri hiçbir vakit göz önünden ayırmamak; ne kadar mükemmel, ne kadar ahenkli olursa olsun lafza fikr ve manayı fedâ etmemek, hulasa müellifin esas iştigâli fikr olmak lazımdır.

Yoksa mutlak şiir söylemek, manzum şeyler yazmak emelinde bulunup da vezin ve kafiye darlığına uğrayan bazı nev-heveslerin -esâtize: edeb bazı üdebâ-yı kiramızın verdikleri cüzi bir müsâdeden istifade ile yaptıkları yolda- lafzı hiçte nazar-ı itibara almamak katyeni caiz değildir. Bizce, bir fikir güzel olup da vezin ve kafiye müşkûlatından manzum olarak ifadesi halinde selâmetini muhafaza edemeyeceği takarrür ederse onu manzum yazarak sekâmete düşürmek kadar azim bir hata olamaz. Böyle fikrin nesren beyanı kâiline elbette daha âli bir şeref, bir meziyyet-i tehyie ve ihmâr eyler.

İşte intikad bunları da muhtevidir. Zaten on dokuzuncu asırın en büyük eseri hikmet-i tarihiye fenn-i intikâd olduğuna ve hikmet-i tarihiyenin de ancak intikâd ile vücûd bulacağına göre intikâd neyi ihtiva etmez ki?...

Bir eserin intikâdi o eserden usûl ve kavâid-i mahsûsa dairesinde tertib-i aksîye ile istidlâlât-ı akliye ve muhâkemât-ı amîka sayesinde müessire intikal etmek ve müellifin hîn-i tahrirde ne gibi bir fikir takib eylediğini, mülâhazât ve mütalaatin tarz-ı tahririnde niçin şiddet veya mülâyemet iltizâm edip ahvâl-ı mahalliyenin buna karşı ne gibi bir teessür bahsettiğini, eserde görülen esfârdan müellifin hangi meslek-i edebe sâlik olduğunu, esfâr arasında tenâkuz bulunup bulunmadığını, tarih ile münasebeti takdirinde vukûatın sıhhatini vesaire vesaireyi tetkik eylemektedir. Bundan başka intikad, bir de müellifin ahvâl-ı ruhiye ve hissiyesini (psikolojiye) maişetini de i’lam eder. “Eser müessirin ayinesidir” sözünün ancak intikâd sayesinde doruluğu tahakkuk eder.

Bir iki sene evvel hakim olan Yunanî meşhur (Aristo) nun cinneti davasına kıym edildi: Erbab-ı tedkikten (müntekid) bir zat eserden müessire istidlâl tarikiyle

Aristo'nun tezelzülât-ı dimağıyeye mübtela ve binaenaleyh mecnun olduğu iddiasında bulundu. Bazı hükümdâr nazarında isbat da etti.

Mürtekid -elyevm Fransa üdebâsı arasında kuvve-i intikadiye ile bilhassa meşhur olan ‘Pol Borje’nin demiş olduğu vechle- intikâd edeceği eser müellifin dimağına nüfuz eder; oradaki efkârı birer birer görür, hisseder. Eserin bircümle hakâya ve esrarını orada okur ve zabit eder.

Bu izahattan anlaşılıyor ki hakkıyla intikâd ancak edebiyatta bir yed-i tûlâ sahibi olmakla beraber bilumum malûmât-ı beşeriyyeyi hâfiz bulunmakla olur.

Fakat intikadın bu yoldası henüz bizde mevki-i icrâya vaz' edilemez. Sebebi de esâtize-i üdebâmızın intikâd ile iştigâl etmemeleri, intikâdâtın hakkıyla icrasından aciz kalemlere bırakılmış olmasıdır.

Her halde intikadât şahsiyât ile katyen iştigal etmemek ve elfazın hiss-i istimaline, vezin ve kafiye cihetlerine fevkâlade dikkat etmekle beraber en ziyade âsâr-ı edebiyenin iktiva ettiği efkâr ve mânî ile meşgul olarak selamet-i fikriye taharri eylemektir.

Bidâyet-i intişarından beri ne derecelerde ciddi bir meslek ittihaz etmiş olduğu münderecâtiyle müsbet olan “Mütâlaa”mız bu yolda her kism-ı mahsus küşad ederse bütün müntesibin-i üdebâyi daha ziyade müstefid eder zannederim.

Vakıa arz eylediğim yolda intikâdât icrasının ne kadar müşkil olduğu, ne derece zahmetli olacağını bilmez değilim. “Mütâlaa” heyet-i tahririyesini teşkil eyleyen zevât-ı kiramın fazl ve irfanları ve menâfi-i umumiyyeye müteallik her nevi fedakarlığı ibrâzdan çekinmeyecek derecede muhibb-i ilim ve edeb olmaları keyfiyeti lütfunda diriğ buyurulamayacağını temin eder herhalde.

F. K(af)

MÜTÂLAА

İntikad hakkındaki mütâlaanıza iştirak ederiz. Heyet-i acizânemiz hakkıyla intikâdât icrasından aciz ise de -velev nef-i mahdud olsun- bir hizmet olmak emeliyle yakından edebiyat kısmına bu bahside ilave eleyecektir. Halinden aciz kalınacak mesâil-i edebiye içinde esâtize-i kiram-ı edeb efendilerimize müracaat ve istirham olunacaktır. İltifat ve hüsn-i nazar-ı âlilerine arz ve câlib-i şükran eyleriz.

(12 Teşrin-i Sani 1312, S.17, s.1-2.)

LİSAN TAHSİLİ NE İÇİNDİR?

Lisan tıhsili ne içindir? Denildiği zaman şüphe yok ki bir lisannın tıhsili o lisannın insanı olmak demek olacaktır. Meselâ ben Arapça'yı tıhsil ettim. İcazetnâme aldım. Diyen bir zat artık Arapça'yı yazar, okur. Arapça'ya mahsus bir şive ile telaffuz eder, tekellüm eder, lisan-ı Arabî'den diğer bir lisana tercüme eder, bundan o zat da müstefid olur. Mensup olduğu kavim ve millet de o zattan istifade etmiş bulunur. Böyle değil mi? Evet! Bu böyledir ve böyle de olmak iktizâ eder. Şimdi izah-ı madde edelim: Şâyân-ı dikkat değil midir ki lisan-ı Farisi kısmen lisannızda madûd bir lisan olduğu ve yazıp okunmasında hiç bir güçlük çekilmemiği halde bugün Farisi bilenlerimiz pek mahdüddür. Hele adı derecede olsun bir tezkire bir mektup yazabilenlerimiz nadir olacaktır. Kemal-i teessüfle itiraf ederim ki teban mail evan-ı sabâvetimden beri Farisi ile mütevaggıl iken bu muvafakiyetsizlik kendi nefsimizde daha ziyade müşahade ediyorum. Halbuki bugün Fransızca'yı tıhsil edenlerden ifade-i merama muktedir ve en büyük mehafil-i edebiye ve siyâsiyede Fransızları hayret pür-dehân edecek derecelerde irâd-ı kelâma kadir gençlerimiz mahdûd değil, belki her tarafça mevcuttur.

Bunlar pek az bir zamandan beri yetişen genç mütercimlerdir ki bugün kalemlerinden malumatlarından cihet cihet istifade ediyoruz. Mütfehir olmaz mıyiz? Fransızca bize büsbütün bayâğı, yazıları bil-külliyye ayrı bir olup tıhsilindeki suûbet ise muhtaç-ı tafsıl değildir. İşte bu suûbet-i fevkâlâde içindeki muvaffakiyet düşünülürse bizim lisan tıhsiline olan istidâdimiz her halde ihraz-ı mevki-i imtiyaz eder şimdi bu istidâdimizla beraber senelerce tıhsilime uğraştığımız Farisi lisaniyla iki satırlı dürüst bir tezkire yazamamakta ve iki kelimeyi yan yana getirip de bir kitab-furuş ile mükâleme edememekte ki acz-ı azime ne mana verelim?

Farisi'nin bizce o kadar lüzumu olmadığı der-miyân edilirse bizim için dinen, edeben, siyâseten lüzum ve ehemmiyeti Fransızca'dan kat kat ziyade olduğunda şüphemiz olmayan lisan-ı azb-ül-beyan Arabî'ye nakl-i kelam ederek deriz ki Farisi'deki aczımız ümmül lisan olan Arabî'de meaziyâdeten mevcuttur. Bununla beraber Fransızca'ya ettiğimiz itina Arabî'ye sarf ettiğimiz müddet ve gayretin onda biri derecesinde olamaz. Mütebahhirin-i fuzalâ bir mevki-i ihtirâmda

müstesna olmak üzere yarı ömrünü münhasıran Arabi tâhsiline sarf eden mezunlardan yüzde biri bir eser vücuda getiremiyor. Neşr-i âsâra himmet edenlerin ekserisi Arabi-ül-ibare bir kavâid veya mebâhis-i saireye aid bir kitap te'lifine koymuluyor.

Bu mecburiyet neden ileri geliyor? Bunun sebebini anlamış gibi söylemeye cesaret ediyoruz ki bu muktedir müellifler senelerce uğraşa uğraşa nihayet Arabi-ül-ibare bir kitap telifini Arapça'ya Türkçe'ye tercüme edivermekten daha kolay buluyorlar. Binaenaleyh bu istifade umuma âid olamıyor. Olamayınca müellifi de umduğu kadar müstefid olmaktan beri bulunuyor. Meyûs oluyor. Gitgide fütûru artıyor haslı malumatı kendisinden uzak gidemiyor. Daha doğrusu kendisiyle beraber kapalı kalıyor. Beri tarafta dün mektepten çıkışmış on sekiz yirmi yaşlarında bir genç nihayet beş on gün emek sarf ederek Fransızca bir risalenin Türkçe hem de sevimli bir Türkçe olmak üzere neşrine muvaffak oluyor. Kitaphane-i milliyemize bir eser daha ilave ediyor bundan öyle umum mahrum kalmıyor, umumun istifadesi mükâbilinde genç ve gayyur olan mütercim de o senelerce uğraşan bir müellifden daha ziyade kesb-i şöhret ve temin-i maîset ediyor bir yandan tercümede maharet-i kesbine diğer cihetten Fransızca erbabı kaleminin her türlü âsârını tetebbu ile tavsi'-i malumata çalışıyor. Daha güzel, daha mükemmel eserler yazıyor, tercüme ediyor. Tahsilinden nâdim olarak boş oturmuyor, söz buraya gelince: 'Bizim için Fransızca'da şâyân-ı istifâde eserler vardır. Arabi ve Farisi'den tercüme edilecek eserler yoktur mu diyeceğiz? Bu söze bizim ağlayacağımız gibi Fransızlar da güller!! Bahsimiz gülüp ağlamak değildir, yukarıda demişti ki:

Bir lisanın tâhsili o lisanın insanı olmak demektir. Bunu bir hakikat olarak kabul ettiğimiz halde Fransızca'da olduğu gibi Farisi ve Arabi lisânlarına tatbik edemediğimiz esbâbını araştırmak icâb etmez mi? Öyle ya Fransızca'yı tâhsil eden bir Türk bir Fransız'dan pek güzel konuşuyor, mektuplaşıyor, yazıyor, tercüme ediyor da yine o Türk, lisânlarını tâhsil etmiş olduğu bir Arap, bir Acem ile konuşamıyor, mektuplaşamıyor, tercüme edemiyor. Sözü uzatmayalım fîkr-i fakiraneme göre bunun esbâb-ı hakikiyesi usûl-i tedrisimizin yolsuz tutulmuş bulunmasıdır. Usûl-i tedris bir kere ıslah edilmiş mevkî-i tatbîke konulacak olursa müddet-i tâhsil taklîl edilmiş olmakla beraber Arabi ve Farisi lisânlarıyla da arzu

ettığımızce de tercüme ve tekellüm edebiliriz. Bundan husûle gelecek olan mehâsin ve menâfiî burada tadâda lüzum göremem. Usûl-i tedrisin ıslah ve tatbiki ise âli nazaran-ı erbâbı fazilete aid bir mürüvvettir. İnşaallah şu asr-ı celil-i terakkide bu arzunun hayr husûle îsâlinı tebşir ile de mübahî oluruz.

Sadi

(3 Kânun-i Evvel 1312, S.20, s.3-4.)

BİR İKİ DOĞRU SÖZ

Ziya Paşa'nın şu:

Erbâb-ı kemâlî çekemez nâkîs olanlar

Rencide olur dîde-i huffâş ziyâdan

beytini veya Naci'nin:

Tahsil-i kemâla hayli müddet

Mihnet çekerek çalıştım ama

Mahsut-ı efâzîl oldu fazlîm

Şâhit aranırsa işte a'da

kıtاسını vird-i zebân ettirecek, erbâb-ı kemâla bir nakîsa-i şeref îrâs eyleyecek yolda üstü kapalı soğuk tarizler, tahattiler, küçük düşürmeler yine resail-i mevkûtamızdan bazlarını işgal eyliyor. Herkes bilir ki vaktiyle bu mebâhis pek ileriye gitmiş, yâd-ı namı medâr-ı iftihârimiz olan bazı üdebâ-yı kiram lekelenmeye çalışılmıştır. Yine herkese malumdur ki nikâb-ı edeble tesettüre çalışan bu muharririn mahcubiyetleriyle kalmışlar idi.

O vakit muallimlerini lekedar edememiş olan bu zevât şimdi anlaşılan kibir ve nahvetlerini kırmış olmalardır ki ancak o muallimin yetiştirdiği bir iki şakirde, bir iki “Edib-i hakiki”ye tarizâta başladılar...

Makale-i tarîziyenin muharriri olan zat her kim ise anlaşılan fikrini serbestçe söylemekten ziyadece korkmuş olmalı ki birçok girizgâhlar aramış. Edebiyatın “ulûm-ı edebîye” yolunda tarifinden, bizde “edebiyat” namına kesb-i liyâkat ederek âsâr bulunmadığından, ismini yeni duyduğumuz “îlim-i mehâsinden” vezinden, vezinden maksat elbette bir faide-i edebiyeyi temin olduğu cihetle nazâr-ı dikkatten uzak bulundurulmamak, Arap ve Acem pây-ı bendi diye geçmemek lazım olduğu ve fakat arzu edilen tarza ithal olunabileceği gibi birçok garip tezatlardan istiane etmiş. Nihayet bulmuş .. Yahut öyle zannetmiş, Tevfik Fikret'in, o şair-i ulûvvümüzün ve valihane, şairâne bir sözünü sû-i tefsir ederek edebiyatımızda kendimize mahsus bir tarz-ı beyana malik olmamızı hissiyatımız, tasavvurâtımız hangi lisana tercüme edilse bedâyi-i milliyemizin mahsûsât-ı kavmiyemizin his

edilmesini vacib göstermiş. Tevfik Fikret'in âsârında bir ecnebilik kokusu varmış; hissiyatımıza ecnebi geliyormuş!

Anlaşıldı ya! Muteriz efendi birçok gîrizgâhlardan dönüp dolaşarak meseleye bir şâir-i hakikimize tarîzden ibaret bırakmış.

Edebiyat-ı Osmaniye ile az çok iştigal eden son bir iki sene-i edebiyeyi - velev sathi olsun- tetkik eden her sahib-i kalemce kendilerini müdafaa gayretinden o tenezzülden beri bulunan -erbab-ı kemâlı müdafaa, tarîzât-ı hak nâ-şinasıyi sahibine red ve iade bir vazife sırasına geçer sanırız.

Makale-i tarîziyede kendimize mahsus bir tarz-ı beyanımız olmadığı iddia ediliyor. Yahut daha doğrusu tarîz kast olunan şairlerimizin bu cihete hasr-ı ehemmiyet etmediğleri beyan olunuyor. Evvelâ şu kendimize mahsus, milliyetimizin, kavmiyetimizin mahsûsâtını hâvi tarz-ı beyan ne demektir diye bir sual îrâd olsunsa acaba ne cevap alınabilir?

Vakıa her kavmin edebiyatı mahsûsât-ı kavmiyesini hâvi olmak lazımdır, fakat her zaman bir daire dahilinde mahdûd kalırsa terakki edemez. Edebiyat-ı atikamızın bu günü teceddüdü his olunan bir ihtiyaç üzerine sâha-i zuhura geldi. O sâha-i edebde bihakkın takarrûrı için ise teceddüdât-ı mütemâdiyeye maruz bulunmak lazımdır tâki edebiyat-ı hakikiye adâdına dahil olabilisin bunu müntesib-i edeb olanların bilaistisna cümlesi bilir. Teceddüdât ise makale-i ma'hûdede zimmen tarîz olunan o hakiki şairlerin himmetiyle vúcuda gelir. Bunu inkar etmek hak-nâ-şinasıktır, kadr şikenliktir.

Bugün üdebâ-yı Osmaniye arasında şairlik, hakiki şairlikle iştihâr edenlerden Ekrem ve Hamid Beyler haiz oldukları mevki-i âl-ül âl istisnâiyete terk olunursa gerek his-i şairiyet, gerekse tasvir-i edebi noktalarında sema-yı edeble iki dırâşân gibi parlayan Tevfik Fikret ve Cenab Şahabeddin görülür. Bunlardan her biri o iki ustâd-ı âliye hayrûl halef olacak bir tab'ı şairiyette yaratılmışlar... Eserleri şahittir.

Tevfik Fikret'in daha "Fikret" tahallus etmeden -hatırıma yanılmıyorسا- vaktiyle çıkan "Gayret" risalesinde bir müstezatı neşr olunmuştu, o zaman "Mehmet Tevfik" imzasıyla derg olunan bu müstezat hakikaten bir şiir-i ulvîdir, insanı tatlı tatlı düşündürür.

Feyz-i bahardır deheninden uçan ziya

Bekler çiçek açılmak için ibtisâmini
 Bekler hübûb için o seher-hîz olan sabâ
 Bir hiram ki
 Envâr-ı ismetinle tecelli edince sen
 Enzâr-ı aşk önünde olur mail-i sucud
 Bulmuş kadr-i latifsin ey gonca-i pirehen
 Ruhdan vücut
 Rahmet biter, bulut dağılır mihr-i nev bahar
 Âfâka lemariz oluyorken hazin hazin
 Eyler çiçeklerin biri bir-hande âşikar
 Sen o handesin!

Şiiri -ki bence Fikret'in ilk eseridir- kailinin ulûvv-i tab' ve fikretini lüzumu kadar gösterir sanırım. Muterizlerin hoşlarına gitmeyen cihet bu şair-i âli nejatın her eserinde teceddüt-perest olması ise emin olmalıdır ki Fikret gibi, Şahabeddin gibi genç dahileri terakki-i edebiyatımıza hadim edecek en birinci vasıta bu haslet-i mergubedir.

Bu iki "üstat-ı cedid"î şahsen tanımak şerefinden mahrumum. Âsârından anlayabildiğim kadariyla hükmekmek istiyorum ki Fikret ne kadar "Ekremâne" ise Şahab da o derece "Hamidâne"dir: İkisi de güzeldir, tefrik edilemez. Tevfik Fikret'in hangi eseri olursa olsun tetkik olununca "Muallim Ekrem" görünür: His daha nazik, tasvir daha zarif, daha düşünülmüştür. Şahab da bu yoktur: Orada his galebe eder, insanı derin derin düşündürür.

Mamafîh biri yad edilince diğeri behamahal hatıra gelen bi iki şairden hiçbirisini yalnız ustası taklit, münhasıran onu tanzir mahdudiyeti içinde de değillerdir: Cenab Şahabeddin'in vaktiyle "Mütâlaa" da görülen "Tesir-i Muhitat" ve "Mütâlaa" makalelerindeki tarz-ı tasviri, o insanı gaşy edecek bir derece-i harikulade-i mükemmeliyyette olan ifade-i neşriyesi taklit ve tanzir değildir; kendine sîrf kendine mahsus bir tarz-ı beyandır; birçok üdebamızın taklit etmeleri arzu olunacak bir şeydir.

Tevfik Fikret ile Cenab Şahabeddin bugün iki "üstad-ı edeb"tir. "Üstad" lafzını çok görenler var ise bu iki edibin âsârını mütâlaa etmelerini tavsiye ederiz.

Hiç şüphe etmeyiz ki üstâzül esâtize olan hazreti Ekrem'de şakirtlerinin bu nam ile yad olunmalarını nazar-ı iftihar ile görür.

İşte "Malumat" daki makale-i tarîziyede âsârında ecnebilik bulunduğu iddia edilen şairlerimiz -makale-i muharrirince nakîsa add edilmek istenilen- teceddüd-i edebî taraftarı olanlardır.

Bu nakîsa bence ve bilâ tereddüt hükm olunabileceği vechle daha birçoklarinca nakîsa değil, bir kademe-i terakki ve kemaldir. Edebiyatımızı "edebiyat-ı hakikiye" haline getirmek için sarf-ı mesai ve ikdâmât eden bu genç ustalar ile onların eserine iktifâ edenlere teşekkür eder ve gerek bu makale-i tarîziye muharririnin, gerekse daha sair itiraz fikrinde olanların vakitlerini nâ bemahal, manasız makâlât tahririnden ise yeni ustatlarımızın açıkları edebiyat-ı cedide derslerinden bizim gibi istifadeye şîtabân olmalarını tavsiye eyleriz... Simdiden temin edebiliriz ki vakitlerini daha iyi istimal etmiş olurlar.

Mehmed Necdet

MÜTÂLAA

"Mütâlaa" sütunlarının bu gibi tarizata açık olmadığı halde iş bu makalenin derci yalnız üdeba-yı cedide ve ezcümle Tevfik Fikret ve Cenab Şahabeddin Beyefendiler hakkında doğru bir surette idare-i efkar edilmiş olmasından ileri geldi. Yoksa mesleğimizin muğâyiri olan böyle makâlât-ı tariziye Mütâlaa sütunlarında hiçbir vakitte yer bulmaz.

Rasâil-i edebiyede tarize müteallik bir şey göremedik. Bilhassa kudret-i edebiyesi hakiketin "üstat" telkibine mahal verecek kadar ali olan hazreti Fikret'e tariz edecek kimse tasavvur edilemez. "Malumat" da münderic makale tamamıyla umum idi. Kışmen hakkını da teslim ederiz. Nasıl ki Mehmed Necdet Efendi de teslim ediyor. Bu cihet aşıkâr görülürken o makale-i edebiyeyi bir maksat-ı hafiyi muakib suretinde göstermek ne maksada mebni olsa gerek?..

(3 Şubat 1312, S.29, s.2-3.)

MUSÂHABE

“Asıl nazar-ı dikkate alınacak şey müesssir değil, eserdir” hakikati her nasilsa bizde nazar-ı dikkate alınmıyor. Mesela bir eser -mahzâ müessiri istihâr etmemiş olduğu için- mazhâr-ı takdir olmuyor.

Düger cihetten ehemmiyetsiz bir eser -zevât-ı marûfeden birine ait olduğu için- âvâze-i tahsin ile istikbal olunuyor.

Bu, pek büyük bir insafsızlıktır...

Kıymet-i asar şöhrete vâbeste ise şöhret-i kâzibe erbabını da âlem-i bâlâ-yı irfâna çıkarmak, söyledikleri sözler turrehat kabiliinden de olsa sihr-i helâl add etmek lazım gelir.

Öteden bir adam çıkışp da mertebe-i icâzda yazı yazsa kesb-i şöhret edinceye kadar âsârıma imâle-i nigâh-i iltifat olunamayacağını söylemek icab eder.

Ele alınan bir risale-i edebiyenin yapraklarını çevrilip de bilmediğimiz adamların yazılılarını geçmek, bildiğimiz zevâtın âsârını okumak neye benzer biliyor musunuz, tanıdığı adamları insan add edib de diğer ebnâ-yı beşeri hayvan farzz etmeye...

Ya bu garîbeye ne diyelim, dün gece yazdığını bir makaleyi, bir gazeli üdebâ-yı marûfen birine isnâd ile bir mahfil-i edebide okuyunuz, bu babda teminât da veriniz. El şakırtıları, ayak şakırtıları alkış sadâları arasında kendinizi kaybedersiniz.

“Mu’cizest in nazm yâ sihr-i helâl

Hâtif âverd in suhan yâ Cebra’îl”*

Tarzındaki gül-bang-ı sâpâsi dinlersiniz de “Acaba ben rüya mı görüyorum yoksa intihâl mi ediyorum. Sakın bu şiir o adamın malı olmasın” zemzemesiyle sehâbe-hâ-yı hayret olursunuz.

Artık haddiniz varsa deyiniz ki ‘Kuzum aldaniyorsunuz. Ben latife söylüyorum. Sizi tecrübe ediyorum. O şiir benimdir. Dün gece söyledi. Hatta müsveddesi de koynumda...’

* Bu nazm mucizedir yahut sihr-i helâldir
Bu sözü ya Cebrail ya da hâfir söyledi

Size derler ki “Sus, sen nerede, öyle âlı öyle rûhlu sözler söylemek nerede?.. Bu gibi bedâyi onun gibi âzama mahsustur...”

Bir de bunun aksını tecrübe ediniz. Bir edib-i malûmun meşhûr olmayan bir eserini kendinize atfen okuyunuz. Samî'leriniz o eserin bir yerinde bin kusur bulurlar.

“Eseriniz umumiyet itibariyle zararsız .. Fakat şuradaki zihaflar, buradaki imâleler, hele son misradaki mübalağa-i acemâne doğrusu çekiliş belâlardan değil...” derler.

Siz de şu intikâdât-ı akılâneye rağmen deyiniz ki “Ayol o gazel benim değil, falan zatındır...”

Alacağınız cevap bir kahkaha-i müsthziyaneden ibaret kalır. Çünkü zevk-i edeb, hâssa-i temeyyüz gulgue-i şöhret arasında nabûd olmuş gitmiştir.

O eser falan zatin olduğunu isbat için ya mevsûk-ul kelim beş on şahid bulmak, yahud bizzat eser sahibini iştâhâd eylemek iktiza eder .. Bu yolda pek çok tecrübeümüz vardır.

Acaba niçin istidâd-ı ciddiyi şöhrete feda etmelidir? Müessir kim olursa olusun, bizim nazar-ı itibara alacağımız şey her halde eserdir.

Binaenaleyh menzurumuz olan âsâr içinde imzasını tanıdığımız adamlardan iğmâz-ı ayn etmemiyim. Eserini okuyalım, şâyân-ı istifade âsâr-ı cedideden ise alenen takdirâtta bulunalım. O edib-i nev-zuhurda gördüğü tergîb ve tahsin üzerine daha ziyade gayretlenir, çalışır. Değerli eserler vücuda getirir, kendisi için bir şöhret-i hakikiye temin eder.

Terakki her zaman takdir ve teşvike mütevakkıftır...

Kezalik bir edib-i meşhurun eserini -Mahzâ-i şöhretine hürmeten- göklere çıkarmayalım.

“Kavle bak kailine kılma nazar: Budur işte revş-i ehl-i iber”

Müessirin kıymeti eserlerdir. Yoksa eserin kıymeti müessirle değildir.

“Kelâmiyla olur zahir; kişinin kendi miktârı” Maazalik zevk-i edeb, kuvve-i mümeyyize erbab-ı kıymetdâr bir sözü takdirden geri durmaz. İsterse o söz en hakir bir adamdan südûr etsin...

“El-kelâmûl hasenü yed-hulûl izne bile iznin”* kelamı bin hikmettir. Fakat bu kulak zevk-i edeb ve hâsse-i temyiz ile meşhun olan bir kafadaki kulaktır. Tehalûf-i tebâyi hasebiyle her gûş tabidir ki istimâ-i hakikat edemez. Temyiz-i nik ü bed hâssası ancak ilim ve marifetle, iltizam-ı hakkaniyetle tahsil olunabilir.

Dünyada şâibe-i had-pesendîden müberra adam pek nadirdir. Sünûhât-ı fikriyesini muhir-ül ukul âsâr add edenler az değildir.

Çünkü evlâda teşbih edilen zadei tabiat ne kadar degersiz olsa dahi içinde pek kıymettardır.

Herkes bir şî'r ü bir ferzend hûd-meftun bûd

Gerçi ân ferzend zeş ü şî'r nâ mevzûn bûd

Bu sadada insafi elden bırakıp da eserine herkese beğendirmek için kuvve-i cebriye istimâline kalkışmamalıdır.

Âlemde her şeyin bir mevsim-i mahsusı vardır. Bu dakikadan iğmaz-ı ayn ile hûlûl mevsiminden evvel eser neşrine, bizim edeb ve dânişde kendilerine bir mevkî-i mahsus ta'yine kalkışanlar şüphe yok ki gayetinde bâd-ı bedest kalırlar.

Vaktiyle efahim-i hükemâdan bir vezir-i edib bana demişti ki “Heniz tahsilini ikmâl, tetebbuat-i aliyesini hadd-i kemale isâl etmeden neşr-i âsâr arzusunda bulunanlar sermaye-i tedarik eylemeden mal satmaya yeltenen tüccar çrağına benzerler...”

Bu söz son derecede infâli mucîb olmuştu kendisi gibi en büyük bir edib-i hakimden böyle bir muamele-i yes'-i aver beklemezdim.

O aralık neşrettiğim bir kitapta bu cümleyi meâlen yazdıktan ve birçok sözler söylediğinden sonra netice olarak demiştim ki “İnsan bilmediğini öğrenmeye, bildiğini öğretmeye çalışmalıdır...”

Bilmediğini öğrenmek filhakika şâyân-ı takdir bir harekettir.

Fakat henüz mukademât-ı ulûmu tahsil ile meşgul olan bir adamin mahasal-ı malumatı ne olabilir ki ona neşre kıym etmelidir.

Sermaye-i kafiye erbaba zaten insanın malına tenezzül etmez. Müzcât-ı kalile ashabı ise ondan hiçbir şey istifade edemez.

Güzel kelam izine izinsiz girer.

Öyle ise yazılan yazılar, söylenilen sözler nakş-i ber-âb kabilinden hükümsüz kahr. Lemh-i basarda zayı olur. Halbuki insanın izâa edecek bir dakikası yoktur. (Vakit nakittir) diyorlar.

Eser bırakmak ibkâ-yı nam etmek maksadına mebni ise de sabah-ı haşre kadar pâyidâr olabilecek âsâr-ı muhallide tedvinine çalışmak lazım gelir ki bu da pek çok sermayeye vâbestedir.

Binaenaleyh bir müellif-i ebced-hân öğrendiği üç kemileyi, ehemmiyetsiz bir sermayeyi halka sarf edeceği yerde halktan kazanmaya vakf-ı efkâr etmelidir ki pazar-ı marifette iflas edip de ebedi bir zarar, bir nedâmet içinde kalmasın...

On sene evvel işittiğim nasihatın hikmetini şimdi anlıyorum. O vakit anlamış olsaydım elbette böyle sıfrulyed kalmazdım. Bizâa-i vâfiye sahibi olur da cihan-ı edebte bir mevki ahzederdim.

Ela leyte şebâbu yeûdü yevmen *

Şevk-şikenlik iyi bir şey değildir. Fakat daha mebâdi-i ulûmu bile layıkıyla görmeden telif hevesinde bulunanlara karşı büyükler diyecekler ki “Oğlum, bir kere tahsilini ikmal et, ilm-i fenden istifade yolunu öğren badehu ifadeye başla ki halkta senden istifade etsin...”

Etfâl-ı debistâne hoca efendi “Maşaallah hepiniz de benim gibi hoca oldunuz. Bakınız, ne güzel okuyorsunuz artık okumaktan vazgeçiniz de okutmaya başlayınız” dese, çocuklarda hocalarının emrine tatbik-i hareket etseler elbette “izâ kâne rabbül beyti dariben felem telümmes sibyanü fihi ‘alaraksi’ hakikati enzar-ı ibret binanda tecessüm etmiş olur...

Hulâsa-yı kelam, ashab-ı ukûl daima kazanmaya çalışır, sarfetmeye değil...

Mamafih mevsim-i mahsus gelince sarfiyatda da başlamalıdır ki bu da hakikatte bir nevi kazanmak demektir...

Şu satırları yazdıktan sonra kendi nefsimize hitaben diyelim ki.

“Yâ eyyürracûl-ül muallimu gayrehu

Hellâ linefsike kene zatta’limi

Tesifûddevâ li zi-s sekâmi

Zevi-l fenâ keymâ tesehhü bihî ve ente sekîmu”**

M(im). K(ef). Halidi

(15 Nisan 1313, S.39, s.3-4.)

Dikkat et keşke gençlik bir gün döns...

Ey başkasına öğreten adam

Keşke birazda kendi kendine öğretseydin

Hastaya ilaç teklif ediyorsun

(Ey) hasta adam! Kendin hasta olduğun halde nasıl başkasını iyileştireceksin.

BİR MUHARRİRİN VAZİFESİ NEDİR?

Bu sual çok kerepler mevzubahis olan mesâildendir.

Filhakika Mütâlaa vasıtasyyla zihن-i beşerde hâsil olan tesirât pek mühim neticeler hasıl edebileceği cihetle bu madde hakkında ne kadar best-i mütâlaât olunsa çok görülemez. Garp muharrirlerinden Mösyö "Röne Domik" Brüksel şehrinde bu madde hakkında bir konferans vererek tavzih-i meseleye gayret etmiştir. Avrupa'da bu kabil konferanslar nadir değildir.

Mesela Paris'te hemen her gün bir veya iki büyük zat -yalnız edebiyat ciheti nazar-ı itibara aldığı surette- gerek bir muharririn mesleği hakkında, gerek mevâd-ı sâire-i edebiye hakkında alenen irâd-ı efkâr eyler ve hâzırûnda bundan müstefid olur. Bu gibi âdetlerin ise terakki-i edebiyata ne derece hizmeti olacağı azade-i ifhâmdır. İşte Mösyö Röne Domik'in dahi verdiği konferansın neticesi bir muharrir tehzib-i ahlâka ve tezyid-i gayrete hizmet etmek gibi bir gaye-i ulviyi haiz olmayan hiç bir şey tahririyle meşgul olmamak vazifesi ile mükellef olduğu merkezindedir. Bu hükm cây-ı mülâhazadır. Çünkü bir muharrir, ifsâd-ı ahlâk edecek hiç bir şey yazmadığına emin olmakla beraber yazdığı her satırın tehzib-i ahlâka gerek bilâ vasita ve gerek bil-vasita hizmet etmiş olduğundan emin olamaz. Bu hande vazifesinde tekasül etmiş, adeta onu ayakları altına alıp çiğnemiş add olunacağından bu mesele badi-i ızdırabı olur.

Bundan başka şurasıda câlib-i dikkattir, ki bir muharririn kalemi eline alıncaya'z ve nasihat verir gibi tehzib-i ahlaka hizmet edecek şeyler yazmasında bazı mahzur ile beraber bir takım müşkûlât da vardır.

Evvel emirde, tehzib-i ahlâk maksadıyla yazılmış bir eser-i nefisenin "sanat" nokta-i nazarından o kadar güzel düşemediği umum-ı ediblerce müttefikun aleyh bir keyfiyettir. Büyük bir hakikat-i ahlâkiyeyi yahud her ne olursa olsun, bir şeyi isbat etmek maksadıyla yazılan romanların, faciaların, şiirlerin daima soğuk oldukları görüle gelmiştir. Çünkü muharririn, kendî kendisine takındığı vazife-i ictimâiye ve terbiye-kârane ile işgal ederek "sanat" a pek dikkat edemediği hiss olunur.

Fransa'nın on yedinci asır meşhur klasik eazım-ı erbâb-ı edibi namuslu adamlar olmakla beraber "sanatın hoşa gitmekten başka bir gayesi olmadığını"

tekrar tekrar beyan etmişlerdir. Buvalo bile gaye-i sanatın fazilet olduğunu iddia etmemiş, ahlaksızlığın sanat için bir tesir-i menhus icrâ edeceğini söylemiştir ki bu başka bir şeydir. Takviye-i kalbe hizmet gibi inkardan bütün bütün tebâut etmiştir. Çünkü böyle va'z ve nasihat-amiz kitaplardan ziyade dünyada can sıkı bir şey yoktur.

Buvalo, Korney, Rasin, Molyer, Lafonten gibi eazım, bir muharrir, namuslu adamları namus-kârâne bir surette inandırdı mı ona vazifesini ifa etmiş nazarıyla bakalar, vazife-i içtimaiyelerini öyle umuma ders-i ahlak verecek kadar büyük tahayyül edemezlerdi. Bunlar ekseriyetle dindar, hiç değilse ümür-i diniyeye riayetkâr oldukları cihetle halka telkin-i ahlâk etmekle mükellef rehabin mevcut olduğunu düşünerek bu vazifeyi kendi üzerine almaktan ictinâb ederlerdi. Bazı kere bu muharrirler şu kaideyi feramış edip de haricine çıktılar mı, kendilerine bunu ihtar edecek zevât bulunurdu. Molyer'in "Tartuf" isminde bir komedyası vardır ki Ziya Paşa merhum tarafından "Rüyanın Encamı"namıyla Türkçe'ye tercüme olunmuştur. İşte bunun sahne-i temasaya vaz'ı için Molyer Fransa baş vekiline müracaat ederek kitabı aleyhinde söylenen sözleri red makamında bu oyunda dine tecavüz etmeyip belki onu müdafaa eylediğini beyan edince:

—İşte onun için mümamaat ediyorum ya. Çünkü sahne-i temas'a böyle şeylere tahammül edmez. Cevabını almıştı.

On sekizinci asır erbab-ı edibi bu fikri kabul etmediler. Kendilerine tehzîb-i ahlâk vazifesini lâbüd gördüler. Bu noktalar garib görülürse de o zamanın ahval-i tarihiyesi teemmul edilecek olursa garabete mahal kalmaz.

Cünkü bu zanlar Nasraniyet aleyhine tecavüzleri ile onu mahvetmiş olduklarına zahîb olduklarından tabii bunun yerine bir şey ikame etmek isteyecekler idi. Bunların içinde birtakımı yalnız dini mahvettiklerine zâhib olmakla iktifa edip yerine başka bir şey ikamesini düşünmediler. Kanun tabi' onlara kifayet ediyordu. Fakat diğer birtakım ise bazı hayâlâtâ kapılmıştır ki bu fikirler zamanımıza kadar devam etmiş ve bir müddet daha devam etmesi de muhtemel bulunmuştur. Bu da dini tahrip ettikçe, yahud hiç tahrip etmeden yerine gerek sanat, gerek terbiye, gerek edebiyat gibi bir şey vaz' etmekten ibarettir. İşte bunun neticesi olan bu mektebe salik olan ve hatta olmayan erbab-ı kalem arasında edebiyata mümkün

olduğu kadar ahlak doldurmak için bir arzu-yı şedid peyda oldu. Hele bu hüyalara enziyade kapılanı Jan Jak Russo olmuştur. Eğer on yedinci asır erbab-ı edibi bunu görmüş olsalardı, kendilerine gülünç gelirdi. Fakat, bu muvaffak oldu ve Russo'nun zamanında sonra romancılar "vicdan müdürü" denmeye kesb-i liyakat ettiler!

Bilemem bundan ahlâk ne kâr etti. Fakat edebiyatın ne zarar ettiği görülüp duruyor. İbtida, sadelik cihetinde çok kayıp etti. Erbab-ı edebin ifadât-ı mağruraneleri hakikaten tuhaf denecek bir dereceye vasił oldu. Mesela Victor Hugo daha henüz yeni fakat sevimli bir şair iken mecmua-i eşarına "Şu ân-ı tarihi pek vahimdir... Ta esasından lerzan olan heyet-i ictimâiye..." gibi cümle ile dîhk-efza bir mukaddime-i menşur ile başlamıştır.

Romanı da böyle! İşbu on dokuzuncu asırda pek az romanlara tesadüf olunur ki Russo'nun "Novel Eloise"ın tesiri onda görünmesin! Hepsî de bir takım emsile irâdi ile bizi tarik-i faziline götürmek istiyorlar! Adolf, Kırmızı ve Siyah Madam Bovari; ilh... gibi bazı âsâr-ı nefise bu nakıadan arıdır. Fakat bu fikrin, bu adetin bir aks-i tesiri de kendisini şu suretle gösteriyor ki umumun ahlakını düzeltmek gibi âmâl-ı garibeyi hâvi olmayan âsâr-ı nefise müzîrr-ı ahlâk olmak ile itham ediliyor. Madam Bovari gibi ilelebed dest-i ahlâkta kemal-ı tevkif ile tutulacak bir eser-i nefisi maksad-ı ahlak olmak töhmetiyle huzur-ı mahkemedede dava olunmamıştı. Bir muharriri va'z-ı nasihat etmediği başımıza râhip kesîlmediği için tevbih etmekte ne hak ve salâhiyet var? O yalnız bir namuslu adam olsun kâfi! Öyle romancıdan hem eğlendirmek, hem takviye-i ahlâk etmek daha bilmem neler yapmak gibi şeyler bekleniyorsa pek aldanılmış olur. Canı isteyen ahlak kitaplarını, felsefe kitaplarını okur.

Haki

(6 Mayıs 1313, S.42, s.4-5.)

BİZDE EDEBİYAT

Geçen sene ki hayat-ı edebiyemizin bir icmâlini yaparak memleketimizde edebiyatın ne gibi bir tarîk takip etmekte olduğunu bir dereceye kadar tayin için 312 senesine irca'-ı nazar edince resâil-i mevkutemiz içinde bir sima-yı mümtaz olarak Mütâlaa ve Mektep risalelerini görüyorum. Bizde hayat-ı edebiye mevzu bahis olunca mühim mevkii resâil-i mevkutenin işgal etmesi tabidir. Bununla beraber bu son seneler zarfında resâil-i mevkutemiz pek yavan bir sathiyat dairesini geçememekte, bu gayesiz, bu sebepsiz manzumelerden hiç biri kapladıkları o seyl-i âmiyet içinde bir şahsiyet-i münferide ile temâyüz edememekte idi. Hepsi bulanık bir âb-ı revân gibi akıp, muttasıl akıp gitmekte idiler. Daha okunmadan unutuluyorlardı. Bunun sebebini tayne hemen hacet yoktur. Çünkü bir fikre bir tabir ne kadar iyi, ne kadar zengin olsa asırlarca müddet-i tekrar edile edile ebette letâfet ve haşmetini kayıp eder. Bundan kat-ı nazar teakub-ı ezmân ile müfekkirâtda, ihtisâsâtda hasıl olan tehalülün kalplere ihsâs ettiği meâni, hariçtir. Vücud-pezir olmak için daha ince, daha başka bir lisana muhtaçdır. Elsine-i ecnebiyeye vukûf ile, kesret-i mütâlaa ile daha diğer suretlerle zihnen. Hissen bu derece-i terakkiye vasıl olanlar “niye aksine döner çarh-ı gerdun” şikayetlerine, “akîbet elden uçan murg-ı vefadır” teessüflerine karşı amik, bir istikrâhtan başka bir şey duymuyorlardı. Bunları anlamayanlar ise “güzelim serde olan mihr ü muhabbet bu mudur?” diye yazıp duruyorlardı. Böyle şebâbet-i hazırlanın birer şükûfe-i nezaketi olan müstäid münevver zevât ile gazelciler arasında hissiyatın adem-i tevafikinden başlayan müffârekat-ı maneviye gittikçe şiddetini artırmakta idi. Çünkü hubb-ı hakikat ve mealî besleyenler, bu hissiyata tercüman olacak şair-i cedidin teahhurundan bir yes-ı müellim duydukları gibi sâha-i edebiyî manâ kılıflarıyla doldurmaya çalışanların belahet-i gayr-ı mütehassisanelerinde izdîrab ile karışık bir nefret hissetmeye idiler.

İşte Cenab Şâhabeddin imzası altında ceraid-i edebiye sahifelerini ebedi kılan şîirler bu kulüb-ı nemideyi fart-ı müserret ve taktir ile ihtizâra getirdi. O mübhêm, muzlim surette fark olunur gibi olan hislerin nâ-kabil-i taklit bir lisan ile ifadesine, o mümteni-ül ifhâm zan olunan manaların basit surette tezâhürüne karşı

bir nidâ-yı perestiş teâli etti. Bu andan itibaren Cenab Şahabeddin edebiyat-ı Osmaniye'nin bir rükn-i metini, bir üstad-ı behiyyeti idi.

“... Cenab’ın şîrleri... oh, bu ulvi katarat-ı hayal! Bu hiçbir Türk şairinin bende hasıl etmediği lerziş-i âmalı bahşeden yaran-ı saftır... Bunlar öyle bir feyzan-ı cuş-a-cuş ile nebeân ediyor ki gubar-âlud bir heva-yı keyfi tasfiye eder baran-ı bahar gibi hissiyatımızı tedriye ve i'lâ ediyor. Yâ Rabbim, evet hiç bir Türk şairinin, hatta hiçbir Fransız şairinin... zira ne olursa olsun, Müse’nin, Prodom’un, Harkur’un lisan-ı refik-i eşarı Türkçe kadar teshir edemiyor; hele Cenab’ın Türkçe’si... Zira peri-i latif lisanımız muti bir perestiş-i mağlûbâne ile bu genç üstad-ı şîrin elde öyle bir şûhi-i teslimiyet-kârane ile cilveler ki birçok seneler kalbindeki ihtiraslara, bürkanlara rağmen, birçok dil-bâzların nevâzışlerine karşı camid, bî-hiss kalırken karşısında birdenbire ref-i ser-i hakimiyet eden yeni muğfil için bir hiss-i amîk-i ibtilâ ile titreyerek bütün hezain-i nisvâniyetini, bütün serâir-i ulviyetini onun bir nazarına mağlubâne vakf ve feda eden bir cemâl-i zivekâr gibi perişan bitab kâliyor. Bütün bunları ne vakitten beri herkese karşı haykirmak isterken muktedir olamıyorum.

Mehmet Rauf Beyin bir mektubunda naklettiğim şu fikralara Cenab Şahabeddin ‘in o tar-ı garam ve şîri nasıl bir suret sihir-karânede tehziz ettiğini isbat eder. Başkaları hakkında kendisinin kullandığı “nâ-yı füsûnkâr” tabirini ben bihakkın onun o munis-i rûh şîrleri hakkında müناسip görüرم, ki ulvi lâhûti bir ahengin lerziş-i gaşy-averi içinde âmak-ı kalp ve ruhumuza nûfus eyler. Filhakika Cenab Şahabeddin de öyle bir mevhîbe-i fitrat var, ki bununla karilerini behamahâl birer halvet-i lakaydaneden kurtaracaktır. Onun şîrlerine karşı ihmalkar bulunmak kabil değildir. Ya fevkalade sevilecek, enis-ül bal edilecektir; ya son derecede bir hiss-i adâvet beslenecektir.

Bunların ikisi de gizli gizli oluyordu. Fakat âfâk-ı edebiyedeki bu sükûn-ı zahirinin altında gizlenen sâikaların neredeyse patlayacağı mahsus idi. Mekteb’în genç şairler içinde karilerin en ziyade kimi takdir ettiklerine dair istimzâci için yazılan cevaplar bütün barutlara kıvılçım bıraktı, terakki-i mearif ve medeniyetin o mürde âsârin artık çürümüş bulunan sünûhatı üzerine çektiği perde-i nisyân altında kalanların mühâcemât-ı birûnâneleri birdenbire meydan aldı: Bu öyle bir garabettir

ki bizim memleketimize heman hastır denilebilir. Edebiyatı lisan münakaşalarından ibaret zanneden kafiye-perdazân-i acezenin ilk müracaat ettikleri vasıta sövüp saymaktadır. Bu öyle bir hadde vasıl oluyor ki iş nihayet makam-ı resmininbihakkın bir müdahale-i tevbihkâranesini davet ediyor. Memleketimizde daire-i edeb dahilinde tenkid ve müâhezenin adem-i vücuduna en başlı sebeb budur. O derecedeki tenkit kelimesi taarruz ile mürâdif add olunuyor. Bu defa da ortaya bir sembolizm kelimesi attılar. Bunun içinde bazıları bir halidi safâ bulduular. Bazıları hiç mana göremediler. Filhakika ne demek olduğunu kendilerinin de bilmediğleri bir Fransızca kelime ile ne kastediyorlardı? Sembolizm nedir? Sembol nedir? Acaba bunların mâhiyet ve hakikatinden haberdar kaç kişi vardır. Buraları hiç düşünülmedi. Sembolizm âdetâ, gittikçe küçülen bir daire içinde dönmeye mahkum olanların âfâk-ı mahdûda-i cehâleti haricinde kalan şîrlere bir kast-ı tezyîf ile hasredildi.

Hasta çocuk manzumesiyle daha şairânesinin pek belîg bir vesika-i iktedarını tarih-i edebiyatımıza müebbeden hâk etmiş olan Tevfik Fikret namı da ufk-ı edebimizde yeni bir revnak ile teceddüd-nisâr olmağa başladı. Mîrsat ve Resimsiz Malumat risalelerinden bed ederek gittikçe bir gâye-i teâli ve terakkiye doğru yürüyen eşarının tarz-ı atîk taraftarâni kulübuna bile ilka ettiği fart-i takdir kendisini Cenab Şâhabedîn kadar âsâr-ı teceddüd gösterdiği halde onun kadar düçar-ı tarîz olmaktan muhafaza etti. Bu nazik ve sevimli şairi sevmek için yüksek, açık bir cephe altındaki parlak gözlerinin bir şule-i dehayle tenvir ettiği hayır-hah, sevimli çehresini görmeye hacet yoktur. En güzel pırlantalar gibi yavaş yavaş bir dikkat-i sanatkârâne ile işlenmiş şîrlерinden yükselen o bû-yı nezîh ve necîbi anlamak kafidir.

Edebiyatın bir nevinde teceddüd-i rev-nüma olunca daha birçok ashab-ı iktidarında kendilerine has olan bir takım meziyetler ile beraber fevc fevc bu cihete temâyül etmeleri hemen her yerde görülmüş ahvaldendir. Bizde de bunlara misal olarak A. Nadir Bey ile H. Nazîm Beyi göstere biliriz ki biricisi hubb-ı hakikate bir ifrat-i hisle meylederek bunu, istimâl ettiği ahenk-ı taklidilerde de ibzal ediyor; ikincisi rikkat-ı tefekkûratına iksa ettiği nev-zemin-i kelimat ve ifadât ile şîrlерinin anlaşılması yüksek bir tabaka-i münevvereye münhasır bırakıyor. Ve nihayet Halil

Siret, Hüseyin Suad, M. Rüşdi, Ahmed Kemal, Zaimzade, vs. vs. ... gibi. Peyrevanı ta'dâd edebilirim. Ki hepsi de şiir-i cedidin ashab-ı iktidara kendi husûsiyetlerine göre gûşâde bıraktığı şeh-rah-ı vasi'de birer istikâmîet takib ediyorlar.

Şîir-i cedid, evet şîirimiz artık başlangıçın ihtirazlarından, tereddütlerinden çıkışın henüz pek genç bir devre-i kemale girmiştir ki şîimdiye kadar meydana getirdiği ikmâl-ı âsârı hangi millet edebiyatına karşı olursa olsun makam-ı iftiharda gösterebiliriz. Bu sözlerimin hemen hepimize sarî bir illet-i tefehhurun sevkiyat-ı mübalağakârânesine haml olunabilmek de ihtimali vardır. Evet iddia etmiyorum. Ki şîirin her cihetinde mükemmel eserler meydana çıkardık. Fakat şuna katienen eminim ki bizde bir şîir vardır ve gittikçe terakki eyiliyor. Şu son zamanın hareket-i edebiyesiyle uyanan şîirimizi Şînasi'yi takib eden zamanda lisânımız için peyda olan intibah ile açılmış devrenin mahsulatından tefrik eden en esaslı ve mühim bir nokta var ki şîrimize bir kisve-i ebediyet veren cihet burasıdır. Genç şairlerimiz şîiri, şîir olmak yazıyorlar. Yoksa o vasıta ittihâz edecek olursa -nasıl ki öyle idi- ehemmiyeti yalnız ihtirâsât-ı umumiyyeyi okşadığı zamana münhâsır kahr. Bu ehemmiyette şîirden ziyade muhtevî olduğu îhâmlardan neşet etmiş bulunur. Şimdi bu cihet merdûddır. Şîirimizin böyle esaslı bir surette nail-i azâdegi oluşuna, kafiyelerin tevsi', misra ortasında cümlenin bitmesi yolunda tarzların kabulü gibi tevsi' ve inkişâfına hizmet edecek usullerin inzimâmi istikbal-ı şîirimiz temin eylemiştir.

Memleketimizin asuman-ı kebûdu altında bedâyi-i menâzırı karşısında hevâ-yı latif-i tahayyül perverin nevâziş-i istigrak -bahşası kalplerimizi bir ihtiyaç-ı şîir ve ahenk ile pek ziyade lebriz etmekte olmalıdır ki peri-i ilhamın en hafif bir tebessüm-i şuhânesine mazhar olanlar bile şîirin bilhassa manzûm kısmına meyl ediyorlar. Bu istidâd-ı fitri müceddidin-i şîire hakikaten zî-iktidar birçok tilmizler yetiştirdiği halde nesrimizde bu feyz pek görülmüyor. Halid Ziya'nın o hissiyat-ı rakikayı, ahval-ı ruhiyenin tahavvülât-ı nâgehanisini ifade edemez görünen serkeş lisânımız bir melik-i has gibi des-i temellükünde istediği nezaketlere bir iktidar-ı ustâdâne ile müsteid kılarak Sezai ve Ahmed Rasim Beylerle beraber bizde nesri tesis etmeye başladığı zamandan beri yetişmesi ümid olunan diğer nasırlerden bugün yalnız Mehmed Rauf bizi aldatmadı. Yalnız o, üstadın güzârından sonra tekrar mümteni-ül mürûr bir halde kapanan tarîk-i teceddüdde her manie bir darbe-i iktidar vurarak

kendisine has bir mâlikâne-i edeb açmıştır. Bugün roman ile hikayemiz Halid Ziya ile Mehmed Rauf Bey'de teşhiş ettirilebilir. Fakat bu sırada o gayretli Abdullah Zühdi namı da unutulamaz ki küçük hikayelerinde göze çarpan tetkîkât nâfizesi kendisi hakkında büyük bir ümit veriyor. Bunların ayrı ayrı şahsiyetlerini izah, şu icmalin çerçevesinden hariçte kalır. Lakin şurasını kaydetmek iktizâ eder ki hele bilhassa yeni nesrimizde Fransız edebiyatının pek ziyade bir tesir-i hayr-kârisı görülüyor. Memleketimizde en ziyade Fransızca münteşirdir. Ta rüştiyelenden bedi ile bu lisani tahsil edenler için önlerinde bitmez tükenmez bir âfâk-ı mütâlaa açılmıştır. O derecede ki hangi cihete gidilse piş-i nigahımızı temdîd eden daire açılıyor; yeni ufuklar görüyoruz. Bu mütâlaalar zihinlerde, hislerde bir intibâha bir tahavvülle bais oluyor. Bu hissiyatımızı lisanimizda ifade, bu ulüm ve fûnunu tercüme için elimize kalem alınca görüyoruz ki lisanimizin hal-i hazırı itibariyle tarz-ı ifadelerde ne onları hakkıyla tayne kifayet var, ne de mukâbil kelimeler. Bundan o bir takım yeni lûgatlar, bundan o işitilmemiş edâlar. Çocukluktan beri boş vakitlerimizi teshîr eden lisân Fransızca olduğu için tabii yazılarımızda da ihtiyaç üzerine gösterdiğimiz teceddüdü oradan alıyoruz. Bunlar pek az zaman sonra lisanimizin rehâ-yı tabiyesine karışarak bir unsur-ı vâhid teşkil edecektir. Bunda şüphe yok. Fakat şimdiki halde elsine-i ecnebiyeye vukûfu olmayanlar için bigâne gibi kahyor. Bu lisân terakki-i medeniyeti takip etmek isteyen batn-ı cedidin lisânıdır. Binaenaleyh nazar-ı hoşnudu ile görülemiyor. Bunlar nesir-i cedidi iki sebeple sevmezler. Evvel emirde ifade olunmak istenen hayatı kâmilen yabancılardır. İkinci derecede tarz-ı ifade bittabi alışıkları gibi değildir. İşte bunlara sahte bir taassub-ı milli de inzimam edince karının asıl o kütle-i kesifesi yeni nesirden, hikayelerden tevahhus ettiler. Bu sırada da matbuatımız içinde kendileriyle hem seviye olarak parlayan bir iktidarın aguşuna atıldılar.

Bir gün evvel meçhul olan Vecihi Beyefendi artık avâm için en maruf bir hikaye-nüvis oluyordu.

Bu iştihâr-ı nâ-gîhâniyi izah pek sehildir. Çünkü burada kâri ile muharrir birbirlerini pek iyi anırlar. Vecihi Beyefendinin iktidar-ı edebilerinde avâmin anlayamayacağı yahut tevahhus edeceği bir nokta bulunmaz: Her iki tarafda aynı derece-i irtifâdadır. Biraz zamandan beri artık Gazâviyelerin Posondo Terayiler'in

kitapları pek boş yere izâa-i evkâtan başka bir şeyi sebep olamayacağı, asıl roman denilemeyecek şeylerin şöyle böyle olması iktiza edebileceği yolunda yazılan makâlât zevk-i karinde bir dereceye kadar tahavvül husûle getirmiştir. Fakat bu, bir mirkat-i terakkiye suûd demek olmakla beraber henüz pek sathi idi. Binaenaleyh böyle zevata mahsus bir romancıya ihtiyaç vardı. Zira Halid Ziyalar, Mehmed Rauflar adeta Fransa'da olsalar oraya şeref verecek muharrirlerdir.

Vecihi Beyefendinin maharet-i edebiyesi mevzuların intihabında da kendisini gösterir. Çünkü çok kereler tecrübe olunmuştur ki bu bile onu anaların şiddetleri altında ezilen çocuklar, kocalarına hiyanet edip de akibet sürünen zevceler ve nihayet türlü türlü musanna ve mevzu şeyler, avâmin rikkatini târik, rağbetini celb için meaziyâdeten kâfidir. Bunlar anlaşılmak için dikkate, yüksek bir terbiye ve tedrise ihtiyaç göstermez. Vecihi Beyin üslup ifadeleri de bu sınıf karını meclûb edecek kadar parlak olduğu için fena roman tercümelerinden bükmiş olanlar bunları biraz edebi diye kiraat edebilir. Herhalde Vecihi Beyin edebiyatımıza büyük bir hizmeti olacaktır. Çünkü bu eserleri okuya okuya karın, Halid Ziyaları, Mehmed Raufları takdir etmeyi öğretecektir.

Hüseyin Cahit

(20 Mayıs 1313, S.43, s.4-6.)

MUSÂHABE-İ EDEBİYE

İmlâ .. Yeni terkipler .. Bu büyük bir mesele oldu .. Uzanıp gidiyor, bir neticeye iktirân ettiği yok! Bu gidişle belki de etmeyecek!

Tenkit henüz bir usûl-i müstahsene rabb edilemeden evvel bizde iknâdan, tashihten taharri-i hakikat, cûst ü cû-yı mahâsin, temhid ve tesâhub-i ulviyâttan ziyade, zehr-nâk bir lisan, dokunaklı, garazlı bir beyan ile tarize, techile vesile ediliyor. Tabi bu yolda serd edilen eskâr ve mütâlaat, doğru bile olsa hüsn-i niyete makrûn olmadığından kabul ettirilemiyor.

İşte biraz zamanдан beri yeniden uyanan imlâ mübâhasâtı pek mübhem, adeta lisânımız için bin mesele-i hayatıye olduğu halde ibtidasından beri hep yazılan ortaya sürülen mülâhazât, taraf-girâne beyânât, istihfâf-kârâne terkibât, hubb-i zatiyeye dokunacak sengin kelimat ile arz edile geldiğinden tekâmil bu neşriyat bir mücadele-i rekabet, devamı ehli-i insâfi mahzun edecek bir muhaseme-i kalem, daha doğrusu ashâb-i kalem arasında ayıplanacak “edebî” bir harf-endâzlık rengini alıyor.

Resimli Gazete ve Malumat’ın bu mebahisdeki neşriyatını hep okuyoruz. Cümlesi az çok haklı! Fakat muharririn-i kiramı af buyursunlar, hiç birisi ufak ve hafî bir maksat-ı ta’rizden, hiss olunur olunmaz bir bû-yı müâhaze seçilir seçilmez bir meyl-i muğâlatadan pek de gizlenemeyen bir nümayiş-i fazilet, haksız bir niyet-i hakaretten beri değildir.

Erbab-ı kalem birbirinin âsârı üzerine istediklerini yazsınlar, -değil mi ki bizde her bahsin neticesi ona müncerr oluyor- istedikleri surette münâkaşâttâ bulunsunlar. Fakat .. lisan .. o, “dadi .. dadı ..” demeye başlayan altı aylık çocuklardan bed’ ile çenesi düşmüş ihtiyarlara kadar umum milletin, efrâd-ı ümmetin malîdir. Onda herkesin hakkı var. Ona tecavüz, hukuk-ı umumiyyeye tecavüz olduğu gibi onu müdafâ gayretinde bulunanların o maksat-ı mühimi münâkaşât-ı şâhsiyeye alet etmeleri meselenin ehemmiyet-i azîmesiyle mütenâsiben ta’yîb olunacak ahvaldendir.

Lisan-ı mader-zâtımızın, ki tekâmil varımızdan daha kıymetli ve varlığımızdan nişanedir, böyle bir hal-i tezebzüb de bırakılması caiz midir?

Lisanda imlâyi tahrif, medeniyette asayışi ihlal. Terkîbâtta nahiv ve sarfa riayetsizlik heyet-i içtimâyenin şiraze-i imtizâcını ahenk-i itilafını, vesait-i ittihadını esasından tahrif gibidir.

İş bu revâbit-i medeniyeden mahrum kalanlar nasıl dûçar-ı mesâib olurlarsa kavâid-i asliyesi, selika-i mahsusası ittiradsız, mütenevvi, mütelevvin tâhrîfâtâ uğrayan lisânında böylece -bizim ki gibi- meşhur-ı âlem olan letafet ve vuzûhunu kayb eder, adeta çocuk oyunçağı olur kalır!

Bir sene akdem henüz bu bahisler pek de meydan olmadığı sıralarda “Mütâlaa” da ki bir arizemde imlâ-yı Türkimizin uğradığı tâhrifattan tazallüm ederken de demiştüm, min gayr-i haddin* yine tekrar ederim: Bir lisânın imlâsında tadilat icrâsına erbâb-ı kalem münferiden salâhiyetdâr değildir; onu ancak hükümet-i resmiyenin muayyen bir heyet-i ilmiyesi icrâ edebilir. Yoksa imâmımız - biraz muhtaç-ı ıslâh olmakla beraber- şimdilik tabian, terbiyeten, hukuk-ı umumiyeeye mürââten olduğu gibi muhâfaza edilmelidir.

Bir gazetede denildiği gibi bizde zaten lisânın, kelimatın iştiraklarını, asıllarını gözeterek, iltibasa düşmeyerek onu ta’âtil ve ıslâh edecek ancak bir iki zat bulunuyor. Halbuki onlar şu gürültülü bahislere karşın seyirci kalıyorlar.

Doğrusu ya, bî-taraf durmakta da hakları var. Zira her vazifesini bilen, hakkı tanıyan, sözünün kıymetini, meselenin ehemmiyetini takdir eden başlı başına bu mu’rîzda beyan-ı mütâlaadan tevki eder. Çünkü bu başka şeye benzemez; bu keşmekeş arasında lisânın bünyâni sarsılıyor esası bozuluyor. Mesuliyeti büyüktür! Arasına riayet, içtihâdâtına mütâvaat edilenler bu mesuliyetten içtinâb ederler.

Sanki iyi mi oluyor?

Bazları yazdığı bir sahife yazda imlâ hususunda, gelişigüzel vasf-ı terkibi ihtirânda bir iki bidat göstermeyi vuzûh ve mananın muhafazasına tercih ediyor.

Şimdi bu yeni şeyler o kadar tekessür etti ki misal-i tefriki -kesretinden dolayı hasıl olan bî-kararı-i intihâb ile müşkil oluyor. Pek sevdiklerimden bir zat- kendine nazım geçtiği için burada beyanına cesaret alıyorum- .. “Mahalle” yi yersiz bir he manasından tecrid ederek “Mâle” gibi yazmış kırk yıllık “Muhallebi”yi artık mücedditliğinin en gayretlilerine karşı bile tadını kaçıracak bir iştîha-yı nev-peresti ile

“Mâlebi” ombat-ı müncemidine dökerek iştikâkını nazar-ı itibara almamış, yine hoş yazanlarımızdan birisi “haydi” yi sinesindeki “y”nin hakkını yiyerek o nida-yı müyakkızın tesirat-ı muharrikesiyle şu girivede bir hatve daha atmak için aslı hidayetten müştak olup sıfat-ı ilahiyeden bulunan “Hâdi” ye tebdil etmiş...

VASF-ı terkiplerden evvelsi gün hoşça, manasızlığı kadar sâmia-nüvâz bir misal gösterdiler: “Nareside maksatlar” İlk hamle-i kiraatte oldukça hoş gidiyor. Fakat “residen” mastarından gelen “reside”nin (küçükten, ufaktan, çekirdekten yetişmiş; erişmiş) manasına olduğu düşünülünce maksada vasif edilişinde pek de mülâyemet bulunmaz olur. “Nareside” yerine mesela gayr-ı müstahsel, akım kalmış gün görememiş maksatlar denilse hiç olmazsa maksadın üzerinden kativet, mutlakiyet manaları ref’ edilmiş olmaz gibi sanırı. Maksat Fransızca ve İngilizce mürâdifi bulunan “But, Purpose” ki niyet, arzu nokta-i nazar ve emsâl-i müsüllü ikinci üçüncü derecedeki isteklerden ayrılp muayyen ve katidir. Onu ahlat armudu gibi naresidelikle tavsif bilmem muvafık düşer mi?

Neyse bunu bırakalım, terkib-i vasfiler biraz da muharririn zevkine göredir. Ona pek de dil uzatılmaz. Lakin Türkçe’yi âzâ-yı tekellüm edenler mahalleyi, male, muhallebiyi, malebi, haydiyi, hâdi gibi telaffuz ederler mi? Saniyen hurûf-ı imlamızın ahenklerinden olan “y”yi ve sonra “ha”yı niçin hasf ile kemâlatı iltibâsa düşürmeli?

Yemin ederim, bilhassa “haydi” yerinde “hâdi” görünce şaşaladım. Cümleyi ikinci defa daha tekrarlamadan bir mana anlayamadımdı.

Doğrusu bendeniz bunları sahîh bir müceddidlik gibi addetmem. Elsine-i ecnebiye de bazı laubaliyane muhâtabatın naklinde kelimata arzu olunan asvâti verdirmek için bazı hurûfatı zamm ve hasfederler. Fakat ecnebi lisânları bizimki gibi rakîk mürekkep değil! Lisânımızda bazen yalnız bir harekenin tebdili hurûf-ı imladan birini iskâtiyla koca bir cümle mealini kayıp ediyor.

Araplar lisanda vuzûh ve belagâtı muhâfazaten hurûf-ı asliyênin iskâtını değil belki birçok hurûf-ı zaide istimâlini ihtiyar etmişlerdir. İşte bu gibi tekemmüllât-ı dûr-endişâne semeresidir ki Arapça’dâ noktasız yazılan Suver-i Kur-aniye sahifelerce âsâr-ı belagat meani ve nükât-ı celilesine halel gelmeksizin hall ve tevsir edilebilir.

Yeni terkipler buna itirazı kısmen -evet, bütün bütün değil kısmen haksız bulurum. Her eli kalem tutan- kavâid-i esasiyeye riâyet şartıyla istediği gibi kelimât intihâbında, cümleler inşasında, vasıflar icadında hemen muhtar sayılır.

Evlad-ı İslâm'dan birine başındaki fesi şapkaya tebdil etmemek üzere her istediği surette -tabii adâb-ı umumiye dahilinde telebbüs mübah olduğu gibi her sahib-i kalemde kavâid-i mevzuayı tahrif etmeyerek ve her türlü vâki olacak itirâzâta cevaba hazırlanarak eskâr ve mütalâatını arzu ettiği tarzda beyan edebilir sanırım.

331 numaralı Servet-i Fünun'daki Musâhabâ-i Edebiyede de mesrûdât-ı ahkaranemi okşayacak yolda beyan-ı mütlâaa edilmiştir.

Sahib-i makalenin hakkı var: Yeni bir fikr-i nevin bir üslûp henüz işitilmemiş bir terkip tarafından bir tabirde arz ediliş kıratta usancı def, hevesi temdîd râgbeti tezyid eylemez mi?

Hayfa ki ona muvaffakiyet biraz asır! Herkesin, her nev-hevesin harci değil! Onunla tecrübe-i kalem olmaz. İşte bu “olmaz”a karşı gelindiği içindir ki bazıları ref-i sedâyı iştikâ eyliyorlar... Hakirde onlarla beraberim!..

Şu kadar ki bu hususta o gibi şeýlerin muharirlerden ziyade onu iğmâz ile kabul eden evrak-ı edebiyenin heyet-i mümeyyizesini tahtie etmelidir. Yazan hatasının farkında olmaz, fakat heyet-i mümeyyize öyle iğmâz-ı hoş bî-naneye kâpiîmamalıdır.

Bir gazetenin mütlâlaini arasında okuduğunu olduğu gibi hüsn-i telakki edenler de bulunduğu der-piş ederek görüldüğü gibi esaslı yanlışları tashih etmeleri lazım gelmez mi?

Ahiren bu mesele üzerine bir bahis geçiyordu. Aramızda Türkçe'yi sevdığı kadar iyi bilen ecnebiden bir zat da hazır bulunuyordu. Söz şu hataların olduğu gibi bırakıldığından dolayı der-meyan-ı teessüre intikal edince o zat da: “Emin olunuz, gazetelerinizin şu kayıtsızlığı bize büyük fenâlik ediyor, zira evrak-ı edebiyede matbu gördüğümüz âsârı hatâdan salim addederek bazen taklit veya bir iki cümlenin hifzini arzu edip bu suretle şimdi saydığımız hatalara bilmeyerek iştirak

ediyoruz” dedi. Halbuki buna iştirak edenler içinde yalnız lisamızın nispeten ecnebileri değil, birçok gençler ve umum nisvânimiz da dahildir.

Birde, epeyce zaman oluyor. Fransa usul-i tahririni taklit hevesi bir sirâyet-i seria ile ekser gençlerimizi istilâ etti. Muhasenatı taklit memduh olduğuna göre Fransa edebiyatından istifade gayreti tevbih edilemezse de itikat-i ahkâranemce Fransızlarla meşreben birbirimize (çok şükür) biraz mübâyen düştüğümüzden meşreb ve âdâba münâsebet-i külliyesi dolayısıyla usul-i tahrirlerini de tamamen halkımıza beğendiremeyiz. Zaten o kadar açık ifade de'b ve ahlakımıza da mübâyendir. Hatta burada ızmârından korkarım. Fakat yanılmazsam bu yeni şeyler de onun semeresidir. Mamafih itiraf etmelidir ki her iki lisamı iyi bilenler taklide muvaffak oluyor, lakin o da pek mahdûd bir daire-i edebiyeye münhasır kalmıştır.

Servetin Musahabe-i Edebiye makale-i renginin de renkli rüyalara, hüyalara edilen itirazâta da cevap veriliyor. Muhattir-i edibi re'yi Marâneme kalırsa, bu maddede yalnız kendini veya mahdudca bir akalliyeti dinliyor.

Bendeniz de mâi hülya, yeşil rüya fütur-i bî-reng gibi usul-i icâze tatbik edilmek istenilen terkibâtı -vuzuhdan beri olduğu için- mucizlikten ziyade -rica ederim mazur görsünler- her zaman için muhtaç-i izah bulurum.

Evet, sahib-i makale Beyefendi: ‘Henüz tezehhür etmemiş bir bahar-i sebzin ile memlu, bütün berk-i çemen ile mestûr (Bahar açmadan yapraklar setredecek kadar hacim peyda ederler mi?) Bütün bir huzâret-i müteveccîhe ile mahdûd bir rüya görürseniz bu rüyayı karii yormamak, usandırmamak için yalnız bir kelime, bir sıfatla anlatmanız iktiza ederse ne dersiniz? Biz “yeşil rüya” diyoruz. Yine mesela bütün deryadan bütün semadan ibaret kebût ve nâ-mahdut bir hülyaya dalarsanız bu hülyayı yalnız bir lafız bir işaretle ifham için ne yaparsınız?.. Biz “maî hülya” terkibini buluruz... ilh buyuruyorlar.

Şu sebzin, zümrüdin rüyayı -serbeste-i makalem hüsn-i niyetime bağışlanırsa bendeniz “yeşil rüya” tabirinden teferrûsde izhar-ı acz ederim. Zira lisamızda “yeşil” bir levn-i hayal-perveriyi tasvirden ziyade sadece elvan-ı seba'dan birini beyan eder. Hüzârat, sebzin gibi şümullü, münbasit bin manada değildi o yeşillikler arz eden rüya için bir “düş-i sebzin” veya “hüzârat-ı kâmile arz eden rüya” denilse fîkr-i kasıranemce daha vazih olurdu.

Mai hülyadan yeşil rüya kadar da mana çıkmaz; veya bendeniz çıkaramadım. Mai renk kendi kendine laciverdi denizleri, kebudi semaları hayâlen, meâlen hiç olmazsa daha başka bir defa istimâline binaen nazarda tecessüm ettiremiyor... “Mai hülya” demekse söz itnâbtan kurtarılıyor; fakat icâz ve ihtisâr edilmiş sayılmaz. Çünkü şairin hayalini bizde uyandırmadı.

“Fütur-ı bî-renk de böyledir. Bî-rengin mevsûfu fütur oluyor. Fütur ise ‘insanın arzı, muvakkat bir halet-i infialidir. Binaenaleyh ‘Fütur-ı bî-renk’den insanın değil füturun renksizliği anlaşılıyor. Bu da zannedersem şairin maksadından bütün bütün baid olarak devamsız, sebatsız mütahavvil, renksiz bir fütur manasını ifham eder.

Yanılmazsam, bizde “tesir-i harmân ile yüzü solmuş, bütün dem hayatı ceriha-yı kalbiyesine toplanmış bir mahzunun tasvir-i yesinde” “bî-reng”den ziyade “renki uçuk” tabiri kullanılır. Mamañih “renki uçuk bir fütur” cümlesini de -şimdi onu düşündüğüm halde bile- birinin hâl-i yesini musavver gibi bulmuyorum.

Gelgelim “baht-ı siyah”a: Bu tabir-i kadim ne fütur-ı bî-reng ve ne yeşil rüya vesaireye kıyas edilebilir. Zira yalnız bizde değil bütün dünyada söylenen, babil bozgunluğunda filizlenen elsine-i mütenevvianın cümlesiinde siyah, kara matem ve ye’s-i amik gibi âlâmîn; hainane bir fikr, vahsiyane bir niyet gibi ridaet-i hissiyenin; açıklı günler, feci vakalar gibi mü’lim hatırlatın vesair daha bu gibi birçok ahvâlin tasvir-i mü’liminde kullanıldığından o, âdetâ iş bu hâlâtın cümleten kabul olunmuş bir vasf-ı manidarıdır.

Baht-ı siyahı biz Acemlerden almişsak kim bilir Acemler de kimlerden istiâre etmiştir?

Baht-ı siyah, çok .. Pek çok manalarını müfhimdir. Keşke olsa!

Şair edib Fikret Beyefendinin “havf-ı siyah”ları o reng muzlimesinde pek parlak düşmüştür, ona itiraz edenlere dili tutulsun diye beddua ederim.

Ay! Unutacaktım, yeni cümleler arasında bir de “muhabbet-i gülgün” tabir-i zarifi var. Bu terkip hissi o renksiz fûturlar, hunin tehevvrüler, siyah korkular, kara tali’ler arasında kat kat olmuş, birbiri üzerine yiğilmiş, bütün semayı kaplamış ve her an beyazlıktan esmerliğe, esmerlikten koyuluğa, ondan siyahlığa tahvil-i elvân tebdil-i eşkâle başlamış bulutlar, şevk-i nesim ile uf Kumuzu tahdîd eden

gühsârınızirvesinden uçup -yanlarındaki dilberi dide-i ağıyarden esirgemek için kendini siper eden kıskanç aşıklar gibi- kâh görünen, kâh ihtifâ eden şems-i münirin pişine şîtâb ve aşağıdan yukarı henüz yeni uçurulmuş bir balon gibi bazen beyzi, bazen mükavves, bazen de hiç bir resm-i hendesiye tatbik edilemeyecek surette şekiller alarak suu'd ve ihtiva ettiği tabâkât-ı kesife-i ebhârin, katarât-ı rakika-i baranın sikletine dayanamamış gibi koca bir yiğin sinesinden kopup sürülerek üzerimize doğru yuvarlanan ve hin-i sükutunda yükselerek bir dağın yamacına ilişerek isâr-ı baran eden sahâbpareler üzerinde ber aralık ser-nümun olan âfitâb-ı cihan-tâbin aks-i muşaşa'yla uyûn-ârâ-yı husûl olan bir rebi'-i kavs-i alâim-üs sema paresi gibi- gözümde parlıyor!

Muhabbet gülgün yeni açmış bir gül kadar hayal perver, onun levn ve bû-yı gibi müsahhardır... Bu, bikr ve ismetin neşe-i afîfânesi veya tahayyülât-ı şebâbin ilk mahsusât müştehiyânesiyle mütehayyirâne, mütecassisâne lezzet-yâb-ı hayat olan bir duhter-i nevresidenin ümitli, emelli tebessümleri gibi düşündürücüdür.

Yalnız bir "muhabbet gülgün!" ile her kesin ömründen bir sahife-i muhabbet, bir macerâ-yı aşk beyan ve ihtar edilmiş oluyor. Zaten gül, rengiyle, letâfetle, bû-yı nefisi, tarâvet-i müstesnâsiyla ve bunların cümlesine telehhükârâne bir meclûbiyet akibet-nemûn bir fazilet ilave eden bir günlük sürat-ı fenasiyla henüz hicâb-ı lağûn-ı sabâveti yeni bir neşve, nev-husûl bir heyecan-ı şebâb-ı ile mavc eden genç kızlara teşbih edilmıyor mu? İffet ve bekaretin misal-i mücessemi (symbole) olmuyor mu? İşte muhabbetin o renkte gösterilmesinde o şükûfe-i manidara izâfe edilmesinde tek mil ezyak-ı zindegâni hep bir yerde, bir kes-i müşkine cem' edilmektedir.

Ben bu terkibi pek hoş bulur ve sahibini tebrik ederim. Lakin sözü o kadar uzatmış o kadar dağıtmışım ki toparlamaya muvaffak olamayacağım! En iyi sırası gelirse tekrar başlamak ve deva etmek için olduğu gibi bırakmaktır. Vebillahi tevfik.*

Hamdi Beyzade Osman Adil
Tekeli 15 Tem. 1313

Mütâlaa tamamen fîkr-i alinize iştirak etmez.

(22 Temmuz 1313, S.52, s.2-5)

MUSAHABE-İ EDEBİYE

(Asır) gazetesi (Malumat), (Mütâlaa) ceride-i edebiyeleri âfâk-ı matbûâttâ - birer neyyir-i tâbân gibi- tulû etmiş, erbabı kemalin âsâr-ı aliye ve hikemiyesine cilvegâh-ı zuhur olmuş idi.

Bu sıra idî ki bir cehî-i mürekkeb hülâsasından başka bir şey olmadığını bilen ve fakat cehalettin mahiyetini takdir ile ilan-ı mübâhât eden bir muharrir yed-i za'findaki kalem-i nâtuvânyyla tahayyülât-ı meyûsane, tasavvurât-ı bed-bahtanesini yazıyor, kıymetli, kıymetsiz o elvâh-ı hayatı, o üç vasıta-i terakki neşr eyliyor idi. Gariptir ki o kadar âsâr-ı edebiye arasında gerek Malumat'ta gerek Asır'da en evvel ve doğrudan doğruya duçâr-ı tariz olan o kilki acizin mahsul-i perişânisidir! Tabii mi denilecek? Hakikat öyle değil.

Asâr-ı adiyenin şâyeste-i nigâh-ı intikat olmadığı hakkındaki hüküm, umumun malumudur. O halde iltifat-ı tariz şerefine mazhariyyette mübâhi olan o eserleri âsâr-ı aliyeden add etmek mi lazım gelecek? Tekrar ederim. Hakikat öyle değil. Tariz başkadır. Tenkit yine başka.

Bizde bir seyyie var. Ekseriyet düşündüğünü hissettiğini değil, işittiğini, belleğini göstermek taraftarı. Bundan ne çıkar? Bu meslek-i sakîmi takip etmekle terakki mi hâsil olur?

Terakkiyât-ı fikriye, terakkiyât-ı insaniye güzel düşünmeye; güzel düşündüğünü sarf-ı mesâî ile güzelce meydana koymaya müftekirdir. Bizde kaziy-i ber aks. İşitilmemiş sözleri, yazılmamış terkipleri işitmeli, yazmamalıyız. Yeni bir şey meydana koymamalıyız. O gibi bir cesarette bulundu mu? Meydana yüz bin mu'teriz çıkıyor, kavâid-i edebi zîr ü zeber ederek ağızlarına gelen sözleri tefevvüh ediyor. Teskin-i hiddet edemedi mi? Nihayet insana sövüyor, her fert ne mütâlaada bulunur ise bulunsun fikrimce bu halin sebep ve menşeyini şahs-ı müteârizin sırr-ı hilkate, mahiyet-i hayat'a olan vukûf ve mazhariyetinde aramak lazımdır. Çünkü mahiyet-i hayat her ferdin nokta-i nazârunda bir değildir. Tecelliyyât-ı ilahiye bir olmadığı gibi.

(Asır) la devam eden müahaze veya hizmet etti. (Mütâlaa)nın vasıta-i intişar olduğu

Felsefe Kırıntıları -ki birer hikmeti, birer hakikati ihtiva eder; Beylerbeyli Rauf Beyefendinin tarizleri üzerine öyle bir hüsn-i neticeye iktirân eyler ise bendenizce herhalde mûcib-i şereftir.

Felsefe Kırıntıları'nın zaten bir takım itirâzâta hedef olacağı bence şüphesiz idi. Çünkü bazı gizli hakikatleri camidir. Eskilik içinde bir yeniliğe muhtevidir. Mamafih Rauf Beyefendinin itiraznamesini bendeniz okuduktan ve iyice düşündükten sonra mütâlaayı söz, manâ, maksat anlar bir refikâma gösterdim. Mütâlaasını sordum. Refikim dahi varakayı dikkatle okudu. Esası iddia ve itiraza muğayir tabir ve terkipleri. Masat ve fikre uzak, pek uzak tefsirleri gördükten sonra uzun bir of! ile -eyvah ki bu da bir dedi veyahut kodu.

Bu dedilerden bu kodulardan ne vakit kurtulacağız? Edebiyat-ı milliyemizin devr-i fetretine ne zaman hâtime çeveceğiz? Dedi cerideyi elinden fırlattı. Arkadaşımın şu infâlidir ki dedi, kodu üzerine bir mübâhase yazmak fikrini bende hasıl eyledi. Yoksa bir feylozofun uluv-i tabî (farâceler içine) gagasını sokanlara cevap verecek, gönül üzecek derecelere tenezzül etmeyeeceğini her münsif teslim eder. Dedi veyahut kodu! Bilemem, şiir yolundan geçenler bu meseleyi düşündü, düşünmeye lüzum gördü mü?

Dedi: Bir muallim-i zi iktidar

Ümid iledir bükâ-yı etfâl

Süt vermede bî-emel mi mader

Şiiri ile kuvvedeki bir hakikati, mahiyetine halel gelmesi kabil olmayan bir hikmeti tasvir ediyor. Bu bir dedidir. Sonra biri "Hayat ile ümid bu rezmegâh-ı fenada bilâ inkâtâ" muharib bulunuyor" cümlesinden "Hayâlât ile adüvv bulunan ümidi zuhur-ı ecele kadar birbiriyle dövüşür" Fikr ve meâl-i nâşinâsânesini çıkarıyor. Sözdé ta'kit olabilir. Ancak her muteriz-i münsif bir eser tenkit edeceği zaman muharririnin üslûb-ı beyaniyla meslek ve meşrebine dahi nazar-ı dikkate almalıdır. Bahusus Mütâlaa'nın devamlı karilerinden olduğunu iddia eden bir zat o muharririn yine Mütâlaa'da münderic-i ümid! Ey hemâ-yı zerrin bâl!

Şehbâl-ı latîfin yetişiyor fikrine sâye

Envarını saç gönlüme, verir rûhuma pâye

feryadında bulduğunu unutmamalıdır. İşte bu gibi eni boyuna uymayan sözlere terdîd ve adil ile ifade edilmiş olmak üzere dedi veya hukuk dedi. Adil nedir? İşte ikinci bir muamma, Sevgili kârin! Emniyet ediniz. Hepimiz ulûm-ı şarkiye ve gariben dem vuruyoruz, hepimiz lisânımızın sadeliğini arzu eyliyoruz. Fakat hiçbirimiz kavlimizle filimizi birbirine uyduramıyoruz. Bilmediklerimizin bildiklerimiz yanında hiç menzilesinde kaldığını bilmek bile istemiyoruz da her ferdi techîl etmekte “herkesin âlemde bin mâtûnu, bin mât-fevki var hakikatini teemmül eylememekte bir zevk, bir neşve buluyoruz. Bu ne için böyle oluyor acaba? Bu acabanın cevabı o (fârâc) dolusu Felsefe Kırıntıları içinde mevcuttur. Ancak o hakikati nazar-ı hikmet sahibi olanlar görebilir. Âlim kimdir? Cahil kimdir? Biz bu bâbdaki fikrimizi bir zata hitaben vaktiyle yazmış olduğumuz bir mektubu Mütâlaa'da neşr ile tekrar etmeye çalışacağız bunun için müsâhabemizde devama müsaade buyurunuz.

Ne diyor idik? Dedi: Evet biri mesela bir süvari zabitinin ne gibi evsâf ve meziyetle muttasif olması lazım geleceğine dair karin-i asrin nazar-ı dikkatine saf, parlak bir levha arz etmek istiyor. İşte bu levhanın ilk nakşî bir dedidir. Tutuyor da temâyülât-ı nefsanîyeye mağlup olarak muhitâtının te'sirât-ı tabî'yesi hilafında birbirleriyle gayr-ı mümtezic boyalar ile o saf, o pak levhasının arasına fekat-tabia şekiller, hayaller resim eyliyor. Levhanın nezahet-i evveliyesini ihlâl ile meydana bir marifet koyuyor. Bu hüner de bir kodudur. Mesela yine biri sengin-i kelimattan feryada başlıyor. Bu bir dedi kodu. Sonra o feryatlar arasında şikayet eylediğinden ziyâd-ı taş gibi çetin kelimeler istimâl eyliyor bunlarda birer kodudur.

Evet bir:

Makberleri mahv eylemese gerdiş-i devren
 Bir ev yapacak yer bulamaz hane nişinân
 Taş zannederek kullanıyor da onu insan
 Mevtâ kemiğinden oluyor bir nice eyvân
 Sağlar dolu bir makberedir âlem-i bî-sûd
 Feyâd-ı ezin nev-i vücût adem-i âlud

Feryadiyla cereyân ve mahiyet-i hayatın en hafi, en nazik noktalarını inzâr-ı hakikate vaz' ediyor. Bu bir dedidir. Sonra diğerî muktezâ-yı beşeriyet çâh-ı gaflete

düşerek bir kitabeye hem de şâyân-ı ibret bir kitabeye karşı hürmetsizlikte bulunuyor. Mûrûr-ı zaman ile inkîlab-ı devranın âsâr-ı muharebesi olmak üzere kitâbeye arz olan birkaç kusuru nazarında büyütükçe büyütüyor. Bu gibi marifetler kodudur.

İhtimaldir ki bu dediler, bu koduları şâyeste-i tenkit görmeyenler çoktur. Fakat fikrimce tek mil-i müaheze, tenkit sayesinde hasıl olur. Gördüğümüz bunca müessir medeniye hep mahsul-i eser tenkididir. Ancak şart-ı muvaffakiyet her zaman hüsn-i niyete iftikar etmiş ve etmekte bulunmuştur ki her hamiyetli Osmanlı bu noktayı dikkatten uzak bulundurmamalıdır. Çünkü hüsn-i niyete mükârin olmayan sözler, kıymet ve mahiyeti haiz ciddi birtakım dedilerin arasında kalmış kodulardan başka bir şey olamaz.

İdrak başka, his başka, ru'yet başkadır, hatta mana-şikenlik dahi bütün bütün başkadır. Suret ile sirenin adem-i muvâfakatı bu gibi tahâlüf-i ezelin icâbâtıdır. Mamafih maksat lisana, edebiyata hizmet ise (Mebrizon) tercümesinin müahezesi münekkitler için pek büyük bir numune-i irşâddır. Yoksa lüzumsuz sözler. Maksada muhalif tefsirler bir eser zühûl olduğu meydanda bulunan terkiplere karşı itirazlar ferdâya kadar pâyidar olmayan dedi kodular kabilindendir ki sahibi için bir zaman şeref bahş olamaz.

Ahmed Enveri

(17 Eylül 1313, S.60, s.1-2)

ASAR-I EDEBİYE NE YOLDA TENKİT EDİLİR?

Tenkit... Lakin bu pek kolay bir şey. Bir sahib-i imtiyaz olsam hemen bedava bir heyet-i tahririye tedarik için epeyce hesaplar tertibine, bir matbuacı, bir bakkal olsam müsterileri aldatmak için oldukça hilekarlığa, seyyar, cerrar bir muhabir olsam dehşetli ve gereği gibi meleke kesb etmeğe muhtacım. Fakat bir müntekid olmak lazım gelince... Oh, bunun için bir Paris Esrarı mütercimi kadar cahil olmak kâfi. Bir eseri tenkit edecek miyim, hiç kendimi yormam. Okumaya, hele anlamaya ne hacet var? Bu sonraki öyle bir meşgale ki benim vazifemin haricinde kalıyor. Eğer vakit bulursam, aklımcı terzil edeceğim esere şöyle bir göz gezdiririm. Sonra bulabildigim bir iki cinâsa güya güzel bir şekil vermek kastıyla, bunları dimağında - boş bir su kabağı içindeki kuru tohumlar gibi- çarpıştırarak dolaştırırım. Nihayet manidar ser levha, bir cevhir-i zarafet tevlîd edince iş artık bitmiş demektir, hep bundan ibarettir. Çünkü zaif beynimde iyi hazm olmamış pür-tümtrik laklırlar, muhakemeler var ki bu davul gürültüleri altında hersey ezilir itikâtındayım. Nasib almadığım terbiye-i atika, vakfi olmadığım kütüphane-i eslaf... Veyl o muharrirlere ki bunlardan birine dokunsun. Dokunmazsa da ben öyle farz ederim. Hele ehemmiyetini, kudemâ-kitabın verdiği ehemmiyetle anladığım lisân hataları... Ötekilerden korkulsa bile bunun çıkmaz sokaklarında sendeleyecektir. O vakit tam firsattır, ona bütün bu sersemletici mutâbakat kaidelerini sayarım. Merhum mu'zam, mağfuruleh, o üstad-i edeb, o dâhi-i edeb, o cami-i gülşî, o vakf-i hiç bir şey, o büyük Naci ile istişhad ederim. Sonra bütün bu sahte şeylerime zahiri bir taasub-ı dini ile cila-yı tahakküm veririm. Daha olmazsa, evet daha daha olmazsa büyük bir silahım var: Dekadan derim. Anlaşılmıyor, anlamadım derim. İşte o vakit bütün karilerimin gözleri ağızları kemal-ı beht ve istikrah ile açılır. Nasıl, kimdir o mütecasir, o sefil herif ki benim bu yerde sözün derece-i idrakımın fevkindeki şeylerden bahs ediyor. Niçin kendisi de müntekidi gibi vukuf, kütah-endiş olmuyor? Artık görüştüğüm bu teşvik-i taraf-giri ile cüret bulurum. Terakkiyat-ı medeniyyeden, edeb ve hükümetten bahs edene, uğrunda sedd-i hail olduğum biçare-gân karine tarik-i selamet göstermek isteyene karşı, küstah ve mütecaviz, haykırırm: Terakkiyat-ı medeniyyeniz sa'y ve gayret dedığınız ne oluyor? Bunlar

insanı bedbaht eder -burada işime yarayacak bir iki köhne bir han vardır: İç bade, güzel sev var ise eğer akıl ve şuurun dünya var imiş yâ ki yok olmuş ne umurun?- o terakkiyat-ı medeniye dediğiniz şeyler bütün ahlaksızlıktır -burada hiç bahs etmem ki karşındaki bu ahlaksızlık cihetini redde benden ziyade sahip-i azmdir.- hele garpta edeb ve hikmet..., bu ne şekil şeydir? Bu yalnız bize mahsustur - düşünmemeğe bana ve benim gibilere bakan marifetlerimizi görünce maariften vazgeçecektir- bakın eslaf ciltler, kütüphaneler, memleketler, dünyalar kainatlar dolusu kitaplar yazmışlar. Asıl marifet-i cihanın menbaı odur; oraya dönün ara yerde geçen asırları geri çığneyin bakın görün oralarda neler var. Ma'tessüf bu, bu kadardır. Neler var gösteremem. Çünkü Florya'nın hindisi gibi hasr ediyorum ki bir şeyler var, fakat ne? Bunu ben de bilmiyorum. Üstadlarımdan -benden daha çok, daha hızlı bağırnlardan- işitmişim görmüşüm ki her "çalışalım" diyenin fikri sūi tefsir olunarak ona efrenc-perestlik isnad olunuyor. Ona bu dediğinin âlâsi bizde var denir- evet, bizde ne meta'lar ne mallar var? Sonra, ben de gittikçe kuvvet bulan tekzib görmeyeceğinden emin bir cür'et-i cahilane ile devam ederim, her şeyden atar tutarım, Emil Zolalardan, Hupolardan, atıp tuttuğuma, Popoyli köylüler arasında geçen bir vaka diye göstermeme, Hamlet ve Faust'u klasiklerden add etmemek bakılsa bütün bu cahili olduğum hakayık-ı edebiyeye vakıf, mearif-i cihâni hall, dimağında hasûd-âne hâfız, o derecedeki bir iz ve alamet-i mevcudiyetini işa'eden bile müctenib -bir zat-ı maarif- pişe kıyas edilir. Nihayet o kadar söyleyerek o kadar büyürüm ki bir timsal olurum, "koskoca bir fem, bir dağ gibi adam" kesilirim. Ve biraz sıkışırsam söverim, karşısındaki ciliz görürsem döverim. Sonra galip ve müftehir gezerim.

Fakat iddia olunabilir ki böyle bir tenkidi bir tramvay vardacısı daha iyi yaparmış. Zaten aksını kim iddia ediyor ki!

5 Kânun-i Evvel

Der-saadet

Hüseyin Cahit

MECBURİ BİR CEVAB

Beş altı nüsha evvel "Mütâlaa"da derc edilen "Asâr-ı Edebiye Ne Yolda Tenkit Edilir?" makalesi üzerine Malumat Gazetesinde biri imzasız, diğeri imzalı iki müdâfaa görülmüş ve şimdîye kadar bu gibi tarizata gösterilen sükût-ı muhâkkerânenin teşdid-i cürete hâdim olabilmesi melhûz olduğundan i'ta-yı cevaba mecburiyet hasıl olmuştur.

Fazla tefsiyattan ictinâb ederek zâtî meseleye gelelim. Esas şundan ibaret: Mütâlaa Gazetesi'nde Nâci şâyân-ı nefret bir surette tahkir edilmiş, buna Malumat Gazetesi'nin hamiyeti kail olmamış, müdâfaa ediyor. İmzasız bir makale ile diyor ki: En ufkâ hizmeti eden muharrirlere Avrupa'da yaptıkları gibi hürmet lazımdır. Bâhusus Nâci gibi vefat etmiş olursa. Halbuki bu tarizi eden muharrir Nâci'nin yüzünü görmemiştir, eserlerini okumamıştır, söyledir böyledir, bunu da k-mahzâ tabasbus içir yapıyor.

Şimdi bunlar birer birer tetkik olunsun.

1.-"Nâci Mütâlaa Gazetesi'nde tahkir edilmiş" Acaba bu sahîh mı? Nâci'ye ait olarak mezkûr makalede şu satırları okunuyor: "Merhûm-ı muazzam, mağfurünleh, o üstad-ı edeb, o dâhi-i edeb, o câmi'-i külli şey, o vakîf-ı hiçbir şey, o büyük Nâci ile istişhâd ederim" Vâkâ bir adamı liyakati fevkînde medh etmek bir tahkîdir. Binaenaleyh "üstad-ı edeb", "dâhi-i edeb", "caim'-i külli şey" sıfatları dahi Nâci için bir tahkir add olunabilir. Fakat ibtidâ bu tahkîr Nâci'yi üstad tanımkla kendilerinde edebiyattan bir hisse düşebilecek taraftarlarından vâki' oldu. Nâci olsa olsa iyi bir sarraf muallimi olmak derecesini geçemeyeceği halde kimisi onu Garp meşâhir-i haile-nüvisanı derecesine is'âde, kimisi edebiyat-ı cedide-i Osmaniyesizin müessisleri olan Kemaller, Hamidler, Ekremlerle hem mertebe tutmağa kalkıştı. İşte ifrâda verdiği için gülünç olan bu sitâyişlerin gülünçlüğünü iyice anlatmak, âsâr-ı edebiyenin ne yolda tenkit edilmesi lazım geleceğini değil, bilakis hakikat tenkit ve edebden gafil adamlar elinde zavallı tenkitin nasıl sû-i istimâl edildiğini göstermek üzere o makaleyi yazan muharrir bu sıfatları yan yana dizmiş ve nihayetinde de bu gülünçlüğü bütün bütün ihsâs için "vâkîf-ı hiçbir şey" sözü kendiliğinden söyleyeniyormuşdu. Zaten makalenin yukarıından beri gelişine, terkibin yanlışlığına

bakan bir adam bunun bir alay ve Nâci'ye ait olmaktan ziyade Nâci kürekçilerine ait bir alay olduğunu anlayabilir. Bugün en cahil add olunanlar da bile türlü hünerler bulunmasına nazaran tabii Nâci'de de bir çok şeylere vukif olmak zaruridir. Bâhusûs o makalede Nâci'ye dair yukarı ki lâkîrdılardan başka bir şey bulunmaması onun Nâci'yi hedef-i tahkir ittihaz edilerek yazılmamış olduğunu ispata kâfidir ki bu halde gösterilen telâş-ı müdafaaayı, müdafaanın zatına aid, fakat şüphesiz ki alenen reddine kâdir olamayacağı cihetle böyle bir siper tahtında mükâbeleye kıyâm ettiği bir sebebe atf etmek zaruridir.

2-“Malumat Gazetesinin hamiyeti Nâci'ye gösterilen tahkire tahammül edemiyor.” Erbab-ı edebe hürmet lazım geleceğini Malumat sütunlarında görülebilmesi dünyada tasvir olunabilecek tezatların pek gariplerindendir. Edebiyat-ı Osmaniye'nin mâbih-i iftihari olan esâtize-i azamdan Recaizade Ekrem Beyefendi hazretlerine karşı Malumat'da yazılan sözleri unutmamış karının şimdi bu iddiayı okuyunca epeyce şaşırılmış olmaları iktiza eder. Bir gün ayaklar altına alınan bir kaide-i ahlakiyenin yerine tahaffuz için siper-i ittihâz edilmesi mesleksizliğin en büyük delilidir. Erbab-ı edebe hürmet lazım geleceğini ibtidâ-i “Malumat” öğrenmelidir. Hele muharrirlere Avrupa'da gösterilen muâmeleyi kimsenin Malumat sütunlarında öğrenmeye ihtiyacı yoktur. Eğer Avrupa ahvâl-ı edebiyesi bugün Garb üdebâsının doğru dürüst isimlerini bile okuyamayan Malumat muharrirleri vasıtasyyla bize malum olsaydı pek garip bir fikir peydâ etmemiz lazım gelecekti.

3-“Nâci'ye tariz eden muharrir merhum-ı muazzamın yüzünü görmemiştir, kitaplarını okumamıştır.” Filhakika ellerindeki vasîta-i tabii irâz-ı şahsiyetleri için alet etmekten başka bir şey düşünemeyenler için bir zâtın, yüzünü görmediği ve aralarında şahsi bir münaferet bulunmadığı bir muharrir ile itirâz etmesi garip gözükme lazımlı gelir. Diğer taraftan bir muharrir tenkit edilmek için mutlaka yüzünün görünmesine ihtiyaç bulunmaya hükm olunmakta erbab-ı fehm ve izâna garip gözükür. Tenkit makalesi muharririnin âsâr-ı Nâci'yi okumadığını bilmek müdafaa-yı meşruâ muharririn öyle fal açmak kabilinden malûmatlardan pek haiz-i iktidar olduğunu gösterir ki şâyâni tebriktir!

“Müdafaa-i meşrua”nın intişârından bir hafta sonra ki Malûmat’ın kâbîndan bir kaç satır ile bir kîta içinde de “Halil Edip” imzalı mektup yine bu meseleyi tazeleyordu. Kâbda ki kîta şöyle başlıyordu.

Hayatında tahâşı eyleyen etfâl-i nâ-meşru

Mezarını taşıyorlar şimdi Nâci-i şühedanın. ilh...

Halil Edip Beyefendi bu zade-i tab-ı şairanelerini büyük bir marifet gibi rast geldiğinde okuduğu halde gazete sahifelerinde görüleceği zaman nasıl utanarak ismini vermemiştir. Bir kerem, Nâci’yi tâhkîr etti add olunan muharrir “vahid” olduğu halde “etfal-ı nâ-meşru” terkibiyle başka bir takım zâtlarında işe ithâl edilmesi Halid Edip Bey nazarında olmasa bile herkes indinde ayıp olmak üzere terakki edileceği tabiidir. Çünkü bir adama cevap verirken etrafâ çör-çöp sıçratmanın manası yoktur. Şimdi “etfal-ı nâ meşru” terkibine gelelim. Bundan mana ya hakikidir ya mecâzidir. Eğer hakiki itibar etmemiz lazımlı gelirse neseble iftihâr caiz olmamakla beraber hepimizin ailesi mâruf ve muteber, mevcut olduğunu kemâl-i iftihâr ile söyleyeceğimizden bu tâhkîri biz kabul etmeyiz.

Yok mecâzi mana verilerek “yeni üdebâ-yı cedide” nin âbâ-ı edebiyeden mahrumiyetlerine tariz add olunmak icâb ederse bu tâhkîr yine kendilerine râcidir. Çünkü Kemâl, Hamid ve Ekremlerle yenileşen edebiyata yine o ustâdarların semere-i feyziyle bugün “yeni üdebâ-yı cedide” halef olmağa çalışılıyor. Buna da en büyük, en cali şâhit Hamidlerin, Ekremlerin hâlâ “yeni üdebâ-yı cedide” arasında bulunmaları, onları teşvik, takdir, teşci’ etmeleridir. Ekrem Beyin Hamid Beyin hep Servet-i Fünun’dan, nûsha-i mümtazesinden bilâ hicâb ve hilâf tenbih aşırılmış eserlerinden başka acaba Malûmat Gazetesi’nde bir satır yazıları görülmüş müdür ve görmek ihtimali var mıdır? Bu niçin? Çünkü o ve emsâli mecmuaların edebiyat ile bir münâsebetleri yoktur. Âbâ-ı edebiyeden mahrum olanlar “yeni üdebâ-yı cedide” değildir. Belki o hâsîrin-i edebdir ki edebiyatın daima dışından bakarak her güzel şeyle ta’rîz ekmişlerdir. İşte Nâci’nin açtığı tarz-ı tenkit hep bu garazın semumini neşretmekle mükelleftir.

Nâci’nin hayatında tahâşı eyleyip de şimdi vefatından sonra itiraza cesaret etmek isnâdına gelince: Burada Halil Edib Bey tarafından kendimiz sıkılarak cevap verelim ki bu, yalandır. Çünkü Nâci vefat edeli zannederim dört buçuk sene olduğu

halde muharririn ikmâl-i tâhsîl ile kâmil en edebiyata vakîf-ı iştigâl etmesi iki sene olmamıştır. Binaenaleyh muharririn Nâci'nin hayatından tehâsi eyleyecek bir sebebi yok idi. Muharrir tehâsi etmek lazımlı gelse idi Nâci'ye aid olmayan makalesinin göreceği tarizden korkması lazımlı gelirdi. Halbuki muharrir yalnız vicdanının dûcâr-ı tevbîhi olmaktan korkarak bütün düşündüklerini kemâl-ı saffetle ve cesaretle söylemiştir. Öyle ne tabasbusa, ne celb-i sitâyişe ihtiyacı vardır. Muharrir Halil Edib Beyefendi gibi zaten maruf olmadığı halde bütün bütün unutularak eser namını verdiği buz küteleri içinde haşarat müstehâsesi gibi senelerden beri metruk duran nâm-ı edibanelarının Tercüman-ı Hakikat'te "meşahir üdebâ-yı Osmaniye'den..." taktiriyle tezkir edilmesi için Emil Zola aleyhindeki iftiralara miskinane iştirak etmemiştir. Düşündüğünü söylemiş, siper-i sâika aramamıştır. Ve vicdanen kâil olmadığı bir şeyi filân hekime hoş görünmek için yazmaz.

*Malûmat'*ın deruruna tab' edilen mektuba dahi Halil Edib Beyefendi kendi aczine hîn-i hâcetde muâvin peyda etmek maksadıyla bir hayli temelluklarla başlayarak câhil Paris Esrarı mütercimin kendisi olmak lazımlı geleceğini itirâf ile buna ehemmiyet vermediğini beyandan sonra Mütâlaa'da Nâci aleyhinde en hissiz adamların bile tekrarından haya edecekleri yolda vukûa' gelen tahkirâta tahammül edememiş. İşte bunun için o mektubu yazmaya başlamış olduğunu söyleyerek muharrir makaleyi "bî-edeb"lik ile tâvsif etmiştir. Nâci aleyhinde add edilen sözleri yukarıya nakletmiştik. Bir adam hakkında "bir şey bilmiyor" demenin nasıl olup da en hissiz adamların bile tekrarından haya edecekleri bir tahkir teşkil edeceğini anlayamıyoruz. En hissiz adamların bile bu "bir şey bilmiyor" sözünü tekrardan utanmalarına mukâbil Halil Edib Beyefendi'nin muharrir hakkında "bî-edeb" sözünü ityandan çekinmemesi taaccüb olunacak şeylerdendir.

Fakat maksat bu değildir. İşte riya, maksat o makaleyi görmemiş adamların fikrini böyle mübhêm bir lâkırdı ile kendi tarafına celb etmektedir ki bunun da işte şu cevap ile hiç hükmü kalmamıştır. Muharrir makale-i Nâci'ye "bir şey bilmiyor" dediği için "bî-edeb" olursa acaba Halil Beyefendi muharrire "bî-edeb" dediği için ne olmak lazımlı gelir?

Bundan sonra Halil Edib Beyefendi bahsi yine kendilerine isnat olunan "cehl" maddesine nakl buyurarak şîmdiye kadar yazdıkları eserlerin yirmiyi

mütecâvüz bulduğunu, hele Paris Esrarı gibi bazlarının daha hacmiyle herkesi korkutabileceğini söylüyorlar. Bu kağıt yiğinin içinde eser denilebilecek bir sahifeye tesadüf etse idik cehl isnât ettiğimize nedâmet eylerdik. Hem bu kadar telaşa ne lüzum var? Eğer herkese fazl ve irfânları malum ise kendilerine cehl isnâdının hükmü olmamak lâzım gelir. Yok, bu cihet bî-hakkın meşkûk ise böyle mugâlatalarla vakit geçireceklerine bu kıymettar zamanın tahsil-i ilim ve hünere hasrederek hiç olmazsa “cehl-i mürekkep”likten kendisini kurtarmalı idiler. Matbuât aleminde bugün bu kadar cahil var iken niçin vahid-i kiyasi olarak Paris Esrarı müterciminin irâe olunduğu, Paris Esrarı müterciminin cehli ne ile sabit bulunduğu sorulursa buna pek kolay bir cevap var ki her sahib-i vukuf, derece-i sıhhatini bilâ-müşkilat takrir edebilir. Bursa'da çıkan Fevâid Gazetesi'nde Emil Zola için bir manzume-i takdiriye derc edildi. Halil Edib Beyefendinin bu manzume üzerine Tercüman-ı Hakikat'te yazdığı makaleye müracaât buyurulsun. Garp edebiyatına derece-i vukûfları hiçbir şeyi bilmedikleri halde her neden ise Zola aleyhinde bulunanların hoşuna gitmek için neler yaptıkları el hasıl mâhiyyet-i fikriyeleri o makaleden anlaşılır. İşte Tercüman-ı Hakikat'te o makale görülmlesi üzerine Halil Edib Bey namı efkâr-ı münevvere eshâbı indinde cehâlet hususunda bir mikyas, bilmediği şeye karışanlar hakkında bir misal olduğu için muharririn tenkit makalesinde o münâsebetle irâd edilmişti. Yoksa başka bir ehemmiyetleri bulunmasından neşet etmemiştir.

Kendilerini biraz methettikten sonra Halil Edib Beyefendi muharririn acizane, cehline geçiyor. Bu, cevaptan müstağnidir. Çünkü biraz evvel söylediğimiz vechle muharrir cahilse ve yazdığı şeyler bunu gösteriyorsa beyhude temedduhların hiç hükmü olmaz. Cahil değilse bu sözlerin ehemmiyeti kalmaz. Bu öyle bir davadır ki vicdan-ı kârînde fasl olunacaktır, ve delil ister. Halil Edib Beyefendi, muharririn evvelce yine Mütâlaa'da tab' edilen “sukût” unvanlı hikayesini medâr-ı bahs ve makâl ederek zahiri zerâfetler sitâyişler altında bunu takbîh ediyorlar. Bu tabiidir. Bir mekteb-i âlide ders görmemiş, muntazam tâhsilden mahrum bir adam bir eserin künhüne vâkif olamayarak zahiren anladığı hafif bir mâil ile hükm vermesinden tabii bir şey var mıdır?

Şimdi şu gürültüleri hülasa etmek istersek:

Mütâlaa'da "Âsâr-ı Edebiye Ne Yolda Tenkit Edilir?" ser levhası altında tenkidin bazı ellerde nasıl sû-i istimal edildiğini gösterecek bir makale yazıldı. Buna eğer cevap verilebilecek ise dinlemek iktizâ ederdi ki: Sen yalan söyleyorsun çünkü isnâd ettiğin şu ve şu haller yoktur, adem-i vücudunu da işte şu delail ile isbât ediyorum. Halbuki buna mukâbil ne yaptı? Evvela "şâyân-ı nefret, kâbâ, câhilâne bir makale" denildi. Fakat bu kuru, bu delilsiz sözlerle onun kıymet-i hicviyesi tenezzül etti mi? O bir hakikattir ki böyle akvâl-ı zâtiyeden ibâret kalan bir iki kelime ile değil, sıhhati isbat edilebilecek berâhin ile dûçâr-ı tezelzül olabilir. İkinci derecede Nâci müdâfaa edildi. Buna da hacet yoktu. Çünkü esâs mesele bu değildir. Üçüncü derecede muharrir makalenin veâtâların şâhsına tarize başlandı. Bu yaygaralarla bir hayli sahifeler karalândı. Fakat bunların hepsi sadetten haric nâ-bemahal gürültülerdir ki muharrirlerin kendilerine isnâd ettiği ahvâli bir kere daha isbat etmekten başka bir şeye yaramaz. Eğer ellerinden geliyorsa Mütâlaa'da münderic makaleyi alsinlar, satır satır red etsinler, cevap versinler. Hak kendilerinde ise bizde kabul edelim. Veilla sussunlar.

İstanbul- 30 Kânun-i Sani 313

Hüseyin Cahit

(18 Şubat 1313, S.81, s.1-3)

[EDEBİYAT-I ATİKA- EDEBİYAT-I CEDİDE]

Aman efendim! “Yeni Edebiyat-ı Cedide” ile “Eski Edebiyat-ı Atika” mukayesesinde ne kadar i’vicâc -peyda etti? Sab-ül mürur yolları gibi esfâr, ezhâni karmakarışık bir hale getirdi. Bir takım halk kâni olur gibi oldu ki “Eski Edebiyat-ı Atika” dehâ söktürür. “Yeni Edebiyat-ı Cedide” Marsilya önleri gibi ne derece yorgulursa yine toplanamaz perişanlıktan kurtulamaz, ledüniyatını ifhâm edemez.

“Eski Edebiyat-ı Atika”da gönül üzerine fukara kûlbelerinden tutunuz da: Konaklar kâşaneler, daha neler neler, virâneler inşa edilirdi. Bağlar, bahçeler tarh olunurdu. Şöyle gelişî güzel gönlün etraf-ı erbaesi sümbül, lale saksılarıyla tezyîn olunur, çemenlere güllere minelere gark ile velhasıl çiçek buketlerine benzetilirdi. - Daha doğrusu bir şeye benzetilemezdi. Şimdi “Yeni Edebiyat-ı Cedide” o güzelim gönüle riayet etmiyor, fen diyor; eşârı fenne tatbik eyiliyor, fenni âguş-ı visâle aldığı için kalp, dimağ-ı dehâ bir şeylerden bahs ile gönül üzerinde kuş bile uçurtmuyor. Bir et parçasıdır deyip geçiyor.

Teşbihat: Sarsıldım hani ya eski tabirât velev mübalağada gülv derecesini bulsun o zarif zarif teşbihat?.. Ama servi gibi boy keman gibi kaş, kıl gibi bel, kadeh gibi göz, kalem gibi parmak hoşa gitmezmiş...

Böyle bir güzeli ne kabul edecek yerimiz, ne de yüzüne bakacak gözümüz varmış. Bilmem bu istığnada yeni edebiyat-ı cedide taraftârânı hak kazanabilirler mi?.. Gerçi servi gibi boy ayağı kıl gibi bel nispet kabul etmez ise de zarar yok... Bunlar eşârin teşbihat-ı acem-ânesidir. Servi kadar boyu uzatan bir şair kila da bel kadar kalınlık vermeye muktedir olamaz mı? Hem biz eskilere karşı itiraz etmeyiz, öyle güzelleri -velev u’cube olsun- reveranslarla kabul etmeye, hoş görmeye mecburuz. Çünkü bunlar klasiktir. Klasik şeyler şâyân-ı taklittir. Yoksa bu yolda şiir yazanları bile muâhazeye hiç hak ve salahiyetimiz yoktur. “Yeni Edebiyat-ı Cedide” ehilleri: Servi boylu, kadeh gözlü, çanak ağızlı, üdi burunlu, keman kaşlı bir güzele tesadüf ederseniz korkmaz misiniz? Diyorlar. Gerçi bu tesadüften hasıl olacak dehşet o güzele nigeh-endaz olmaya mecâl bırakmazsa da ne yapalım? Cesaret edeceğiz... Vaveylâ-yı şakşaka perdâzane (!) ile halkı rahatsız etmemeye çalışacağız. Sebat

ederek meram anlatmağa gayret edeceğiz. Bunlar, bu eski tabirler, teşbihler yine mazur görülebilir...

Şimdi “yeni edebiyat-ı cedide” de iltizam olunan tavr-gidiş de insaf ile düşünülsün; neye benzer?

Eskiler meylerle, neylerle, tersa-zâdelerle ve bunlara muâvin olanlarla kurdukları bezm-i nûşânuştan harice çıkaramadıkları eşâr içinde hiç olmazsa servi boylu, çanak ağızlı, kıl belli, yılañ kisveli gözleri raks ettirirlerdi.

Yazdıkları eşâr da ahenkdar idi. Temposunda bir falso görülemezdi.

Şimdi yazılan şeyler bunlara kıyas kabul eder mi? Eşâr-ı fenniye, eşâr-ı sanâiye, eşâr-ı tabiiye sözleri tekrar ettikçe... İnsan tarifi gayr-i kabil bir hal içinde kalıyor. Eşâr-ı ziraiye ve eşâr-ı ekonomiyeye de bittabi intizâr eyliyor. Mesela şiirin fen kısmına ait olmak üzere bir şey yazılıyor. Mana istihrâc etmek için insan kan ter içinde kalıyor. Kahiyor da yine hiç bir şey anlayamıyor. “hoşuna” “boşuna” guvataları, içinde ne kadar çalkansa yine “anlamak namına” bir şeye muvaffak olamıyor. İşte bir numunesi: Soğukluğună hükm etmezseniz; yine tekrar okuyunuz.

Beşerin değerli, kıymetli cevheridir. Meârif

Terakki-i fazl ü hünere en mühim devadır

Kesb-i safâ-yı hayatı müessir-i derman-ı şifadır.

Beşerin âli bir feyz-i rûhaniyesidir meârif

Âjem-i irfânın şem'-i rahşâniyesidir meârif

Parlattırır. Ârif ü kâmilin envâr-ı zekası

Fitratiyla oluyor anın medâr-ı itilâsı

Selamet-i besere medditeber-i tariktir meârif

Olur mu bu halde cân hüzn-i felâkete müsâdif

Ta'dil eylemekte beşerin sermaye-i refâhi

Neyin şerefle etmektedir her gayret-veri mübâhi

İnsan bu nimet-i meârifden behre dar değilse

Bu kıymettar cevherden hisse-yâb ü bidâr değilse

Tecdid-i huzur u ârâma nasıl olsun hemtâb

Cahilliği etmedi onu bu cevherden hisse-yâb

Bî-dâniş kalıp ziyâ-yı saâdeti eyler tezallüm
 Sonra eyler feryâdâne surette kalbi tekellüm
 Bu teâkub-ı kûduretde câna mûcib-i hâzândır
 Nihayette dahi işi hep ye's-i figândır
 Her zamanda giriftâr olmuyor mu hep ızdıraba
 Bu haller mahrum etmez mi onu dehşetli azaba
 Bir menfaat mi talid ettirdi ona bû hal
 Bilakis etti ona tezyid ü teşdid zaruridir

“Eski Edebiyat-ı Atika” ile mâkusen mütenasip olmak üzere “Yeni Edebiyat-ı Cedide” kavâid-i atikayı zir ü zeber ederek bir tarz-ı nevin ile sâha-i edebiyye de tahâcüm-i hissiyat serd ile bî-tabâne hıraman olmağa başladığı şu zamanlarda bir çok mukallidleri de “şefşaf”* in tesiri ile lerzanak olarak ve laf yiğinlarını öteye beriye serperek tarik-ı istifadeyi mesdûd bir hale getirmeye çalışıyorlar, bir taraftan da klasik âsâr-ı taharriyatıyla müştagil bulunanlara hoş görünmek için tarz-ı nevin yazı yazanlara dekadan diyorlar sonra meydanda olan bir hakikati ketme muvaffak olamadıklarından “Yeni Edebiyat-ı Cedide” ye muvafık şeyler yazdıklarına hükm ile tuhaftıklar bulunuyor.

İşte sâl-i edebin hali böyle. Bakalım ilerisi ne olacak!...

M. M.

(25 Şubat 1313, S.82, s.6)

* “şefşaf” soğuk yel manasına arabi imiş.

EDEBİYAT-I ATİKA- EDEBİYAT-I CEDİDE

Yeniler- Eskiler

“Eski Edebiyat-ı Atika”nın tarzını muhafaza ederek eskilik içinde bir yenilik izhârına muktedir olanlar ender olmakla benaber zamanımızda bu yoldaki erbab-ı iktidârı taklid fikriyle o gibi âsârı benimseyerek mahâret-i teceddüd-perverlerini tamircilik de gösterenler çoktur. Bunların, o meydan-ı edebiyatta semend hâme-i şikeste eylese gerek gidenlerin âsârına “Yeni Edebiyat-ı Atika” name layık değildir?

Bu usûlü takip edenler Pazar-ı germi-i ededde numunesi, geçen hafta irâe olunan -sözde- eş’âr gibi degersiz emtia-i edebiyeyi köhne ferûşâne bir edâ, soğuk bir nevâ, çatlak bir sada ile satmak istiyorlarsa da kendilerinden başka erbab-ı rağbete tesadüf edemiyorlar; bununla beraber bu kesâddan gözleri yilmayan o tehi... destan el ele vererek muğalatât ile setr-i iflasa çalışmakta; ve meydana koydukları üstü yaldızlı yumurtanın içi boş olduğunu belli etmemeye cenâh-ı gayretlerini güşâde eylemektedirler.

Başa edib-i muhterem üstad Ekrem ve Abdülhak Hamid Beyefendileri hazarâti bulundukları halde tarz-ı cedid-i edebde bir mevk-i mümtaz ihmaz eden Tevfik Fikret, Cenab Şahabeddin, İsmail Safa, Halid Ziya, Nadir, H. Nazım, Hüseyin Suad, Siyret, Hüseyin Cahit, Mehmed Rauf Beyler gibi erbab-ı iktidarın himmetleriyle “Yeni Edebiyat-ı Cedide” bugün ki mertebe-i terakkiye vasıl olmuştur.

Bunlar bî-hakkın taklit ve tanzir edilecek yerde sermayesiz Bursa simsarları gibi havâ-i malumat bir takım beyhude itirâzât ile saydığımız edebiyat-ı hakikiye müntesiplerinin kıymetdâr eserlerini tenkis-i bahalarını yeltenenlere artık ehemmiyet verecek halimiz, söyleyecek kâlimiz kalmamıştır.

“Yeni Edebiyat-ı Atika” üslub-ı aliden büsbütün hâli ve numunesi gösterilen metâ’-ı fersûde gibi elfaz ve efkar-ı hâgide ile mali olduğu cihetle “Eski Edebiyat-ı Atika”ya benzetilememiş ve “Eski Edebiyat-ı Cedide” ise buna rağmen “Yeni Edebiyat-ı Cedide” namını alarak bir devre-i kâmile varmakta bulunmuştur.

“Yeni Edebiyat-ı Atika”yı bilmem ki tamamıyla tarif edebildim mi? Edememiş isem işte bir mektubun bazı parçaları ki “Yeni Edebiyat-ı Atika”nın bir misalidir.

Mabâdi var

M. M.

(4 Mart 1313, S.83, s.2)

OSMANLI LİSÂNI

Milel-i mütemeddinin hangisini tetkik etseniz cümlesinde de lisan-ı millîye muhabbetin hubb-ı vatan hiss-i celiline muâdil bir derecede olduğunu görürsünüz. Daha doğrusu her iki muhabbet birbiriyle karışmış, müttahid olmuştur. Bunu izah ve isbat için uzun uzadiya best-i makale de hâcet yok. Selanik’imizi şöyle bir göz önüne getirmekle mesele kendi kendine taayyün eder:

Bugün lisan-ı Osmaniye’nin tâhsili müteassirdir diyecek bir dil tasavvur olunamaz zira vesâit ziyade delâil meydandadır.

Lisan-ı Osmani tâhsili için sâye-i mearif-vâye-i hazret-i zullullahi millel-i gayr-i müslime mekâtibinin hemen umumuna daire-i meâriften müntehib muallimler tayin edilerek bunların meâşâtına tesviye edilmektedir.

Tâhsili teshil edecek, lisannın terakkisine hâdim olacak kitaplar yazılmış. Mübtediler için elif bâlar tertip edilmiştir.

Mekâtib-i ibtidâyenin birinci senelerinde ve pek üstünde bulunan talebenin pek az zamanda güzelce kırâate alışıkları delâil-i kavviye olmak üzere serd edilebilir.

Her işte olduğu gibi maksat gayret ve hüsn-i telakkidedir.

Bugün Selanik’tे epeyce muntazam mekâtib-i ecnebiye var; talebesinin sülüsânında tebeaa-ı Osmaniye evladı teşkil ediyor. Bu surette ki on-on beş seneden beri şehrimizde Fransızca, İtalyanca, Almanca öğrenen Osmanlı evlâdi bir hayli tezâyûd ettiği halde gariptir, garip olduğu kadar da şâyân-ı teessüftür ki lisan-ı millimiz Osmanlıca iken Osmanlıca’mızı yazıp okumak değil dürüstçe söylemek bile Türk olmayan Osmanlılar için mümkün olmuyor!

Büyük mağazalarımız, ticaret hanelerimiz üzerindeki levhalar yalnız Fransızca, Rumca yazılmışlardır. İlân nâmeler bile takibât-ı kanuniyeden kurtulacak kadarı yapılmış olmak üzere hurdebini hurûfla bir satır Türkçe’yi ancak hâvi iken koca sahife büyük büyük ecnebi hurûfâtiyla yazılı bulunuyor.

İnsâf olunsun: Memleketimiz Osmanlı memleketi, ahâlimizin de yüzde seksemi Osmanlı’dır. Osmanlılığa muhabbet yalnız Türk olmaya mütevakkif bulunmadığını da esnâ-yı harbde Selanik Musevi gençlerinin harekât-ı hamiyet

kârısı isbat etti. O halde lisân-ı millimiz hakkında bu kadar lâkayt davranışmak caiz midir?

Asıl şâyân-ı teaccüb olan bir şey varise o da bu ecâniç perestliğinin hemen de Selanik'e münhasır olmasıdır. İstanbul'da Anadolu'da bu haller yok, olmadıktan başka oralarda ecnebiler bile Türkçe'mizi lisân-ı mader-zâtları gibi bilirler. Denilecek ki Selanik'in mevki-i mahsus ticarisi, Avrupa ile münâsebet-i mütemâdiyesi ahâlisini elsine-i ecnebiye tahsiline mecbur bırakıyor. Elsine-i ecnebiye ne kadar tahsil olunursa o kadar iyidir. Fakat niçin lisân-ı milli terk edilmeli?

Niçin bunun tesirat-ı muzırasına maruz bulunmalı?

Selânik'te doğmuş, Selanik'te büyümüş, Selanik'te okumuş bir adamın Türkçe'yi bilmesi veyahut bildiği bir iki kelimeyi Fransız şivesine mezc ederek bunun cahili bulunduğu hâl ve etvâriyla ispat eylemesi kadar münâsebetsiz bir hal tasavvur olunur mu? Bu hakikati kimse inkar edemez. Yok Osmanlılığıyla Fransızca veya İtalyanca iftihâr etmeye çalışan Museviler görüp de bunlara "Osmanlı" nâm-ı meali ittisâmından hisse çıkarmak kabul ise o başka!

Tekrar ederim: Muhabbet-i vataniye ile lisân-ı milliye muhabbet mürâdiftir; zaten yek diğere lâzım melzüm kabilindendir. Almanca bilmeyen bir Alman, İtalyanca bilmeyen bir İtalyan, Rusça bilmeyen bir Rus.... Bulunabilip de bunun da muhabbet-i vataniye ve hamiyet-i millîyesiyle iftihâr edebilip edemediğini bir Avrupaliya sorunuz. Böyle bir suale izhâr-ı hayret eder!..

Selanik'te bu kadar mektep var... ("Bu kadar" kayıd-ı istiksar için değildir) Vâkıa resmen hepsi de lisân-ı Osmani tedrisine mecburdurlar. Binaenaleyh maarif idaresi câniçinden takip ve tazyik olunmamak için haftada beş altı saatü güya Türkçe'ye hast etmişler... İnas mekteplerinde ise bu da yok vâlideler muallime-i evlâ oldukları bir Arap hekimenin tarifine göre millet gemisinin gizli bir dümeni bulundukları nazar-ı mülâhazadan uzak bulundurulmazsa Osmanlıca öğrenmeyen bir validenin çocuğuna bu lisânı öğretmesi ihtimali olmadıktan başka insan cahili olduğu şeyin ekseriyetle düşmanı da kesildiğinden ihtimal ki çocuğun istikbâlide de o lisânı öğrenmesine muktezi hissiyatı kesr eder. Artık feteemmel...

Hükümet-i seniyye çalıştı. Çalışıyor... Henüz bir semere iktitâf olunamadı; gazeteler bu madde hakkında uzun uzadıya .. Bazen oldukça şiddetlice sütunlar doldurmaktan hâli kalmadılar. Bir eser görülemedi bir haldeki insan “canım bunlarda kabiliyet-i teessürde mi yok?..” demeye mecbur oluyor. Bir konsolye var; haniya şu cemiyet-i cismâniye. Hiç olmazsa bunun azâlarına söz geçirilebilse de Selanik için simsiyah bir leke olan bu noksan ikmal edilmeye çalışılsa evet konsolye bu işi yapabilir. Zira ahali-i Museviye üzerine ne derecede tesiri olduğu malumdur.

Eğer hal böyle devam ederse hiç şüphe edilmelidir ki hükümet-i seniye icâbât-ı katiye neticesi olarak teba-i Osmaniye'nin behemahali Türkçe öğrenmelerini şart edecek ve bu şerîtânın yerine getirilmesi hususunda ibrâz-ı şiddet edecektir.

Fâik

(20 Mart 1314, S.86, s.1-2.)

ŞAİR NEDİR, RESSAM NEDİR?

-Kenan Beyefendi Biraderime-

Şâir, nev-bahârin mehtâblı bir gecesini tasvir etmek ister: Kalemi eline alır, bâsîrasına ini'tâf eden basıra-i ruh-bahşa -bir müddet temâşâdan sonra- bir kuvve-i akise ile tamamen müfekkiresine inikas eder, fîkrini yavaş yavaş tevessüa başlar. Bedâyi-i nigar olan kalemiyle bir beyaz zemin üzerinde bir takım izler, lekeler tesvid eyler ki kârinin mahallesine tabiatın levha-i mücessemesini arz eder.

Şâir bir andelibin elhânını, bir sazendenin ahenk-i latifeni, bir masumun feryad-ı bülbülanesini, bir kadının şefkat-i maderânasını, bir esir-i firâşın hâl-i ihtiyârını öyle selis öyle nakkaşâne surette tasvir eder ki hissiyât-ı tehyic etmemek kabil değil!..

Şâir, tasavvûrât beliganesiyle zarafet gibi, celâdet gibi meziyyât-ı fitriyeyi rikkat gibi hissiyat-ı âliyeyi; aşk gibi, ruh gibi cevahir-i maneviyeyi teesim eyler. Bazen bir hande-nâki, ağlatır, bir eşk-bârı güldürür; efkârı meâli içine tecelli ettirir.

Ressam, mevsim-i şitânın karlı bir günü tersim etmek ister: Fırçasını eline alır. Nazarına isabet eden eşkâl-i sükûnet bahşâ- ara sıra temâşâ üzerine- birer kuvve-i seyyâle ile dest-i maharetine sirayet eder; eli ihtiyâza başlar. Barika-nisar olan firçasilya bir beyaz zemin üzerinde birçok renkler, nakışlar telvin eyler ki nazarının müfekkiresine tabiatın nazire-i manzumesini arz eder.

Ressam, nağme-pirâ bir musiki şinası, ibrâz-ı şetâret eden bir sabiyi, mesudiyet-i kâmile içinde bulunan bir bahtiyarı öyle nefis, öyle şairâne bir şekilde tersim eyler ki kalbi tefrih etmemek mümkün değil.

Ressam tersimât-ı nakkaşânesiyle nezaket gibi, şecâat gibi mehasin-i halkiyeyi, infiâl gibi, iğtimâm gibi tessûrât-ı kalbiyeyi, sevdâ gibi, hülya gibi avânz-i dimâgiyeyi tefhim eyler, bir neşâthîyi öfkelendirir, bir kasvetiyle neşelendirir, efkân inşirâh içinde tecelli ettirir.

Şâir, bir vaka-i nâdireyi üslub-ı beyan ile tasvir eder; ressam bir vaka-i nâşînideyi nukuş ve elvan ile tahrir eyler.

Şâir, bir kamiş parçasıyla bârika neşr eder; ressam bir tüy parçasıyla hârika neşr eyler. O halde ressam şâirdir, şâir ressamdır.

Dersaadetten / Tevfik İsmet

(9 Temmuz 1314, S.100, s.1-2.)

EDEB VE EDEBİYAT

Edeb- kamusun beyanına göre, zerâfet ve usluluk, ki nâs ile kavlen ve fi'len lütf-i muamele ve hüsn-i münâvele eylemekten ibarettir.

Seyyid Şerif'in (*Tarîfât*)ında münderic tarife nazaran, her türlü hatadan sakınmaya mûcîb olan şeyi bilmektir.

Lisanımızda ise şu vech ile terâdûf eder: Edeb ve terbiye, edeb ve iffet, edeb ve namus, edep ve haya, edeb ve ırz, edeb ve haysiyet, edeb ve fazilet, edeb ve ırfan, edeb ve iz'an, akıl ve edeb, ilim ve edeb, edeb ve marifet, vesaire gibi.

Edeb, mutlaka mânâ-yı hüsnî câmi' bir kelime olduğundan hüsn ve kubuh ile tavsif ve izafeti zâid kalırsa da bazen "Hüsn ve edeb" "Sû-i edeb" ve "İsâet-i edeb" tabirlerine tesadüf olunduğu vardır. Bu halde "edeb" kelimesi terbiye manasına alımır ki terbiyenin iyisi ve fenası olabilir. Yahud edeble derkâr olan tefâvûte nazaran hüsn, derece-i kemalini sui veya isa'et-i terk ve adem-i riâyeti müşir olur.

İmdi edeb, insana ihtisas eden sıfat-ı medihadan olup bunun mukteziyatına riâyetle söylenen ve yazılan kelâm "kelâm-ı edebî" veya "eser-ı edebî" namını alır. Sonra bunun mevsûfunu terk ile "edebiyat" denilir ki "âsâr-ı edebiye" demek olur.

Bâlâdaki tarife beyan olunan her türlü hatadan ihtirâz tabirine gelince: Bu hata ya lafizda ya mânâda bulunur. Veyahut fikir ve maksadda görünür.

Lafizda olan hatadan ihtirâz edebilmek için bir takım fenleri bilmek lazımlı gelir, ki o da o eser-ı edebinin mensub olduğu lûgat, iştikak, nahiv, meâni, beyan ve nazım ise aruz ve kavafıdır.

Fikir ve maksatça olan kusurlardan kurtulmak için terbiye ve âdab-ı umumiyyeti, kavanın ve ahlâk ve âdât-ı mer'iyesi tanımak ve riayet eylemek iktizâ eder.

Hü'lâsa bir eser-ı edebî vücuda getirmek pek çok marifete mütevakkıfıdır, ki o marifet ne nisbettte tevessû', terakki, tamik ederse onun mahsülü olan eser de o nisbetle âli ve şâyân-ı kabul olur.

Her asrin edebiyatı o asrin derece-i marifetine nezaket ve terbiyesine burhandır. Bazı dahiler müstesna olduğu halde umumiyetle yazılmış olan âsâr

mütâlaa olundukta o asrin ahlâk ve etvâri hakkında sonradan gelenlere bir fikir verir.

Bazları bulundukları asrin muktezeyatına tabiiyetle yalnız onu tasvir ile iktifa etmiş ve ender olarak zuhur eden bazı dahiler ise lisana, eskâra bir teceddüd bahş etmiş olduğunu gösterir.

Bundan bir asr evvel yazılan âsâr ile şîmdî yazılmakta olan âsâr mukayese olunsa pek büyük bir fark müşahede olunur. Bu fark bu kadarla kalmayacak, ilim ve marifet, insanların tabiatlarındaki dikkat ve zarafet ilerledikçe tevessû' edip gidecektir.

“İfade-i Merâm” daima ettiğimiz vech ile edebiyatın terakkisine, terakkîyat-ı umumiyyeye tabi bulunduğuandan edebiyat ile uğraşmak isteyen erbab-ı istî’dâd, bulunduğu asrin müessim-i terakkisinin derecâtına -icmâlen olsun- bir vukuf hasıl etmeye çalışmalıdır. Yoksa bundan birkaç asır evvel daha iyisi söylenebilmiş olan gazeller, manzumeler bu asrin terakkisiyle mütenâsib düşmeyeceği gibi ahlâf nazârında da kemâlât-ı hazırlamıza, tebeyyün edemeyeceğinden beyhûde bir zahmet sayılır.

Bizim bu sözümüz işini bilen, meslegen ehemmiyetini takdir eyleyen, ihtiyacını tanıyan ve hakikaten asr-ı hazırlın kemâlâtıyla bidâyetinde bulunup tâhsil ve mütâlaaya sarf edecek zamanları nev-heveslik sâikasıyla abesiyâtten add olunabilecek eş’ara sarf eden çocuklar veya hît o derecede tâhsili mahdud kalmış daha yaşılı heveskârlar içindir.

Bundan heveskârâne edebiyatın kesr-i şevkine çalıştığımız anlaşılması. Onları kâmiller sırasına geçirmek, asrımızın derece-i terakkisini nazar-ı ehemmiyete alďırmak ve bu asırda yaşadıklarını terk edecekleri eserlerle ahlâfa isbat ettirmek fîkr-i hayır-hâhisinde bulunuyoruz. Bu fikirde isabetimizi munsifane düşünenler tasdik ederler sanız.

Mamafîh bir insan tekemmül edinceye kadar sâkit duramayacağından terakkisini mûcîb olan esbabı istihzâr ve teksire çalışmakla beraber, bir taraftan da mahsûl-i fikrini tahrîr ve neşr etmekten çekinmemelidir. Hem de bunun bir büyük faydası vardır ki eserinin tâhsin olduğunu gördükçe şevki istidâdına itimadı artar

veyahut hayır-hâhâne ihtar ve tashihe uğrayarak ikmal-i noksan eder. Zaten yazmakta terakki yazmakla hasıl olur.

Böyle cidden terakki arzusunda bulunan gençlerimiz için sahâifimiz har zaman küşâde olduğu gibi hiss olunabilecek derecede terakkisini gördüğümüz erbab-ı kalemin gazete üzerinde alenen tahsin ve teşvikini kendimize bir vazife biliriz.

İfade-i merâmdaki sînaiyat hevaiyat sözü kendilerini abesle iştigalden ve eski mazmunları vezin ve kafiye altına alarak yeni bir şey söyledim zannına düşüp de şeh-râh-ı terakkiyi takip edememek nakıtasından sakınmalarını arzu ettiğimizi anlatmak maksadından ileri gelmişti.

Nesir için pek çok zemin bulunduğu gibi, nazım içinde pek çok levhalar meydandadır. Bunları birer levha-i ibret haline tâhvîl ederek kârilere tatlı tatlı okutturmali onları düşündürmek, ağlatmak, sevindirmek hasıl-ı kelam ben-i nev'inin kulûbuna tesir bahsetmek erbab-ı kalem için ne büyük şerefstir!

Kâinatın bâtimi hakikat, zahiri bir şiir-i latiftir. Bunu evvela güzelce okumalı, hissetmeli, sonra tasvir ve beyan eylemelidir. Bazısı sakit, bazısı velvele-engizdir. Her ikisini daha iyi dinlemeli, iyi tercüme etmelidir. Bu istimâ' bu tercüme herkesin dikkat ve istidadına tabidir. Herkesin dinleyip anladığını tashihe, takbihe diğerinin hakkı olamaz. Ancak hakk-ı edebe riayetten ayrılmamalıdır.

Şurasını da hatırlan dûr tutmayalım ki, ulûm-i beşeriye isti'dâd mahsülü olup isti'dâd ulûmdan tevellüd etmez. Bu cihetle cenab-ı Hakkın ihsan-ı mahzı olan ferd-i isti'dâd ve hüsni tabiat, ulûma her zaman müftekir değildir. Bu hal edebiyatta en ziyade hüküm-fermadır. Binlercesini tâdâddan sarf-ı nazar edelim.

Bâdiye-nişin olan ve mektebe gittiği efsane kabilinden bulunan meşhur "Mecnun-ı Amri"^{*}nin namına mukayyet öyle eşâr-ı âliye ve nezâhet-perverâneye tesadüf olunur ki bugün ki günde bile meziyât-ı edebiyenin en yüksek derecesine haiz görünüyor. Ez-cümle "Nazırm ki ağıyârâ temas ile televvüs ediyor; onu gözyaşlarıyla tathir etmedikçe vech-i canana taaluku layık mıdır? Misâlinde olan şu beyit gibi:

"Ve keyfe yâra Leylâ bi aynîn erâbihâ
Sevvîhâ vemâtaharteha bilmedamî"

[İmzasız] (30 T. 1312, S.2, s.1-2)

*Benim gördiğim gözle o nasıl Leylâ'yı görebilir ki
Benim gördüklerimi gör ki, göz pınarlarının kurusun.

ŞİİRİN FERYADI

Lebid'den başlayarak bu zamana kadar mâhiyetimi, sanâyi-i nefise arasındaki mevki-i mümtazımı tayine çalışan dehât mevzûn, mukaffa sözlerle tasvire yeltendikleri, daha doğrusu bir âhenk-i latif ile elyâf ruhu okşayarak hissiyât-ı ulviye uyandırmağa vasıta ittihaz eyledikleri, ciddi, hayali, şeylere “şîir” dedikleri gibi ruhta az çok tesir hasıl eden her söze, her manzaraya da bazı müteahhirin-i üdebâ yine “şîir” tesmiye eyliyorlar.

Ahvâl-ı rûhiye gibi meçhul ve müteâli olan mâhiyetimi tamamıyla tarif değil hatta hissedeler bile enderdir.

Emvâc-ı bî-pâyâna bir şeklär-i sabit ta'yini kadar, belki ondan ziyade mühim ve müşkil olan bu mesele her asırda her kavimde bâdi-i kîl u kâl oldu.

Yunanîlerin “Omoros”larına, Arapların “Îmrül Kays”larına “Hassan”larına, İngilizlerin “Şekspir”lerine, Almanların “Göte”lerine, Fransızların “Viktor Hugo”larına zamanımızın vücutuya iftihâr ettiği üdebâ-yı benâmine bile tamamiyle keşf-i tetkik etmeyen bekâret-i maneviyatın bugün eline her kalemlerin sermaye-i makâlı olmaktadır.

Maddiyattan birini görmeyenlerin nazarında tecessüm ettirecek kadar bir kuvve-i tasviriyeyi henüz iktisâb edemeyen ilm-i maneviyâtın ruh kadar müessir olan hafâyâsını tarife kalkışması kadar nâ-şinaslık değil midir?

Bu yalnız mülhemiyetime mazhar olabilen kulüb-i safiye ve rakikaya müyesser olan bahtiyarlara aittir. Namım şîirdir. Şîir nedir?

İşte bir istifhâm ki: Kitap sahifelerini karıştırıp da tasvir-i mahiyyetime, sanâyi-i nefise arasında iktisâb ettiğim mevkie göre namımı tasvire medar olacak bir cümleye tesadüf olunmuyor.

Bazılı mevzun ve mukaffa sözlerinden ibaret olduğuma kanâat ile kadrimi tenzil etmişler, bazılı da “nağme-i rûh” “tercümân-ı hiss ve vicdan” tarifiyle teâli-i mahiyyetime çalışmışlardır.

Bir takımı “kalbde tesir hasıl eden her şey bir şîirdir”, demiş, buna itiraz edenler de tarife muvaffak olamamış!

Bununla beraber şíirim!

Nurlar, zulmetler, tebessümler, giryeler, şetâretler, matemler içinde mündemiç olan kuvve-i tesir işte benim!

Hissiyât-ı rakika ashâbı beni her yerde görür, her yerde okur, her şeyde anlar, anlatamaz.

Bazen bir gül goncası içine düşen şebnem olurum; bazen de nev-zâdîn ilk tebessümüne karışır, şîhâk-ı tiflânî, giryeye-i yetimâneyi zemin ittihâz eder. Orada cevelân eder.

Velhasıl azamet ve kudret-i ilahiyenin tercümân-ı bî-zebâni, semânın, nûcûmun, mesnûât-ı ulviyeyenin lisân-ı hali işte benim!

Bütün bedayiin meâli handanı, bütün tasavirin zübde-i mehâsini feryad-ı ruhun, enin-i kalbin manâ-yı tesiri de yalnız benim.

O halde sevâd-ı kelimât beni nasıl ihtiiva eder?

Mübtelâ-yı teceddûd olan tabâyi-ı beşeriye ancak daima nev-zemin bir hayal, naşinide bir meâl, nâ-güfte bir makâl ile hakayıkından mütehassis olabilirler: İşte o yenilikler de benim.

Her gün herkese manzûr olan bir şey güneş gibi, semâ gibi ulvi dahi olsa tesiri tam hasıl edemez. Çünkü ünsiyet edilmiştir. Hele cânânının hicâbindan usanan, perde-i hicâbı fek ile enzâra karşı bîmuhâba arz-ı çehre eden maşûkalardan zevk alanların: “El aman ey dil-rubâ artık hicâbindan senin” gibi sözlerin de hiç taallukum, münasebetim yoktur. Tadyib-i hatır için: “İktibas ettim bu şíiri la’lı nâbından senin” kelâm-ı bî-meâli içinde namım yâd olunduğunu görüp de münfail olmamak kabil mi?

İnsaf ediniz!

Zemzeme gibi, Ölû gibi, Makber gibi, Hacle gibi çoktan beri makamım olan gülzar-ı edebleri, orada mazhar olduğum seâdet ve refahı görüp bildikleri halde böyle kendimin bile “şíir” olduğuma inanamayacağım gelen yavelere ne zamana kadar namımı izâfe edip duracaklar?

Hiç olmazsa Tevfik Fikret'in, Cenab Şahabeddin'in hakkındaki hüsn-i nağmelerini olsun görmezler, onlara kendi eserlerini bir defacık olsun mukayese etmezler mi?

Ekrem'in, o ulvi şairin:
 "Dokunma! İşte bu da mest-i kâm bir güldür
 Koparma! Nevinde gadır eylemek sana züldür.
 Revâ mı bir çiçek etsün imâte bir çiçeği"

şîirini:

"Enver-i hüsn-i sabâhat, yegâne-i ismet
 Medâr-i feyz-i dil midir sizin muhabbetiniz!"

koca karı ağızı saçmalarıyla mukayese ediniz! Heyhat!....

Bir de "mensur şiirler" var... Biçare ben! Halk edilmiş olduğum "hiss"e tabii olarak her şekli alırım: Hem nazma, hem nesre dahil olurum; hatta bazen pek galeyana gelirim de hiçbir eser harici göstermem. Fakat sözde hadim-i saâdetim olacak olan "müteeddibin" kendi hem halleri olan müteşairin gibi beni benliğimden çıkarmışlar...

"En güzel şiir, bir hakikat-i müthişenin tazyîki altında kalıpta bir şey söylememektir" gibi, "bu kitap hayal olmuş bir vücuttan turâb olmuş bir hakikatten bahseder" gibi, ".. her mütâlaa akabinde son nazarınızı -bir mezara tevdi edilen bir dem'a-i teessür, yahut bir kuru çiçek gibi- son satira tedfin ettikten sonra ruhunuzu o kitab-ı ebedi-i lâyetenâhâyi açacak olursanız orasını yine tehi, daha doğrusu yine perakende arzularla meşhûn-ı iştihâ bulacaksınız" gibi her kelimesinden, her harfinden "hiss" nebeân eden rengin sözlerle bir de "kîrlangîç kuşları hazanın tesirâtı muhrribesine uğramaktan ihtirâzen bilâd-ı baîdeye kaçmışlar!" Kelimatını mukayese ediniz de ruhumun ne kadar takat-fersa bir ızdırab içinde, bulunduğuunu tasavvur ediniz.

Vakıa herkes bir histe, bir istidadda olamaz hatta bugün hâdimin-i saadetim olan hakiki şairlerin bir çoğu da o yoldan geçiklerini inkar edemeyeceğim. Fakat ne yapayım? Bu halleri görüp de feryâd etmemek de elden gelmiyor!

TAKRÎZÂT

Bazı nevresidegân-ı edebî teşvik yolunda hazreti üstad Ekrem'in yazmış oldukları tekârîz bu kerre bir kitap şeklinde sâha-ârâ-yı intişar olmuştur. Edebiyat-ı Osmaniye'ye aid mühim bahisleri, üdebâ-yı nevresidegânın ne yolda idâre-i kalem etmeleri lazım geleceğine, ne gibi hatayât-ı fikriye ve lafziyeden ictinâb eylemeleri icâb ettiğine dair fevkâlade câlib-i istifâde esfâr ve ârâyi malumaneyi hâvi olan bir eser-i Ekrem ale-l-umum muhîbb-i edeb olanlarca hîrz-ı cân edilmeğe layiktir.

Bu takrîzât üstâdâne şu son on sene zarfında “edebiyat” nâmıyla tavzif olunabilecek âsâr-ı nâdireyi nazar-ı mütâlaadan geçirenler indinde meçhûl bir şey olmamakla beraber -muhtevi olduğu ihtârât-ı mûrsidâneden lüzumu derecesinde istifade için- toplu bir halde bulunmalarına şiddet-i ihtiyaç var idi: Hazret-i üstâd bu ihtiyacı hissetti... “Takrîzât”ı neşre himmet buyurdu. Bu lütfे karşı bütün müntesibin-i edeb namına arz-ı şükran ederiz.

Üstad Ekrem'in şeref-i muhâtabasına mazhar olanlarca müşarunileyh ne derecede mahviyet-perver ne kadar tevazukâr olduğu malûmdur. Bu şerefe nail olamayanlar ise “Takrîzât”的 -velev sathi olsun- mütâlaasıyla bu babda bir fîkr-i mahsus peyda edebilir. Hemen diyebiliriz ki evlâd-ı Osmaniye'ye edebiyat taliminde -görüp de iftihâr etmekte olduğumuz derecede- muvaffak olmalarının en birinci esbâbından biri de hiçbir sahib-i eserin şevk ve gayretin münkesir olmasını mücîb bir şiddet-i muallimâne izhâr etmemeleri, marûz-ı nazar-ı nâfizleri olan her bir eserin muhtevi olduğu hatîyât-ı fevkâlâde bir nezakete tashihe himmet buyurarak hitamında yine teşvik ve tergib yolunda kelimat-ı lütufkârı ibzâl buyurmalarıdır.

Takrîzâtın bazıları değil hemen cümlesi birer mükemmel intikâddır; hem de “mükemmel” kaydının manâ-yı hakâkisini hâvidir. Burada hazreti üstâd eseri öyle güzel teşrih ediyor, o kadar dakik bir fîkr-i münekkecidâne ile ve fakat o kadar mûrsidânne, o kadar nazikâne bir tarz-ı ifade ile muâheze veya tahsin eyliyor ki belki de ashâb-ı âsâr bile husûlât-ı fikriye ve kalemiyelerinin mahîyyet ve kıymet-i asliyelerini intikâdının mütâlaasıyla anlıyorlar...

“Takrîzât” bizce “Talim-i Edebiyat”的 mütemmimi bir eserinizindir. Sakâmet-i mekriye ve lafziyeye düşmemek, yazılan şeylerin “edebiyat” namına

mazhariyeti temin edilmek üzere bu eser-i aî-i üstadânenin herkesçe ne derecede bir ehemmiyetle telakki edilmesi lazımlığı geleceğini izah zaiddir.

Hazret-i ustâd Ekrem'in böyle âsâr ber güzide-i mûrşidâne ile kütüphane-i edebiyatımızın tezyine himmet buyurmakta devam eylemelerini temenni eder ve zaten kendilerine karşı bütün müntesibin-i edebin lebriz oldukları hissiyât-ı şükrgüzârı ve minnetdarının bir kat daha tezâyidine sebep olacak işâdât-ı edibanelerinin inkîta'-ı şâibesinden masuniyyetini istirham eyleriz.

[İmzasız] (10 Kânun-i Evvel 1312, S.21, s.1.)

SONUÇ

Edebiyatımızda köklü değişimelere ve yenileşmelere sebep olan, batıya açılışımızda, önceleri gazetelerin daha sonra ise dergilerin büyük tesiri olmuştur. Tanzimat Dönemindeki edebi çalışmalar, -dönemin sanat anlayışına uygun- ilk olarak gazetelerde görülür. Ancak yaşamdan süreçte değişen siyasi ve sosyal yapı gereği on dokuzuncu asırın ikinci yarısında edebi çalışmalar, gazetelerden çok dergilerde görülmeye başlar. Bu dönemde fen ve edebiyatan bahseden yüzlerce dergi yayımlanır.

Basının karakteristik yapısını, siyasetten bahsetmeyen fenni ve edebi dergilerin oluşturduğu II. Abdülhamid zamanında dergilerle aynı özelliğin taşıyan gazetelere de rastlanılmaktadır. Bunlardan biride 1896'da yayımlanan Mütâlaa Gazetesi'dir.

Mütâlaa, haberden ziyade edebiyat ve fenden bahsededen dergi hüviyetine sahip bir gazetedir. Bu özelliğini sansür denetiminden uzak olan Selanik'te yayın yapmasına borçludur.

Edebiyat, Fen, Mütenevvia ve Hanımlara Mahsus Kısımları gibi ana bölümlerden oluşan Mütâlaa'nın "Hanımlara Mahsus" bir bölümünün olması, hanım yazarları yazı göndermeye teşvik etmesi ve daha önemli bir muharrirliği bir kadının -Emine Semiye- yapması, kadına ve aileye duyduğu hassasiyet ve önemini gösterir.

Dönemin tanınmış şair ve yazarlarını da kadrosunda toplayan Mütâlaa'nın yazı iskeletini şiirde Tevfik Fikret, H. Remzi, Hasan Fehmi, Sadi; roman ve hikayede Emine Semiye; edebi makalede ve tenkitte Hüseyin Cahit, diğer konularda ise Osman Adil, Hasan Pertev gibi şahsiyetlerin eserleri oluşturur.

Gazetede yayınlanan eserleri dil, muhteva ve şekil yönünden incelediğimizde dilin -özellikle son sayılara doğru- oldukça sade, muhteva açısından tamamen yeni, şekil yönünden ise eski tarzda şiirlere rastlanılmakla birlikte ağırlığı yeni şiir tarzlarının oluşturduğu görülür.

Gazetenin yayımlandığı zamanlarda, dönemin genç ve yetenekli yazarları ustalar olarak Recaiçade Mahmud Ekrem'i benimsemişlerdir. Bu durum Mütâlaa'nın

yazar kardosuna da sirayet eder. Yenilik taraftarı olan muharrir kadrosu, vermiş oldukları eserleriyle de benimsedikleri -yenilik- düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Türk-Yunan Harbi (Kırım Savaşı) esnasında okuyucuya sunulan Mütâlaa, Türk basınında kendince bir yer işgal eder. Siyasi görüş olarak da Osmanlıcılık fikrini benimser. Bunun yanı sıra, dönemin tanınmış simalarının sansürden geçemeyen yazılarının Mütâlaa sütunlarında yer alması, gazeteye ayrı bir özellik kazandırmaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

1970 yılında Gaziantep'te doğdu. İlk ve orta öğrenimini Gaziantep'te tamamladıktan sonra 1991-92 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yüksek öğrenimine başladı.

1995 yılında yüksek öğrenimini tamamladıktan sonra aynı yıl Batman-Gercüş Lisesine Edebiyat öğretmeni olarak atandı. Daha sonra Erzurum Mecidiye İmam Hatip Lisesinde görev aldı. Halen bu görevini sürdürmektedir.